

شما جوانان و نوجوانانی که قرآن را فرامی‌گیرید، این را بدانید که یک ذخیره مادام‌العمر برای اندیشیدن و فکر کردن را برای خودتان فراهم می‌کنید. این چیز بسیار باارزشی است. ممکن است در سنین جوانی، معانی و معارف عمیقی را از آیات قرآن استنباط نکنید و نتوانید درست بفهمید - فقط چیزهای سطحی و اندکی از معارف را بفهمید - اما به موازات بالا رفتن سطح معلومات و پیشرفت علمی، از آیات قرآن که در حافظه و ذهن شما قرار دارد، بیشتر استفاده می‌کنید. حضور قرآن در ذهن انسان، نعمت بسیار بزرگی است. فرق است بین کسی که برای مطلبی، بارها آیات قرآن و فهرستهای قرآنی را جستجو می‌کند تا ببیند در این باره آیه‌ای وجود دارد یا نه، با آن کسی که آیات قرآن در ذهن و دل و جلو چشم اوست و نگاه می‌کند، آنچه را که در هر بخشی از معارف اسلامی به آن نیاز دارد، از قرآن استنباط و استخراج می‌کند و روی آن فکر و تأمل می‌کند و از آن استفاده می‌برد. انس با قرآن در دوران کودکی و نوجوانی، تا دوران جوانی، یک نعمت بسیار بزرگ است.

بخشی از بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی

در دیدار جمعی از حافظان و قاریان قرآن نونهال و نوجوان کشور

۱۳۸۰/۶/۲۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دو هفته نامه داخلی

خبرگزاری قرآنی ایران

(ایقنا)

سال ششم، شماره ۷۷، پانزده فروردین ۱۳۸۹

بررسی ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان

مدیر مسئول: رحیم خاکی

سردبیر: مرتضی رضائی زاده

مدیر اجرایی: آزاده عقیقی

مدیر هنری: احسان حسینی

دبیر تحریریه: طاهره خیرخواه

معاون تحریریه داخلی: غلامرضا حسین پور

مشاور مطبوعاتی: مرتضی نجفی قدسی

هیئت تحریریه: معصومه کلانکی، سمیرا شاه قلی، حمید نورشمسی

سرورس عکس: سید محمد نمازی، نقی خوش خلق، پیام اکبری، حسن آقامحمدی، محمد نجفی

فصل نخست: آشنایی با مترجمان قرآن کودکان و نوجوانان ۵-۸

فصل دوم: کتابشناسی ترجمه های قرآن کودکان و نوجوانان ۹-۱۲

فصل سوم: ترجمه قرآن کودکان و نوجوانان از منظر مسئولان ۱۳-۳۲

فصل چهارم: بایدها و نبایدهای ترجمه قرآن کودکان و نوجوانان در گفت و گو با مترجمان قرآن ۳۳-۴۲

فصل پنجم: بایدها و نبایدهای ترجمه قرآن کودکان و نوجوانان در گفت و گو با قرآن پژوهان ۴۳-۶۸

فصل ششم: بایدها و نبایدهای ترجمه قرآن کودکان و نوجوانان در گفت و گو با نویسندگان ۶۹-۱۰۴

فصل هفتم: مقالات ۱۰۵-۱۱۰

این شماره از «رایحه» با مشارکت و حمایت شهرداری تهران
(شورای عالی قرآن) تدوین و منتشر شده است.

نشانی نشریه: تهران، خیابان قدس، خیابان بزرگمهر، پلاک ۸۵، خبرگزاری قرآنی ایران (ایقنا)

پست الکترونیک نشریه: Rayehe@iqna.ir، تلفن: ۰۲۱۲-۶۶۴۷۰۲۱۲-۹۸+

سخن نخست

کودکان و نوجوانان ارائه می‌شود. نیازمند بهره‌مندی از ظرائف فراوانی است و ماجرایی دارد در نوع «چون که با کودک سرو کارت فتاد...».

چنین اثری پیش از هر چیز باید به دلیل اقتضات سن و سال مخاطبان با ویژگی‌هایی مثل بیان ساده، صریح و موجز... آنقدر جذاب باشد که توانایی جذب مخاطبان کم‌سن و سال خود را داشته باشد، زیرا اگر کاری که برای کودکان و نوجوانان انجام می‌شود، از جذابیت برخوردار نباشد، می‌توان آن را از پیش شکست خورده دانست.

از سوی دیگر به دلیل همین اقتضات سنی، شاید نتوان همه قرآن کریم را برای نوجوانان به فارسی برگرداند؛ چرا که برخی آیات قرآن مضامینی دارند که برای يك کودک - که توانایی‌های ادراکی‌اش محدود است - غریب و ثقیل است.

با این همه دنیای معصوم کودکان بیش از هر چیز طالب یادگیری و آموختن است و چه بهتر این دنیای پاک و بی‌آلایش با کلام مقدسی چون قرآن کریم آمیخته شود، که این موضوع تلاش بیشتر تمامی دست‌اندرکاران حوزه آموزش و پرورش، کارشناسان، مربیان و نویسندگان کودک و نوجوان را می‌طلبد.

از یاد نباید برد که کودکان در کنار ما هستند و نیازمند بیشترین ارتباط با معارف الهی.

سیده معصومه کلانکی

دبیر سرویس ادب خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)

ترجمه قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان موضوعی است که با وجود اختلاف نظر بسیاری از مترجمان و نویسندگان عرصه ادبیات کودک و نوجوان در مورد نحوه چگونگی به انجام رساندن، عملیاتی بودن و نیز لزوم اجرایی شدن آن، در میان تمامی فعالان این عرصه در روزگار کنونی ما پذیرفته شده است.

خداوند در قرآن کریم، متن آیات را متعلق به تمامی انسان‌ها دانسته و در این تقسیم‌بندی نیز هیچ‌گونه ترتیب خاصی قائل نشده است. خداوند تمامی بندگانش را در هر سن و سال و سطحی از اندیشه به خواندن و تأمل در آخرین پیام آسمانی‌اش فراخوانده و از همین زاویه است که سال‌ها پیش نخستین عالمان فارسی‌زبان، قدم در راه روایتی از قرآن کریم به زبان مادری خویش نهادند تا مردمان مسلمان نا آشنا به زبان قرآن در کنار قرائت متن آیات به درک معنای آن‌ها، حتی به صورتی گذرا دست بیابند. اما در این میان کودکان و نوجوانان، به عنوان گروهی که می‌توانند لذت تمام دنیای معصومانه خود را در درک ناب لحظه‌ای از کلام وحی جستجو کنند، سهم کمی از بازگردان زبان کلام وحی برای خود داشته‌اند.

بدون شک برگردان کلام پروردگار برای کودکان و نوجوانان کاری طاقت‌فرساست و تأمل بسیاری می‌طلبد؛ برای مثال زمانی که اثری برای

دو هفته‌ای

راوی

سال ششم

شماره ۷۷

۱۵ فروردین ۱۳۸۹

۵

آشنایی با مترجمان قرآن کودکان و نوجوانان

بررسی ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان

آنانی که نسل فردا را دریافتند

بازگشتی نیست، پس به هر زبان می خوانیمش و به هر زبان تجلیل می کنیم از آنانکه ما را به خواندنش رهنمون شدند.

حال در میان آن هایی که می آیند و می روند آنانی ماندگار تر هستند که قلم خود را برای آموختن کلام وحی به نسل فردا به حرکت در آورند.

در سال های نه چندان دور به زمان ما نیز افرادی کوشیده اند تا جرعه ای از کلام وحی را برای کودکان این مرز و بوم به ارمغان بیاورند؛ این افراد - که شاید تعدادشان به انگشتان دست هم نمی رسد - زیباترین واژه های هستی را به زبان کودکان بازگردانده اند.

در این میان باید از چهره هایی مانند ابوالفضل بهرامپور، مصطفی رحماندوست، محمد بیستونی، جعفر ابراهیمی (شاهد) و فرزانه زنبقی نام برد.

آن چه در ادامه می آید شرح حال مختصری از آنان است که در سال های اخیر به بازگردان کلام وحی برای کودکان و نوجوانان همت

آدم ها می آیند و می روند. این رسم روزگار است. از ابتدای ازل شاید سر آفرینش در همین بوده است که بیاییم و نمانیم و تنها ماندنی روزگاران را کتاب و کلام وحی بدانیم.

آدم ها می آیند و می روند، اما گاهی کلامی، نگاهی، حرفی و یا کتابی را به زیر گنبد آسمان آنچه آنان برای آدمیان به یادگار می گذارند که تا سالها و قرن ها، هزاران هزار انسان به یاد آن ها و با خواندن آن ها به ناپایداری خویش و یکتایی خالق خویش پی می برند.

آدم ها می آیند و می روند و سالها است که جهان به نظاره گری هزاران تلاوت نام خداوند به هزاران زبان بشری است. یادکردن از کلامی که خالقش به هزار اشاره و ایما برای او از مهر خود می گوید به زبان هر انسانی و برای هر انسانی. به زبان کودک به زبان نوجوان، جوان و بزرگسال.

آدم ها می آیند. آدم ها می روند، اما کلام خداوند که آمد، آن را

کرده‌اند.

ابوالفضل بهرامپور

ابوالفضل بهرامپور از قرآن پژوهان کوشای معاصر است که از سال‌های پیش از انقلاب در تألیف کتب درسی با شهید آیت‌الله محمد حسین بهشتی و شهید باهنر در زمینه مسائل قرآنی و دینی همکاری داشته است. کوشش و هدف اعلاي وی به آسان‌سازی فهم قرآن برای عامه مردم است. بهرامپور

شعر می‌سراید.

وی از جمله نویسندگان و شعرای پرکار کشور محسوب می‌شود که تاکنون ۱۱۴ عنوان کتاب از وی به چاپ رسیده است که ۳۸ عنوان آن مجموعه شعر یا قصه منظوم است که از بین آنها می‌توان به مجموعه‌های: «کوچه‌های آبی»، «پائیزی‌ها»، «زیباتر

از بهار»، «دوستی شیرین است»، «موسیقی باد»، «آسمان هنوز آبی است»، و «باغ و باد و گل» اشاره کرد. از کتب غیر منظوم او نیز می‌توان از «بیست افسانه»، «قصه‌گویی، اهمیت و راه و رسم آن»، «بچه‌ها و پیامبر» و «بازگشت» نام برد.

دارای تحصیلات حوزوی و دانشگاهی (فوق لیسانس

ادبیات و علوم قرآنی از دانشگاه تهران) است . وی

یک سلسله تفسیرهای تک‌سوره ای آموزشی کم

حجم دارد . از جمله سوره محمد، سوره فتح،

سوره حجرات، سوره « ق »،

سوره ابراهیم، سوره

ملک، سوره جمعه، سوره

منافقون و سوره حجر . این آثار به نحوی تدوین شده

که علاوه بر قابلیت مطالعه فردی، جنبه درسی و

خودآموزی هم دارد . در هر بخش، اول لغت‌ها،

سپس ترجمه آیات و بعد از آن تفسیر و برداشت‌ها و در آخر

بعضی ریزه کاری‌های لفظی و نکات زیبایی و ادبی به دست داده شده

است . اثر قرآن پژوهی دیگر او روش روخوانی قرآن است . کتاب دیگر،

روش تدریس ترجمه تفسیری قرآن است . اثر دیگر تفسیر سوره یس

است . دیگر تفسیر نسیم حیات که تفسیر جزء سی‌ام است .

روش ترجمه آسان قرآن کریم، ویژه نوجوانان در سال ۱۳۸۳ از

سوی نشر هجرت به چاپ رسیده است.

مصطفی رحماندوست

مصطفی رحماندوست در سال ۱۳۲۹ هجری شمسی در شهرستان

همدان دیده به جهان گشود. تحصیلات ابتدایی و متوسطه را در

زادگاهش گذراند و مقطع کارشناسی را در رشته زبان و ادبیات فارسی

در دانشگاه تهران به پایان برد و همین رشته را تا سطح کارشناسی

ارشد در دانشگاه آزاد تهران ادامه داد.

رحماندوست فعالیت‌های شعری خود را از سن ۱۲ سالگی آغاز

کرد، ولی از ۲۵ سالگی تاکنون برای کودکان و نوجوانان می‌نویسد و

محمد بیستونی

دکتر محمد بیستونی از فعالان

عرصه ادبیات قرآنی کودک و نوجوان

در سال‌های اخیر محسوب می‌شود.

وی در سال‌های فعالیت خود در

حوزه قرآن کریم همواره تلاش

داشته است تا با انتشار آثاری در

زمینه ترجمه و تفسیر متناسب با گروه‌های مختلف سنی، این

رحماندوست هدف خود را از سرودن شعر، جذب مخاطبانش که کودکان و نوجوانان هستند، می‌داند و به قالب خاصی تمایل ندارد، اگرچه اشعارش بیشتر چهارپاره است، ولی در غزل و مثنوی هم دستی دارد، ضمن این که در شعر نیمایی و آزاد نیز طبع آزمایی کرده است.

مصطفی رحماندوست تاکنون مسئولیت‌های

فرهنگی و مطبوعاتی متنوعی داشته است. او به مدت ده

سال مدیرمسئول مجله‌های رشد و مدیر کل دفتر مجامع فعالیت‌های

فرهنگی و چهار دوره داور جشنواره فیلم‌های کودکان اصفهان بوده

است.

این نویسنده و شاعر کودکان در کار ترجمه قرآن برای کودکان و

نوجوانان فعال است و تاکنون ترجمه چهار جزء از قرآن را برای این

گروه سنی منتشر کرده است.

مخاطبان را با مفاهیم قرآن کریم آشنا کند.

بیستونی متولد سال ۱۳۳۷ و دارای مدرک کارشناسی الهیات و معارف اسلامی، کارشناسی ارشد و دکترای جامعه‌شناسی و مولف حدود ۱۰۰۰ عنوان کتاب تفسیر ترتیبی و موضوعی قرآن کریم است. وی در سال‌های گذشته ریاست مؤسسه قرآنی تفسیر جوان را برعهده داشته و تاکنون صدها جلد کتاب با موضوعات قرآن، تفسیر و فرهنگ لغت برای کودکان و نوجوانان، بانوان و بزرگسالان منتشر کرده است.

این قرآن‌پژوه همواره سعی داشته است تا برای فهم قرآن توسط کودکان روش‌های جدیدی را به کار بگیرد و با استفاده از انواع وسایل کمک‌آموزشی مانند تصویرسازی ثابت و متحرک، شعر، قصه، نمایشنامه پیام آیات را جمعیت هدف به بهترین شکل منتقل کند.

«مثال‌های زیبای قرآن»، «فهرست‌واره موضوعی تفسیر جوان»، «معادشناسی قرآن ترجمه مصور قرآن و وحدت از دیدگاه قرآن و اهل سنت»، «عیسی در قرآن»، «معادشناسی در قرآن کریم»، «باستان‌شناسی قرآن کریم»، «تدبر در قرآن»، «گیاه‌شناسی»، «دنیای حیوانات»، «خرافات»، «نهج‌البلاغه جوان» و بیش از ۳۰۰ عنوان تفسیر موضوعی و ترتیبی قرآن کریم تنها گوشه‌ای از تلاش‌های مؤسسه تفسیر جوان در آشنا کردن نسل امروز با مضامین و مفاهیم کلام‌الله مجید است.

مؤسسه تفسیر جوان به تازگی «ترجمه قرآن کریم به همراه تصویر برای کودکان» را منتشر کرده است.

جعفر ابراهیمی شاهد:

جعفر ابراهیمی متخلص به شاهد از دیگر مترجمان قرآن کریم برای نوجوانان است. وی در سال ۱۳۳۰ در روستای حوراردبیل چشم به جهان گشود و تا ده سالگی در همان جا به سربرد سپس به تهران سفر کرد و در همان جا ساکن شد و تحصیلات خود را تا

مقطع دیپلم در رشته ریاضی ادامه داد. او مدت ده سال نویسنده برنامه‌های رادیویی بوده و مسئولیت‌های مختلفی را نیز برعهده داشته است. از جمله: مسئول شورای شعر کانون پرورش فکری (از سال ۱۳۶۰ تا هنگام بازنشستگی در سال ۱۳۸۰)، سردبیر جنگ ادبی آیش، شش دوره دبیر جشنواره مطبوعات، دو دوره دبیر جشنواره کتاب کانون پرورش فکری و چند دوره داوری کتاب سال و با موسسه کیهان، صدا و سیما، حوزه هنری و انتشارات امیرکبیر نیز همکاری دارد و حدود ۱۰۰ کتاب برای گروه‌های سنی مختلف به رشته تحریر درآورده است. عمده فعالیت‌های ابراهیمی در سال‌های گذشته معطوف به فعالیت نویسنده در حوزه کودک و نوجوان و نیز نقد و پژوهش در این حوزه بوده است.

ابراهیمی همچنین جوایز و موفقیت‌های بسیاری را در زمینه آثار ادبی به خود اختصاص داده است که از بین آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

«یک سنگ و یک دوست» کتاب سال ۶۷ / «آواز پوپک» کتاب سال ۷۲ / «آسمان ابری نیست» برنده جایزه بزرگ کانون در سال ۷۴ / «آب مثل سلام» برنده جایزه بزرگ کانون / «خورشیدی اینجا خورشیدی آنجا» کتاب برگزیده شورای کودک / «بوی گنجشک» کتاب برگزیده سروش نوجوان / «در کوچه‌های خیس» برنده دیپلم افتخار به جشنواره کانون / «پلی به سوی شعر» (فصل خون مهتاب) کتاب سال و برنده جایزه اول جشنواره کانون.

از جمله آثار ابراهیمی در حوزه شعر نوجوانان، می‌توان به آواز پوپک، آسمان ابری نیست، بوی گنجشک، بوی کال یاس و سبزه‌پوش مهربان اشاره کرد. وی همچنین در حوزه رمان نوجوانان نیز مجموعه‌های متنوعی را به انتشار رسانده است که از میان آنها می‌توان به یک سنگ و یک دوست، در سوگ سهراب، در کوچه‌های خیس و شبه‌های بی فانوس اشاره کرد.

وی در حوزه رمان کودکان نیز کتاب‌های ماجراهای جوری جورتان، گلدره و گل‌تاج و جادوگران سرزمین بی سایه را به انتشار رسانده است و در حوزه شعر کودک نیز مجموعه‌های آمده‌ام دوست بدارم، شعری از گربه و موش، خورشیدی اینجا خورشیدی آنجا، آب مثل سلام و مثل یاس را نام برد.

ابراهیمی (شاهد) در سال ۱۳۸۰ ترجمه‌ای از قرآن را ویژه گروه سنی کودکان و نوجوانان توسط نشر صابرین منتشر کرده است.

دوره شانزدهم

راهنما

سال ششم

شماره ۷۷

۱۵ فروردین ۱۳۸۹

۹

کتاب‌شناسی ترجمه‌های قرآن کودکان و نوجوانان

بررسی ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان

ترجمه راهی برای انس کودکان با قرآن

دوران زندگی بشر برای درک و دریافت دوران کودکی است، ضمیر انسان در این دوران به مانند لوح سفیدی آماده دریافت همه خوبی هاست و شخصیت سازی انسان نیز از این دوران شروع می شود.

پیش از آن اقتباس هایی از قرآن به صورت داستان های قرآنی، شعر و داستان های مذهبی و... انجام شده بود، این روش ها کودکان را با مفاهیم دینی و قرآنی آشنا می کرد، اما ترجمه قرآن علاوه بر آشنایی با مفاهیم قرآنی کودک را به سمت انس بیشتر با قرآن نیز پیش می برد، پس از دهه ۷۰ به بعد شیوه مستقیم تری در پیش گرفته شد و آن ترجمه آیات قرآن برای این مخاطبان بود.

در این دهه نویسندگانی از دنیای ادبیات کودکان به سمت ترجمه قرآن برای این مخاطبان پیش رفتند، به عبارت دیگر ارتباط مستقیم تری بین این مخاطبان با قرآن برقرار شد.

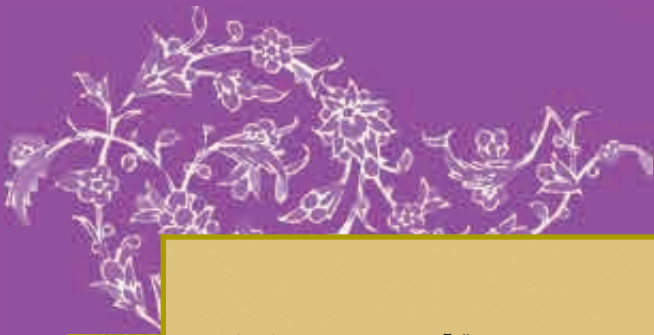
عده ای از نویسندگان و مترجمان قالب، داستان، عده شعر، نثر، نقاشی، گرافیک و عده ای دیگر نیز قالب ترجمه قرآن به صورت مستقیم را انتخاب کردند.

اما آنچه در این میان مشترک بود، این بود که نویسندگان

در سال های اخیر گرایش به ترجمه های قرآن برای کودک و نوجوان رو به افزایش بوده؛ این مقاله مروری دارد، بر مهمترین آثاری که در سال های اخیر در این حوزه به زیور طبع آراسته شده است.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی یکی از عرصه هایی که مورد توجه نویسندگان و مترجمان قرار گرفت، ترجمه قرآن به زبان فارسی بود، پیش از انقلاب اسلامی ترجمه هایی از قرآن به زبان فارسی انجام شده بود، اما این ترجمه ها عمدتاً ترجمه هایی لغت به لغت بودند که در رسانش معنای کاملی از قرآن برای مخاطب ناتوان بودند، پس از آنکه توجه مترجمان به سمت ترجمه های توصیفی و آزاد از قرآن نیز گرایش پیدا کرد و مخاطبان نیز درک و دریافت بهتر و بیشتری از معنای قرآن یافتند، اندک اندک مترجمان و محققان معطوف به مخاطبان شدند و تلاش کردند در ترجمه های خود سلیقه و نیاز مخاطبان مختلف را در نظر گرفته و بر این اساس به ترجمه قرآن پردازند. یکی از مخاطبانی که در این میان شناخته و به نوعی مورد توجه قرار گرفت، مخاطب کودک و نوجوان بود، چرا که بهترین

ترجمه همه آیات قرآن را برای مخاطب کودک و نوجوان نه تنها ضروری نمی دانستند. بلکه عملاً ناممکن می دانستند، پس به ترجمه گزینشی از آیات قرآن مطابق با فهم و سلیقه مخاطب کودک و نوجوان و به زبان و بیانی ساده و روان پرداختند.

هم اکنون ترجمه های متعددی از قرآن در قالب های مختلف برای این مخاطب تولید شده است، اما آن چه که مشاهده می شود، نشان می دهد. ما در رشد کیفی نتوانسته ایم همگام با

رشد کمی حرکت کنیم و هنوز در این زمینه با ضعف هایی اساسی روبرو هستیم، به گونه ای که می توان

گفت، آثاری که تاکنون تولید شده اند، تنها جرقه های یک جریان متوالی هستند و تا پایان این راه بسیار فاصله داریم.

در زیر به آثاری منتشر شده در حوزه ترجمه قرآن و مقالاتی درباره

چگونگی و ضرورت این کار اشاره می کنیم:

شیخ الاسلامی، جعفر / آموزش تصویری واژه های قرآنی: عربی، فارسی، انگلیسی برای کودکان / تهران: علوی، ۱۳۸۰.

ولی پور، آرزو / به شیرینی عسل: سوره هایی از قرآن به سه زبان / تهران: راه اندیشه، ۱۳۸۴.

صلواتی، محمود / آوای قرآن: آموزش قرآن با ترجمه موزون و روان ویژه کودکان و نوجوانان / اصفهان: مبارک، ۱۳۸۱.

آیه ها و نقاشی ها: کتاب کمک آموزشی شیوه اشاره مقطع پیش دبستان / قم: جامعه القرآن الکریم، ۱۳۸۱.

وحیدی صدر، مهدی / آیه های نور: آشنایی کودکان با آیات موضوعی قرآن کریم همراه با شعر و نقاشی / قم: براق، ۱۳۸۸.

از زیباترین سخن آسمانی (ترجمه جزء سی ام قرآن مجید / تهران: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، ۱۳۶۳)

نوری لطیف، زهرا / با تومی گویم خدا (ترجمه گزیده ای از آیات قرآن) / تهران: مؤسسه نشر شهر، ۱۳۸۷.

رحماندوست، مصطفی / جزء سی ام قرآن کریم برای کودکان و نوجوانان / تهران: محراب قلم، ۱۳۷۷.

هم اکنون ترجمه های متعددی از قرآن در قالب های مختلف برای این مخاطب تولید شده است، اما آن چه که مشاهده می شود، نشان می دهد. ما در رشد کیفی نتوانسته ایم همگام با رشد کمی حرکت کنیم و هنوز در این زمینه با ضعف هایی اساسی روبرو هستیم

احمدی، قربان، بچه ها بهشت همین جاست (قرآن برای کودکان) / تهران، اساتید ایران، ۱۳۸۶.

بیستونی، محمد / بچه های خوب برنده میشن / قم: بیان جوان، ۱۳۸۶.

ابراهیم (شاهد)، جعفر / بهار در خانه ام (ترجمه ساده ای از برخی آیات و سور قرآن) / تهران: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، ۱۳۶۵.

■ طباطبایی، محمد مهدی /سوره های بهار (برگزیده ای از سوره های کوچک قرآن /) قم: جامعه القرآن الکریم، ۱۳۸۲.

■ شکوفه های آسمانی: مجموعه شعارهای کوتاه قرآنی ویژه کودکان و نوجوانان /اصفهان: بهار علم، ۱۳۸۰.

■ گوهر شاهی، رزیتا /قرآن که کتاب آسمانی است /مشهد: آیین تربیت، ۱۳۸۶.

■ سعیدی، حسن / گلبرگ قرآنی (طرح انس با قرآن /) آزمون نوین: سازمان آموزش و پرورش شهر تهران، ۱۳۸۸.

■ احد نژاد، سمیه /نغمه های قرآنی: مجموعه شعر، قصه، معما، پیام های قرآنی نکات اخلاقی برگرفته از سوره های قرآنی /تهران: قدیس، ۱۳۸۸.

■ زنبقی، فرزانه / آشنایی با قرآن کریم: شرح و ترجمه قرآن برای نوجوانان /تهران: تاریخ و فرهنگ، ۱۳۸۱.

■ رئیسی، صدیقه / حرف خدا (ترجمه برخی از آیات قرآن به زبان شعر /) شیراز: صدیقه رئیسی، ۱۳۸۸.

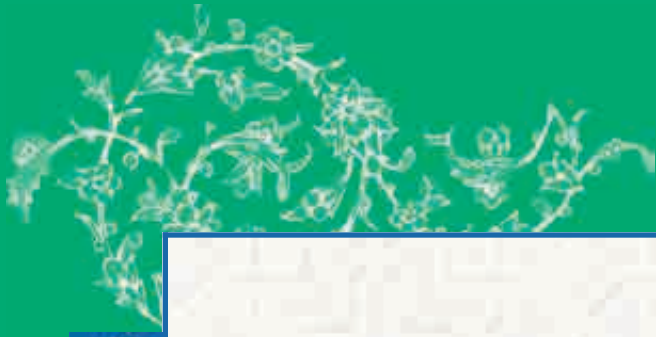
■ راتی، مرضیه / در باغ قرآن /مشهد: دانشش موسوی، ۱۳۸۴.

■ ابراهیمی (شاهد)، جعفر /درخت دوستی بنشان /کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، ۱۳۶۴.

■ ابراهیمی (شاهد)، جعفر /دستهای سبز /تهران: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، ۱۳۶۳.

■ دشوار است که هم قرآن باشد، هم فارسی و هم ساده /کتاب ماه کودک و نوجوان، شماره ۷۴، (آذر .) ۳۸۲ اگردهمایی نقد آثار غیر تخیلی - تجربه هایی در ترجمه های قرآن برای کودکان و نوجوانان (بیستمین /تهران /آبان ۱۳۸۲).

■ عاشورخانی، اکبر، سفارش های خداجون (آموزش آیات و احادیث کاربردی با مفهوم کودکانه /) ۱۳۸۶.

دو فصلنامه

راهی

سال ششم

شماره ۷۷

۱۵ فروردین ۱۳۸۹

۱۳

ترجمه قرآن کودکان و نوجوانان از مبطل مسلولان

بررسی ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان

زمینه‌سازی برای ترجمه آثار قرآنی حوزه کودک و نوجوان

بر اساس فرهنگ غنی اسلامی و ملی ما به ویژه در حوزه کودک و نوجوان در دست نگارش دارند، قابلیت دارا شدن باز خورد خارجی را نیز داراست، اما به نظر می‌رسد روش ارائه زیبای این آثار و نیز لزوم برخی بازنگری‌ها برای این حوزه مورد توجه قرار نگرفته است.

وی افزود: قطعاً در حوزه کتاب‌های کودک و نوجوان آن چیزی که می‌تواند برای خارج از کشور مطرح شود و جاذبه داشته باشد، محتوای متفاوت این آثار است. اگر تنها در این حوزه به ترجمه آثار خارجی بسنده شود، به زودی اثری و موضوعی برای ارائه از سوی ما باقی نخواهد ماند، چرا که جاذبه‌ای در تولید آثار باقی نخواهد ماند.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در پایان تأکید کرد: باورها، اعتقادات و فرهنگ غنی ایرانی و اسلامی در قالب کتاب‌های حوزه کودک و نوجوان به طور قطع می‌تواند در قالب کتاب‌هایی مفید و زیبا برای تمامی مخاطبان در سراسر دنیا مطرح شود، اما در این حوزه به نظر می‌رسد که بخش نشر کشور به اندازه کافی فعال نبوده و حضور کم‌رنگی را تجربه کرده است، در حالی که تمامی کسانی که با این حوزه به طور نزدیک برخورد داشته‌اند، آن را به صورت شگفت‌آوری با پیشرفت روبرو دیده‌اند، ولی فعالیت ما در معرفی این آثار و ترجمه آن‌ها تا کنون مفید نبوده است.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی با تأکید بر لزوم ترجمه قرآن در حوزه کودک و نوجوان، از زمینه‌سازی و برنامه‌ریزی جدید این وزارتخانه برای دستیابی به این منظور خبر داد.

سید محمد حسینی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، با تأکید بر لزوم ترجمه آثار دینی و قرآنی حوزه کودک و نوجوان و ارائه آن در نمایشگاه‌های بین‌المللی کتاب در سایر کشورها، اظهار کرد: با وجود اینکه به نظر می‌رسد حمایت‌های انجام گرفته از ترجمه آثار قرآنی و دینی کودک و نوجوان تاکنون ناکافی بوده است، اما در حال حاضر ما درسی کشور دنیا در حال برگزاری هفته‌های فرهنگی هستیم و زمینه معرفی بسیاری از هنرمندان، نویسندگان و فعالان عرصه فرهنگ فراهم شده است.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی ادامه داد: آنچه باید از این پس، مورد توجه قرار بگیرد ایجاد زمینه‌هایی است که به واسطه آن بخش خصوصی بتواند حضور فعال‌تری را به این حوزه داشته باشد. به همین منظور فعالیت‌های مؤسسه فرهنگی اکو در حال حاضر رو به افزایش است و این فعالیت‌ها می‌تواند با گسترش بیشتری نیز روبرو شود.

حسینی ادامه داد: در حوزه کتاب، آنچه نویسندگان داخلی ما و

کودکان امروز نیازمند بیان حقایق قرآنی با زبانی ساده هستند

رئیس کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی با بیان این مطلب که ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان ضرورتی ندارد، گفت: کودکان امروز نیازمند بیان حقایق قرآنی با زبانی ساده هستند. در این موضوع بسیار اندیشید.

وی با بیان این مطلب که ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و

نوجوان ضرورتی ندارد، گفت: در حال حاضر ضرورت

بیشتری برای این امر وجود دارد که ما قرآن را به

گونه‌ای ترجمه کنیم که افراد باسواد معمولی آن را

بفهمند و این بیشتر امکان‌پذیر است تا ترجمه

قرآن برای مخاطب کودک و

نوجوان.

رئیس فرهنگستان زبان و

ادبیات فارسی هم چنین درباره ترجمه خود

از قرآن کریم با بیان اینکه هنوز در حال بررسی

نظرات کارشناسانی است که از آن‌ها در ارتباط با

این ترجمه نظرخواهی شده، گفت: نظرات جمع‌شده

همگی تحت یک برنامه رایانه‌ای ثبت و اعمال شده و تصور می‌کنم

تا ماه رمضان سال آینده بتوانم این ترجمه را برای عموم مخاطبان

نهادهای قرآنی، مربیان،
کارشناسان و نویسندگان
باید تلاش کنند که اهتمام
به ترجمه‌خوانی در کنار
تلاوت اصل قرآن در بین
همه گروه‌های سنی
مخاطبان جا بیافتد

«غلامعلی حداد عادل» با بیان این مطلب گفت: ارائه

مفاهیم قرآنی به همه مخاطبان و در همه گروه‌های

سنی لازم و ضروری است، اما اینکه این مفاهیم از

چه طریقی به مخاطبان ارائه شود، جای بحث و

بررسی دارد.

وی ادامه داد:

نهادهای قرآنی، مربیان،

کارشناسان و نویسندگان باید تلاش کنند که

اهتمام به ترجمه‌خوانی در کنار تلاوت اصل قرآن در

بین همه گروه‌های سنی مخاطبان جا بیافتد، تا از

این طریق مخاطبان به عمق معانی و مفاهیم قرآن پی برده و

بتوانند در زندگی خود دستورات قرآن را عملی سازند.

حداد عادل در پاسخ به این پرسش که آیا بعد از ترجمه قرآن

برای بزرگسالان به سراغ ترجمه قرآن برای نوجوانان هم خواهد

نبود افراد متخصص و اهمال در حوزه ترجمه قرآن برای کودکان

قرآن را در حد درک کامل ترجمه و تفسیر کرد، اما در عین حال خوب است که آیات منتخبی را ترجمه و برای کودکان همراه با تصاویر زیبا و جذاب، با زبان و بیانی ساده و کودکانه ترجمه و تفسیر کرد.

اشعری هم چنین در اشاره به ظرفیت‌های

موجود در مدارس برای ارائه مفاهیم قرآن با استفاده از ترجمه‌ای مناسب از قرآن به کودکان گفت: باید با استفاده از مدیریت و برنامه‌ریزی از این ظرفیت‌ها به بهترین شکل استفاده کرد. مدیران باید فضای تعاملی مناسبی را در کلاس‌های درس دینی و قرآن به وجود آورند، چرا که هم اکنون در مدارس در کلاس‌های درس دینی و قرآن، دانش‌آموز در کلاس درس دینی تعامل لازم را ندارد، چه بسا در کلاس فیزیک و ریاضی اگر معلم صحبتی از توحید داشته باشد، دانش‌آموز بیشتر جذب شود تا در کلاس دینی.

وی درباره ترجمه قرآن برای کودکان غیرمسلمان و ترجمه قرآن به زبان‌های خارجی گفت: در زمینه ترجمه سایر کتب مقدس برای کودکان تاکنون کارهای بسیاری انجام گرفته و سرمایه‌گذاری زیادی شده است، اما متأسفانه ما درباره قرآن کارهای اندکی انجام داده‌ایم. قاعدتاً این وظیفه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی است، که به شناسایی مترجم و آشنایان به قرآن و زبان و ادبیات کودک و نوجوان بپردازد، در کشورهای عربی کارهایی انجام شده، اما در ایران کارهای کمتری انجام شده است در حالی که از ایران انتظار بیشتری می‌رود، چون تنها کشوری است که هم نام اسلامی دارد و هم ظرفیت‌های اسلامی بسیار.

مشاور فرهنگی رئیس جمهور معتقد است که اهمال‌های موجود در حوزه ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان نتیجه کمبود متخصص در این زمینه است و متأسفانه تاکنون به پرورش متخصص در این عرصه نپرداخته‌ایم.

«علی اکبر اشعری» مشاور فرهنگی رئیس جمهور و رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی - با بیان این مطلب افزود: اگر تاکنون کم‌کاری‌هایی در این عرصه انجام شده، به دلیل این بوده که تاکنون در این زمینه به پرورش متخصصانی که هم با معارف قرآنی و اسلامی و زبان عربی آشنا باشند و هم زبان کودک را بشناسند، نیاندیشیده‌ایم.

اشعری تأکید کرد: قرآن برای هدایت همه اقشار جامعه نازل شده است، از کودک و نوجوان گرفته تا جوانان و بزرگسالان، بنابراین مترجمان باید مناسب هر گروه سنی به ترجمه قرآن بپردازند.

وی ادامه داد: مخاطب محوری در زمینه ترجمه قرآن نیز امر بسیار مهمی است، در حوزه ترجمه و تفسیر قرآن نیز تاکنون خوشبختانه این ضرورت درک شده و برای سنین مختلف صورت می‌گیرد.

اشعری افزود: البته برای مخاطبان کودک نمی‌توان همه آیات

دشواری ترجمه قرآن برای نوجوانان؛ عدم سرمایه‌گذاری در این حوزه

قرآن برای هر مخاطبی هدف این است که مفهوم منتقل شود و این کار ساده‌ای نیست. کسانی هم که در این عرصه وارد شده‌اند، جرأت و جسارت بسیار به خرج داده‌اند.

وی در پاسخ به این پرسش که چرا نهادهای دولتی و در رأس آن‌ها وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در حوزه ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان تاکنون سرمایه‌گذاری‌های لازم را انجام نداده است، گفت: شاید دلیل این بحث همین دشوار بودن کار باشد، در حوزه بزرگسال نیز مترجم با پشتوانه تجربه عمیق ترجمه‌های گذشته به ترجمه قرآن کریم می‌پردازد و اگر از وی دلیل روی آوردن به ترجمه قرآن پرسیده شود، قطعاً می‌گوید با توجه به اینکه در ترجمه‌های گذشته نقاط ضعفی دیده‌ام، دست به این کار زده‌ام، این نشان می‌دهد که مترجم ترجمه‌های دیگر را بررسی کرده است، ولی با وجود این همین مترجم نیز نواقصی را در کار خود دارد.

وی افزود: ترجمه قرآن کریم یک هنر است و دانش عمیقی در حوزه‌های مختلف می‌طلبد، صرفاً دانستن زبان عربی کارساز نیست، چرا که برخی از مفاهیم عمیق قرآنی را اعراب امروز هم متوجه نمی‌شوند، پس ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان بحثی فنی و بسیار پیچیده است و نیازمندی‌های خاص خود را دارد.

«محسن پرویز» در اشاره به چرایی سرمایه‌گذاری نکردن نهادهای دولتی و در رأس آن‌ها وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در حوزه ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان گفت: دشوار بودن ترجمه قرآن برای این گروه سنی از مخاطب دلیل سرمایه‌گذاری نکردن در این عرصه است.

«محسن پرویز» معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با بیان این مطلب که ترجمه‌های چندانی از قرآن در حوزه مخاطب کودک و نوجوان نداریم، گفت: به نظر می‌رسد به دلیل دشواری کار ترجمه برای مخاطب کودک و نوجوان در این عرصه با آثار اندکی روبرو هستیم، البته این نکته را نباید از نظر دور داشت که ترجمه قرآن امری بسیار دشوار است و چه بسا فهم بسیاری از مفاهیم قرآن برای مخاطب بزرگسال نیز دشوار باشد.

وی ادامه داد: ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان الزامات خاص خود را دارد و بحثی فنی است، اینکه چگونه می‌توان در این عرصه گام گذاشت و موفق بود، نکته بسیار مهمی است که نیازمند بررسی‌های دقیق و همه‌جانبه است.

پرویز با اشاره به این نکته که ترجمه لغت به لغت برای مخاطب کودک و نوجوان مفید فایده نخواهد بود، گفت: اساساً در ترجمه

ترجمه قرآن نوجوانان در فعالیت‌های جنبی وزارت آموزش و پرورش قرار دارد

معاون پژوهشی وزارت آموزش و پرورش ارائه ترجمه قرآن متناسب با سن نوجوانان در کتاب‌های درسی را به عنوان فعالیت جنبی این وزارتخانه برشمرد.

حجت الاسلام والمسلمین «محمی‌الدین بهرام محمدیان»، در ارتباط با نحوه حضور ترجمه‌ای متناسب با سن کودکان و نوجوانان از قرآن کریم در کتاب‌های درسی عنوان کرد: در حال حاضر و در برنامه رسمی درسی کشور برنامه‌ای برای حضور ویژه ترجمه‌های قرآن کریم برای مخاطبان کودک و نوجوان وجود ندارد و مجموعه وزارت آموزش و پرورش تلاش کرده است تا متون درسی قرآن کریم را متناسب با سن دانش‌آموزان و نیز سطح واژگان قابل درک توسط آن‌ها در هر سن به آن‌ها ارائه دهد.

معاون پژوهشی وزارت آموزش و پرورش و رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی درسی افزود: من به شخصه معتقدم ارائه ترجمه‌ای از قرآن کریم ویژه مخاطبان کودک و نوجوان امری ضروری و شدنی است که با تلاش مترجمان زبردست عملی خواهد شد. البته شاید نتوانیم برای تمام آیات قرآن این موضوع را عملی کنیم، اما به نظر من ادامه مسیر پیموده شده توسط مترجمان برجسته کشور امکان‌پذیر است اما از مجاری رسمی آموزش

و پرورش هنوز امکان این موضوع فراهم نیست.

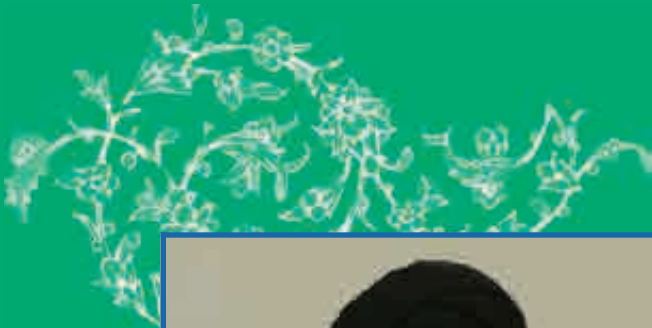
محمدیان با اشاره به فعالیت‌های وزارت آموزش و پرورش برای ارائه مفاهیم و معانی قرآن کریم به زبانی ویژه مخاطب کودک و نوجوان گفت: من به دوستان دست‌اندرکار در تألیف دانشنامه قرآنی کودک و نوجوان توصیه کرده‌ام که این موضوع را به شکل ویژه در دستور کار قرار دهند و در فرهنگ‌نامه قرآنی کودک و نوجوان که دفتر انتشارات کمک آموزشی آن را منتشر می‌کند به این نوع ترجمه نیز توجه ویژه‌ای داشته باشند.

رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی درسی در پایان گفت: با وجود عدم امکان ارائه رسمی این نوع ترجمه در کتاب‌های درسی، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی درسی در کتاب‌های جانبی منتشر شده، به این موضوع توجه کرده است که از جمله آن‌ها می‌توان به انتشار مجموعه ۶ جلدی انس با قرآن توسط انتشارات مدرسه اشاره کرد که در واقع مشتمل بر ترجمه‌ای از بخش‌هایی از قرآن برای نوجوانان است، اشاره کرد. همچنین دفتر انتشارات کمک آموزشی نیز اقدام به انتشار ترجمه «تفسیر مبین» در سه جلد کرده است و فرهنگ‌نامه قرآنی دانش‌آموزان نیز که تاکنون در دو جلد منتشر شده است در آینده تاده جلد منتشر خواهد شد.

معاون پژوهشی سازمان تبلیغات اسلامی، با تأکید بر اهمیت ارائه مفاهیم دینی و قرآنی به مخاطب کودک و نوجوان گفت: خلأ روش صحیح برای انتقال مفاهیم قرآنی به کودکان نگران‌کننده است و باید در جهت رفع آن هرچه سریع‌تر اقدام کرد.

حجت‌الاسلام و المسلمین «سید جواد موسوی هوایی»، معاون پژوهشی سازمان تبلیغات اسلامی، گفت: کودکان و نوجوانان گروهی از جامعه هستند که نقشی اساسی در رشد و توسعه آینده هر کشور دارند، به ویژه اینکه ذهنی فعال و آماده در فراگیری اطلاعات و کسب معانی و مفاهیم ارائه شده دارند. هم‌چنین تربیت ذهنی آن‌ها خواهد توانست که شاکله فکری آن‌ها را پایه‌گذاری کند و الگوی فکری آن‌ها را بنا نهد، تا در تصمیم‌ها و اداره زندگی خود و جامعه‌شان با توجه به آنچه فرا گرفته‌اند، عمل کنند.

وی ادامه داد: بنابراین خلأ روش صحیحی برای انتقال مفاهیم دینی به کودکان نگران‌کننده است. البته انجام این مهم بسیار ظریف و پیچیده بوده، چرا که مبتنی بر شناخت شخصیت کودک است و توانایی آن در عهده هر کسی نیست و فقط صرف بیان ترجمه قرآن به زبان ساده نخواهد بود، بلکه باید از کلماتی استفاده کرد که مفاهیم را هر چند با زبان ساده و لیکن بدون تحریف اصل آن منتقل کنند.

خلأ روش صحیح انتقال مفاهیم قرآنی به کودکان نگران کننده است

موسوی هوایی افزود: هم چنین ویژگی های هنری و استفاده از تصاویر قالب های متنوع را نیز باید در نظر داشت. روح لطیف کودکان را باید با لطف و مهربانی خداوند آشنا کرد و زمینه پرستش و اطاعت آگاهانه از دستورات خداوند متعال را در آن ها به وجود آورد.

وی در اشاره به اقدامات انجام شده در زمینه ادبیات قرآنی کودک و نوجوان در کشور گفت: از بین آثار موجود می توان به مجموعه ۶ جلدی «انس با قرآن» توسط انتشارات مدرسه و کتاب ترجمه جزء سی ام قرآن برای کودکان و نوجوانان به قلم «مصطفی رحماندوست» اشاره کرد که می تواند از نمونه های خوب این کار تلقی شود ولیکن متولیان و نویسندگان امر باید توجه داشته باشند که باید روش های متنوع گوناگون، جذاب و اثرگذاری را برای انجام امر در نظر داشته باشند و در تقسیم بندی هایی متفاوت ولی تخصصی کار کنند.

موسوی هوایی گفت: به عنوان مثال بین قصه های قرآنی با بحث ترجمه تفاوت است که البته کار ترجمه باید با انتخاب واژگان کلیدی و سعی در جانداختن آن ها در ذهن کودکان و نوجوانان صورت پذیرد. وی عنوان کرد: هم چنین در رده های سنی هم تخصص مطرح است، ترجمه برای کودکان با ترجمه برای نوجوانان فرق دارد، چرا که نوع فکر آن ها، حساسیت سنی و دنیای فکری آن ها نیز بسیار اهمیت دارند که خلط آن ها مشکل آفرین خواهد بود و کلاً باید گروهی از متخصصان قرآنی و کودک به شناسایی نیازهای واقعی این قشر بپردازند و براساس این نیازها به تولید ترجمه اقدام کنند.

موسوی هوایی در پاسخ به این پرسش که چرا نهادها و سازمان های دولتی و خصوصی تاکنون سرمایه گذاری چندانی در این عرصه نداشته اند؟، گفت: اقدامات انجام شده هر چند کم است

ولیکن خوب است. ما باید این احساس نیاز را در متولیان فرهنگی جامعه به وجود آوریم که برنامه ریزی فرهنگی برای کودکان و نوجوانان در اولویت کاری آن ها قرار داشته باشد، چرا که آنان آینده سازان ایران اسلامی خواهند بود و باید بتوانیم الگویی را که اسلام بیان می کند، در کودکی با زبان کودک و در نوجوانی با زبان نوجوان به فرزندان این سرزمین تفهیم کنیم و لااقل راه اتصال و دریافت چنین مفاهیمی را به آن ها بدهیم.

وی گفت: یکی از علل عدم سرمایه گذاری در این امر می تواند به کمبود متخصصان آموزش کودکان باشد که این مهم در دروس آموزشی عالی و حوزه های علمیه باید مورد نظر قرار گیرد.

موسوی هوایی در پایان به فعالیت های سازمان تبلیغات اسلامی در زمینه ارائه مفاهیم قرآنی به مخاطب کودک و نوجوان طی سال های اخیر اشاره کرد و گفت: سازمان تبلیغات اسلامی در حوزه کودک و نوجوان به صور گوناگونی فعالیت هایی را داشته است که می توان به مواردی هم چون تولید کتاب های دوره پیش دبستانی و مهد کودک در سه جلد با مفاهیم اسلامی و قرآنی، تولید داستان های کوتاه و جذاب در بیش از ۳۰ جلد برای کودکان، تولید داستان های کوتاه برای نوجوانان، خرید کتاب هایی با موضوعات قرآنی برای کودکان و نوجوانان و ارسال به استان های کشور برای استفاده در کتابخانه شبستان تحت نظر روحانی مستقر اشاره کرد.

وقتی متولی نباشد نمی توان قرآن را برای کودکان ترجمه کرد

وی ادامه داد: اینکه قرآن به زبان کودکان درآید بستگی به زبان فارسی دارد، این مسأله که در زبان فارسی ما می توانیم با استفاده از واژه ها و عباراتی کودک پسند، آیات را به کودکان منتقل کنیم، کاری تخصصی است و متخصصین مسائل قرآنی و کودکان باید روی آن متمرکز شوند.

رئیس سابق سازمان دارالقرآن الکریم با بیان این مطلب که فرهنگ خدمات رسانی و ارتقای فکری کودک و نوجوان نیز از بخش هایی است که به تازگی مطرح شده و ما هنوز در آن کم کار هستیم، گفت: این موضوع به مرور جایگاه خود را می یابد و پس از آن سرمایه گذاری های لازم انجام خواهد شد، بنابراین تا فرهنگ آن اتفاق نیافتد، قطعاً سرمایه گذاری نخواهد شد و این باید از سیاست های کلان کشور باشد.

وی ادامه داد: قطعاً اعتبارات و مکانیزم ها به سمت وسویی از برنامه های اولویت دار می رود، دستگاه ها و نهادهای قرآنی نیز از نظر امکانات چندان تقویت نشده اند و فعالیت های بسیاری را در اولویت دارند، بنابراین طبیعی است که تاکنون اقدام جدی در زمینه ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان نداشته اند.

خواجوی در اشاره به فعالیت های سازمان دارالقرآن الکریم در زمینه ارائه مفاهیم و معارف قرآنی به مخاطب کودک و نوجوان گفت: ما در زمینه آموزش قرآن به پیش دبستانی طرحی را از دو سال پیش پیگیری کردیم، برای یافتن بهترین روش و بهترین گزینه ممکن در آموزش قرآن برای کودک و نوجوان، اجرایی شدن این طرح نیازمند اختصاص ۱۲۵ میلیون تومان هزینه است، اما اکنون بر اساس اولویت هایی که داریم نمی توانیم به این طرح اعتبار لازم را تخصیص دهیم.

رئیس سابق سازمان دارالقرآن الکریم با تأکید بر اهمیت افزایش فعالیت های قرآنی کودکان، نبود متولی در امر ترجمه قرآن را موجب رشد اندک ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان دانست.

«محمد خواجوی»، رئیس سابق سازمان دارالقرآن الکریم، در اشاره به دلایل اندک بودن ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان گفت: امر ترجمه قرآن در کشور ما تاکنون متولی خاصی نداشته است، اکنون نیز چندی است که وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی متولی کار شده است که باید برنامه ریزی و سیستمی را تعریف کنند که در آن نسبت به ترجمه هایی که می شود اظهار نظر کرده و در تشویق فرهیختگان و نخبگان بکوشند، هم چنین از اهرم هایی استفاده کنند که رشد ترجمه های قرآن را از لحاظ کمی و کیفی بالا برد.

وی افزود: البته نباید این نکته را نیز از نظر دور داشت که اساساً توجه به رشد علمی ادبیات کودک و نوجوان موضوع جدیدی است، قبل از انقلاب توجهی به این مسائل نبوده بعد از انقلاب هم جنگ و تبعات ناشی از آن موجب توجه اندک به این حوزه شده است، اما پس از آن کم کم جایگاه کودک و نوجوان در همه بخش ها تبیین شد، هم اکنون نیز در بخش هایی عقب تر و در بخش هایی جلوتر هستیم.

این فعال قرآنی تصریح کرد: بحث ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان، بحثی مهم و ضروری است، که باید با کارشناسی های دقیق و برنامه ریزی های از پیش تعیین شده پیش رود، البته این نکته که آیا اساساً ترجمه قرآن برای این گروه سنی امکان پذیر است یا خیر؟ مسأله ای است که کارشناسان ادبیات کودک و قرآن باید به آن پاسخ دهند.

پیشنهاد برگزاری جشنواره‌ای بین‌المللی برای ترجمه قرآن کودکان

معاون سابق فرهنگی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی با تأکید بر لزوم ارائه مفاهیم قرآنی متناسب با گروه‌های سنی گفت: برای افزایش کمیت و کیفیت کار در عرصه بین‌المللی می‌توان به برگزاری جشنواره‌هایی برای ترجمه‌های قرآن کودکان و نوجوان اقدام کرد.

«محمود واعظی» با بیان این مطلب گفت: برای گسترش کمیت و کیفیت کار در زمینه ترجمه قرآن کودکان با برگزاری مسابقات، جشنواره‌ها و تشویق نسل جوان نویسندگانمان می‌توانیم به گونه‌های متنوع و موفق ارائه مفاهیم قرآنی به مخاطبان جهانی دست یابیم.

واعظی افزود: انتقال مفاهیم قرآن کریم یکی از مسائل بسیار حساسی است که جنبه‌های متفاوت آن باید مدنظر قرار گیرد، چراکه از نبود توجه به این موضوع آسیب‌های بسیاری به وجود می‌آید که در برخی از ترجمه‌ها و تفاسیر می‌توان به وضوح این آسیب‌ها را دید.

وی ادامه داد: در بسیاری از ترجمه‌های شخصیت‌های بزرگ نیز به دلیل نبود دقت لازم اشکالات بسیاری را می‌توان مشاهده کرد. بنابراین قبل از هر چیز مترجم باید دقت بسیاری را معطوف کار خود کند.

واعظی با بیان این مطلب که ترجمه قرآن کریم کار بسیار دشواری است، گفت: ساده‌سازی مفاهیم قرآن از آن هم دشوارتر است، به عبارت دیگر اصل برگردان مفاهیم قرآنی در نوع خود مشکل است اما ساده‌سازی نیز به ویژه برای مخاطب کودک، نوجوان و جوان دشوار و از عهده هر شخصی بر نمی‌آید. بنابراین یکی از کارهای ظریف و قابل تأملی که باید در حوزه قرآنی انجام شود همین ارائه مفاهیم قرآنی برای گروه‌های سنی مخاطب است.

معاون سابق فرهنگی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی با بیان این مطلب که جامعه ما نیازمند ارائه معارف بلند قرآنی با بهترین اصطلاحات و ساده‌سازی به نحو کامل است، گفت: لفظ یکی از گونه‌های ارائه مفهوم است و تمام یک مفهوم را با لفظ نمی‌توان رساند، بنابراین باید تلاش کرد این حوزه‌ها و مفاهیم را

ضمن اینکه با الفاظ زیبا، جذاب و ساده ارائه می‌دهیم با تصاویر، رنگ‌ها، اشکال و گونه‌های دیگر هنری نیز ارائه کنیم.

وی در اشاره به وضعیت ارائه مفاهیم مقدس در سایر کشورها گفت: اکنون در برخی از کشورها «بایبل (کتاب مقدس)» را به صورت تصویری برای نسل‌های مختلف، ارائه می‌دهند، ما نیز باید بتوانیم مفاهیم قرآنی چنین ارائه کنیم؛ البته تاکنون اقداماتی در این زمینه انجام گرفته است، برای نمونه اخیراً برخی از موسسات قرآنی، مفاهیم قرآن را با گونه‌های دیگری غیر از لفظ بازگردان کرده‌اند، حتی به صورت لفظ نیز با کلام‌های متنوع مانند شعر و داستان ارائه شده است، که باید گسترش یابد.

وی در اشاره به اقدامات سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، در این زمینه گفت: مادر عرصه خارج از کشور برای قرآن کریم به صورت خاص یک دبیرخانه و شورای قدرتمند طراحی کردیم که با همکاری ۲۵ نهاد در داخل کشور که هفته‌های قرآن کریم را برگزار می‌کند، از رمضان تاکنون بیش از ۱۰ کشور هفته‌های قرآنی داشتند و تا پایان سال هم ۲۵ کشور را در دست برنامه داریم، چون در کشورهای مختلف گونه‌های مختلف مخاطبان را داریم، لذا به گونه‌های مختلف برای مخاطبان خارج از کشور برنامه‌ریزی می‌کنیم.

واعظی تصریح کرد: سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی متصدی نیست، بلکه متولی و زمینه‌ساز کارهای قرآنی است، لذا همه نهادهای دولتی و غیر دولتی را که علاقه‌مند به فعالیت در کارهای قرآنی به ویژه ارائه مفاهیم قرآنی به مخاطبان مختلف هستند دعوت به کار می‌کنیم تا در این هفته‌های قرآنی کارهای خود را عرضه کنند.

نیازهای کودکان را در نیافته ایم

نداشته‌ایم.

وی در اشاره به جدی بودن بحث ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان گفت: در چنین کارهای فرهنگی که توجهی خاص معطوف یک نسل است، باید به ظرافت‌ها و الزامات کار توجه داشت، و باید کارها طبق اصول منظم و برنامه‌ریزی شده سامان دهی شود، اما متأسفانه در ایران مرکزی که بتواند این حرکت را سامان دهد، وجود ندارد.

این قرآن پژوه تصریح کرد: بدیهی است مراکزی که به ترجمه قرآن توجه دارند، باید یک حرکت جدی در این زمینه انجام دهند، تا این عقب‌ماندگی در حوزه ترجمه برای سنین کودک، نوجوان و جوان جبران شود و تلاش جدی از سوی مترجمان دلسوز صورت گیرد تا این خلأ پر شود.

وی ادامه داد: درست است که انجیل نیز یکی از کتب آسمانی است، اما برای مقطعی خاص و زمانی خاص نازل شده است و با هیچ تلاش و کوششی نمی‌توان انجیل را روزآمد کرد، با این وجود تاکنون از انجیل ترجمه‌های جدی برای کودکان و جوانان صورت

رئیس مرکز فرهنگ و معارف قرآن کریم گفت: با وجود پیشرفت‌هایی که در عرصه ترجمه قرآن داشته‌ایم، در حوزه ترجمه قرآن هنوز عقب هستیم و متأسفانه تا رسیدن به طریق مطلوب راه بسیاری داریم. در حوزه ترجمه قرآن برای کودکان، نوجوانان و جوانان نیز به طور جدی قدمی بر نداشتیم.

حجت‌الاسلام والمسلمین «محمدصادق یوسفی مقدم» - رئیس مرکز فرهنگ و معارف قرآن کریم با بیان این مطلب گفت: کارگروهی که برای ترجمه قرآن کودک و نوجوان تشکیل می‌شود باید متخصصانی از کارشناسان ترجمه قرآن، کارشناسان ادبیات کودک، روان‌شناسان کودک و ... را در خود جای دهد تا بتواند به سامانه قابل توجهی برای ترجمه کودک دست پیدا کند.

یوسفی مقدم افزود: با وجود پیشرفت‌هایی که در عرصه ترجمه قرآن داشته‌ایم، در این حوزه هنوز عقب هستیم و متأسفانه تا رسیدن به طریق مطلوب راه بسیاری داریم. در حوزه ترجمه قرآن برای کودکان، نوجوانان و جوانان نیز به طور جدی قدمی بر

برای فهم آیات قرآن کریم احساس وظیفه کرده و به تولید آثار شاخص و مناسب در این عرصه دست زنند.

رئیس مرکز فرهنگ و معارف قرآن کریم افزود: بدیهی است جامعه اسلامی نیز باید در قبال انتقال صحیح و مناسب مفاهیم قرآنی به کودکان احساس وظیفه کند، در صورتی که این احساس وجود داشته باشد و مسئولان و پژوهشگران به این سمت تمایل داشته باشند، در حوزه ترجمه قرآن برای کودکان افق‌های وسیعی پیش‌رو خواهیم داشت.

یوسفی مقدم تصریح کرد: در جهان اسلام ترجمه‌ای کامل از قرآن برای کودکان وجود ندارد، چرا که در قرآن آیاتی وجود دارد که این آیات برای کودکان مناسب نیستند.

وی ادامه داد: همان‌طور که گفته شد، در ترجمه قرآن برای کودکان باید به انتخاب گزینشی آیات دست زد و سعی شود تا با استفاده از متنی مناسب و زبان و بیانی روان، سلیس و جذاب مفاهیم قرآنی را به کودکان انتقال داد.

این قرآن‌پژوه در ادامه افزود: در جهان اسلام به ویژه در ایران انتخاب گزینشی آیات و ترجمه آن برای کودکان منتشر شده است، اما نویسندگان گاهی نیز به صورت داستان‌هایی از قرآن به ترجمه و تفسیر آیاتی از قرآن پرداخته‌اند. به هر روی در ترجمه قرآن برای کودکان انتخاب زبان مناسب بیش از هر چیز ضروری است.

وی با بیان این مطلب که کودکان برای رشد صحیح و دستیابی به کمال نیازمند فهم مناسبی از قرآن هستند، گفت: باید تلاش شود، همان‌طور که در داخل کشور به زبان فارسی ترجمه قرآن برای کودکان منتشر می‌کنیم، در خارج از کشور نیز برای کودکان که نیازمند فهم مناسبی از قرآن هستند، نیز قرآن را به زبان‌های مختلف ترجمه کنیم.

رئیس مرکز فرهنگ و معارف قرآن کریم گفت: حتی لازم است قرآن، برای کودکان عرب‌زبان هم ترجمه‌ای تفسیرگونه شود، چرا که با وجود یکسان بودن زبان مقصد و مبدأ در این نوع ترجمه، بسیاری از آیات قرآن برای کودکان عرب مفهوم نیست، لذا باید تفسیری ساده‌تر از این آیات را برای این کودکان بیان کرد.

گرفته است، اما در ترجمه قرآن که برای همه عصرها و همه نسل‌ها نازل شده، برای سنین متفاوت و به شکل‌ها و انواع متفاوت گام‌های بزرگی برداشته‌ایم.

یوسفی مقدم با تأکید بر لزوم ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان گفت: ما باید برای ترجمه کودک تلاش کنیم و این ایده‌های پاک و ذهن‌های آماده پذیرش حقیقت را با آیات آسمانی قرآن مجید آبیاری کنیم تا آن‌ها بتوانند با فطرت پاک خود مفاهیم و معانی قرآن مجید را درک و دریافت کنند. بنابراین ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان کاری ارزشمند و هدفمند است و ما در مرکز فرهنگ و معارف قرآن به طور جدی به دنبال تحقق آن به بهترین شکل هستیم.

رئیس مرکز فرهنگ و معارف قرآن کریم، ترجمه قرآن برای کودک را امری بسیار دشوار دانست و در اشاره به ویژگی‌های ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان تصریح کرد: ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان باید مطابق با ویژگی‌ها و خصوصیات باشد که در کودک وجود دارد، اطلاعات زبان مخاطب باید در ترجمه لحاظ شود، افزون بر این هر ترجمه‌ای که برای کودک صورت می‌گیرد، باید از گرافیک خاصی برخوردار و دل‌نواز باشد، تا کودک به سمت آن گرایش پیدا کند.

وی ادامه داد: لازم نیست تمام قرآن را ترجمه کنیم، ما می‌توانیم آیاتی از قرآن را انتخاب کرده و آن آیات برگزیده را با ترجمه‌ای روان و با گرافیک خاص مطابق ذهن کودک در اختیار مخاطب قرار دهیم، این شیوه می‌تواند برای ورود به اینکه تمام قرآن را آرام، آرام برای کودک ترجمه کنیم، راهگشا باشد.

یوسفی مقدم تأکید کرد: در ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان مترجم خود را در قید و بند الفاظ قرار نمی‌دهد، بلکه سعی می‌کند معنا و مفهوم آیه را در ترجمه‌ای روان به مخاطب خود القا کند، البته در ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان باید آزاد و رها از قید و بندها باشیم و سعی کنیم اقتضائات فکر کودک را مورد لحاظ قرار دهیم و معنا و مفهوم آیه را به زبانی روان و کودکانه در اختیار مخاطب قرار دهیم.

حجت‌الاسلام والمسلمین محمدصادق یوسفی مقدم تأکید کرد: پژوهشگران و مترجمان قرآن باید در برابر کودکان و نیاز آنان

در ترجمه قرآن برای کودکان باید به انتخاب گزینشی آیات دست زد و سعی شود تا با استفاده از متنی مناسب و زبان و بیانی روان، سلیس و جذاب مفاهیم قرآنی را به کودکان انتقال داد

غفلت نهادهای دولتی و خصوصی از ادبیات قرآنی کودکان

نوجوان تصریح کرد: طبیعتاً ترجمه محدودیت‌های خاص خود را دارد تا آنجا که گفته‌اند ترجمه هیچ متنی ممکن نیست، چرا که نمی‌توان همه ویژگی‌های متن را در ترجمه گنجانند، ولی وقتی ما اجازه دادیم قرآن ترجمه شود، می‌پذیریم که در این برگردان برخی از ظرافت‌ها نیز منتقل نشوند، در ترجمه کودکان هم باید بپذیریم که همه ظرافت‌های قرآن منتقل نخواهد شد، اما برای ارائه آسان‌تر مفاهیم به مخاطب باید قرآن را ترجمه کنیم، البته ما در ترجمه قرآن یک وابستگی به متن داریم که در ترجمه پارافراتراز متن اصلی نمی‌گذاریم، از طرفی هم یکسری محدودیت‌هایی داریم که در انواع ترجمه حتی ترجمه به زبان کودکان باید آن‌ها را نیز بپذیریم.

وی با بیان این مطلب که شهید باهنر اولین ترجمه‌های قرآن برای کودکان را در کتاب‌های درسی قبل از انقلاب ارائه کرد، گفت: کار برای کودکان و نوجوان به ویژه در حوزه علوم قرآنی بسیار ارزشمند است و باید قدر دان فعالان عرصه کودک و نوجوان بود.

معاون فرهنگی و تبلیغی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم در اشاره به ارزیابی ترجمه‌های موجود گفت: من به صورت کارشناسانه این ترجمه‌ها را بررسی نکردم، اما به هر حال ترجمه‌هایی که تاکنون انجام شده‌اند در حکم قدم‌های برداشته شده در این راه هستند که به نوبه خود مثمر ثمر و پرفایده خواهند بود.

وی در پاسخ به این پرسش که سهم دفتر تبلیغات اسلامی در عرصه کار قرآنی برای مخاطب کودک و نوجوان به ویژه ارائه ترجمه قرآن چه اندازه است؟، گفت: از مجموع ۴۰۰۰ عنوان کتابی که از سوی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم منتشر شده است تعداد ۱۰۰ عنوان کتاب به مخاطب کودک و نوجوان اختصاص دارد که بخشی از آن‌ها هم قرآنی است، ولی باز هم باید عذر تقصیر به پیشگاه قرآن ببریم که ما در این جهت کوتاهی‌های بسیار داریم.

معاون فرهنگی و تبلیغی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم با تأکید بر لزوم ارائه ترجمه‌ای مناسب برای فهم مخاطب کودک و نوجوان گفت: متأسفانه نهادهای دولتی و خصوصی مربوطه تاکنون در عرصه ادبیات قرآنی کودک و نوجوان کم‌کار بوده‌اند.

حجت‌الاسلام والمسلمین «سید محمود مدنی» با بیان این مطلب گفت: شناسایی دلایل کم‌کار بودن در عرصه کودک و نوجوان، نیازمند بررسی و بحث‌های مفصل است، تا همه عوامل مورد توجه قرار گیرد، ولی به طور کلی ما به حوزه کودک و نوجوان به اندازه اهمیت و ارزش و جایگاهش حقیقتاً توجه نکرده‌ایم، حتی در مجالس دینی ما هم کودکان اگر حضور هم پیدا کنند آن چنان که باید مورد توجه قرار نمی‌گیرند، هم چنین در سخنرانی‌های مساجد بهره‌ای برای مخاطبان کودک نیست.

وی ادامه داد: از طرف دیگر نباید این نکته را نیز از نظر دور داشت که کار برای کودک و نوجوان نیز بسیار مشکل است، به نظر من ترجمه عمومی کردن و حتی ترجمه تخصصی کردن ساده‌تر از ترجمه کودکان است. زبان کودکی زبانی خاص است. این زبان کودکی هنروپژه‌ای است که بسیاری از آن بی‌بهره هستند.

مدنی تصریح کرد: قرآن بزرگترین کتاب آسمانی است و برای همه بشریت راهنمای زندگی است، بنابراین ما باید تلاش کنیم علاوه بر ارائه مفاهیم آن به زبان فارسی و از طریق ترجمه، این مفاهیم را به زبان کودکان قابل فهم سازیم تا در جان کودکان اثرات لازم را بگذارد.

وی با اشاره به ضمیرهای پاک و روشن کودکان و تأکید اسلام بر توجه به کودکان گفت: اصولی‌ترین و مهم‌ترین راه کار برای پیشرفت جامعه، تربیت نسلی پویانده، متفکر، هدف‌گرا، مومن و متعهد به دین و کشور است، که با ارائه مفاهیم قرآن به نسل نوجوان و تربیت صحیح اسلامی زمینه پیشرفت جامعه فراهم می‌شود. مدنی در اشاره به لزوم ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و

ما باید تلاش کنیم علاوه بر ارائه مفاهیم آن به زبان فارسی و از طریق ترجمه، مفاهیم قرآن را به زبان کودکان قابل فهم سازیم تا در جان کودکان اثرات لازم را بگذارد

توجه به مخاطب در کنار دقت عالمانه؛ ویژگی ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان

«کریم دولتی» ضمن مجاز دانستن ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان توجه ویژه به مخاطب در کنار دقت عالمانه را ویژگی‌های ترجمه قرآن برای این گروه سنی از مخاطبان دانست.

«کریم دولتی» رئیس دانشکده علوم قرآنی تهران با بیان این مطلب گفت: قرآن در بسیاری از موارد قابل ترجمه است، به این معنا که در حد فهم، درک و استفاده گروه مخاطبان می‌توان مفاهیمی از آن را به شکل ترجمه همراه با توضیحاتی مختصر ذکر کرد، حتی برای مخاطبان کودک و نوجوان، اما نکته‌ای که وجود دارد این است که مادر ترجمه کودک و نوجوان باید همان ویژگی‌هایی را که برای مخاطب عموم در نظر می‌گیریم داشته باشیم یا خیر.

این نویسنده در توضیح مطلب فوق افزود: در ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان نباید همان ویژگی‌های ترجمه برای مخاطب عموم را لحاظ کرد، یک سری موارد وجود دارند، که ما در ترجمه کودک و نوجوان باید به آنها توجه ویژه‌ای داشته باشیم، در ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان نمی‌توان از پاره‌ای موارد به اجمال گذشت، چرا که فهم مخاطب می‌طلبد ما این مطالب را بیاوریم و کودک را با ذهن کودکانه و پویا با برخی از مفاهیم رها نکنیم.

مؤلف کتاب «تلاوت احسن، آموزش تجوید ساده، کاربردی» گفت: نکته دوم استفاده صحیح از واژه‌ها و لغاتی است، که برای کودک قابل فهم و استفاده است، ولو اینکه یک درجه از آن دقت

عالمانه، پایین‌تر باشیم، در بسیاری از موارد اگر بخواهیم واژگان و کلمات معمول در زبان عموم را برای کودکان استفاده کنیم، کودک معنای واژه را درک نمی‌کند، بنابراین ما نباید تنها به دقت عالمانه توجه کنیم گاهی می‌طلبد به مخاطب خود که کودک است توجه کرده و از لغات و واژه‌هایی استفاده کنیم که برای کودک قابل درک باشد.

وی در اشاره به مجاز بودن تفسیر و توضیحات به فراخور نیاز مخاطب در ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان گفت: چون ترجمه برگردان متنی از زبانی به زبان دیگر است، لذا با این تعریف هیچ مشکلی برای استفاده از توضیح و تفسیر وجود ندارد، دقیق‌ترین ترجمه‌ها هم توضیحاتی را در خود دارند، چرا که برداشت و فهم مخاطب از آیات در پاره‌ای از موارد بدون توضیحات اضافی ناقص خواهد بود.

دولتی گفت: مترجم قرآن باید مشخص سازد، ترجمه با چه هدفی، به چه شیوه‌هایی و برای چه مخاطبی تألیف شده است.

مدیر بخش خادمان قرآن هفدهمین نمایشگاه قرآن کریم در اشاره به برخی اهمال‌های موجود در عرصه ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان گفت: در عرصه ترجمه قرآن برای کودک کم‌کار شده است، حتی به نسبت قشر قابل توجه کودک در جامعه ایران، کارهای ارائه شده قابل قبول نیست و به نسبت استعدادهای ویژه کودکان ایرانی جایگاه کار بسیار بیشتر از این است.

ارائه ترجمه آموزشی قرآن برای کودکان در برنامه‌های آینده سازمان اوقاف است

بنابراین درک و دریافت معنا و مفهوم آن برای همه افراد در هر سن و گروهی لازم است.

وی ادامه داد: انسان درس کودکی و نوجوانی استعداد درخشانی در فراگیری و درک و دریافت دارد، و هر انسانی به اندازه ظرفیت خود به بهترین شکل می‌تواند در این دوران از قرآن بهره‌مند شود. اما این درک و دریافت پیش‌نیازهایی لازم دارد.

احمدیان در اشاره به این پیش‌نیازها گفت: مهمترین نیاز موجود در این عرصه این است که علاوه بر تمرکز بر روخوانی و روان‌خوانی قرآن باید به سمت تفکر و تدبر در آیات قرآن نیز حرکت کرد و این میسر نمی‌شود مگر به تهیه ترجمه و تفسیری صحیح و مناسب از قرآن.

وی افزود: حفظ و روخوانی قرآن مقدمه کار با قرآن است و گام‌های بعدی به مفاهیم اختصاص دارد و هسته اصلی کار نیز عمل کردن به دستورات قرآن است، بنابراین انسان باید به هر سه این مراحل توجه کافی داشته باشد. وی در اشاره به کم‌کار بودن سازمان‌ها و نهادهای مختلف قرآنی در این عرصه گفت: بحث ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان، بحثی تازه مطرح شده و نسبتاً جدید است، بنابراین طبیعی است که کم‌کاری‌هایی در این زمینه وجود داشته باشد، البته اکنون حرکت‌هایی کم‌وبیش شروع شده اما هنوز نتوانسته‌ایم به وضع مطلوب برسیم.

وی در اشاره به فعالیت‌های سازمان اوقاف و امور خیریه در راستای ارائه مفاهیم قرآنی به مخاطب کودک و نوجوان گفت: ما حرکتی را دو سال قبل شروع کردیم و آن انتشار نشریه «بشیر» است که مورد استقبال نوجوانان و جوانان نیز قرار گرفته است، در این نشریه علاوه بر ارائه مفاهیم و داستان‌های قرآنی به ارائه ترجمه قرآن، شرح لغات، مفاهیم و پیام‌های آیات قرآنی نیز می‌پردازیم که با هدف ارائه مفاهیم قرآنی به مخاطب کودک و نوجوان منتشر می‌شود.

معاون سابق فرهنگی سازمان اوقاف و امور خیریه، ارائه ترجمه آموزشی قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان را از برنامه‌های آینده سازمان اوقاف و امور خیریه عنوان کرد.

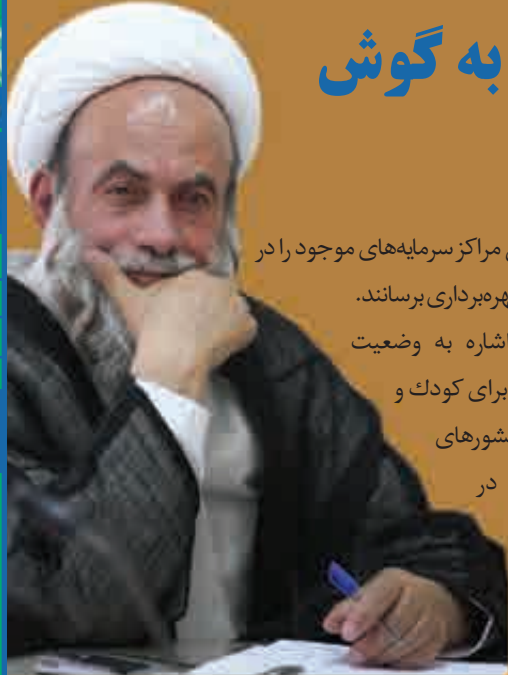
حجت‌الاسلام والمسلمین «حسین احمدیان»، معاون سابق فرهنگی سازمان اوقاف و امور خیریه، با بیان این مطلب که با وجود رشد و گسترش در عرصه ترجمه قرآن به طور کلی و آغاز حرکت‌های مناسب در عرصه ترجمه قرآن هنوز ضرورت‌هایی فراموش شده وجود دارد، گفت: ما هنوز به این نقطه نرسیدیم که ترجمه خوب و روانی که حالت آموزشی نیز داشته باشد، برای کودکان ارائه کنیم.

وی تصریح کرد: با وجود اینکه در عرصه ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان، گام‌های بسیاری برداشته شده، اما ترجمه‌های موجود جوابگوی نیاز نوجوانان و جوانان نیست و حالت آموزشی ندارد، به عبارت دیگر نوجوانان با خواندن این ترجمه‌ها نمی‌توانند واژگان قرآن را با کلمات ترجمه تطبیق دهند و خود به درک درست و مستقیم‌تری از قرآن بپردازند.

معاون سابق فرهنگی سازمان اوقاف و امور خیریه گفت: بنابراین مترجمان و محققان ما باید به سمت ترجمه‌های اصولی و آموزشی از قرآن برای این مخاطب سنی حرکت کنند و با رفع نقص‌ها و کاستی‌های ترجمه‌های موجود به ارائه ترجمه‌ای مناسب از قرآن بپردازند.

احمدیان تصریح کرد: آنچه که نهادهای قرآنی و دینی کشور ما دنبال می‌کنند، بهره‌برداری از فضای معنوی قرآن است که باید در زندگی فردی و اجتماعی اجرا شود، چرا که قرآن کتاب عملی است و تنها خواندن و متوجه شدن معنا و مفهوم آن کافی نیست، بلکه کتاب قانونی الهی و اجرایی است که باید در زندگی ما حضور داشته باشد.

باید همت کرد و ندای قرآن را به گوش جهانیان رساند

رئیس مرکز ترجمه قرآن به زبان‌های خارجی معتقد است حملاتی که به قرآن و مقدسات ما در سطح جهان می‌شود، هم ناشی از اغراض سیاسی است و هم ناشی از جهل و نادانی. چون مردم دنیا همه با قرآن آشنایی ندارند و باید همت کرد و ندای قرآن را به گوش جهانیان رساند

حجت‌الاسلام والمسلمین «محمد نقدی» با بیان این مطلب گفت: تاکنون تلاش‌های اندکی در زمینه ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان صورت گرفته است، البته هیچ‌کدام در حوزه مراکز دولتی، ارگان‌ها و نهادهای دولتی انجام نشده بلکه به صورت خودجوش از سوی نویسندگان کودک و نوجوان مانند «مصطفی رحماندوست» و «لاله زنبقی» انجام شده است.

وی ادامه داد: این گامی به جلواست که ما تلاش داشته باشیم برای مخاطبان مختلف بانثری روان، ساده و قابل فهم مفاد و مفاهیم آیات قرآن را بگنجانیم. تا آن‌ها هم استفاده بهتر و بیشتری از مفاهیم والای قرآنی داشته باشند.

نقدی در پاسخ به این پرسش که اصولاً ترجمه قرآن برای کودکان امکان‌پذیر است یا خیر؟ گفت: ترجمه از نظر علمی تعریف و ضابطه‌هایی دارد و در خلال آن باید در زبان مقصد، زبان مبدأ را به گونه‌ای قابل فهم انتقال داد؛ بنابراین ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوان چندان ممکن نیست، چون قیوداتی را که برای یک متن استوار مطابق و مدلول آیات مطرح است، نمی‌توان به زبان کودک بیان کرد، بنابراین اگر قرار باشد قرآن را به زبان کودکان و نوجوانان با نثری روان پردازش کنیم، امکان‌پذیر است، اما به عنوان ترجمه قرآن نمی‌توان از آن نام برد. وی افزود: اکنون مشکلی در فهم ترجمه قرآن برای بزرگسالان است که مترجم باید وفادار به متن باشد، بنابراین در بسیاری از آیات ترجمه زیبایی و سلاست را نخواهد داشت و به نوعی فدای وفاداری متن می‌شود، در ترجمه قرآن برای کودکان نیز نمی‌توان چندان به متن اصلی وفادار ماند.

نقدی با بیان این مطلب که گام‌های برداشته شده در جهت ترجمه قرآن و توسعه فعالیت‌های قرآنی مطلوب است، گفت: هم‌اکنون آمادگی پذیرش طرح‌هایی قرآنی از سوی مرکز توسعه و ترویج فعالیت‌های قرآنی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی وجود دارد، بنابراین نویسندگان و مترجمان می‌توانند طرح‌های خود را در زمینه ترجمه کودک و نوجوان که مخاطبان خود را هم دارد، به این مراکز ارائه کرده و

با حمایت این مراکز سرمایه‌های موجود را در این زمینه به بهره‌برداری برسانند. وی در اشاره به وضعیت ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان در کشورهای

دیگر گفت: در کشورهای عربی تا حد و دی تلاش کردند بخشی از مطالب قرآن را که برای کشورهای مختلف جامعه به ویژه جوانان و نوجوانان جالب است، گزینش کرده و بیان کنند، برای نمونه تحت عناوینی چون کودکان در قرآن، حیوانات در قرآن و میوه‌ها در قرآن آثاری از نویسندگان داخل و خارج از کشور منتشر شده است، اما اینها را نمی‌توان در حکم ترجمه قرآن تلقی کرد، هرچند ارزشمند است.

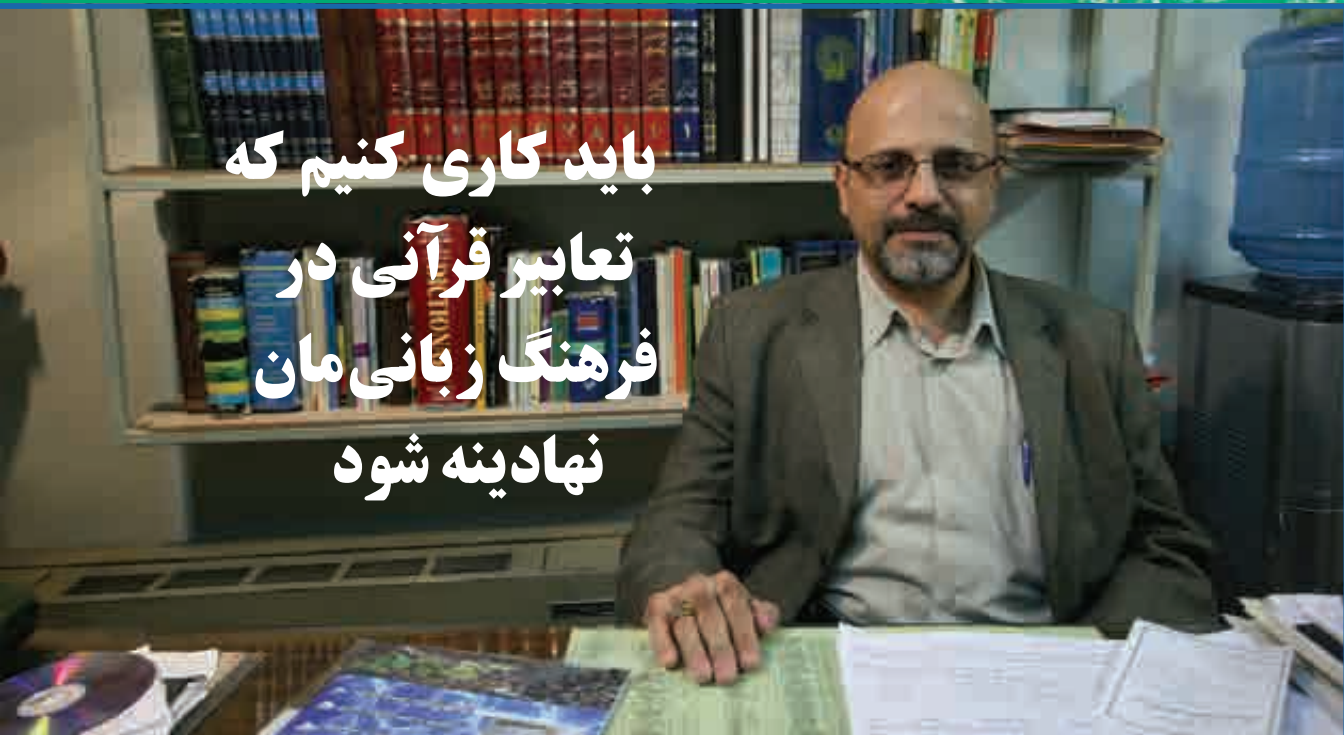
رئیس مرکز ترجمه قرآن به زبان‌های خارجی درباره فعالیت‌های این مرکز در جهت ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان تصریح کرد: وقتی مخاطب گروه نخستین ما نیازمندی‌هایی دارد که در جهت پاسخ‌گویی به آن گام برمی‌داریم، نمی‌توانیم به سراغ گروه‌های دیگر مخاطبان حرکت کنیم چون باید ابتدا مشکلات این گروه از مخاطب را برآورده کنیم، مشکل ما اکنون در سطح جهان این است که افراد بسیاری برای فهم قرآن تشنه هستند که باید نیاز آنان را برآورده کرد.

وی ادامه داد: حملاتی که به قرآن و مقدسات ما در سطح جهان می‌شود، هم ناشی از اغراض سیاسی است و هم ناشی از جهل و نادانی. چون مردم دنیا همه با قرآن آشنایی ندارند و باید همت کرد و ندای قرآن را به گوش جهانیان رساند. نقدی افزود: ما گاهی اوقات برای ویرایش یک اثر هزینه‌های بسیاری صرف می‌کنیم و این سرمایه‌ها قطعاً و یقیناً در پیش برد اهداف قرآنی نتیجه بخش خواهد بود.

وی در پایان در اشاره به وضعیت ترجمه قرآن در کتاب‌های درسی مدارس گفت: من به طور کلی این ترجمه‌ها را بررسی نکرده‌ایم و خوشبختانه تاکنون گزارشی مبنی بر تحریف غلط ترجمه در این کتاب‌ها ارائه نشده است. اگر هم کاستی وجود داشته باشد، همانی است که در سطح جامعه وجود دارد و عمومی است.

باید کاری کنیم که تعبیر قرآنی در فرهنگ زبانی مان نهادینه شود

رئیس دانشکده الهیات دانشگاه امام صادق(ع) با بیان اینکه باید کاری کنیم که تعبیر قرآنی در فرهنگ زبانی مان نهادینه شود، اظهار کرد: کودکان در مسیر رشد با بسیاری از ضرب‌المثل‌ها آشنا می‌شوند، اما ما از تعبیرات قرآنی در فرهنگ زبانی بسیار کم بهره می‌بریم.

«رضا محمدزاده»، رئیس دانشکده الهیات دانشگاه امام صادق (ع) افزود: اگر بخواهیم جریان ترجمه قرآن ویژه کودکان را آغاز کنیم، باید بدانیم حضور یک متخصص روانشناسی کودک در این کار بسیار ضرورت دارد، همچنین وجود نویسنده‌ای که برای کودکان قلم می‌زند، نیز بسیار مهم است. به ویژه با توجه به اینکه نویسندگانی که برای کودکان کار می‌کنند، به تجربه، چیزهای فراوانی آموخته‌اند؛ مثلاً کتابی نوشته‌اند و متوجه شده‌اند که مخاطبی ندارد، بعد کتابی دیگر به رشته تحریر درآورده‌اند و دیده‌اند که چقدر از آن استقبال شده است.

رئیس دانشکده الهیات دانشگاه امام صادق(ع) ادامه داد: به نظر من یک فرهنگ خاص مقدماتی دارد. یکی از مقدمات آن فرهنگ، عناصر زبانی اش است. ما باید کاری کنیم که تعبیر قرآنی در فرهنگ زبانی مان رسوخ کند. کودکان در مسیر رشدشان با بسیاری از ضرب المثل‌ها آشنا می‌شوند و می‌توان برخی تعبیر قرآن را که لطافت خاصی دارند با روشی مناسب اشاعه دهیم؛ به این صورت که این عناصر زبانی قرآن آهسته آهسته در فرهنگ ما

به خصوص در بین جوانان عمومیت می‌یابند. وی ادامه داد: همچنین حضور یک متخصص قرآنی و یک اندیشمند هم برای چنین کاری ضروری به نظر می‌رسد، به اضافه اینکه کسانی که تجربیاتی قرآنی به معنای آموزش قرآن به ویژه برای سن و سال‌های کم دارند هم در آن تیم خیلی می‌توانند اثرگذار باشند. خیلی‌ها هستند که در این زمینه تجربیات خوبی دارند که آن تجربیات را می‌توانند منتقل کنند. در واقع ترجمه قرآن برای کودکان کاری گروهی می‌طلبد.

این استاد دانشگاه با ذکر اینکه در گذشته کارهایی در این زمینه شده است، افزود: مثلاً کارت‌هایی از سوی کانون پرورش فکری طراحی شده که روی آن‌ها مضامین قرآنی آمده و هر کدام از عناوین بیانگر یک آدم خوب یا کار خوب یا یک آدم و کار بد است. در واقع برای اینکه کودکان با مضامین قرآنی آشنا شوند، این مضامین را به صورت کارت درآورده‌اند و کودک در حین بازی با آن مضامین آشنا می‌شود.

وی ترجمه کامل قرآن را برای کودک نشدنی دانست و در توضیح آن گفت: ترجمه کامل قرآن به زبانی که مطمئن باشیم، آن زبان برای کودک قابل فهم است، نشدنی است. ولی بخش قابل توجهی از مضامین قرآنی را به نحوی که کودک بتواند با آن ارتباط برقرار کند، می‌توان به روش‌های مختلف در معرض استفاده او قرار داد. عضو گروه فلسفه و کلام اسلامی دانشگاه امام صادق(ع) تصریح کرد: قطعاً این کار باید موضوعی باشد یعنی اصلاً نباید به

معاصر، بلکه مراد آن‌ها اندیشیدن برای کودکان است. در واقع آن‌ها آمده‌اند و شرایط و زمینه‌ای را برای این کار مهیا کرده‌اند و ظاهراً تا حد زیادی هم موفق بوده‌اند. من در مطالعاتم دیده‌ام که آن‌ها بر روی دوره‌های پیش دبستانی که کودک هنوز نمی‌تواند چیزی را بخواند، در حال برنامه‌ریزی هستند و از طریق تصویر، نقاشی و فیلم شرایطی را برای بچه به وجود می‌آورند که او بتواند در آن شرایط فکر و اندیشه خودش را بارور کند و حقیقت را هم خوب بفهمد.

وی ادامه داد: ضروری است که ما کودکان را به نحو صحیح با مضامین قرآنی آشنا کنیم، برای چنین کاری قاعداً باید ترجمه کنیم، یعنی انتقال دادن و باید روی این مسئله اندیشید که آیا ترجمه کامل به هر شیوه‌ای ممکن است؟ آیا ما برای اینکه کودک یا نوجوان بتواند با قرآن ارتباط برقرار کند، باید تمام آیات را که بعضی آیات الاحکام است و ظرفیت ذهن کودک اجازه فهم آن‌ها را نمی‌دهد، برای او ترجمه کنیم؟

این مدرس دانشگاه امام صادق (ع) افزود: کودک با موضوعاتی می‌تواند ارتباط برقرار کند که ظرفیت وجودی اش اجازه دهد. بنابراین قطعاً ترجمه قرآن برای کودکان، ترجمه‌ای تحت‌اللفظی و ترجمه‌ای کامل نمی‌تواند باشد، یعنی باید به صورت مقطعی باشد. وی تصریح کرد: لزومی هم ندارد که آن ترجمه، ترجمه زبان به زبان باشد؛ می‌تواند ترجمه زبان به تصویر باشد و یا به شکل انیمیشن صورت بگیرد، زیرا در شرایط فعلی آن قدر جذابیت‌های مختلفی به وجود آمده که کودکان دیگر کتاب نمی‌خوانند.

مترجم کتاب «معرفت‌شناسی» با بیان اینکه در نهایت اگر می‌خواهید این کار را در قالب کتاب عرضه کنید، باید همراه با جذابیت‌هایی برای کودکان باشد، اظهار کرد: این کار باید به صورت مقطعی و موضوعی و در قالب داستان، یک متن جذاب یا تصویر برای کودک باشد. باید سعی کنیم این مضامین را به شکلی کاملاً متناسب با کودک طراحی و ارائه کنیم، البته اینکه این کار به چه شکلی باید انجام شود، به نظر من نیازمند تفکر و مشورت است.

محمدزاده در پایان با بیان این‌که مقدمات ترجمه قرآن برای کودکان فراهم شود، تصریح کرد: اگر فرد در مرحله‌ای که فطرتش سلیم است، یعنی در مرحله‌ای که تکامل شخصیتش آهسته آهسته آغاز می‌شود، در معرض کلمات خدا قرار گیرد، بهتر می‌فهمد و پیامدهای خیلی بهتری هم برایش دارد. بنابراین اینکه ما کاری کنیم که کودکان با توجه به فطرت پاک‌ی که درونشان است با مضامین آیات ارتباط برقرار کنند، این موضوع می‌تواند مناسب و مطلوب باشد.

سراغ یک سوره برویم. داستان‌های قرآنی در این کار خیلی مهم هستند. در قرآن عبارت پردازی‌های خدا درباره انبیا، بزرگان و اقوام، خیلی می‌تواند اثرگذار باشد. همچنین جمع‌بندی‌های قرآنی به عنوان اصول اخلاقی نیز می‌توانند محور قرار بگیرند و البته در کنار این‌ها معرفی دین و صاحب دین که خداوند و پیغمبر (ص) هستند از زاویه نگاه آیات برای بچه‌ها می‌تواند خیلی مفید باشد.

محمدزاده افزود: جنبه‌های کاربردی آیات یعنی جنبه‌هایی که ما در زندگی روزمره دائماً به آن‌ها نیاز داریم هم باید مورد توجه قرار گیرند. وی با بیان اینکه ما می‌دانیم که زمانی که می‌خواهیم تصمیمی بگیریم، تصمیم همیشه مرتبط بر دانش و آگاهی است، تصریح کرد: به هر میزان که دانش و آگاهی مان ناقص باشد، تصمیم مان هم تصمیم غیرقابل اعتمادی خواهد بود و برعکس به هر اندازه دانش مان کامل تر باشد، تصمیم مان نیز متین تر خواهد بود. ما باید دانش کودکان را درباره آموزه‌های قرآنی بالا ببریم و بگوییم که در این قرآن چه آیه‌هایی هست و این آیه‌ها را دسته‌بندی کنیم و به نحو صحیحی برای بچه‌ها منتقل کنیم. پس ما باید به سراغ مباحث موضوعی، آموزه‌ها، اطلاعات و داستان‌های قرآنی برویم.

وی گفت: خوب است که یک مجموعه هماهنگ همراه با همه کسانی که دغدغه این کار را دارند، روی چنین کاری فکر کنند و در ضمن از تجربیاتی که تا به حال بوده نیز استفاده کنند. چه تجربیات در زمینه قرآن و چه تجربیاتی که درباره متوی مقدس در کشورهای دیگر است. مثلاً می‌توان از طریق اینترنت اطلاعات خوبی درباره آن تجربیات به دست آورد و آن‌ها را استخراج کرد و به تجربیاتی که داریم بیافزاییم و ببینیم برای بهتر شدن چه کارهایی می‌توان انجام داد.

به گفته رئیس دانشکده الهیات دانشگاه امام صادق (ع) ذهن کودکان ظرفیت پذیرش ترجمه آیات الاحکام و آیاتی مربوط به ازدواج، حج و یا روزه را ندارد و نمی‌توان این آیات را برای این گروه از مخاطبان به صراحت ترجمه کرد.

محمدزاده، رئیس دانشکده الهیات دانشگاه امام صادق (ع)، با بیان این مطلب گفت: کودکان دستگاه ضبط صوت نیستند و حقیقت را به خوبی درک می‌کنند، اما برای اینکه فهم درست اتفاق بیافتد باید شرایط لازم را برای به فعلیت رسیدنش ایجاد کرد.

وی افزود: غربی‌ها معتقدند برای کودکان زمینه فهم خیلی مهیا است، آن‌ها به همین دلیل پروسه‌ای را به نام «تفکر برای کودکان» یا «فلسفه برای کودکان» تعریف کرده‌اند و روی آن مشغول کار هستند. مراد از این فلسفه هم نه فلسفه یونان است و نه فلسفه جدید و

نخست شخصیت کودک را شناسایی کنیم، سپس قرآن را ترجمه کنیم

توسلی ویژگی‌های هنری و استفاده از تصاویر و قالب‌های متنوع را از دیگر عوامل جذب شدن کودک و نوجوان به ترجمه قرآن دانست.

وی در پاسخ به این پرسش که دلیل جذب نشدن کودک و نوجوان به ترجمه قرآن چیست گفت: شاید یکی از دلایل این باشد که مسئولان و مربیان آموزش قرآن بیشتر در زمینه‌های حفظ و قرائت قرآن سرمایه‌گذاری کرده‌اند و در امر ترجمه تاکنون سرمایه‌گذاری چندانی نداشته‌اند، بنابراین همین امر موجب شده تا توجه کودک و نوجوان نیز به این سمت متمایل نشود، هم‌چنان که می‌دانیم بیشتر ترجمه‌های قرآن متعلق به بزرگسالان است و حتی جوانان و زنان هم ترجمه‌های اندکی ویژه خود دارند.

وی گفت: باید تحقیقی در زمینه ترجمه‌هایی که برای مخاطب کودک و نوجوان انجام شده، صورت گیرد و در آن میزان استقبال مخاطب کودک و نوجوان از ترجمه‌های موجود سنجیده شود، تا بدانیم چه نکات و آیاتی قابل فهم بوده و چه نکات و آیاتی غیر قابل فهم. سپس نتایج این تحقیق در ترجمه‌های بعدی لحاظ شود.

توسلی در اشاره به ظرفیت آموزش و پرورش برای ارائه مفاهیم قرآنی به مخاطب کودک و نوجوان گفت: ما در آموزش و پرورش و در کتاب‌های قرآن مدارس نیز نیازمند ترجمه ویژه‌ای از قرآن برای هر گروه سنی مخاطب هستیم. وی با بیان این مطلب که سازمان تبلیغات اسلامی نیز تاکنون در زمینه ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان و هم‌چنین ارائه مفاهیم قرآنی به صورت مستقیم فعالیت نکرده‌است، گفت: زیاد بودن مشغله‌های سازمان تبلیغات اسلامی در حوزه‌های دیگر موجب شده تا این سازمان نسبت به این حوزه غفلت داشته باشد و باید در آینده تدبیری اندیشیده شود، تا به این زمینه توجه داشته باشیم.

توسلی افزود: البته سازمان تبلیغات اسلامی در حوزه کودک و نوجوان به صورت داستان فعالیت‌هایی مانند مجموعه زندگانی پیامبران (ص) داشته‌است، اما به صورت مستقیم تاکنون روی قرآن متمرکز نشده‌است.

به گفته سرپرست دفتر تهیه و تألیف متون معاونت آموزشی پژوهشی سازمان تبلیغات اسلامی سرمایه‌گذاری نکردن مسئولان در حوزه ترجمه قرآن کودک و نوجوان موجب شده تا این گروه سنی مخاطب به سمت حفظ و قرائت قرآن رفته و تمایلی به دریافت معنا و مفهوم اصلی آیات نداشته باشند.

«مجید توسلی»، سرپرست دفتر تهیه و تألیف متون معاونت آموزشی پژوهشی سازمان تبلیغات اسلامی، افزود: ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان موضوعی است که در نوع خود با اهمیت و ارزشمند است، و نیاز به برنامه‌ریزی‌های کارشناسی شده و شناخت شخصیت کودک دارد.

وی ادامه داد: برخی از ترجمه‌هایی که اکنون در بازار موجود است، از لحاظ معنایی برای کودکان و نوجوان ثقیل هستند و می‌توانند تا حدودی پاسخگوی نیاز این مخاطبان باشند، اما باید به این نکته هم توجه داشت که کودکان و نوجوانان به آن صورت که به ظاهر قرآن حفظ و قرائت توجه دارند به دریافتن معنای باطن قرآن توجهی ندارند که این خود می‌تواند یک نقطه ضعف باشد.

توسلی تصریح کرد: بنابراین کودکان در مواجهه با قرآن جذب تلاوت و حفظ آن می‌شوند تا دریافت معنا و مفهوم آیات. اگرچه ما وظیفه داریم مفاهیم و معانی والای قرآن را به نوجوانان ارائه کنیم، بنابراین باید قبل از هر چیز زمینه‌های جذب کودکان و نوجوانان به معنا و مفهوم اصلی آیات را به وجود آوریم.

وی با بیان این مطلب که می‌توان با استفاده از شیوه‌های هنری و قالب داستان این علاقه‌مندی را برای کودکان و نوجوانان ایجاد کرد گفت: ترجمه‌های قرآن برای کودک و نوجوان باید از قالب ترجمه صرف خارج شوند و حالتی تفسیرگونه پیدا کنند، تا فهم آن‌ها برای این گروه سنی مخاطب آسان شود، هم‌چنین لازم است، قصص و پندهای آموزشی و اخلاقی قرآن و هم‌چنین احکام را به صورت داستان‌هایی تألیف کرده و برای این گروه سنی مخاطب ارائه کنیم.

باید تحقیقی در زمینه ترجمه‌هایی که برای مخاطب کودک و نوجوان انجام شده، صورت گیرد و در آن میزان استقبال مخاطب کودک و نوجوان از ترجمه‌های موجود سنجیده شود

دغدغه نبود ترجمه قرآن برای کودکان را حس کرده ایم

رئیس بنیاد ادبیات داستانی ضمن بیان این مطلب که تاکنون در عرصه ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان کم‌کار و ناموفق بوده ایم، گفت: هم‌اکنون که دست‌اندرکاران حوزه فرهنگ نیاز و دغدغه ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان را حس کرده‌اند، باید کمبود موجود در این زمینه را برطرف کنند.

«محمود سالاری» با بیان این مطلب گفت: متأسفانه در حوزه ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان تاکنون بسیار ناموفق و اندک کار کرده ایم، البته این نیاز و خلأ به تازگی حس شده و اقداماتی نیز در جهت آن انجام شده است.

وی ادامه داد: هم‌اکنون مراکزی هستند که این خلأ را احساس کردند، که حضور آن‌ها در شهر قم محسوس تر است، احساس نیاز در این حوزه حتی در بین نویسندگان کودک و نوجوان نیز پیدا شده و طی سال‌های اخیر ترجمه‌هایی – هرچند اندک از قرآن – برای این گروه مخاطب نگارش شده است. برای نمونه «مصطفی رحماندوست»

بخش‌هایی از قرآن را برای این گروه سنی ترجمه کرده است.

مدیر کمیته ناشران داخلی بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران با بیان این مطلب که این چنین

فعالیت‌هایی باید توسعه پیدا کند و ترجمه‌بخش‌ها و سوره‌های دیگری نیز به آن اضافه شود، گفت: به هر صورت خوشبختانه این نیاز را همه دست‌اندرکاران حوزه فرهنگ حس کردند و امیدواریم که هرچه زودتر این نیاز برطرف شود.

وی در پاسخ به این پرسش که آیا اقتباس‌های قرآنی برای مخاطب کودک و نوجوان موفق و لازم‌تر هستند تا ترجمه‌های قرآن، گفت: اقتباس‌های قرآنی لایه عمیق‌تر و گسترده‌تری از

جامعه را در بر می‌گیرند، شاید مفاهیم اصلی قرآن را به صورت خالص و ناب عرضه کردن، برای کودکان دیرفهم باشد، بنابراین ما باید حتماً برای مخاطب کودک و نوجوان نمونه‌های مختلفی از ارائه مفاهیم قرآن داشته باشیم که برای آن‌ها قابل فهم باشد.

سالاری تصریح کرد: به عبارت دیگر اگر قرار است

به ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان بپردازیم باید به صورت گزینشی باشد و ترجمه تمام قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان کار درستی نیست.

وی افزود: هم‌اکنون نشر قرآنی و دینی مادر

حوزه توزیع کتاب‌های مبنادار و شاخص به نقاط عطفی دست یافته است و آثار تولیدی هم در

محتوا و هم در ساخت، صفحه‌بندی و جلدآرایی به معیارهای

جهانی نزدیک و توانایی رقابت با آثار شاخص کتاب‌های بیروتی و

لبنانی که شاخص‌ترین آثار حوزه قرآنی در جهان اسلام هستند،

دارا هستند، بنابراین در حوزه ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و

نوجوان نیز باید فراتر از این گام برداریم.

شاید مفاهیم اصلی قرآن را به صورت خالص و ناب عرضه کردن، برای کودکان دیرفهم باشد، بنابراین ما باید حتماً برای مخاطب کودک و نوجوان نمونه‌های مختلفی از ارائه مفاهیم قرآن داشته باشیم که برای آن‌ها قابل فهم باشد

چکیده ای از مطالب فصل سوم

ویژگی‌ها و خصوصیتی باشد که در کودک وجود دارد. پژوهشگران و مترجمان قرآن باید در برابر کودکان و نیاز آنان برای فهم آیات قرآن کریم احساس وظیفه کرده و به تولید آثار شاخص و مناسب در این عرصه دست زنند.

– در جهان اسلام به ویژه در ایران انتخاب گزینشی آیات و ترجمه آن برای کودکان منتشر شده است، اما نویسندگان گاهی نیز به صورت داستان‌هایی از قرآن به ترجمه و تفسیر آیاتی از قرآن پرداخته‌اند.

– شاید نتوانیم برای تمام آیات قرآن این موضوع را عملی کنیم، اما به نظر من ادامه مسیر پیموده شده توسط مترجمان برجسته کشور امکان‌پذیر است اما از مجاری رسمی آموزش و پرورش هنوز امکان این موضوع فراهم نیست.

– هم‌چنین ویژگی‌های هنری و استفاده از تصاویر قالب‌های متنوع را نیز باید در نظر داشت. روح لطیف کودکان را باید با لطف و مهربانی خداوند آشنا کرد و زمینه پرستش و اطاعت آگاهانه از دستورات خداوند متعال را در آن‌ها به وجود آورد.

– ترجمه از نظر علمی تعریف و ضابطه‌هایی دارد و در خلال آن باید در زبان مقصد، زبان مبدأ را به گونه‌ای قابل فهم انتقال داد؛ بنابراین ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوان چندان ممکن نیست.

– سرمایه‌گذاری نکردن مسئولان در حوزه ترجمه قرآن کودک و نوجوان موجب شده تا این گروه سنی مخاطب به سمت حفظ و قرائت قرآن رفته و تمایلی به دریافت معنا و مفهوم اصلی آیات نداشته باشند.

آنچه باید از این پس، مورد توجه قرار گیرد، ایجاد زمینه‌هایی است که به واسطه آن بخش خصوصی بتواند حضور فعال‌تری را به این حوزه داشته باشد. به همین منظور فعالیت‌های مؤسسه فرهنگی اکو در حال حاضر رو به بیشتر شدن است و این فعالیت‌ها می‌تواند با گسترش بیشتری نیز روبرو شود.

اهمال‌های موجود در حوزه ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان نتیجه کمبود متخصص در این زمینه است و متأسفانه تاکنون به پرورش متخصص در این عرصه نپرداخته‌ایم.

نهادهای قرآنی، مربیان، کارشناسان و نویسندگان باید تلاش کنند که اهتمام به ترجمه‌خوانی در کنار تلاوت اصل قرآن در بین همه گروه‌های سنی مخاطبان جاییافتد.

ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان الزامات خاص خود را دارد و بحثی فنی است، اینکه چگونه می‌توان در این عرصه گام گذاشت و موفق بود، نکته بسیار مهمی است که نیازمند بررسی‌های دقیق و همه‌جانبه است.

برای افزایش کمیت و کیفیت کار در عرصه بین‌المللی می‌توان به برگزاری جشنواره‌هایی برای ترجمه‌های قرآن کودک و نوجوان اقدام کرد.

با وجود پیشرفت‌هایی که در عرصه ترجمه قرآن داشته‌ایم، در این حوزه هنوز عقب هستیم و متأسفانه تا رسیدن به طریق مطلوب راه بسیاری داریم. در حوزه ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان و جوانان نیز به طور جدی قدمی برداشته‌ایم.

ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان باید مطابق با

دو هفتاد و نهم

راهی

سال ششم

شماره ۷۷

۱۵ فروردین ۱۳۸۹

۳۳

بایدها و نبایدهای ترجمه قرآن کودکان و نوجوانان در گفت و گو با مترجمان قرآن

پرسی ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان

دیدگاه آیت الله العظمی مکارم شیرازی درباره ترجمه قرآن برای نوجوانان برنامه ای برای ترجمه قرآن مختص به نوجوانان می توان تنظیم کرد

مترجمان قرآن و مولف «تفسیر نمونه» - که از جمله روان ترین تفاسیر ارائه شده درباره آیات قرآن کریم است - در پاسخ به این استفتاء، بحث ترجمه قرآن کریم برای مخاطبان کودک و نوجوان را قابل برنامه ریزی دانستند.

متن استفتاء ایکنابه این شرح است:

«بسمه تعالی

حضرت آیت الله العظمی ناصر مکارم شیرازی
با سلام

نظر حضرت عالی در ارتباط با ترجمه شدن قرآن کریم به فارسی برای مخاطبان نوجوان به گونه ای اختصاصی چیست؟ آیا می توان از زبان فارسی انتظار انتقال مفاهیم قرآن برای نوجوانان و به زبانی که برای آن ها قابل فهم است را داشت؟

متن پاسخ آیت الله العظمی مکارم شیرازی به شرح
زیر است:

«بسم الله الرحمن الرحيم

با سلام و تهیت

«البته می توان چنین برنامه ای را تنظیم کرد».

حضرت آیت الله العظمی ناصر مکارم شیرازی در پاسخ به استفتای نشریه رایحه مبنی بر ترجمه قرآن کریم برای گروه سنی کودکان و نوجوانان فرمودند: «می توان چنین برنامه ای را تنظیم کرد».

ضرورت انس با قرآن کریم و ایجاد امکان بهره مندی حقیقی و صحیح کودکان و نوجوانان ایرانی از معارف و معانی قرآن کریم و نیز انس بیشتر آنان با کلام وحی موضوعی است که می توان در افق نوآوری در عرصه ترجمه قرآن کریم آن را به صورتی جدی مورد توجه قرار داد.

به دنبال برگزاری نشست تخصصی بررسی «بایدها و نبایدهای ترجمه قرآن کریم برای مخاطبان کودک و نوجوان» در بیست و دومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران و استفاده از نظر کارشناسی مترجمان قرآن کریم در این مورد، گروه ادب خبرگزاری ایکنابه استفتای این موضوع از آیات عظام و مراجع تقلید اقدام کرد.

حضرت آیت الله العظمی ناصر مکارم شیرازی که از

اقتباس داستانی از قرآن مناسب‌تر از ترجمه برای کودک

بیشتری از مفاهیم قرآنی در قالب داستان، شعر و ... تا ترجمه صرف از قرآن دارند.

بهرامپور در اشاره به مولفین آثار قرآنی برای کودک و نوجوان گفت: بهتر است نویسندگان مسلط به امور قرآنی به ارائه مفاهیم قرآن برای کودکان بپردازند، چرا که ذهن کودکان در سال‌های

اولیه شکل‌گیری و رشد نباید با آسیب روبرو شود، پس نویسندگان قرآنی باید ابتدا ذهن خود را نسبت به قرآن و آیات آن آشنا کرده و بر اساس علوم روان‌شناسی کودک، با زبانی لطیف، روان و جذاب به تولید اثر بپردازند.

بهرامپور در اشاره به ظرفیت‌های موجود در مدارس برای ارائه مفاهیم قرآنی و دینی گفت: وزارت آموزش و پرورش می‌تواند با استفاده از ظرفیت کتاب‌های درسی در مقاطع دوم

راهنمایی به انتخاب آیاتی از قرآن پرداخته و آن را برای نوجوانان ترجمه کند، چراکه ترجمه برای نوجوانان تا حدودی مناسب است و می‌توان آیاتی از قرآن را انتخاب کرد و برای نوجوانان به صورت محتوایی و فارغ از جنبه‌های لغوی و دستوری ترجمه کرد.

وی ادامه داد: ترجمه قرآن برای نوجوانان علاوه بر اینکه باید با انتخاب گزینشی آیات همراه باشد، لازم است با شرح و تفسیر نیز همراه باشد تا مفهوم به درستی به نوجوانان منتقل شود.

«ابوالفضل بهرامپور» با بیان این مطلب که ترجمه قرآن برای کودکان مناسب نیست گفت: اقتباس از قرآن در داستان و دیگر قالب‌های هنری بسیار مناسب‌تر از ترجمه قرآن برای کودکان است.

«ابوالفضل بهرامپور» مترجم قرآن با بیان این مطلب گفت:

ترجمه قرآن برای بزرگسالان دارای پیچیدگی‌های لفظی و زبانی است و نمی‌توان به راحتی همه آیات قرآن را ترجمه کرد، چه رسد به ترجمه قرآن برای کودکان که دارای پیچیدگی‌های بسیار بیشتری خواهد بود، بنابراین بهتر است قرآن را برای کودکان ترجمه نکرد، بلکه مفاهیم آن را به صورت ساده با بیانی کودکانه ارائه داد.

وی با بیان این مطلب که آموزش حفظ و قرائت قرآن برای کودکان بسیار مناسب‌تر است، گفت: در ترجمه قرآن برای کودکان پیچیدگی‌هایی وجود دارد که رعایت کردن آنها موجب دشوار شدن و ناهمپی متن و رعایت نکردن آنها موجب ناقص شدن ترجمه خواهد شد، بنابراین بهتر است به جای ترجمه قرآن برای این گروه سنی از مخاطبان به بیان مفاهیم و معارف قرآن در قالب داستان، شعر و سایر قالب‌های ادبی و هنری پرداخت.

خالق تفسیر «نسیم حیات» تصریح کرد: کودکان نیز استقبال

در ترجمه قرآن برای
کودکان پیچیدگی‌هایی
وجود دارد که رعایت کردن
آنها موجب دشوار شدن و
ناهمپی متن و رعایت
نکردن آنها موجب ناقص
شدن ترجمه خواهد شد

نبود تقاضا در جامعه برای ترجمه قرآن نوجوانان

بخشایشی تصریح کرد: بنابراین ترجمه قرآن برای کودکان امکان پذیر نیست و در حقیقت مواردی هم که انجام شده نوعی تفسیر به حساب می آید چون شرح و توضیحاتی را علاوه بر ترجمه آیات دخیل کرده اند، البته برای کودکان لازم است تا مفاهیم و معارف قرآنی را با شرح و توضیح لازم ارائه داد تا مخاطبان به مقصود آیات پی برده و فهم اشتباهی از آن برداشت نکنند.

مدیر انتشارات «نوید اسلام» در اشاره به ویژگی های تألیفات قرآنی برای کودکان و نوجوانان گفت: برگردان آیات قرآن برای کودکان باید همراه با تفاسیر مناسب و گویا باشد، علاوه بر این مترجم و مولف باید با زبان کودکان و با استفاده از اصطلاحات رایج بین آن ها به بیان مطالب پردازد، همچنین ویژگی های هنری و تصویری، در نظر گرفتن ویژگی های روحی و روانی کودکان و نوجوانان است. بخشایشی در ادامه فعالیت قرآنی در عرصه کودک و نوجوان را بسیار موثرتر از فعالیت در عرصه بزرگسالان عنوان کرد و گفت: فعالیت قرآنی برای کودکان به دلیل ذهن تشنه و آماده آنان برای دریافت اطلاعات بسیار موثرتر از فعالیت برای بزرگسالان است. این مترجم قرآن در پایان گفت: نویسنده ای که به فعالیت در حوزه کودک و نوجوان می پردازد باید از شرایط این حوزه، ویژگی های مخاطبان آگاه باشد و با مفاهیم و معارف قرآنی انس و الفت داشته باشد.

حجت الاسلام والمسلمین «عبدالرحیم عقیقی بخشایشی» - مترجم قرآن - معتقد است که نبود تقاضا در جامعه از سوی مخاطبان و مسئولان فرهنگی دلیل کمبود ترجمه (برگردان داستانی) قرآن و کم کاری نویسندگان برای کودکان و نوجوانان است.

حجت الاسلام والمسلمین «عبدالرحیم عقیقی بخشایشی» مترجم قرآن گفت: یکی از دلایل کم کاری مترجمان قرآن در حوزه ادبیات دینی کودک و نوجوان می تواند وجود نداشتن زمینه تقاضا از جامعه به مولفان باشد، مسئولان و نهادهای دولتی باید این نیاز را حس کرده و تقاضای تألیف آن را به مولفان توانا ارائه دهند. البته یکی از دلایل دیگر نیز می تواند نداشتن علاقه شخصی مولف به کار در این حوزه و یا مشغولیت وی در حوزه بزرگسال باشد.

این مترجم صحیفه سجادیه ادامه داد: ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان به همان شکل و بارعایت قواعد ترجمه قرآن برای بزرگسالان مقدور نیست، چرا که در ترجمه قرآن برای کودکان نمی توان پیچیدگی های آیات قرآن را وارد کرد و همه قواعد را اجرا کرد.

وی ادامه داد: در ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان می توان آیاتی از قرآن که بیشتر در بردارنده قصص و مفاهیم ساده قرآنی هستند، را با زبان و بیانی کودکانه به زبان فارسی انتقال داد، این آموزه های قرآنی اگر با بیانی شیوا و جذاب در قالب های زیبا ارائه شود، مخاطبان خود را پیدا خواهد کرد.

تعیین مختصات روان‌شناختی مخاطب؛ ضرورتی در ترجمه قرآن برای کودکان

حجت‌الاسلام والمسلمین (محمدعلی رضایی اصفهانی)،

نویسنده و مفسر قرآنی، تعیین مختصات روان‌شناختی و جامعه‌شناختی مخاطب را ضرورتی مهم در ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان دانست.

ترجمه کیهان‌شناسی از آیات قرآن
و... هستیم.

وی افزود: هم‌چنین لازم است، قرآن برای قشرها و سنین مختلف، سالخوردگان، جوانان، کودکان و... نیز ترجمه شود، حتی ما نیاز داریم ترجمه‌ای از قرآن به صورت نقاشی، فیلم و در دیگر قالب‌های هنری داشته باشیم.

عضو هیأت علمی مرکز جهانی جامعه‌المصطفی العالمیه (ص) گفت: برای نمونه لازم است ما ترجمه‌ای ساده به زبان کودکان داشته باشیم، کودکان در مقاطع مختلف دبستانی و راهنمایی لازم است تا فهمی هر چند ساده و اندک از مفاهیم و آیات قرآن داشته باشند، بنابراین ترجمه این گروه سنی از مخاطبان باید با سنین دیگر تفاوت داشته باشد، پس ترجمه برای کودکان نه تنها جایز است، بلکه یک ضرورت است، چرا که قرآن برای همه انسانهاست.

رضایی اصفهانی که خود ترجمه گروهی از قرآن ارائه کرده، ادامه داد: ترجمه و تفسیر برای کودکان، نوجوانان و جوانان ضروری است، چون هدایت برای همه ضرورت دارد. دختران در سن دبستان به سن بلوغ می‌رسند، بنابراین باید قرآنی را که دستورات و وظایف آن‌ها را گفته، بفهمند. پسران در سن دبیرستان به بلوغ می‌رسند، بنابراین باید این گروه سنی هم ترجمه و تفسیری ویژه خود داشته باشند.

حجت‌الاسلام والمسلمین «محمدعلی رضایی اصفهانی»، رئیس مرکز تحقیقات قرآن کریم المهدی، با بیان این مطلب گفت: یک مترجم قرآن برای کودک و نوجوان باید نکات روان‌شناختی و جامعه‌شناختی را در هر سن و مرحله‌ای تعریف کند، سپس این نکات را در ترجمه خود لحاظ کند، هم‌چنین باید شناخت دقیق از مخاطب خود داشته باشد، سطح فهم و درک، نیاز، دغدغه‌ها و واژه‌هایی که در زبان مخاطب استفاده می‌شود، از مهمترین مواردی است که باید از سوی مترجم شناسایی شود.

این استاد حوزه و دانشگاه تصریح کرد: هرچه سطح مخاطبان از نظر روان‌شناختی، جامعه‌شناختی و مختصات دیگر شناسایی شود، تفسیر و ترجمه‌ای مناسب‌تر برای مخاطب تولید می‌شود.

نویسنده تفسیر بیست و دو جلدی «مهر» گفت: ترجمه قرآن امروزه وارد مرحله‌ای جدید شده و لازم است از حالت عمومی بیرون آید، به عبارتی دیگر لازم است تا قرآن برای قشرهای مختلف مانند جوانان، دانشجویان و حتی در رشته‌های مختلف، ترجمه شود، برای نمونه ما نیازمند ترجمه پزشکی از قرآن، ترجمه نظامی از قرآن،

ترجمه برای کودکان نه تنها جایز است، بلکه یک ضرورت است، چرا که قرآن برای همه انسانهاست

برگردان موضوعی؛ بهترین شیوه ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان

این قرآن پژوه با بیان این مطلب که ترجمه گزینشی برای کودک و نوجوان مفید خواهد بود، گفت: باید بخش هایی از قرآن برگزیده شود و آن بخش ها با ترجمه روان و ادبیات کودکانه ارائه شود، تا برای کودکان قابل فهم باشد.

وی در اشاره به الزامات ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان گفت: برخی از ضوابط کلی وجود دارد که در هر برگردانی باید رعایت شود، اما در ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان لازم است تا مترجم در چارچوب خاصی عمل کند و با استفاده از واژه ها و اصطلاحات زبان و ادبیات کودک به ترجمه بپردازد.

وی با بیان این مطلب که اقتباس های ادبی از قرآن به صورت داستان برای کودکان بسیار کاربردی تر از ترجمه قرآن برای این گروه سنی از مخاطبان است، گفت: اقتباس های ادبی از قرآن مفیدتر است، چون فضای ذهنی کودک با آن مأنوس تر است. ولی اگر بخواهیم بخش هایی از آیات قرآن را ترجمه و در اختیار کودک قرار دهیم با توجه به زبان قرآن، که به صورت پراکنده قصص را ذکر کرده است، متن حاصله نمی تواند انسجام ذهنی لازم را به وجود آورد و حتی کودک گاهی نمی تواند ارتباطی را که لازم است با متن قرآن کریم

«مسعود انصاری» - مترجم قرآن - با تأکید بر این که نمی توان تمام قرآن را برای کودکان ترجمه کرد، گفت: ترجمه موضوعی از آیات قرآن بهترین نوع ترجمه برای مخاطب کودک و نوجوان است، مترجم در این روش می تواند موضوعاتی مانند معاد، توحید و ... را به شکلی منسجم ارائه کند که مفیدتر خواهد بود.

«مسعود انصاری» - مترجم قرآن - با بیان این مطلب گفت: من معتقدم اینکه تمامی قرآن برای کودکان ترجمه شود، چندان منطقی نیست. برای اینکه برخی از آیات قرآن فهم دشواری دارد و نمی توان سطح فهم آن را پایین آورد تا برای کودکان قابل فهم باشد. تنها می توان بخش هایی از قرآن را که شامل مباحثی ساده و قابل فهم است، به صورت جزئی برای کودکان بیان کرد.

وی ادامه داد: اینکه مترجمی سطح و زبان ادبیات کل قرآن را در حد فهم کودکان پایین آورد، نه تنها درست نیست، بلکه فایده ای هم در بر نخواهد داشت و معنا به درستی منتقل نمی شود.

بدست آورد. مخاطب‌شناسی قوی داشته باشد و در همان چارچوب

این نویسنده قرآنی در اشاره به کم‌کار بودن مترجمان در ادبیات کودک و نوجوان گفت: ادبیات کودک و نوجوان بنویسد و با تلاشی مضاعف، به حوزه کودک و نوجوان گفت: ادبیات کودک و نوجوان ادبیات ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان بپردازد.

خاصی است و هنر و ظرافت خاصی را هم می‌طلبد که از انصاری درباره وضعیت فعلی ترجمه‌های موجود از قرآن برای کودک و نوجوان گفت: مانه تنها در ترجمه قرآن بلکه در عهده هر فردی بر نمی‌آید، ظرافت خاصی که در ادبیات کودک وجود دارد، نیازمند شناخت از

کودک، نیازها و ادبیات کودک است. از طرفی ادبیات دینی کودک و نوجوان هم جایگاه واقعی خود را پیدا نکرده‌ایم و فاصله بسیاری تا مسیر معتدل شدن در ادبیات دینی کودک دیگر ما می‌خواهیم متنی مانند قرآن که برگردان آن به هر زبانی با دشواری‌های خاصی

روبرو خواهد بود، را به زبان کودکان برگردان کنیم، بنابراین قطعاً با مشکلاتی همراه خواهد بود در نتیجه مترجمان کمتر به این حوزه توجه نشان داده‌اند. در خارج از ایران تنها چند ترجمه به زبان عربی برای کودکان منتشر شده است، این ترجمه‌ها در حقیقت تفاسیری مختصر از قرآن را برای نوجوانان ارائه کرده‌اند

وی در اشاره به ویژگی‌های مترجم قرآن برای کودک و نوجوان گفت: مترجم اولاً باید تمام ویژگی‌های یک مترجم نثر را داشته باشد، با ادبیات کودک و نوجوان آشنا باشد،

عربی برای کودکان منتشر شده است، این ترجمه‌ها در حقیقت تفاسیری مختصر از قرآن را برای نوجوانان ارائه کرده‌اند، اما در زبان‌های دیگر من ترجمه‌ای از قرآن ندیدم که تنها برای کودک و نوجوان منتشر شده باشد.

در خارج از ایران تنها چند ترجمه به زبان عربی برای کودکان منتشر شده است، این ترجمه‌ها در حقیقت تفاسیری مختصر از قرآن را برای نوجوانان ارائه کرده‌اند

چرا مترجمان قرآن کودکان تربیت نکرده ایم؟

کریم زمانی معتقد است که در حوزه ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان نیازمند تربیت مترجمان متخصص و آشنا به ادبیات کودک و نوجوان هستیم، چراکه تربیت نیروی متخصص افق‌های پیش‌روی این حوزه را روشن خواهد کرد.

«کریم زمانی» مترجم قرآن و مولوی پژوه – با بیان این مطلب گفت: مسئولان فرهنگی و قرآنی کشور باید با سرمایه‌گذاری‌های مادی و فرهنگی به تربیت نیروی متخصص بپردازند، تا در امر انس و الفت کودکان از همان سنین آغازین رشد و بالندگی با قرآن موفق تر باشیم.

خالق کتاب «میناگر عشق» در اشاره به لزوم سرمایه‌گذاری روی ترجمه قرآن کودک و نوجوان گفت: بخش‌های دولتی از لحاظ سرمایه‌گذاری فرهنگی مشکلی ندارند، بنابراین می‌توانند به راحتی بر این امر سرمایه‌گذاری کنند، اما متأسفانه تا به حال کمتر با چنین مواردی به ویژه در زمینه ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوان از سوی بخش‌های دولتی مواجه بودیم.

این نویسنده در اشاره به نوع ترجمه قرآن برای کودکان تصریح کرد: به نظر من ترجمه قرآن به طور مجزا از تفسیر برای بزرگسالان هم مفهوم نیست چه رسد برای کودکان و نوجوانان و مترجم باید در ترجمه از تفسیر و توضیح نیز استفاده کرده و نسبت به هر آیه‌ای به فراخور ابهام توضیحات بیشتری ذکر کند، به هر حال بدون توضیح هر آیه ترجمه محض و صرف مبهم خواهد بود.

وی ادامه داد: من معتقدم نباید کل قرآن را برای کودکان ترجمه کرد، اما می‌توان آیاتی منتخب از قرآن را که بیشتر به قصص قرآن اختصاص دارند و دربردارنده احکام اخلاقی و آموزشی هستند، با زبان ساده و بیانی شیوا برای کودکان بیان کرد.

این شارح مثنوی ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان را امری بسیار حساس و دشوار دانست و گفت: ترجمه قرآن برای کودکان کار بسیار حساس و دشواری است و حتی نسبت به ترجمه بزرگسال نیز دشوارتر است، چراکه مترجم باید هم به زبان و ادبیات قرآن و هم با زبان و ادبیات کودک و نوجوان انس و الفت داشته باشد.

زمانی با بیان این مطلب که مترجم در ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان باید علاوه بر انتخاب گزینشی آیات تلاش داشته باشد تا معنای آیات به افق ذهنی کودکان نزدیک باشد، گفت: مترجم باید نخست لغات معیار کودکان را استخراج کند و سپس مفاهیم قرآن را از زبان قرآن به زبان کودکان و در قالب کلمات کودکان بیان کند.

وی افزود: مناسب‌ترین نوع ترجمه برای کودک و نوجوان، ترجمه گروهی است و نیازمند تحقیق و پژوهش گروهی از نویسندگان در ادبیات کودکان و نوجوان، روانشناسان کودک و آشنایان با قرآن است، البته بهتر است، نویسندگان ادبیات کودک و نوجوان که به قرآن نیز آشنا باشند و توانایی ترجمه قرآن را داشته باشند به صورت گروهی به این امر همت ورزند، هرچند تعدادشان انگشت‌شمار است.

اقتباس مفاهیم قرآنی، کاربردی تر از ترجمه آیات برای کودکان

حجت‌الاسلام و المسلمین «محمد رضا انصاری محلاتی» معتقد است که ترجمه آیات قرآن برای کودکان مناسب نیست و کاربردی ندارد، بلکه تنها می‌توان متنی اقتباسی از آیات قرآن در سطح فهم و درک کودکان ارائه کرد که بسیار کاربردی‌تر از ترجمه آیات قرآن است.

حجت‌الاسلام و المسلمین «محمد رضا انصاری محلاتی» ویراستار ترجمه قرآن با بیان این مطلب گفت: همه آیات قرآن برای کودکان قابل ترجمه نیست و اگر هم ترجمه پذیر باشد، قابل فهم و درک از سوی این مخاطبان نخواهد بود؛ در آیات بسیاری از قرآن تشابهاتی وجود دارد که دارای مبنای مبهمی است.

وی ادامه داد: بنابراین اگر بخواهیم کودکان از قرآن و مفاهیم آن استفاده کنند، باید سلسله آیات ساده، روان و مسائلی که مربوط به مباحث تربیتی است را انتخاب و به زبان ساده کودکان ترجمه کنیم.

انصاری محلاتی تصریح کرد: آثاری که در زمینه ترجمه کودک تاکنون انجام شده تا حدودی خوب است و زمینه را برای پیگیری تولید آثار بعدی فراهم کرده‌اند، البته نباید از نظر دور داشت که این آثار با تعداد انگشت‌شمار آغاز این راه طولانی و دشوار است.

این نویسنده قرآنی در ادامه دلیل توجه

نکردن مترجمان به ترجمه قرآن کریم را چنین عنوان کرد: همان طور که گفته شد، در ترجمه و انتقال مفاهیم قرآنی به کودکان باید دست به انتخاب و گزینش آیات مناسب زد و چون این انتقال مفاهیم شامل همه متن قرآن کریم نمی شود و در مجموع نمی توان به آن نام ترجمه قرآن برای کودک داد، مترجمان چندان تمایلی برای ورود به این عرصه نداشته اند و بیشتر نویسندگان کودک و نوجوان به این سمت کشیده شده اند.

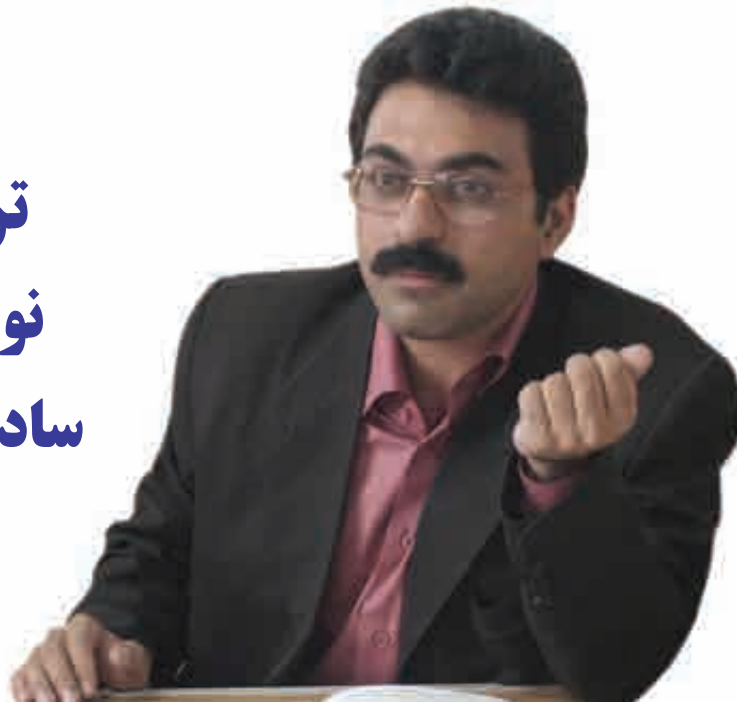
وی ادامه داد: در ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان نیز مواردی که در ترجمه قرآن برای بزرگسال وجود دارد، دیده می شود، برای نمونه یکی از موارد قرآنی که در ترجمه از دست می رود جنبه های بلاغی قرآن است که به ساختار، واژه ها و کاربرد واژه ها مربوط می شود و نمی توان این جنبه ها را در متن ترجمه منعکس کرد.

او ادامه داد: علاوه بر این کنایه ها و استعاره های قرآنی به میزان ناچیزی در ترجمه گنجانده می شود و نمی توان آن ها را به تمامی پیاده کرد. مترجم کتاب «هزار حدیث در فضایل امام علی (ع)» گفت: از این حیث که قرآن، کلام و حیانی و دارای ایجاز است؛ تمام جنبه های بلاغی قرآن و خصوصیات ساختاری آیات را نمی توان به زبان دیگر بیان کرد.

همه آیات قرآن برای کودکان قابل ترجمه نیست و اگر هم ترجمه پذیر باشد، قابل فهم و درک از سوی این مخاطبان نخواهد بود؛ در آیات بسیاری از قرآن تشابهاتی وجود دارد که دارای مبنای مبهمی است

انصاری محلاتی تصریح کرد: ترجمه دارای ویژگی های خود قرآن نیست، هر زبانی خصوصیتی دارد که ممکن است به زبان دیگر منتقل نشود، پس زمانی که گفته می شود قرآن قابل ترجمه نیست منظور این است که انتقال تمام ویژگی های متن قرآن به زبان دیگر ممکن نیست. این قرآن پژوه ضمن بیان اینکه امکان رسیدن به ترجمه کاملی از قرآن وجود ندارد، گفت: ترجمه مناسب از قرآن ترجمه ای است که علاوه بر دقت در معادل یابی واژه ها، ساختار زبان مبدأ و مقصد نیز رعایت شود. او وضعیت ترجمه قرآن را نسبتاً خوب ارزیابی کرد و افزود: ترجمه های اخیر به دلیل تجربه هایی که مترجمین به دست آورده اند تا حدود زیادی بهتر شده اند، مترجمان همواره در بند این بودند که اشتباهات گذشته را تکرار نکنند، اما هنوز به آن حد نهایی و خوب نرسیده اند و باید تلاش بیشتری صورت گیرد.

ترجمه قرآن برای نوجوانان به معنای ساده سازی متن نیست

تجربه نشان داده همواره پاسخگوی نیازهای ما هست.

این مترجم منظوم قرآن کریم ادامه داد: در عصر کنونی ما یادگیری و یاددهی مفاهیم قرآن کریم نیازمند صرف کردن زمان بیشتری است و به نظر می رسد خلق شیوه ها و زبان های یاددهی جدیدی نمی تواند در این میان تأثیری کلیدی داشته باشد، به زبان دیگر آنچه ما به آن نیازمندیم صبر و ثابت قدمی در بیان مفاهیم به شیوه هایی است که سال هاست موثر بودن خود را نشان داده است.

وی در بخش دیگری از این گفت و گو ساختار ذهنی کودکان را آماده و مهیا برای یادگیری مفاهیم قرآن دانست و گفت: برای آموزش و یاددهی عمومی قرآن به این قشر و حتی سایر اقشار جامعه، باید راهی را تجربه کرد که پیش از این به دفعات مورد آزمایش قرار گرفته و صحت آن نیز مورد تأیید قرار دارد. در ارتباط با قرآن کریم ما سابقه ای در دست داریم که مطابق با آن کودک و نوجوان ما نه تنها قرآن را از منظر تجوید و روانخوانی یاد می گرفتند و حتی به حفظ آن نیز قادر می شدند، بلکه به راحتی پس از مدتی می توانستند به دریافت معانی و مفاهیم عبارات درون قرآن نیز نائل آیند. مجد در پایان گفت: در سال های اخیر و با تجربه حضور قرآن کریم به شیوه های مدرن حتی در کتاب های درسی، مشاهده شده که بسیاری از فارغ التحصیلان نظام آموزشی ما قادر به روانخوانی از قرآن کریم نیستند و لذا این موضوع می تواند به ما نشان دهد که تغییر سیستم یاددهی نمی تواند در این میان نقش قابل توجهی داشته باشد و در حقیقت به نوعی یاددهندگان هستند که به کم کاری در این حوزه پرداخته اند.

«امید مجد»، مترجم منظوم قرآن کریم، معتقد است که ترجمه قرآن کریم برای کودکان و نوجوانان در صورتی که بخواهد به سمت ساده سازی و ساده انگاری متن حرکت کند، غیر قابل قبول و نادرست است.

«امید مجد»، مترجم منظوم قرآن کریم به زبان فارسی ترجمه قرآن کریم برای کودکان و نوجوانان را در صورت حرکت به سمت ساده سازی و ساده انگاری متن و تبدیل آن به متنی غیر از متن و زبان حقیقی آن نادرست و غیر قابل قبول دانست و اظهار کرد: ذهن کودک و نوجوان، ذهن جستجوگری است، او در تمام سنین نوجوانی و کودکی خود نگاه پرسشگرانه ای به جهان خلقت و پدیده های پیرامون خود دارد، به آن ها شک می کند و در پی پاسخ دادن به این شکیات است که به سراغ قرآن کریم می رود. این مخاطب با این ذهن در صورتی که بخواهد با قرآن کریم به صورت متنی که برای او ساده سازی شده است و تنها به روایت چند قصه و داستان از منظر تذکر پرداخته، روبرو شود بی شک قادر به پاسخ گویی به نیازهای خود نخواهد بود.

وی افزود: زبان ساده سازی و جدا کردن تمامی شیوه های آموزش قرآن کریم از هم، ذهن کنجکاو کودک و نوجوان را از کار می اندازد و جدای از آن، راه درک تفاسیر قرآن کریم را نیز بر ذهن و اندیشه او می بندد. جریان ساده سازی و ترجمه های مبتنی بر آن از آن جا نشأت می گیرد که ما احساس کنیم کودک و نوجوان ما فاقد قدرت یادگیری پیام و مفهوم قرآن است، در حالی که به نظر می رسد مشکل اساسی در نبود علاقه و تلاش برای یاددهی صحیح و منطقی به کودک است که

دو هفتاد و نهم

راهی

سال ششم

شماره ۷۷

۱۵ فروردین ۱۳۸۹

۴۳

بایدها و نبایدهای ترجمه قرآن کودکان و نوجوانان در گفت و گو با مترجم قرآن پژوهان

پژوهشی ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان

دیدگاه آیت الله العظمی وحید خراسانی درباره ترجمه قرآن برای کودکان؛ ترجمه فنی و درخور فهم از قرآن برای هر گروه سنی مانعی ندارد

استفتاء - بحث ترجمه قرآن کریم برای مخاطبان کودک و نوجوان را با رعایت اصول فنی ترجمه و رعایت سطح فهم مخاطبان امکان پذیر دانستند.
متن پاسخ آیت الله العظمی وحید خراسانی به شرح زیر است:

«بسم الله الرحمن الرحيم

با آرزوی قبولی طاعات و عبادات حضرت تعالی

ترجمه دقیق قرآن مجید کار بسیار مشکلی است، بلکه ممکن نیست، بنابراین اگر مراد این است که برای هر گروه سنی درخور فهم آن گروه ترجمه شود و از همان اول تذکر داده شود که آن ترجمه مفاد متن قرآن کریم نیست، بلکه به معنای نزدیک به آن است و در عین حال ترجمه مطابق با اصول صحیح فنی ترجمه باشد در آن صورت مانعی ندارد.»

آیت الله العظمی خراسانی همچنین درباره این که آیا زبان فارسی قابلیت انتقال کامل مفاهیم قرآن کریم را در خود دارد یا خیر؟ فرموده اند: خیر، دارا نیست.

حضرت آیت الله العظمی وحید خراسانی در پاسخ به استفتای نشریه رایحه در ارتباط با ترجمه قرآن کریم برای مخاطبان کودک و نوجوان، این موضوع را با رعایت تطابق با اصول صحیح فنی ترجمه، بدون منع دانستند.

ترجمه قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان از جمله نوآوری های صورت پذیرفته در عرصه ترجمه قرآن کریم است که می تواند زمینه بهره مندی بیشتر کودکان و نوجوانان ایرانی را از معارف و معانی قرآن کریم و نیز انس بیشتر آنان با کلام وحی را فراهم کند.

به دنبال برگزاری نشست تخصصی بررسی «بایدها و نبایدهای ترجمه قرآن کریم برای مخاطبان کودک و نوجوان» در بیست و دومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران و استفاده از نظر کارشناسی مترجمان قرآن کریم در این مورد نشریه رایحه به استفتای این موضوع از آیات عظام و مراجع تقلید اقدام کرد.
حضرت آیت الله العظمی وحید خراسانی - در پاسخ به این

نیازمند طرحی جامع برای ارائه مفاهیم قرآن به نوجوانان هستیم

ضرورت تفسیر و هم به امکان آن برای این دسته از مخاطب معتمد، چرا که می‌توان با به وجود آوردن زمینه و مقدمات لازم به این مهم نیز پرداخت، هر چند کارهایی نیز پیش از این در ایران انجام شده است. البته کشورهای عربی در این زمینه از ما جلوتر هستند و تفسیرهای متعددی برای کودکان، نسل جوان، بانوان و ... تهیه کرده‌اند.

مهدوی‌راد در اشاره به ویژگی‌های ترجمه برای مخاطب کودک و نوجوان تصریح کرد: ترجمه مناسب از قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان باید چند خصوصیت داشته باشد، اولاً از سوی گروهی از کارشناسان انجام شده باشد، نه از سوی یک فرد. قطعاً گروهی که با ادبیات همسو با ذهنیت و اندیشه، فرهنگ، ذهن و زبان نوجوان و جوان به ترجمه قرآن بپردازند، بسیار موفق‌تر از فردی با اطلاعات محدود خواهند بود. دوم اینکه اگر صرفاً ترجمه باشد، مفید نخواهد بود، ما نیازمند ترجمه آمیخته به تفسیر هستیم که با نثری روان انجام شود، البته مترجم باید توجه داشته باشد که با باز کردن پتانسیلها و گروه‌های متعدد موجب سردرگمی مخاطب نشود.

وی ادامه داد: مترجم باید هر آیه را بدون اینکه به مفردات آن توجه کند، در قالبی سه برابر تبیین، توضیح و تفسیر کند، این امر موجب بررسی و ارزیابی پرسش‌هایی که مخاطب از متن قرآن دارد می‌شود، علاوه بر آن پاسخ‌دادن و شفاف‌سازی زمینه فهم بیشتر را فراهم می‌آورد، سوم آنکه مترجم قبل از نشر گروهی از نوجوانان را در سطوح فکری متفاوت گردآورد و با ارائه ترجمه به آن‌ها ابهامات موجود را برطرف کند. اگر ترجمه‌ای این مراحل را طی کند، بسیار مفید خواهد بود.

مهدوی‌راد در پایان تدوین دایرةالمعارفی از قرآن به غیر از آنچه تاکنون منتشر شده برای نوجوانان را نیز بسیار ضروری دانست و بر اهمیت آن تأکید کرد.

عضو هیأت علمی دانشگاه قم ترجمه قرآن برای نوجوانان را به صورت گزینشی مقدر و لازم دانست و گفت: برای ارائه مفاهیم قرآنی به مخاطب نوجوان نیازمند طرحی جامع هستیم که باید پایه‌ریزی شود.

حجت‌الاسلام والمسلمین «محمدعلی مهدوی‌راد»، عضو هیأت علمی دانشگاه قم با بیان این مطلب گفت: ترجمه همه آیات قرآن برای کودکان و نوجوانان نه تنها ممکن نیست، بلکه سودمند هم نخواهد بود. در ترجمه قرآن برای مخاطب بزرگسال نیز نمی‌توان همه مفاهیم قرآن را منتقل کرد و از ترجمه نیز چنین انتظاری نمی‌رود، چه رسد به مخاطب کودک و نوجوان که انتقال مفاهیم قرآنی برایشان پیچیدگی‌ها و محدودیت‌هایی نیز دارد.

این قرآن پژوه گفت: برای ارائه مفاهیم قرآنی به مخاطب نوجوان باید به شیوه‌ای جامع عمل کنیم، برای این امر باید گروهی متشکل از آشنایان به ادبیات کودک و نوجوان، آشنایان با فضای سنی و روانی نوجوانان در کنار مترجمی توانا به گزینش و ترجمه آیات قرآن دست زنند، البته اینجا تنها ترجمه کافی نیست، بلکه نیازمند تفسیر و شرح آیات نیز هستیم.

نویسنده کتاب «نگاهی به خلافت و ولایت از دیدگاه قرآن و سنت» با تأکید بر گزینش آیاتی از قرآن در ترجمه برای مخاطب کودک و نوجوان گفت: بخش‌های اخلاقی، تاریخی، مسائل اعتقادی و باورهای بنیادین مانند اصل توحید، نبوت، ولایت و ... می‌توانند در قالب‌های تمثیل و قصه با بیانی روان و شیوا به مخاطب کودک و نوجوان منتقل شوند.

وی با بیان این مطلب که ضرورت تفسیر برای مخاطب نوجوان نیز دغدغه مهمی است که نباید آن را از نظر دور داشت، گفت: من هم به

پدید آمدن بارقه‌های نوآوری در ارائه مفاهیم قرآنی به کودکان

است.

آذرنوش گفت: برنامه دوم ترجمه قرآن است، ممکن است، این پرسش مطرح شود که ترجمه متنی به سنگینی قرآن تا چه اندازه می‌تواند برای کودکان سودمند باشد؟ در پاسخ باید گفت: ترجمه قرآن به هر زبان و سطحی، مفاهیم و معنایی پایین‌تر از متن اصلی قرآن دارد و نمی‌توان به آسانی معانی قرآن را دریافت.

وی افزود: من معتقدم اگر ما ترجمه‌گونه‌ای از قرآن را برای کودکان به زبان ساده بنویسیم، بدون اینکه در آن مراعات ترکیب سوره‌ها، ترکیب آیات و ... را داشته باشیم، بلکه تنها به صورت روایت‌ها و گفتارهای ملموس و منسجم با نثر زیبایی که قابل فهم باشد، بسیار موفق خواهیم بود و مورد استقبال کودکان واقع می‌شود.

نویسنده «تاریخ زبان و فرهنگ عربی» در اشاره به ارائه مفاهیم مقدس دینی به کودکان و نوجوانان گفت: بررسی کتاب‌های انجیل؛ تورات؛ و ... در کشورهای اروپایی نشان می‌دهد، زیباترین عکس‌ها و تصویرها در کتاب‌های مقدس و با نثری روان و جذاب برای کودکان به کار رفته است، برای نمونه یکی از داستان‌های انجیل را به صدها شکل گوناگون برای سلیقه‌های متفاوت مخاطبان عرضه کرده‌اند.

وی ادامه داد: اما متأسفانه در کشورهای اسلامی این پدیده تاکنون به شکل موفق‌تری رخ نداده است، در جامعه اسلامی به دلیل اینکه ما به تصویرگری عادت نداریم و چنین سنتی در هنرهای اسلامی کمتر به کار رفته، ناچار با عکس‌العمل‌هایی در جامعه روبرو خواهیم شد، بنابراین تولید چنین آثاری باید با دقت نظر خاصی انجام و حساسیت‌های موضوع رعایت شود.

مترجم کتاب «اطلس تاریخ اسلام» در پاسخ به این پرسش که در مراکز دانشگاهی تا چه اندازه در زمینه نوآوری در ارائه مفاهیم قرآنی برای مخاطبان به ویژه مخاطبان کودک سرمایه‌گذاری شده است تصریح کرد: دانشگاه‌های علوم اسلامی - انسانی نسبتاً در این زمینه گام‌هایی برداشته‌اند و روند پژوهش‌های علمی انجام شده در این زمینه نسبتاً خوب بوده است. البته ما هنوز به کشورهای اروپایی نرسیده‌ایم.

«آذرتاش آذرنوش» گفت: خوشبختانه در جامعه آکادمی ما بارقه‌های نوآوری در عرضه مفاهیم قرآنی به همه مخاطبان به ویژه کودکان زده شده و در آینده شاهد این نوآوری‌ها به شکل گسترده خواهیم بود.

«آذرتاش آذرنوش» استاد دانشگاه تهران با بیان این مطلب گفت: ما حدود ۱۵۰ ترجمه به زبان فارسی داریم که از نظر سطح زبانی و سطح فرهنگی بر چندین طبقه قرار گرفته‌اند، حال پرسش اینجاست که آیا زبان کودکان یکی از طبقات زبانی ما نیست؟ اگر چنین است باید بتوانیم قرآن را هم در همین زبان بیان کنیم.

وی ادامه داد: قرآن کریم دو نقش گوناگون در جامعه ما ایفا می‌کند؛ نخست نقش آیینی آن است که به قرائت قرآن اختصاص دارد و معمولاً تعدادی از آیات بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرد، مانند سوره «فاتحه» و نقش دیگر فهم قرآن است.

نویسنده کتاب «چالش میان فارسی و عربی» افزود: در ارائه مفاهیم قرآنی به کودکان دو راه اساسی پیش‌رو داریم، اول اینکه چگونه برخی از مفاهیم قرآنی ویژه را که در زندگی بیشتر مورد بهره‌برداری همگان قرار دارد، به کودکان آموزش دهیم که این کار با تألیف آثاری با محتوای مناسب که در آن ارائه آیات قرآنی همراه با تصاویر، صفحه‌آرایی و جلدسازی جذاب همراه باشد، امکان‌پذیر

نیازمند حرکت به سمت ساده‌سازی زبان ترجمه‌های قرآن هستیم

نویسنده کتاب «از راه تا راز» در ادامه و در تشریح زبان ساده برای ترجمه قرآن گفت: برای تمامی گروه‌های سنی ترجمه کل قرآن می‌تواند قابل استفاده باشد، ولی باید برای ترجمه به یک زبان مشترک دست بیابیم که عبارت است از دوری کردن از بیان لغات و واژگان عرفانی در ترجمه و نیز دوری از ترجمه عینی تمامی الفاظ و استفاده از آن‌ها به همان ترتیبی که متن قرآن به کار برده است. گاهی دیده می‌شود در ترجمه‌های فارسی حتی به متفاوت بودن جایگاه کلمه در فارسی و عربی توجه نمی‌شود و این درک قرآن و خلق یک زبان ساده را برای فهم مخاطبان با سنین پایین‌تر با مشکل مواجه می‌کند.

این استاد سابق دانشگاه علامه طباطبایی افزود: مخاطبان جوان و نوجوان باید ترجمه کل قرآن را با مختصات زبانی که من نام ساده بر آن می‌گذارم، در اختیار داشته باشند و به تدریج و با افزایش سن به سمت درک و فهم ایجاز پیمای زبان حرکت کنند. آنچه که تا امروز این موضوع را با مشکل روبرو کرده است به دو دیدگاه باز می‌گردد؛ دسته‌ای معتقد هستند متن قرآن متنی عرفانی است که با رمز و اشاره سخن می‌گوید در حالی که زبان قرآن زبانی آشکار و صریح است و رمزگونه نیست. دسته‌ای دیگر نیز اعجاز کلام قرآن را تنها اعجاز لفظی می‌دانند که ترجمه نمی‌تواند بار معنایی آن را در خود به همراه بیاورد. یثربی در پایان بیان کرد: اعجاز حقیقی قرآن را باید در محتوای بلند آن دانست که در کنار لفظی زیبا آمده و این موضوع نیز منطقی است، چرا که قرآن کریم با تکیه صرف بر زبان نمی‌توانست برای همه مردم دنیا و در همه سنین پیام خود را منتقل کند.

به گفته «سیدیحیی یثربی»، با وجود این‌که در حال حاضر تنها راه ممکن ترجمه قرآن برای نوجوانان، ترجمه موضوعی آیات است، اما حرکت به سمت ساده‌سازی زبان ترجمه از ایجاد ترجمه‌های موضوعی می‌تواند مفیدتر باشد.

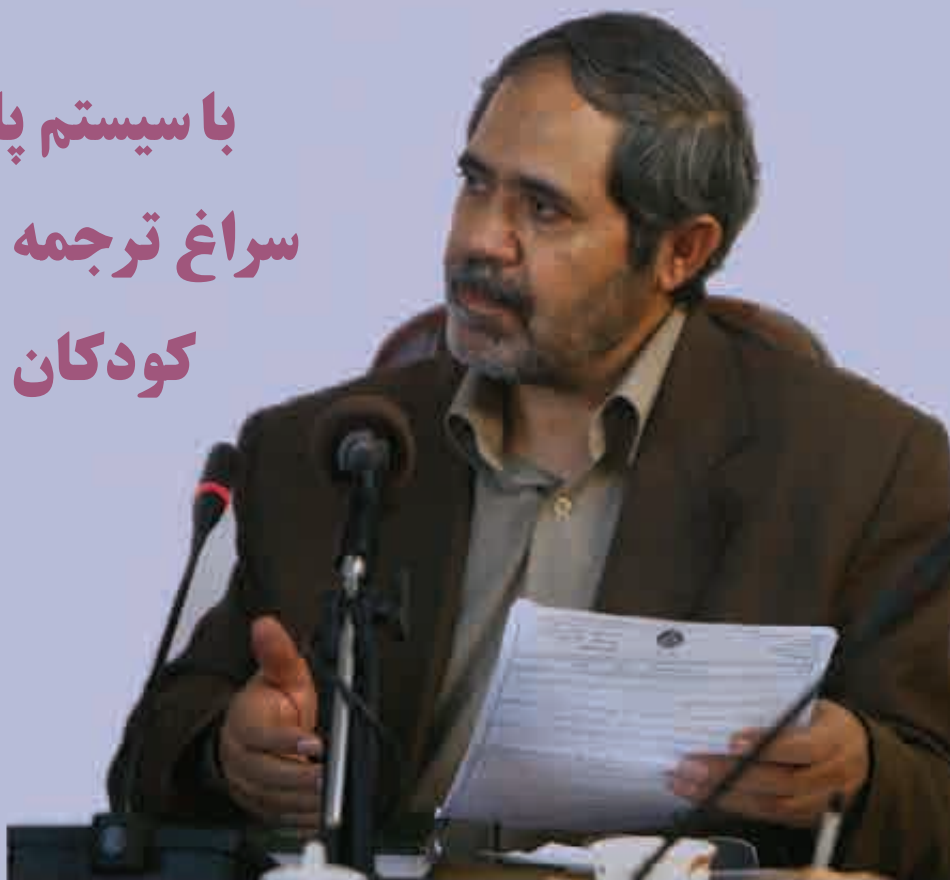

«سیدیحیی یثربی»، قرآن‌پژوه و استاد سابق دانشگاه علامه طباطبایی، با اشاره به اینکه اعجاز قرآن را باید در محتوای آن دانست، اظهار کرد: قرآن کریم در تمام آیات مخاطبش را با عبارت «الناس» که به معنی تمامی مردم است خطاب می‌کند و شأن پیامبر اکرم (ص) را نیز ارسال و ابلاغ این مفهوم دانسته و تصمیم‌گیری و فهم آن را نیز بر عهده مخاطبان قرار داده است.

وی افزود: در ارتباط با ترجمه قرآن کریم توقع ما این نیست که تمامی گروه‌های سنی مخاطب آن بتوانند به درستی معنی مفاهیم آن مانند عدالت، اصالت انسان و حقوق بشر را درک کنند، اما اگر اصرار داریم که برای هر دسته از مخاطبان قرآن کریم به سمت خلق ترجمه‌های اختصاصی از قرآن کریم برویم، در این باره چاره‌ای نیست جز آنکه با انتخاب و گزینش برخی از آیات قرآن به صورت موضوعی برای آن‌ها به انتشار ترجمه بخش‌هایی از قرآن اقدام کنیم.

یثربی ادامه داد: قرآن با وجود پیام‌محور بودنش، متنی است که بر پایه لفظ و صنایع؛ لفظی در هنگام ترجمه در وهله نخست نمی‌توان انتظار داشت که همه گروه‌های سنی به درکی مشترک و مناسب از آن دست یابند، لذا به عقیده شخصی من حرکت به سمت ساده‌سازی زبان ترجمه، از ایجاد ترجمه‌های موضوعی می‌تواند مفیدتر باشد.

با سیستم پاورقی به سراغ ترجمه قرآن برای کودکان برویم

متناسب با آن سطح به فارسی برگردانیم.

نویسنده کتاب «درآمدی بر تاریخ قرآن» در پاسخ به این پرسش که آیا در چنین کاری باید ترجمه‌ای مستقیم ارائه کرد یا اینکه از پیش زمینه بهره برد؟ اظهار کرد: اگر بخواهیم ترجمه‌ای برای کودکان و نوجوانان داشته باشیم، باید مقدمه‌سازی شود یا اینکه از سیستم پاورقی نویسی استفاده شود و این البته مطابق ذوق مولف یا هیأت مشورتی مولف خواهد بود.

معارف با اشاره به اینکه نشر چنین کاری باید متناسب با ذوق کودکان باشد، افزود: می‌توان در جاهایی به عنوان ضمیمه از مثال استفاده کرد؛ مثال‌هایی که فهم مطلب را ساده می‌کنند.

وی وجود یک ویژه‌نامه تدریس آموزش در کنار کار ترجمه را لازم دانست و ادامه داد: نخست باید ترجمه را به معرض تدریس گذاشت، بعد برایش یک راهنمای آموزشی نیز پیش بینی کرد.

استاد دانشگاه تهران در پایان با ذکر اینکه میزان وفاداری به متن قرآن در ترجمه ویژه کودکان و نوجوانان بستگی به قدرت و تسلط مترجم دارد، تصریح کرد: هرچه مترجم به زبان‌های مبدأ و مقصد یعنی عربی و فارسی تسلط بیشتری داشته باشد، به طور طبیعی میزان وفاداری به متن نیز بیشتر خواهد شد.

«مجید معارف» با اشاره به ضرورت ارائه توضیحات در ترجمه قرآن کریم برای کودکان گفت: اگر بخواهیم ترجمه‌ای از قرآن برای کودکان و نوجوانان داشته باشیم باید از سیستم پاورقی نویسی استفاده کنیم.

مجید معارف، مدیر گروه قرآن و حدیث دانشگاه تهران، در این زمینه اظهار کرد: ترجمه قرآن برای کودکان در حدی که بتوانیم این کتاب آسمانی را به زبانی متناسب با فهم مخاطبان ترجمه کنیم، پسندیده است.

این استاد دانشگاه با بیان اینکه قرآن را می‌توان در هر طبقه و سطحی ترجمه کرد، ادامه داد: من معتقدم درباره کودکان می‌توانیم بخش‌هایی از قرآن را که بیشتر جنبه داستانی یا بُعد تصویری دارد، گزینش و آن‌ها را به ادبیاتی درخور فهم کودکان ترجمه کنیم.

نویسنده کتاب «تاریخ عمومی حدیث» تصریح کرد: شاید از ابتدا تا انتهای قرآن را نتوان برای کودکان ترجمه کرد، چرا که ما به هر حال نمی‌خواهیم مفاهیم قرآن را در سطح فهم مخاطبان سبک کنیم، اما می‌توان برای هر کدام از سه سطح دبستان، راهنمایی و دبیرستان منتخبی از آیات را داشته باشیم و آن‌ها را با ادبیات

کار قرآنی برای کودکان باید از فیلتر زیبایی‌شناسی بگذرد

«محمدعلی آذرشب» با بیان این مطلب که کار قرآنی برای مخاطب کودک و نوجوان باید از فیلتر زیبایی‌شناسی عبور کند، گفت: زیباشناسی هم مسئله بزرگی است که مبلغان قرآنی ما باید در حصول آن نهایت تلاش خود را داشته باشند، قرآن سرشار از زیبایی‌هاست.

«محمدعلی آذرشب» استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تهران افزود: اولاً باید توجه داشته باشیم که پیام دین و پیام قرآن پیامی کلی است، یعنی به عبارت دیگر انسان‌ها آفریده شدند برای اینکه پیام دین و قرآن را تلقی کنند و قرآن نیز بر فطرت تأکید بسیار دارد.

وی ادامه داد: دین باید بر اساس فطرت استوار باشد و نویسندگان ما نیز باید پیام را به گونه‌ای ارائه کنند که بر اساس

فطرت استوار باشد، یعنی بدانیم فطرت انسان چه نیازی دارد و چگونه می‌توانیم این خطاب را متوجه فطرت کنیم، شهید مطهری نیز به عنوان یک نویسنده موفق در ارتباط با مخاطب بر مسئله فطرت بسیار تأکید داشت و معتقد بود در پیام‌رسانی دینی باید فطرت‌شناسی داشته باشیم، وقتی انسان‌ها را خوب شناختیم و فطرت انسان‌ها را دریافتیم، می‌توانیم خطاب و گفتمان متناسب با نیاز و فطرت انسان‌ها را ارائه دهیم.

وی افزود: گاهی اتفاق می‌افتد که ما خطاب دینی و قرآن را متناسب با فطرت انسان‌ها ارائه نمی‌دهیم، به همین جهت چندان با دل و جان و روحیه انسان‌ها سازگار نیست و وارد اعماق، فطرت، روح و شعور انسان‌ها نمی‌شود، کسانی که می‌خواهند پیام قرآن و دین را به مخاطبان به ویژه مخاطبان کودک و نوجوان، ارائه کنند، باید از حساسیت ویژه‌ای برخوردار باشند.

آذرشب تصریح کرد: کار قرآنی برای مخاطب کودک و نوجوان شناخت ویژه‌ای را هم از قرآن و هم از مخاطب می‌طلبد، به همین جهت به نظر می‌رسد، باید شخصی که کتابی را ارائه می‌کند، حکیم

باشد یعنی پیام را در جای و شکل مناسب ارائه کند، البته پیام‌های قرآنی بر حکمت استوارند، اما حکمت در نگارش داستان و ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان، به معنای این است که باید مخاطب‌شناسی، انسان‌شناسی و پیام‌شناسی متناسب با فطرت داشته باشیم.

این نویسنده و پژوهشگر زبان عربی با بیان این مطلب که کار قرآنی برای مخاطب کودک و نوجوان باید از فیلتر زیبایی‌شناسی عبور کند، گفت: زیباشناسی هم مسئله بزرگی است که مبلغان قرآنی ما باید در حصول آن نهایت تلاش خود را داشته باشند، قرآن سرشار از زیبایی‌هاست، خداوند متعال تصویرهایی آفریده که در اعماق قلب و روح انسان‌ها نفوذ می‌کنند، هنر مبلغ نیز باید به گونه‌ای باشد که این تصویرها را به صورت غیرمستقیم برای مخاطب زنده کند تا جاییکه در اعماق جان و روح مخاطب نفوذ کند. البته اینجا هنر نقش مهمی را ایفا می‌کند این هنر است که تجسم زیبایی‌های قرآن را ارائه می‌کند.

وی با بیان این نکته که نویسنده آثار قرآنی برای مخاطب کودک و نوجوان باید با احساسات و شعور خود قرآن و پیام‌های دینی را درک کرده باشد، گفت: نویسنده قبل از هر چیز باید با گوشت و خون خود

به تعداد انگشتان دست هم

ترجمه قرآن برای کودکان نداریم

رئیس مؤسسه قرآنی «بیان جوان» معتقد است که غنی نبودن و کمبود ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان که به تعداد انگشتان دست هم نیست، ضعف بزرگی در عرصه فعالیت‌های قرآنی است.

«محمد بیستونی» نویسنده و رئیس مؤسسه قرآنی «بیان جوان» با بیان این مطلب گفت: کارگروهی باید متشکل از متخصصانی چون استادان زبان و ادبیات فارسی، نویسنده کودک و نوجوان، علمای برجسته حوزه علمیه قم، روانشناس کودک تشکیل شود، این کارگروه باید محتوا را استخراج کرده، سپس با مبانی قرآن و صحت محتوایی تطبیق دهد، همچنین باید مفاهیم این آیات در زبان و ادبیات فارسی متناسب با گنجینه لغات کودک تعریف شده و در مجموعه‌ای با تصویر و تفسیر همراه شود، تا کودک بتواند ارتباط صحیحی با قرآن پیدا کند.

وی در اشاره به ترجمه‌پذیر بودن آیات قرآن برای کودکان و نوجوانان با استناد به آیات قرآن گفت: خداوند در قرآن کریم در سه آیه ۴۴ سوره «فصلت»، ۸۲ «اسراء» و ۵۷ «یونس» می‌فرماید: «قرآن برای انسان‌ها مایه شفاست» پیام آیات این است که قرآن مانند داروخانه‌ای که هرکس باید بنا به بیماری، نیاز و سن خود از این داروخانه استفاده کند.

وی ادامه داد: در دسته‌ای دیگر از آیات قرآن از جمله آیات ۱۸۵ سوره «بقره»، ۵۸ سوره «اعراف»، ۲۸ سوره «نبأ» تصریح می‌شود، قرآن برای همه افراد بشر قابل استفاده و هدایت است، قید «همه» در این آیات شامل کودک و نوجوان هم می‌شود، اگر قرار بود قرآن تنها برای بزرگسالان مورد استفاده باشد قرآن به این صراحت قید همه مردم را نمی‌آورد و تصریح می‌کرد که تنها برای بزرگسالان قابل استفاده است.

بیستونی در استناد دیگری به قرآن افزود: در دسته‌ای دیگر از آیات از جمله آیات ۱۷، ۲۲، ۳۲ و ۴۰ سوره «قمر» و آیه ۵۸ سوره «دخان»؛ خداوند می‌فرماید قرآن برای فهمیدن آسان است، بنابراین می‌شود با استفاده از این سه دسته آیات این نتیجه را گرفت که اولاً قرآن حتماً برای کودک و نوجوان آیات خاصی را دارد، ثانياً این آیات برای آن‌ها قابل فهم و ساده است و ثالثاً هر گروه سنی باید به آیات مربوط به خود مراجعه کند.

باید با ترجمه و تفسیر موضوعی مناسب فهم گروه‌های مختلف را از قرآن بالا برد صاحب اثر «غدیرشناسی (خلاصه «الغدیر» علامه امینی برای جوانان)» ادامه داد: نباید اجازه داد هر فردی به صورت کارشناسی نشده به سراغ قرآن کریم رود؛ به عبارت دیگر گروه‌های مختلف سنی را حتماً باید از هم تفکیک کرده و آیات مناسب برای کودک، آیات مناسب باری نوجوان، جوان، زنان، خانواده و ... را از سایر آیات تفکیک کرده و با ترجمه و تفسیر موضوعی مناسب فهم گروه‌های مختلف را از قرآن بالا برد.

قرآن را درک کرده باشد، آنگاه به ارائه مفاهیم قرآن برای مخاطبان بپردازد.

آذرشب گفت: فهم ظاهر قرآن خواه به زبان عربی و خواه به زبان فارسی تأثیر به‌سزایی برای مخاطب نخواهد داشت، تدبر و فهم قرآن است که می‌تواند تأثیر داشته باشد. عرب‌های زمان پیامبر از آنجایی که متن قرآن به زبان آن‌ها و در محیطی که آن‌ها زندگی می‌کردند، نازل شده تأثیر عمیق و نفوذ گسترده‌ای در وجود آن‌ها داشت. اما هنگامی که مسلمان‌ها از عصر نزول دور شدند خواه ایرانی و خواه عرب، نیاز به مواردی دارند که تلقی صحیحی از قرآن را زنده کند.

وی افزود: بنابراین برای مخاطب کودک و نوجوان فارسی‌زبان، ارائه مفاهیم قرآن به صورت ترجمه تأثیر چندانی در فهم کامل قرآن ندارد، حتی برای یک عرب زبان امروز، نیز تأثیر نخواهد داشت. به وجود آوردن زمینه تدبر، تصویرسازی و بیان دقیق و ظرایف زیبایی هنری قرآن در یک اثر می‌تواند برای این مخاطب تأثیر داشته باشد.

آذرشب در پاسخ به این پرسش که به نظر شما بهترین روش برای ارائه مفاهیم قرآنی به مخاطب کودک و نوجوان چیست؟ گفت: به نظر من در درجه اول داستان‌های قرآن را که شامل، پند و عبرت هستند و از عناصر زیبایی، جذابیت و تخیل لازم برخوردارند باید مورد تأکید قرار گیرند. هم‌چنین برخی از مفاهیم قرآن را می‌توان به صورت سرودهای زیبا ارائه داد، در زبان عربی چنین است، اما در فارسی مادر زمینه قرآن چنین نکرده‌ایم، ارائه سرودهایی متناسب با فهم کودکان از مفاهیم قرآنی می‌تواند علاوه بر جنبه آموزشی برای کودکان، مفاهیم قرآنی را در آن‌ها نهادینه کند و موجب شادی و هیجان این مخاطبان نیز بشود.

وی در اشاره به ارزیابی آثار قرآنی منتشر شده در حوزه کودک و نوجوان گفت: با اعتراف به اینکه نویسندگان این حوزه انسان‌های شریف متدین و مبلغ هستند، باید گفت، متأسفانه بیشتر این افراد هنرمند نیستند، داستان نویسی هنرمندانه خواهد به عبارت دیگر هر فردی که با داستان‌های قرآن آشنایی دارد، نمی‌تواند آن را بازنویسی کند.

همان داستان را به صورت تکراری کپی کرده و به نام خود منتشر

می‌کنند، در حالی که داستان قوم لوط هیچ ربطی به کودکان ندارد.

نویسنده «غدیرشناسی، خلاصه‌الغدیر علامه امینی برای جوانان» در اشاره به وضعیت ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان در کشورهای دیگر به ویژه کشورهای اسلامی تصریح کرد: در سایر کشورهای اسلامی نیز پیشرفتی در زمینه ترجمه قرآن برای کودکان نداشته‌ایم، این در حالیست که مسیحیان روی انجیل کارهای بسیار کاربردی انجام داده و مفاهیم آن را عمدتاً به صورت فیلم، تصویر و گرافیک به کودکان و نوجوانان خود به شکل‌های متنوع و جالب منتقل می‌کنند.

بیستونی هم‌چنین به فعالیت‌هایی که موسسه تفسیر جوان برای انتقال مفاهیم قرآنی به کودکان غیر مسلمان و مسلمانان خارج از کشور انجام داده اشاره کرد و گفت: «تفسیر کودک» که به چهار زبان فارسی، انگلیسی، عربی و فرانسه ارائه شده و اکنون نیز در حال انتشار به زبان‌های اردو و مالایاست، یکی از فعالیت‌هایی است که در جهت انتقال مفاهیم قرآنی به کودکان غیر ایرانی و غیر مسلمان انجام شده است، هم‌چنین این موسسه در قالب انیمیشن و تصویر نیز آثاری را تولید کرده است.

این کارشناس قرآنی رده‌بندی‌های سنی (الف، ب، ج، د) را در ترجمه‌های قرآن برای کودکان و نوجوانان امری مفید و ضروری دانست و افزود: یک کودک ۳ ساله درک و فهم متفاوتی از قرآن و جهان اطرافش در مقایسه با یک کودک ۱۰ ساله دارد و نمی‌توان با یک زبان و ادبیات مشترک با هر دوی آن‌ها حرف زد کودک و نوجوان در طول دوران رشد خود به بلوغ فکری نیز دست می‌یابند.

بیستونی گفت: بنابراین هر سال درک و شناخت آن‌ها متفاوت شده و لغات بیشتری وارد گنجینه لغات آن‌ها می‌شود، لذا ضروری است که در ترجمه‌ها و تفسیرهای قرآن برای کودکان رده‌بندی سنی لحاظ شود و برای هر گروه سنی دسته‌ای از آیات که با فهم و سن آن‌ها سازگارتر است انتخاب و ترجمه شود.

نویسنده کتاب «رفاقت و دوستی از دیدگاه قرآن و روایات» با بیان این مطلب که نیاز به رویکرد جدید برای ترجمه و تفسیر قرآن برای کودک و نوجوان داریم، افزود: من قائل به این نیستم که از اول تا آخر قرآن را برای کودک و نوجوان ترجمه کنیم، چرا که امر اشتباهی است؛ لذا ما باید در ترجمه قرآن برای کودک به گزینش آیات دست بزنیم؛ پس از جداسازی آیات، نیاز به تفسیر داریم چون تنها ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان کارساز نیست و باید مجموعه‌ای از ترجمه، تفسیر و تصویر برای کودک انجام شود تا کودک به راحتی بتواند با این آیات ارتباط برقرار کند.

بیستونی افزود: برای مثال آیاتی که می‌گوید چه کسی پرنده را در آسمان نگه می‌دارد، آیاتی مناسب برای کودک است و کافی است تا کودک اندکی فکر کند و به سادگی به قدرت خدا پی برد و بینش توحیدی‌اش شکل گیرد.

وی ادامه داد: دانستن بسیاری از مطالب مخصوص بزرگسالان که در قرآن آمده، می‌تواند سلامت روانی کودک را به خطر بیندازد پس لزومی ندارد کودک تمام احکام و قوانین را بداند.

این نویسنده تصریح کرد: در ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوان باید به نکاتی مانند جذاب بودن ظاهر و شکل کتاب نیز توجه کرد و همان‌طور که گفته شد لازم است تا از تصاویر همراه با تفسیر و ترجمه استفاده شود، چرا که متن خالی از تصویر برای کودک هیچ جذابیتی نداشته و سبب دور شدن وی از متن می‌شود.

بیستونی گفت: در حوزه صفحه‌آرایی و جلدسازی نیز باید به نوآوری‌هایی دست زد، برای نمونه کاری که ما در موسسه «بیان جوان» با عنوان تفسیر کودک انجام دادیم، مثال خوبی بر این ادعاست، در این تفسیر کودک تنها از طریق تصویر با قرآن و تفسیر آن آشنا می‌شود.

کمبود ترجمه قرآن برای کودکان ضعف بزرگی در عرصه فعالیت‌های

قرآنی است

رئیس موسسه قرآنی تفسیر جوان - اظهار کرد: موسسات دولتی و خصوصی تاکنون متأسفانه در زمینه ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان کار چندانی انجام نداده‌اند و این ضعف بزرگی در عرصه فعالیت‌های قرآنی است.

وی ادامه داد: البته به صورت محدود برخی آثاری را منتشر کرده‌اند، اما کارهایشان مردود و از روی آثار دیگر کپی شده است، برای نمونه داستان «قوم لوط» به عنوان ترجمه یک قصه قرآنی در سال‌ها پیش نوشته شده است، ولی امروزه نیز شاهد هستیم که نویسندگان باز

برای کودکان مفاهیم قرآنی را مصورسازی کنیم

حاجات سنی خود با امور و اشیای خاصی سر و کار دارند و با مفاهیمی محدود و مشخصی آشنا هستند و نیز دغدغه‌های ویژه‌ای دارند؛ از این رو باید مفاهیم قرآن را متناسب با این حاجات، محدودیت‌ها و دغدغه‌ها تنزل داد و بازگو کرد.

عضوهیئت علمی دانشگاه قم گفت: ترجمه‌ای که این موارد در آن‌ها رعایت شود، نوعی ترجمه آزاد

از قرآن است که در آن باید حصارالفاظ قرآن را درهم شکست و روح معنا و مقصود آیات قرآن را استخراج کرد و به زبان قابل فهم کودک و نوجوان بیان کرد.

وی ضمن بیان این که قرآن متناسب با مقتضیات و حاجات عرب حجاز در عصر پیامبر اسلام (ص) نازل شده است، افزود: بیان مفاهیم قرآن برای نسل امروز در گروهی ترجمه فرهنگی آیات قرآن یعنی معادل‌سازی فرهنگ عصر نزول با فرهنگ معاصر است. برای مثال در بسیاری از آیات قرآن از بت پرستی نفی شده است و این در حالی است که کودک و نوجوان مسلمان امروز با بت پرستی سر و کاری ندارد و انذار او از بت پرستی بی‌وجه و بی‌معناست. در چنین آیت‌هایی باید اغراض عالی‌ه آن‌ها را استخراج کرد و به او منتقل ساخت. غرض عالی‌ه این آیات تکیه نکردن به غیر خدا و تقدیس نکردن آن است. به همین جهت به کودک و جوان مسلمان امروز نباید گفت که بت پرست؛ بلکه باید گفت که به غیر خدا تکیه نکن و غیر خدا را مقدس نشمار.

این استاد دانشگاه با اشاره به غرض اصلی نزول قرآن و بعثت پیامبر اسلام (ص) که ترویج و تکمیل اخلاق نیکو و پسندیده است، گفت: ما در ترجمه قرآن باید بیش از هر چیز در صدد انتقال آموزه‌های اخلاقی قرآن به نسل کودک و نوجوان باشیم.

تردید نمی‌توان داشت که مجسم‌سازی و مصورکردن مفاهیم قرآنی به جذابیت و تأثیرگذاری آن‌ها در کودک و نوجوان کمک می‌کند.

جعفر نکونام، عضو هیئت مدیره انجمن علوم قرآن و حدیث ایران، گفت: درک مخاطب کودک و نوجوان از تمام پدیده‌ها، ساده و حسی است، از این رو باید برای انتقال مفاهیم قرآنی به این نوع مخاطب به بیان ساده و حسی مفاهیم قرآن پرداخت.

وی ادامه داد: برای این منظور می‌توان بیش‌تر به ترجمه آیت‌های پرداخت که جنبه داستانی و تصویری دارند و آن‌ها را با تصاویر همراه کرد. تردید نمی‌توان داشت که مجسم‌سازی و مصورکردن مفاهیم قرآنی به جذابیت و تأثیرگذاری آن‌ها در کودک و نوجوان کمک می‌کند.

وی گفت: نوع آیات قرآن خطاب به بزرگسالان و مکلفین است و خطاب به کودکان و نوجوانان نیست؛ به همین رو اگر مترجم بخواهد این آیات را خطاب به کودکان و نوجوانان بازگو کند، باید سطح مفاهیم قرآن را در حد فهم کودک و نوجوان تنزل دهد و در قالب تعبیری که برای آنان مأنوس و مناسب است، درآورد.

نکونام در توضیح این مطلب افزود: کودک و نوجوان به اقتضای

ترجمه تفسیری مختصر از قرآن نیاز امروز نوجوانان است

حجت الاسلام والمسلمین «علی نصیری» معتقد است که ترجمه صرف از قرآن برای گروه سنی کودک و نوجوان مناسب نیست و ترجمه تفسیری مختصر محتوایی از قرآن نیاز امروز نوجوانان است که تاکنون کمتر به آن توجه شده است.

عضو هیأت علمی دانشگاه علم و صنعت و پژوهشگر قرآنی با بیان این مطلب گفت: اساساً ترجمه قرآن دارای محدودیت است، در ترجمه قرآن نیز به مانند هر متن دیگر، مترجم باید به قواعد زبان مبدأ و مقصد توجه کند. حتی در ترجمه‌های محتوا به محتوا هم بر توجه به دوزبان تأکید می‌شود، در این صورت اگر مخاطب را نوجوانان در نظر بگیریم، ترجمه قرآن برای آنها بسیار دیرفهم خواهد شد مگر اینکه مترجم از روش تفسیر مختصر استفاده شود.

وی ادامه داد: در ترجمه قرآن برای گروه سنی نوجوان، نباید مبنا را انتقال همه متن قرآن قرار دهیم، چرا که برخی معارف فقهی، مباحث عمیق هستی‌شناسی و... وجود دارد که نه تنها برای این گروه سنی مخاطب مناسب نیست، بلکه برای آن‌ها قابل فهم هم نخواهد بود.

این دکترای علوم قرآن و حدیث تصریح کرد: بنابراین یک مترجم باید بخش‌هایی از قرآن به ویژه بخش‌های ناظر به حوزه تربیت انسان و اخلاقیات، داستان‌های گذشته و... را مورد توجه قرار داده و برای کودک و نوجوان ارائه کند. هم‌چنین این ترجمه باید همراه با تفسیر مختصر باشد، به عبارتی بیان روانی از این آیات انجام شود تا مخاطب به راحتی قادر به فهم آن باشد، چه بسا در برخی ترجمه‌های بزرگسال نیز سهولت فهم چندان برای مخاطب مقدور نیست.

نویسنده مقاله «راز جاودانگی قرآن» تأکید کرد: من بهترین شیوه ترجمه قرآن را تدوین یک دوره تفسیر مختصر و گویا می‌دانم، عرب‌ها این کار را با ارائه تفسیر مختصر به زبان نوجوانان از قرآن

انجام دادند، ما نیز باید این کار را در زبان فارسی انجام دهیم و جدای از مباحث فنی، اختلاف آرا و... نکته‌ها و پیام‌های آیات را به زبان روان، ساده و گویا برگردان کرده و در اختیار این گروه از مخاطبان قرار دهیم.

نصیری در پاسخ به این پرسش که با این روش باز هم می‌توان به متن حاصله نام ترجمه را نهاد یا خیر گفت: همان‌طور که گفتم ترجمه محدودیت‌هایی دارد و ما نمی‌توانیم طبق آن مفاهیم قرآن را برای این طیف از جامعه منتقل کنیم، لذا باید به ارائه قرآن برای نوجوانان نام تفسیر مختصر محتوایی از آیات را داد.

نویسنده کتاب «رابطه متقابل کتاب و سنت» تصریح کرد: برخی معتقدند که ترجمه محتوا به محتوا برای این طیف نسلی مناسب است، اما من معتقدم که چنین نیست، مگر اینکه در حاشیه و در داخل پرانتزها و کروش‌ها با آوردن توضیحاتی اضافه رفع ابهام شود، که باز هم نام آن را نمی‌توان ترجمه نهاد. ولی با این وجود اگر اصرار بر ترجمه داشته باشیم، تنها می‌توانیم ترجمه محتوا به محتوا برای نوجوانان ارائه کنیم.

وی در ادامه پیشنهاد تفکیک گروه‌های سنی بر اساس مقاطع تحصیلی را در ترجمه‌های قرآن داد و گفت: من معتقدم ما دوره ابتدایی را آغاز قرار دهیم و مراحل ابتدایی، راهنمای، دبیرستان،

دانشگاه و مرحله عالی را در نظر گرفته و سپس بر اساس ویژگی‌های مخاطبان هر گروه، به ترجمه ارائه مفاهیم قرآنی بپردازیم.

عضو هیأت علمی دانشگاه علم و صنعت در اشاره به وضعیت موجود ارائه مفاهیم قرآنی برای کودک و نوجوان گفت: در ایران کارهای متفاوتی مانند ترجمه‌های قرآن و تدوین دایرةالمعارف‌هایی برای نوجوانان انجام شده است، اما فعالیت‌هایی در این زمینه انجام شده فردی، شخصی و به دور از ظرافت‌های کار قرآنی است. بنابراین می‌توان گفت تاکنون تلاش و کار قابل توجهی که پاسخ نیازهای موجود باشد،

صورت نگرفته و قدم‌های بسیار محدودی برداشته شده است. حتی می‌توان گفت، آنقدر که برای ترجمه سرمایه‌گذاری شده برای تفسیر مختصر سرمایه‌گذاری نشده است و این اشتباه بزرگی است.

وی افزود: تاکنون تلاش و

کار قابل توجهی در زمینه ترجمه قرآن برای کودکان که پاسخ‌گوی نیازهای موجود باشد، صورت نگرفته و قدم‌های بسیار محدودی در عرصه

ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان برداشته شده است، مولفان قرآنی تمام سرمایه‌های معنوی خود را در پنجاه سال اخیر روی ترجمه قرآن متمرکز کرده‌اند و من به جد معتقدم که این اشتباه بود، چرا که باید به همان اندازه که به ترجمه توجه شود به تفسیر نیز توجه شود.

وی ادامه داد: در حال حاضر لازم است تا با برنامه‌ریزی‌های مدون گروهی از صاحب‌نظران شامل مترجم، مفسر، ویراستار و... را به دور هم جمع کنیم تا این گروه بتوانند ترجمه‌ای از قرآن ارائه دهند که بتواند به عنوان ترجمه ملی قرآن مطرح باشد، یعنی مورد توافق نسبی همه مترجمان قرار گیرد؛ همان‌طور که قرآن را با خط ملی چاپ می‌کنیم، لازم است ترجمه‌ای ملی از قرآن نیز داشته باشیم که این ترجمه باید برای چند سال آینده حرف اول را بزند، چرا که ما در هر دهه به دلیل تغییر لحن، بیان، ادبیات و حذف و اضافه واژه‌های زبانی نیاز به ترجمه جدید از قرآن داریم. هر چند که اگر ترجمه‌ای به صورت گروهی و بر اساس روش و اسلوب علمی و فنی دقیق و

بر اساس شیوه‌نامه علمی انجام شود برای پنجاه سال آینده کافی است.

نصیری در اشاره به ترجمه قرآن کودک و نوجوان گفت: در مورد کودک و نوجوان نیز اگر بتوانیم تفسیر مختصر محتوایی این چنین ارائه کنیم، مهم است و موفق بوده‌ایم چرا که ترجمه نمی‌تواند مفاهیم قرآن را دقیق کند.

نویسنده کتاب «شهید مطهری و اندیشه‌های قرآنی» در اشاره به وضعیت انتقال و ارائه مفاهیم قرآنی به کودک و نوجوان در کشورهای دیگر گفت: فرهنگ خوبی که در میان کشورهای عربی رایج است فرهنگ مسجد قرآن است،

این کشورها گره عمیقی بین مسجد و قرآن برقرار کرده‌اند، یعنی هر فردی برای کار قرآنی به مسجد رجوع می‌کند. این مسأله از دوران خردسالی به افراد آموزش

داده می‌شود و از همان

دوران، کودکان را با

حلقه‌های آموزش قرآن در مساجد

پیوند می‌دهند، در ایران ما نتوانسته‌ایم این کار

را به شکل عمومی در آوریم، البته بخشی از

آموزش قرآن در مدارس، بخشی در دارالقرآن‌ها

و... گنجانده شده است، ولی کافی نیست.

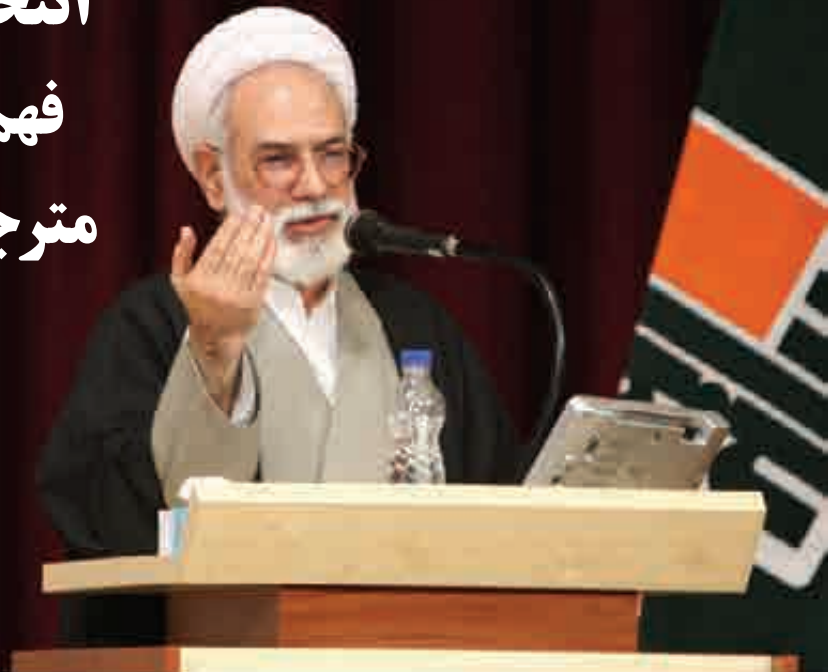
وی تصریح کرد: عمومی نشدن رجوع به قرآن و آموزش آن علاوه بر مشکل فارسی زبان بودن ما و تفاوت با زبان قرآن، به این مسأله نیز مربوط می‌شود که جامعه ما به این مسأله که قرآن روح همه علوم است، دست نیافته، ما قرآن را در حاشیه تلقی کردیم و باید این نگاه را که قرآن روحی حاکم بر همه فعالیت‌ها و ورزش روح و روان است، جایگزین آن کنیم.

نصیری در بیان برخی دیگر از دلایل جدی نگرفتن آموزش و درک مفاهیم قرآن گفت: قرآن کاملاً وارد زندگی‌ها می‌شود، ولی اکنون قرآن در محیط‌های خانوادگی چنین نیست، ما اگر قرآن را در متن کار خود قرار می‌دادیم این کتاب آسمانی را بیشتر دریافت می‌کردیم. ما باید به جست‌وجو و دریافت‌های بیشتر از قرآن فکر کنیم، نباید در موضوعات ابتدایی قرآن بمانیم، آیات بلند و زیبا در حوزه خداشناسی که در سراسر قرآن وجود دارد، باید بیشتر مورد توجه عموم مردم قرار گیرد، آن هم از روش ترجمه و تفسیر.

لازم است تا با برنامه‌ریزی‌های مدون گروهی از صاحب‌نظران شامل مترجم، مفسر، ویراستار و... را به دور هم جمع کنیم تا این گروه بتوانند ترجمه‌ای از قرآن ارائه دهند که بتواند به عنوان ترجمه ملی قرآن مطرح باشد

انتخاب الفاظ متناسب با فهم مخاطب؛ مشکل مترجمان قرآن کودکان

توضیح نداشته باشند، ولی بعضی آیات تا حدی توضیحاتی
اجمالی را می‌طلبند.

وی با بیان اینکه در انتخاب آیات بیشتر باید به مسائل ملموس و
عینی توجه داشت، اظهار کرد: چه بسا مسائل اعتقادی و کلامی
برای کودکان قابل فهم نباشد؛ به عنوان مثال می‌توان از آیاتی که به
نحوه معاشرت، حکایات و عبرت‌های تاریخی اشاره دارند و نیز
مضامینی که در زندگی کودک به کار می‌آیند، بهره برد. در چنین کار
ی نباید به آیاتی که محتوای عقلی و فکری دارند، پرداخت.

محدثی درباره ویژگی‌های ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان
اظهار کرد: در این کار باید ادبیات کودک لحاظ شود؛ هم سطح
مطالب و هم واژه‌های مورد استفاده باید متناسب با سن و سال
کودک و نوجوان باشد.

نویسنده کتاب «درس‌هایی از زیارت عاشورا»: تصریح کرد:
حوزه ادبیات کودک و نوجوان اصطلاحات و واژگان خاص خودش
را دارد. کلمات زیادی هست که کودکان در سنین بالاتر به آن‌ها
برمی‌خورند و در حال حاضر معنای آن را نمی‌دانند.

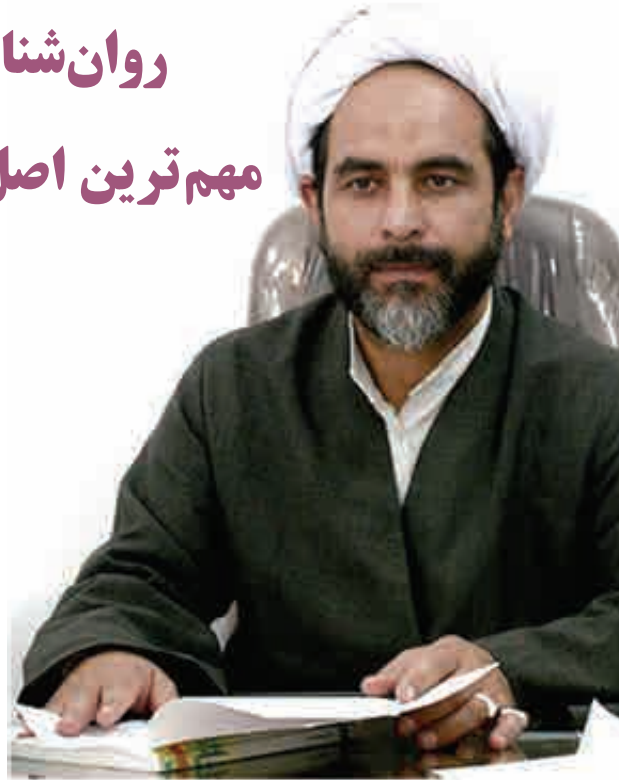
«جواد محدثی» با تأکید بر ترجمه بخشی از آیات قرآن برای
کودکان، اظهار کرد: یکی از دغدغه‌های کسی که برای کودکان قصه
و شعر می‌گوید یا فیلم می‌سازد، استفاده از واژه‌هایی است که
حتماً در حد فهم و اطلاعات مخاطب باشد.

در برگردان کلام خدا برای کودکان و نوجوانان بیشتر باید به
مسائل ملموس و عینی توجه شود، چه بسا مسائل اعتقادی و
کلامی برای آنان قابل فهم نباشد.

حجت‌الاسلام والمسلمین «جواد محدثی»، نویسنده و
پژوهشگر با بیان این مطلب گفت: به نظر من تمام قرآن رانمی‌توان
برای کودکان ترجمه کرد، چرا که بسیاری از مطالب قرآن مسائل
پیچیده و سطح بالا هستند. حتی برخی از آن‌ها برای بزرگترها هم
به آسانی جانمی‌افتد، چه رسد به کودکان.

این پژوهشگر دینی لزوم استفاده از پیش‌زمینه و توضیح در
چنین کاری را بسته به مضامین آیات دانست و گفت: برخی از آیات
ممکن است بسیار روشن و شفاف باشند و نیازی به پیش‌زمینه و

روان‌شناسی و شناخت مخاطب؛ مهم‌ترین اصل ترجمه قرآن برای کودکان

روان‌شناسی و شناخت شخصیت کودک است.

وی ادامه داد: در قرآن کریم موضوعات و مطالب مرتبط و مناسب برای سن مخاطب کودک و نوجوان وجود دارد، از جمله می‌توان به قصه‌های قرآن اشاره کرد، قصه حضرت یوسف، قصه حضرت یونس، موسی، عیسی و... از جذاب‌ترین قصص قرآنی است، که برای کودکان جذاب و آموزنده است.

نویسنده کتاب «روش‌ها و گرایش‌های تفسیری» تصریح کرد: ترجمه برای کودک و نوجوان باید دارای شرایط و ویژگی‌های خاصی باشد، از جمله نوع ادبیات باید متناسب با فهم کودکان باشد، هم‌چنین این ترجمه حتماً باید همراه با تصاویر باشد، علاوه بر آن ضروری نیست که حتماً همه بخش‌های قرآن ترجمه شود، بلکه ترجمه بخش‌های متناسب با حالات کودکان و پیام‌هایی که می‌توان از قرآن برای کودکان انتقال داد، مانند بحث پاکیزگی، خوردن و آشامیدن، احترام به والدین و... کافی است.

علوی مهر با اشاره به اینکه قرآن کریم حاوی پیام‌های کوتاه و آموزنده بسیار زیادی است که می‌تواند به شکل جذاب همراه با تصاویر هنری در قالب ترجمه برای مخاطب کودک و نوجوان بیان شود، گفت: قصه‌های قرآن نیز همانطور که گفته شد، چنین است؛ بیشتر قصه‌هایی که در قرآن وجود دارند، برای این گروه از مخاطبان به ویژه کودکان مفید است.

وی افزود: بنابراین ما در دو بخش برای کودک می‌توانیم سرمایه‌گذاری کنیم؛ یکی در بخش پیام‌های کوتاه متناسب با فهم کودکان و دوم در بخش داستان‌هایی که به نوعی حاوی آموزه‌هایی مناسب و مفید برای مخاطب کودک و نوجوان هستند.

علوی مهر با بیان این مطلب که متأسفانه در ایران در زمینه ارائه مفاهیم قرآنی به کودک و نوجوان بسیار کم کار شده است، گفت: در مصر و دیگر کشورهای اسلامی با اینکه به زبان قرآن کریم نزدیک‌تر هستند، آثاری با محتوای مناسب برای مخاطب کودک و نوجوان منتشر ساخته‌اند، اما متأسفانه در ایران این کار کمتر رخ داده که امیدواریم با فعالیت‌هایی که اکنون در این زمینه آغاز شده شاهد رشد روزافزودن توجه به مخاطب کودک و نوجوان در حوزه علوم قرآنی باشیم.

وی افزود: در ایران طی سال‌های اخیر بخش‌هایی از قرآن مختص با کودکان ترجمه شده است، اما این کار کافی نیست، چرا که ادبیات برخی از این ترجمه‌ها برای کودکان سنگین است و متناسب با فهم آن‌ها نیست.

حجت‌الاسلام والمسلمین «حسین علوی‌مهر» با بیان این مطلب که شناخت روحیه کودکان نخستین گام ترجمه قرآن برای این گروه سنی است، گفت: ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان، شرایط و ویژگی‌های خاص خود را می‌طلبد و در این باره نیازمند روان‌شناسی و شناخت شخصیت کودک هستیم.

حجت‌الاسلام والمسلمین «حسین علوی‌مهر»، نویسنده قرآنی و عضو هیأت مدیره مرکز تحقیقات قرآن کریم المهدی با بیان این مطلب گفت: اینکه چگونه می‌توانیم محتوای قرآن را به مخاطب کودک و نوجوان منتقل کنیم از نظر مبنای برنامه‌ریزی شده، بانی خاصی نداشته است، پس شایسته است وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی شورایی تشکیل دهد که زمینه تدوین ترجمه‌ای مناسب از قرآن را فراهم آورد. البته این بحث فراتر از ترجمه است تنها ترجمه کافی نیست، محتوا باید فراتر از ترجمه و با توضیحات ادبیات کودکانه بیان شود.

وی در اشاره به دلیل اهمال در حوزه ترجمه و ارائه مفاهیم قرآنی به مخاطب کودک و نوجوان گفت: یکی از دلایل این امر این بوده که بانیان کارهای قرآنی بیشترین توجهشان را معطوف به حفظ و قرائت قرآن کردند، پس از گذشت چندین سال از انقلاب اسلامی و گسترش فعالیت‌های قرآنی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و برخی از بخش‌های فعال متوجه شدند که به دلیل سرمایه‌گذاری نکردن و نبود بانی مفاهیم قرآنی چندان به کودکان انتقال نیافته است.

علوی مهر تصریح کرد: کار قرآنی برای مخاطب کودک و نوجوان، شرایط و ویژگی‌های خاص خود را می‌طلبد و نیازمند بررسی

پردازش داستانی قرآن و ایجاد زمینه مناسب فهم آیات؛ رکن اساسی ترجمه قرآن برای کودکان نوجوانان

حجت‌الاسلام والمسلمین «مجتبی کلباسی» با اشاره به مناسب بودن قصص قرآن برای انتقال به مخاطب کودک و نوجوان در ترجمه گفت: پرورش داستان و ایجاد زمینه برای فهم آیا باید در ترجمه قرآن برای نوجوانان مورد توجه قرار گیرد، چرا که رکنی اساسی در ترجمه موفق برای این گروه سنی است.

حجت‌الاسلام والمسلمین «مجتبی کلباسی»، مدیر مرکز تخصصی مهدویت حوزه علمیه قم با بیان این مطلب گفت: قرآن مجید برای همه اقشار جامعه نازل شده و مردم نیز متشکل از کودک، نوجوان، جوان، میانسال و پیران هستند، بنابراین قرآن باید برای همه مخاطبان پیامی داشته باشد، به همین جهت است که برخی از قصه‌های قرآن و مباحث آن در سطوح مختلف عرضه شده است.

وی ادامه داد: قرآن گاهی در قالب موعظه، گاهی در قالب قصه و در مواردی هم در قالب برهان و... به ارائه مفاهیم خود می‌پردازد، هر یک از این قالب‌ها مناسب سطحی از مخاطبان است و این نشان از این دارد که قرآن برای مخاطبان مختلف، از جمله کودکان و نوجوانان سخن دارد. اما ممکن است این پرسش پیش آید که آیا قرآن برای قشر مخاطب کودک و نوجوان قابل برگردان است؟

کلباسی در ادامه تصریح کرد: در پاسخ به پرسش فوق باید گفت، قرآن برای این قشر از مخاطب نیز قابل تبدیل است، اما اگر

انتظار داشته باشیم که تمام مفاهیم و معارف قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان قابل برگردان باشد، انتظار بیهوده‌ای است. این قرآن پژوه با بیان این نکته که ترجمه از مشترکات لفظی است، گفت: گاهی منظور از ترجمه، انتقال مقصود و معنای ظاهری از آیات است و گاهی نیز منظور از ترجمه این است که نکات، زیبایی‌ها و تمام آنچه در آیات است منتقل شود. باید گفت، ترجمه به معنای نخست میسر است، اما ترجمه به معنای دوم نه تنها برای کودکان بلکه در هیچ سن و در هیچ قشری میسر نیست و نمی‌توان تمام آنچه که در یک آیه یا یک سوره وجود دارد، برگردان کرد. چون لطافت‌ها، جذابیت‌ها و معجزات قرآن در ترجمه قابل برگردان نیست. اما اگر ترجمه به معنای برگردان حدی از معنا باشد میسر است.

نویسنده کتاب «یک صد پرسش و پاسخ درباره نماز» در اشاره

نمی‌توان از کنار خط قرمزهای ترجمه قرآن برای کودکان به سادگی عبور کرد

حجت‌الاسلام والمسلمین محمدرضا زائری - مدیر
مسئول ماهنامه «خیمه» - با تأکید بر مخاطب‌شناسی در
ترجمه قرآن برای کودکان گفت: خط قرمزهای جدی در زمینه
ترجمه قرآن برای کودکان وجود دارد که نمی‌توان به سادگی از
کنار آن‌ها عبور کرد.

حجت‌الاسلام والمسلمین «محمدرضا زائری»، نویسنده
و محقق حوزه ادبیات کودک و نوجوان، بحث ترجمه قرآن را
از موضوعات مغفول مانده حوزه ادبیات قرآنی و کودک و
نوجوان در ایران دانست و افزود: ماعموماً متون مقدس را بر
اساس ترسیم یک انسان واحد در ذهنمان ترجمه می‌کنیم،
در حالی‌که بسیاری از افراد در سنین مختلف و با نیازهای
متفاوتی با آن متن روبه‌رو شده و به آن نیازمند هستند.

زائری ادامه داد: در روایات ائمه معصوم (ع) نیز آمده است
که مفاهیم برخی از سوره‌ها را به کودکان تعلیم بدهیم و
برخی را نیز نباید تعلیم داد. در واقع می‌توان گفت که کل
قرآن کریم یک نور واحد است، اما شعاع‌های مختلفی برای
مخاطبان مختلفی از آن به بیرون می‌تابد که در ترجمه این
موضوع به این معنی است که قرآن را باید برای مخاطبان
مختلف به شکل مجزا ترجمه و تفسیر کرد.

مدیر مسئول ماهنامه «خیمه» ادامه داد: بحث برانگیزی
ترجمه برای سنین و مخاطبان گوناگون را نه تنها مسلمانان
که پیروان دیگر آئین‌ها نیز همواره با خود داشته‌اند، اما
حساسیت ما در برابر قرآن بسیار بیشتر از آن‌هاست که دلیل
آن نیز نوع ورود و حساسیت ما به مطالب اعتقادی است. ما
در بسیاری از بخش‌های تاریخ مسیحیت به این نکته
برمی‌خوریم که کتاب مقدس به شیوه‌های گوناگون ترجمه

به چگونگی برگردان کردن آیات قرآن برای مخاطب کودک و
نوجوان گفت: قرآن خود بهترین روش این کار را به ما نشان
می‌دهد، و آن زبان قصه است، قصه‌های قرآن مناسب‌ترین آیات
قرآن برای انتقال به کودکان و نوجوانان هستند و باید با استفاده از
همان بیان و همان سبک قرآن در ترجمه برای کودکان منتقل
شوند.

قصص قرآن ظرف مناسبی برای بیان آیات هستند

وی ادامه داد: در قرآن صدها داستان وجود دارد. علاوه بر
داستان‌هایی که در متن قرار دارد، داستان‌های دیگری در شأن
نزول وجود دارد که هزار نکته پشت سر آیات بیان شده که این
قصه‌ها در شرایط خاص به ویژه برای نوجوانان جذاب است و زمینه
مناسب برای تفسیر آیه هستند.

صاحب کتاب «جزیره خضرا» در توضیح مطلب فوق گفت: در قرآن
۳۰۰ قصه در متن وجود دارد و صدها قصه مربوط به شأن نزول آیات،
این قصص ظرف مناسبی برای بیان آیات قرآن هستند که شناسایی
این موارد و پردازش داستانی، صورتگری، تصویرسازی و... از مواردی
است که برای کودکان می‌تواند موثر، قابل فهم و کارساز باشد.

وی در اشاره به دیگر بخش‌های مناسب قرآن برای مخاطب
کودک و نوجوان گفت: هم‌چنین جملات کوتاه قرآن که جنبه نغز
دارند و به نوجوانان در کسب مهارت‌های اخلاقی در زندگی
کمک‌رسانند، نیز باید به این گروه سنی منتقل شوند. حفظ این
جملات برای کودکان به ویژه به زبان نظم بسیار موثر و ماندگار
است.

کلباسی در اشاره به آثار منتشر شده در حوزه کودک و نوجوان
گفت: آثاری که تاکنون در حوزه ترجمه قرآن برای مخاطب کودک
و نوجوان منتشر شده، نشان از گام‌های برداشته شده است، اما تا
قله راه بسیاری باقی مانده است، این آثار در حکم قدم‌های
نخستین است که باید با اعتلای سطح ادبی و هنری این آثار به
توسعه کمی و کیفی این عرصه پرداخت.

وی در اشاره به چرایی کم کار بودن در این عرصه تصریح کرد:
هنرمندان ما به ویژه در گذشته در مورد پرداختن به قرآن چه به
صورت شخصی و چه برنامه‌ای جدی نبودند و سرمایه‌گذاری
چندانی برای آموزش قرآن به کودکان نشده، این جدی نبودن از
عوامل مهم کم کار بودن در عرصه کار قرآنی برای کودک و نوجوان
است.

که براساس نیاز مخاطب مبتدی و بازبان غیرعربی به سمت آن در حال حرکت هستیم. من به اصل این موضوع برای مخاطبان کودک و نوجوان موافقم، ولی صحبت از ترجمه برای کودک و نوجوان صحبت از ترجمه تمام قرآن نیست و ثانیاً هدف ما نیز ما انتقال تمام مفهوم قرآن نیست.

اگر اصل این موضوع را بپذیریم که باید این سرچشمه وحی به مخاطب کودک و نوجوان منتقل شود و او هم قابلیت درک مستقیم را ندارد و نیاز به سبک‌های ارائه متفاوتی دارد، آن‌گاه می‌توان به طور مشخص راجع به شیوه‌های ترجمه بحث کرد.

زائری بیان کرد: به عنوان مثال برای مخاطب کودک نباید به ترجمه کامل پرداخت، بلکه باید تنها به ذکر قصه‌هایی برای او اکتفا کرد، گاهی هم می‌توان برخی آیات را به صورت برگزیده برای نوجوان و با دستی بازتر و با نوعی تفسیر موضوعی ارائه کنیم. در مورد مخاطب جوان نیز می‌توان این کار را با قابلیت بیشتری نیز به انجام رساند.

می‌شود، چرا که لفظ آن برای آن‌ها اهمیت نداشته است. زائری افزود: در اسلام و در مواجهه با متنی مانند قرآن کریم با توجه به نیاز انسان به هدایت، در واقع نیاز انسانی ثابت مانده است، اما اساس مسأله تفاوت‌های ماهوی دارد. طبیعتاً اهل سنت در این میان زمینه سخت‌گیرانه‌ای دارند، لذا حتی در مورد ترجمه آن را ترجمه معانی قرآن می‌نامند و احتیاط می‌کنند و می‌گویند الفاظ را نمی‌توانیم ترجمه کنیم کاری که ما می‌کنیم این است که الفاظ را برمی‌گردانیم.

به گفته زائری در ادوار تاریخی گذشته نخست فضای محیط‌های دینی زبان جدید مخاطبان جدید را مثل کودک و نوجوان اقتضا نمی‌کرد. اما در حال حاضر گسترش اسلام این ضرورت را ایجاد کرده است که به این سمت و سوی ترجمه برای سنین مختلف به ویژه کودک و نوجوان توجه بیشتری داشته باشیم.

نویسنده کتاب «زمزمه‌های توسل» ادامه داد: برای ترجمه قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان نباید حساسیت‌های موجود در این زمینه را فراموش کرد، چرا که خط قرمزهای جدی نیز در این راه وجود دارد که نمی‌توان به سادگی از کنار آن عبور کرد. دیگر اینکه به همین مقدار اهمیت و ضرورت ترجمه برای سنین نوجوان نیاز جدی داریم، نباید از یاد ببریم که قرآن، نامه خداوند به مردمان روی زمین است، پس اگر مبنای ما از خواندن قرآن دعوت به سوی خداست و انتقال مفاهیم آن دغدغه جدی ما است، باید سعی کنیم که مخاطب زبان مقصد از متن قرآن همان نکته‌ای را دریابد که مخاطب مبدأ دارد.

نویسنده کتاب «سوغ سرخ» افزود: نخستین نکته‌ای که در بحث ترجمه قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان می‌توان قائل بود این است که میان کارکرد میان متن قرآن با سایر متون مقدس دینی مان در ترجمه تفاوت قائل شویم؛ مثلاً برخی متون دینی را می‌توان به زبانی اساساً غیر عربی نوشت. نکته دوم هم در این مساله این است که باید میان نص متون مختلف فرق قائل شویم، یعنی در برابر متنی مثل قرآن و عبارات دینی غیر از عبارات نماز و نیز در متون مقدس غیر از قرآن می‌توان براساس طیف متنوع مخاطب به گزینش دست زد و برای مخاطب کودک و نوجوان به طراحی‌های مختلفی رسید.

وی همچنین تاکید کرد: ترجمه صورتی دیگر از نور قرآن است

ظرفیت‌های بسیار و گام اندک در ترجمه قرآن برای کودکان

به گفته حجت‌الاسلام والمسلمین «محمدعلی کوشا» تاکنون گام بسیار کوچکی در مسیر ترجمه قرآن برای کودک برداشته شده و باید بسیار در این زمینه کار شود، چرا که این عرصه ظرفیت‌های بسیار و افق‌های روشنی در مقابل خود دارد.

حجت‌الاسلام والمسلمین «محمدعلی کوشا» مترجم قرآن – با بیان این مطلب گفت: در زمینه ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان تاکنون چند گام ابتدایی برداشته شده که در نوع خود قدم مثبتی است؛ ترجمه‌هایی مانند ترجمه «مصطفی رحماندوست» و ... از قرآن برای کودکان توانست راهی را در این زمینه باز کند.

وی ادامه داد: ترجمه قرآن برای کودکان باید با تصاویر و جذابیت‌های ظاهری همراه باشد و مفاهیم قرآن به صورت بخش‌بندی و موضوعی با ظرافت‌ها و زیبایی ظاهری به کودکان ارائه شود تا بتواند آنان را جذب کند، چند ترجمه‌ای که اکنون در بازار موجود است، دارای نثر روان و مناسبی است، اما باز جای کار بسیار است.

در ترجمه قرآن برای کودکان باید به صورت گزینشی به انتخاب

آیات مناسب دست زد

مصحح کتاب «شیعه در اسلام» تصریح کرد: در ترجمه قرآن برای کودکان باید به صورت گزینشی به انتخاب آیات مناسب دست زد، به ویژه می‌توان با استخراج قصص قرآن، این داستان‌ها را با نثری روان، همراه با تصاویر پرجاذبه برای کودکان عرضه کرد که به نظر من بسیار موفقیت‌آمیز خواهد بود.

این منتقد ترجمه‌های قرآن در اشاره به ضرورت ترجمه قرآن برای کودکان افزود: کودکان از همه اقشار جامعه الگوپذیرترند، بنابراین وقتی ما با قصص قرآنی خوبی‌ها و بدی‌ها را به آن‌ها نشان دهیم و سعی در انتقال مفاهیم ساده و حیات‌بخش قرآنی به آن‌ها داشته باشیم، در شکل‌گیری شخصیت آن‌ها بسیار اثرگذار خواهیم بود.

نویسنده «ترجمه‌های قرآن در ترازوی نقد» در پاسخ به این پرسش که آیا اساساً چیزی به نام ترجمه قرآن برای کودک وجود

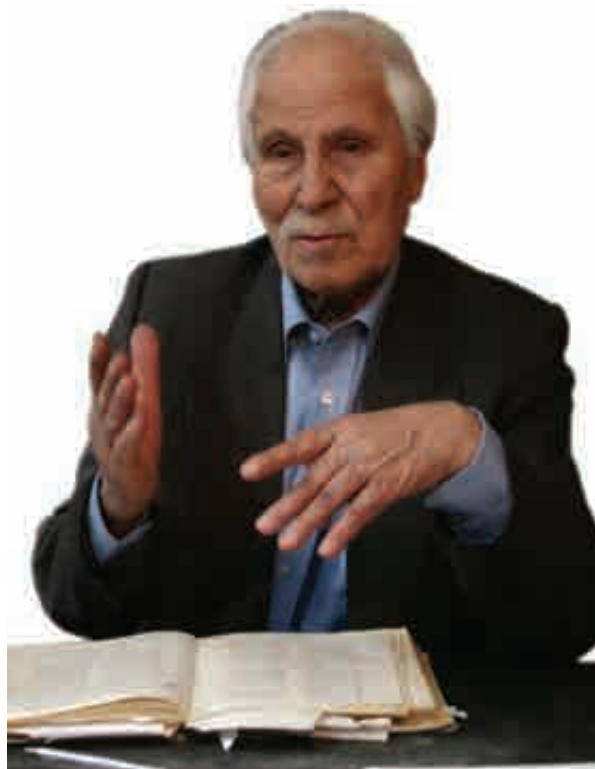

دارد یا ترجمه‌های ارائه شده به دلیل گزینشی بودن و سادگی متن اقتباسی از مفاهیم قرآن اند، گفت: ما پنج نوع ترجمه از قرآن داریم که عبارتند از ترجمه تحت‌اللفظی، تطبیقی، تفسیری، مضمونی و منظومی. در ترجمه تطبیقی مترجم باید تا حد امکان به متن وفادار باشد و تمام ویژگی‌های متن قرآن از نظر فصاحت و بلاغت، کثرت معنا و زیبایی ظاهری را حفظ کند، اما در ترجمه مضمونی یا تفسیری با این محدودیت‌ها روبرو نیستیم، لذا برای کودکان می‌توان ترجمه تفسیری یا مضمونی از قرآن ارائه داد.

کوشا در توضیح مطلب فوق افزود: پس می‌توان برای کودکان از ترجمه تفسیری یا مضمونی در سطح معلومات و گنجینه لغات آنها استفاده کرد، بنابراین امکان ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان وجود دارد.

وی در اشاره به این نکته که چرا مترجمان به سراغ ترجمه قرآن برای کودک نرفته‌اند، گفت: متأسفانه مترجمان ما به سراغ ترجمه قرآن برای کودک نرفته‌اند ولی خوشبختانه تمایل به این امر از جانب نویسندگان کودک دیده شده است، البته کارشناسان قرآنی نیز لازم است، در این قالب کار کنند، چرا که تولید آثاری از حوزه نویسندگان و کارشناسان قرآنی این حوزه را پر بارتر خواهد کرد.

اقتباس قرآنی بیشتر از ترجمه پاسخگوی نیاز کودک و نوجوان است

مبانی را به کودکان ارائه کنیم، بسیار شگفت زده شده و از آن استقبال می‌کنند؛ برای نمونه می‌توان قصص قرآنی، مانند داستان حضرت یونس (ع)، حضرت عیسی (ع)، حضرت مسیح (ع) و... را با بیان روان و به صورت داستان برای کودکان بازگو کرد.

جوینی با اشاره به این مطلب که کودکان زمینه پذیرش و درک همه مفاهیم و معانی قرآنی را ندارند، گفت: ترجمه‌های قرآن برای کودکان چندان مناسب نیستند، قرآن دارای بطون متعددی است و نمی‌توان گفت، مفاهیم ساده و قابل فهم را در خود جای داده است، تنها می‌توان مفاهیم و مطالب محدودی از قرآن مانند، امثال و حکم قرآن را برای کودکان بیان کرد.

این مترجم نهج البلاغه افزود: با این حال اگر مترجمی بخواهد به ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان پردازد، باید توجه داشته باشد اثرش به گونه‌ای باشد که در مقابل سایر تولیدات جذاب مانند برنامه‌های ماهواره‌ای، بازی‌های رایانه‌ای و سایر آثار جذاب موجود در عرصه‌های تفریحی، سرگرمی و حتی آموزشی که بعضاً نیز فرهنگ غلط غربی را رواج می‌دهند، مخاطب را به سمت خود جذب کند، علاوه بر این تولید آثار قرآنی برای مخاطب کودک و نوجوان باید موجب شود، رجوع به قرآن و فهم از قرآن به عنوان یک وظیفه در کودک درونی شود.

مصحح شاهنامه فردوسی گفت: چنین ترجمه‌ای باید به صورت گروهی و توسط افرادی که قرآن‌شناس هستند و به ادبیات کودک و نوجوان نیز احاطه دارند، انجام شود.

وی در پایان با انتقاد از برخی ترجمه‌های صورت‌گرفته از قرآن کریم این ترجمه‌ها را سطحی و حاصل ناآگاه بودن مترجمان آن‌ها دانست و اظهار کرد: در سال‌های گذشته اشخاصی به ترجمه قرآن روی آورده‌اند که علم لازم را در زمینه ترجمه نداشته‌اند و برخی اصطلاحات در آن به درستی معنی نشده‌اند.

عزیزالله جوینی معتقد است که اقتباس‌های قرآنی بیشتر از ترجمه‌ها پاسخگوی نیاز مخاطبان کودک و نوجوان هستند، چراکه با استفاده غیر مستقیم از مفاهیم قرآنی و عناصر جذاب هنری با این گروهی سنی ارتباط بیشتری برقرار می‌کنند.

وی با بیان این مطلب گفت: اقتباس‌های قرآنی به صورت داستان، مثل‌ها و حکایت‌ها در برقراری رابطه با مخاطب کودک و نوجوان و تأثیرگذاری بر کودکان، بسیار موفق‌تر از ترجمه قرآن است.

وی ادامه داد: البته اگر قرار باشد، مفاهیم قرآنی و تعلیمات دینی را برای کودکان بازگو کنیم، بهترین راه همان روش مرحوم مطهری در نگارش قصه‌های قرآن است، یعنی باید به گونه‌ای آسان با لحنی ساده و روان مطالب را بیان کنیم، حتی می‌توان تصاویری داستانی را مرتبط با یک موضوع قرآنی طراحی کرد و آیات قرآن را از زبان قهرمانان بیان کرد، این هنر در انواع داستان‌ها و قصه‌ها به کار می‌رود و در بیان ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان نیز می‌تواند بسیار مفید و جذاب باشد، هرچند که ما در این روش نیازمند تصویرگری بسیار ماهر و آشنا به مفاهیم قرآنی هستیم.

وی ادامه داد: در حال حاضر برخی از مفاهیم قرآنی در منابع دینی و داستانی ما چندان مطرح نشده‌اند، در صورتی‌که اگر چنین

مترجمان و گام‌های اندک در ترجمه قرآن برای کودکان

حجت‌الاسلام والمسلمین «علی خراسانی» معتقد است که مسیر ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوان به تازگی گشوده شده است و مترجمان گام‌هایی ابتدایی و اندکی در این راه برداشته‌اند.

حجت‌الاسلام والمسلمین «علی خراسانی»، مدیر بخش دانشنامه‌های مرکز فرهنگ و معارف قرآن کریم، ضمن ضروری دانستن ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوان گفت: در زمینه ترجمه قرآن برای کودکان کارهایی انجام شده، اما اینکه قرآن به صورت کامل برای کودکان ترجمه شود، تاکنون اتفاق نیفتاده و تنها به همان ترجمه جزئی‌هایی از قرآن اکتفا شده است.

وی ادامه داد: یکی از رسالت‌های مهم عرصه قرآنی رساندن پیام قرآن به همه مخاطبان در هر سن و گروهی است، بنابراین لازم است که محتوای قرآن را در قالب‌های مختلف ارائه دهیم تا همه اقشار مخاطبان به ویژه قشر کودکان و نوجوان بتوانند از آن استفاده کنند. مترجمان و نویسندگان ادبیات قرآنی کودکان وظیفه دارند، محتوای قرآن را در قالبی که برای آن گروه سنی قابل فهم و درک است، بیان کنند.

خراسانی تصریح کرد: در زمینه ترجمه قرآن برای کودکان برگردان برخی از آیات و مفاهیم که از سطح بالایی برخوردارند، اندکی دشواری پیش می‌آید، ولی در بیشتر آیات مشکلی نداریم. نویسنده کتاب «آخرت سرای پایدار» با بیان این مطلب که - در زمینه ترجمه قرآن برای کودکان تاکنون کم‌کاری‌هایی صورت گرفته است - گفت: ما باید به شکل جدی وارد این عرصه شویم، اگر ما نگاهی به آثار غیرمسلمان‌ها داشته باشیم خواهیم دید که ما در این عرصه تا چه اندازه کم‌فعالیت کردیم.

وی افزود: مسیحیت نسبت به کتاب مقدس خود و انتقال مفاهیم برای سنین مختلف اقدامات بسیاری داشته‌اند، ولی متأسفانه ما حرکت لازم در این جهت را نداشتیم، هر چند که اخیراً اقداماتی صورت گرفته است، ولی هنوز در ابتدای راه هستیم. خراسانی در اشاره به راهکارهای تسریع در رسیدن به ترجمه‌ای

مناسب از قرآن برای نوجوانان گفت: ما تاکنون گام‌های بلندی برداشتیم و اکنون نیازمند نوعی فرهنگ‌سازی نسبت به ضرورت ترجمه برای این سن هستیم. برخی از متولیان دولتی و حکومتی هم باید به میدان آمده و با همکاری وزارت آموزش و پرورش که بیشترین مخاطب را در این سنین دارند، چارچوبی مشخص برای ترجمه قرآن کودکان و نوجوان ارائه دهند و زمینه را برای بروز آثار شاخص فراهم کنند.

وی افزود: بیشتر چارچوب‌هایی که در ترجمه قرآن برای بزرگسال مطرح است، در ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوان نیز باید لحاظ شود، منتهی تفاوت در بحث ادبیات و نثری است که استفاده می‌کنیم. در ترجمه قرآن برای کودکان باید با استفاده از اصطلاحات و واژه‌های رایج در ادبیات کودکان و نوجوان، تمثیل‌های مناسب، تصویرها، جدول‌ها و دیگر عناصر هنری به ارائه مفاهیم قرآنی پردازیم.

این پژوهشگر قرآنی، با بیان این مطلب که در ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوان باید به دنبال عناصر جذاب بود، گفت: در انتقال معارف و مفاهیم قرآنی به کودکان و نوجوان بیش از هر چیز جذابیت نقش دارد، در کنار جذاب بودن متن و ظاهر اثر مترجم باید علاوه بر تسلط بر محتوای قرآن از معنای اصلی آیات نیز دور نشود و چیزی بر محتوای اصلی آیات نیافزاید.

می توانیم با برگردان مفاهیم قرآن درک کودکان را بالا ببریم

«غلامرضا جمشیدنژاد اول» با تأکید بر اهمیت و ضرورت ترجمه قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان گفت: ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان باید به زبان ساده و با استفاده از هنرهای کلامی صورت گیرد، چرا که این ترجمه می‌تواند سطح فرهنگی کودک و نوجوان را ارتقا دهد.

نویسنده و پژوهشگر قرآنی، با بیان این مطلب گفت: ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان امکان‌پذیر است و باید مفاهیم عالی قرآن را در سطح زبان کودک و نوجوان پایین بیاوریم. وی ادامه داد: نزول قرآن نیز به همین معناست، یعنی آیات قرآن از علو مقام الهی به سطح بشری نزول یافته و سپس بر قلب پیامبر نازل شده است، و نزول نمی‌یافت و فرود نمی‌آمد برای هیچ بشری قابل فهم نبود.

وی در اشاره به ویژگی‌هایی که یک مترجم قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان باید داشته باشد، گفت: قرآن‌شناسان، قرآن‌پژوهان و نویسندگانی که علاقه‌مند به تدوین آثار قرآنی هستند یا تمایل به آفریدن اثر در حوزه کودک و نوجوان دارند، باید در فنون بلاغت یعنی پیام‌رسانی اسلامی پیش‌زمینه مطالعاتی و تبحر لازم داشته باشند، تا بتوانند با استفاده از هنرهای کلامی این مفاهیم را به صورت داستان، به زبان مخاطبان بازنویسی کنند.

نویسنده کتاب «تاریخ اندلس؛ در دوره فتح اسلامی و حکومت والیان عرب» تصریح کرد: هم‌چنین لازم است در نهایت امانتداری به پرده‌برداری و کشف حجاب از آن مفاهیم بپردازند در سطحی که فرهنگ کودک و نوجوان نیز ارتقا پیدا کند. به عبارت دیگر در ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان نیز باید امانتداری بود و از طریق ارائه مفاهیم قرآنی به زبان ساده سطح درک و فهم مخاطب را نیز افزایش داد.

وی در اشاره به ضرورت ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان گفت: اساساً سنت آموزش و پرورش در جهان اسلام با فراگیری آموزش و قرائت قرآن مجید و حفظ قرآن از نوپایی یعنی از سنین خردسالی انجام گرفته است، هسته مرکزی فرهنگ اسلامی نیز مفاهیم قرآنی است، اگر ما بتوانیم حفظ و قرائت قرآن را از مهد کودک‌ها، پیش‌دبستانی‌ها و دبستان‌ها آغاز و هزینه لازم را نیز پرداخت کنیم، قطعاً بازدهی مناسبی خواهد داشت و ما از این طریق فرهنگ اسلامی - قرآنی را توسعه می‌دهیم، در آینده نیز کودکان در زندگی فردی و اجتماعی خود از دستورات قرآن تبعیت خواهند کرد.

جمشیدنژاد با بیان این مطلب که هسته مرکزی همه علوم و دانش‌ها مبتنی بر قرآن مجید است، گفت: ترجمه قرآن به کودکان از همان دوران خردسالی چگونه زندگی کردن را می‌آموزد، بنابراین کودکان باید بدانند در قرآن چه پیام‌هایی نهفته است، و دین مبین اسلام از انسان‌ها چه می‌خواهد.

ترجمه قرآن به کودکان از همان دوران خردسالی چگونه زندگی کردن را می‌آموزد، بنابراین کودکان باید بدانند در قرآن چه پیام‌هایی نهفته است، و دین مبین اسلام از انسان‌ها چه می‌خواهد

ترجمه‌های قرآن کودکان را نقد منفی نکنیم

وی ادامه داد: طبیعتاً هر سن و گروهی از مخاطبان ویژگی‌های زبانی خاص خود را دارند، برای نمونه افرادی که از نظر علمی دارای مدارج بالا هستند، نیازمند گفتار متفاوتی از سایر مخاطبان هستند، پیامبر اکرم (ص) و سایر پیامبران نیز به زبان قوم خود و در سطح آنان سخن می‌گفتند.

جزایری تصریح کرد: بنابراین قرآن برای نوجوانان و جوانان هم پیام دارد، البته نکته‌ای که مهم و وظیفه اندیشمندان دینی است، شناسایی و انتقال پیام‌هایی قابل استفاده از قرآن برای جوانان و نوجوانان است.

در انتقال مفاهیم قرآن به کودکان باید مخاطب را در نظر گرفت

نویسنده «روش‌شناسی تفسیر حقوقی قرآن» در اشاره به چگونگی انتقال مفاهیم قرآنی به کودک و نوجوان گفت: در انتقال مفاهیم قرآنی به کودک و نوجوان چندین نکته را باید رعایت کرد، اولاً شرایط فهم مخاطب باید در نظر گرفته

شود، طبیعتاً یک نوجوان مسائل پیچیده فلسفی را نمی‌داند، لذا مترجمان و کسانی که می‌خواهند مفاهیم قرآنی را برای نوجوانان انتقال دهند باید به شرایط فهم مخاطب توجه کنند، دوماً نیازهای مخاطب باید در نظر گرفته شود، نوجوان می‌تواند بسیاری از مفاهیم قرآنی را درک کند، اما اینکه چه چیزی نیاز حقیقی اوست، بحث مهمی

است که باید مترجم مراعات کند، سوماً درجه‌بندی و اولویت‌بندی مباحث نیز باید رعایت شود، مطالب قرآن باید با توجه به ساختار جامعه و نیازهای موجود اولویت‌بندی شود. جزایری در اشاره به دیگر نکات مورد توجه در انتقال مفاهیم

حجت‌الاسلام والمسلمین «سیدحمید جزایری» با بیان این

مطلب که کارهای تولید شده در حوزه ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان در آغاز راه است، گفت: ترجمه قرآن برای کودکان نباید مورد نقد منفی قرار بگیرد، چرا که موجب دلزدگی نویسنده و دور شدن مخاطب از این آثار می‌شود.

این نویسنده و قرآن‌پژوه گفت: در حوزه ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان در حال حاضر باید کار بیشتری صورت بگیرد تا آثار تولیدی از لحاظ کمی به اندازه‌ای مطلوب برسد، سپس در دهه آینده به بازخوانی کیفی و نقد اصولی این آثار بپردازیم.

این نویسنده گفت: قرآن برای همه بشر مسلمان و غیرمسلمان و هر سن و گروهی نازل شده است، بنابراین قطعاً جمعی از مخاطبان قرآن نیز نوجوانان و افرادی که در اوایل سنین بلوغ قرار دارند، هستند.

مترجمان و کسانی که می‌خواهند مفاهیم قرآنی را برای نوجوانان انتقال دهند باید به شرایط فهم مخاطب توجه کنند

قرآنی به کودک و نوجوان گفت: ارزش‌گذاری نیز نکته مهمی است که باید مورد توجه مترجمان قرار گیرد، یعنی اگر قرار است بحث توحید را منتقل کنیم، باید بدانیم تا چند لایه از این بحث را باید به نوجوان و جوان القا کرد.

وی افزود: نکته دیگر که بسیار مهم و اساسی است و شاید مهمترین مشکل و آسیب ما هم در این نکته باشد، بحث زبان گفتار و زبان ارائه است. زبان اینجا در معنای عام کلمه و منظور از آن استفاده از هنر، ابزار و تکنولوژی است. مترجم باید از

شیوه‌های مختلف هنری استفاده کند. این نکته‌ای است که ما در آن با ضعف روبرو هستیم، در واقع برتری دشمنان بر ما نیز از همین جهت است، دشمنان دین مطالب و مباحث بیهوده خود را با زبان جذاب ارائه می‌دهند، اما ما گوهرهای ناب اسلامی و قرآنی را نمی‌توانیم در زبان جذابی ارائه دهیم و مهمترین مشکل ما و از طرف دیگر ضروری‌ترین عمل این است که ما زبان مخاطب، زبان نوجوان و جوان را دریافت و متناسب با آن صحبت کنیم.

این قرآن‌پژوه گفت: بنابراین ترجمه بخش‌هایی از قرآن برای نوجوانان ضرورت دارد، به تعبیر دیگر ما وظیفه داریم که تفسیر و ترجمه‌ای مناسب برای نوجوانان، به زبان آن‌ها و متناسب با نیازشان ارائه کنیم و این نکته نیز نباید فراموش شود که ترجمه تحت‌اللفظی برای نوجوان جذاب نیست و طبیعتاً

این گروه مخاطب را جذب نمی‌کند؛ ما باید به دنبال ترجمه پیام‌های قرآن برای نوجوان و جوان باشیم، اینکه صرفاً ترجمه‌ای روان، داشته باشیم، کافی نیست بلکه ترجمه باید همراه با شرح و پیام باشد.

جزایری در اشاره به دلایل وجود ضعف در انتقال مفاهیم قرآنی به کودک و نوجوان گفت: اکنون ما ابزار و عناصر بسیاری مانند آموزش و پرورش را در دست داریم، ولی از

آن‌ها استفاده نمی‌کنیم. دبیران دینی و قرآنی ما

ظرفیت‌هایی هستند که می‌توان با سرمایه‌گذاری روی آن‌ها به موفقیت‌هایی در این زمینه دست یافت، یک راهکار بسیار مناسب، آموزش به دبیران است تا در کلاس‌های قرآنی و دینی جلوه‌های جذابی از معارف قرآنی و دینی را برای نوجوان بیان و این گروه سنی را تشنه این معارف کنند.

با اجرای مسابقات می‌توان کودکان را به سمت مفاهیم قرآن

تشویق کرد

به گفته جزایری صدا و سیما می‌تواند با برنامه‌های مستقیم و غیرمستقیم خود، مانند اجرای مسابقات قرآنی و دینی و طراحی برخی سریال‌ها و مفاهیم با موضوعات دینی و قرآنی که به آیات قرآنی ارجاع داده شوند، نوجوانان و جوانان را به سمت قرآن بکشاند.

وی با اشاره به لزوم استفاده

از رسانه‌های مدرن در انتقال مفاهیم قرآنی

تصریح کرد: استفاده از برنامه‌های رایانه‌ای با

قیمت‌های مناسب و فراهم کردن امکان دسترسی

آسان نوجوان و جوان به این برنامه‌ها نیز بسیار حائز اهمیت

است، هم‌چنین مسابقات سراسری در کشور مانند برنامه

درس‌هایی از قرآن نیز می‌تواند به برقراری پیوند میان جوانان و

نوجوانان با قرآن موفق عمل کند.

جزایری اظهار کرد: خوشبختانه ما این عناصر را در اختیار

داریم، اما مسئولان از آن‌ها استفاده نمی‌کنند، من

پیشنهاد می‌کنم که گروهی فارغ‌البال از

مسئولان حوزه، دانشگاه، وزارت آموزش و

پرورش و سایر افرادی که با نوجوان و جوان سرو

کار دارند، دور هم گرد آمده و

شرایط و امکانات،

آسیب‌ها و ظرفیت‌های

موجود را بررسی و متناسب با آن‌ها

راهکارهای را طراحی کنند، در این صورت

بسیاری از ظرفیت‌های خالی شناسایی و قابل

بهره‌برداری می‌شود.

مترجم باید از شیوه‌های مختلف هنری استفاده کند. این نکته‌ای است که ما در آن با ضعف روبرو هستیم

ترجمه تحت‌اللفظی برای نوجوان جذاب نیست و طبیعتاً این گروه مخاطب را جذب نمی‌کند؛ ما باید به دنبال ترجمه پیام‌های قرآن برای نوجوان و جوان باشیم

چکیده ای از مطالب فصول چهارم و پنجم ترجمه قرآن برای همه سنین

ترجمه قرآن کریم دغدغه‌ای است که مسلمانان از همان سال‌های نخست نزول قرآن همواره با خود داشته‌اند، به ویژه مسلمانان غیر عرب‌زبان همواره در صدد یافتن راهی برای فهم بهتر و کامل‌تری از قرآن بوده‌اند، بنابراین طی قرن‌های مختلف مترجمان بسیاری به ترجمه قرآن پرداختند. امروزه نیز ضرورت ترجمه قرآن کریم بیش از گذشته و به گونه‌های متفاوت احساس می‌شود.

ضرورت است. شایسته نیست، تمامی قرآن برای کودکان ترجمه شود، چرا که برخی از آیات قرآن فهم دشواری دارند و نمی‌توان سطح فهم آن را پایین آورد تا برای کودکان قابل فهم باشد.

تنها می‌توان بخش‌هایی از قرآن را که شامل مباحثی ساده و قابل فهم است، به صورت جزئی برای کودکان بیان کرد.

در حوزه ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان نیازمند تربیت مترجمان متخصص و آشنا به ادبیات کودک و نوجوان هستیم، چرا که تربیت نیروی متخصص افق‌های پیش‌روی این حوزه را روشن خواهد کرد.

یکی از دلایل کم‌کاری مترجمان قرآن در حوزه ادبیات دینی کودک و نوجوان می‌تواند وجود نداشتن زمینه تقاضا از جامعه به مؤلفان باشد.

ترجمه آیات قرآن برای کودکان مناسب نیست و کاربردی ندارد، بلکه تنها می‌توان متنی اقتباسی از آیات قرآن در سطح فهم و درک کودکان ارائه کرد که بسیار کاربردی‌تر از ترجمه آیات قرآن است.

استفاده از چکیده‌های تمام‌نما و گزارش نویسی همراه با گزینش کردن آیات بهترین روش ارائه ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان است؛ چرا که کودک فهمی صحیح از قرآن پیدا می‌کند.

ترجمه کامل برای کودک دشواری‌هایی دارد که رسیدن به آن نیازمند پشت سر گذاشتن پروژه‌های مرتبط و کوچک‌تر است. برای این منظور ابتدا باید به صورت گزینشی کار را آغاز کرد و با انتخاب سوره‌های کوتاه و بلند مناسب در قالب زبان کودکانه روش‌های مختلف را آزمون کرد.

ترجمه قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان از جمله نوآوری‌های صورت‌پذیرفته در عرصه ترجمه قرآن کریم است که می‌تواند زمینه بهره‌مندی بیشتر کودکان و نوجوانان ایرانی را از معارف و معانی قرآن کریم و نیز انس بیشتر آنان با کلام وحی رافراهم کند.

برای ارائه مفاهیم قرآنی به مخاطب نوجوان باید به شیوه‌ای جامع عمل کنیم، برای این امر باید گروهی متشکل از آشنایان به ادبیات کودک و نوجوان، آشنایان با فضای سنی و روانی نوجوانان در کنار مترجمی توانا به گزینش و ترجمه آیات

نویسندگان و مترجمان دریافته‌اند، برای فهم بهتر و مناسب‌تر آیات قرآن کریم نیاز به ترجمه بر اساس فهم و درک مخاطب است، بنابراین به سمت ترجمه قرآن کریم برای مخاطبان رده‌های سنی از کودک و نوجوان گرفته تا بزرگسال و بر حسب جنسیت زن و مرد حرکت کرده‌اند.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی و توجه ویژه به ادبیات کودک و نوجوان، خلأ نبود ترجمه‌های مناسبی از قرآن و دیگر متون مذهبی مانند نهج البلاغه و... برای کودکان و نوجوان بیش از پیش احساس شد و این احساس نیاز علاوه بر نویسندگان حوزه ادبیات کودک و نوجوان به قرآن‌پژوهان و مترجمان نیز سرایت کرد و موجب شد، ترجمه‌هایی هر چند اندک برای این گروه سنی مخاطب تولید شوند.

اما به نظر می‌رسد، ترجمه‌های قرآن برای کودک و نوجوان هنوز دارای ضعف‌های پرشمار و اساسی هستند که رفع آن‌ها نیازمند شناخت بایدها و نبایدهای ترجمه‌های قرآن برای کودک و نوجوانان است.

کارشناسان قرآنی و مترجمان این عرصه معتقد هستند که: نویسندگان قرآنی و مترجمان باید ابتدا ذهن خود را نسبت به قرآن و آیات آن آشنا کرده و بر اساس علوم روان‌شناسی کودک، با زبانی لطیف، روان و جذاب به تولید ترجمه‌های قرآن برای کودک و نوجوان بپردازند.

کودکان در مقاطع مختلف دبستانی و راهنمایی لازم است تا فهمی هر چند ساده و اندک از مفاهیم و آیات قرآن داشته باشند، ترجمه برای کودکان نه تنها جایز است، بلکه یک

قرآن دست زنند، البته اینجا تنها ترجمه کافی نیست، بلکه نیازمند تفسیر و شرح آیات نیز هستیم.

– درباره کودکان می توانیم بخش هایی از قرآن را که بیشتر جنبه داستانی یا بُعد تصویری دارد، گزینش و آن ها را به ادبیاتی درخور فهم کودکان ترجمه کنیم.

– اگر ما ترجمه گونه ای از قرآن را برای کودکان به زبان ساده بنویسیم، بدون اینکه در آن مراعات ترکیب سوره ها، ترکیب آیات و ... را داشته باشیم، بلکه تنها به صورت روایت ها و گفتارهای ملموس و منسجم با نثر زیبایی که قابل فهم باشد، بسیار موفق خواهیم بود و مورد استقبال کودکان واقع می شود.

– در ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوان باید به نکاتی مانند جذاب بودن ظاهر و شکل کتاب نیز توجه کرد و همان طور که گفته شد لازم است تا از تصاویر همراه با تفسیر و ترجمه استفاده شود، چرا که متن خالی از تصویر برای کودک هیچ جذابیتی نداشته و سبب دور شدن وی از متن می شود.

– ترجمه صرف از قرآن برای گروه سنی کودک و نوجوان مناسب نیست و ترجمه تفسیر مختصر محتوایی از قرآن نیاز امروز نوجوانان است که تاکنون کمتر به آن توجه شده است.

– اینکه چگونه می توانیم محتوای قرآن را به مخاطب کودک و نوجوان منتقل کنیم از نظر مبنای برنامه ریزی شده، بانی خاصی نداشته است، پس شایسته است وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی شورایی تشکیل دهد که زمینه تدوین ترجمه ای مناسب از قرآن را فراهم آورد.

– پرورش داستان و ایجاد زمینه برای فهم آیات باید در ترجمه قرآن برای نوجوانان مورد توجه قرار گیرد، چرا که رکنی اساسی در ترجمه موفق برای این گروه سنی است.

– در قرآن صدها داستان وجود دارد. علاوه بر داستان هایی که در متن قرار دارد، داستان های دیگری در شأن نزول وجود دارد که هزار نکته پشت سر آیات بیان شده که این قصه ها در شرایط خاص به ویژه برای نوجوانان جذاب است و زمینه مناسب برای تفسیر آیه هستند.

– برای مخاطب کودک و نوجوان فارسی زبان، ارائه مفاهیم قرآن به صورت ترجمه تأثیر چندانی در فهم کامل قرآن ندارد، حتی برای یک عرب زبان امروز، نیز تأثیر نخواهد داشت. به وجود آوردن زمینه تدبیر، تصویرسازی و بیان دقیق و ظریف زیبایی هنری قرآن در یک اثر می تواند برای این مخاطب تأثیر

داشته باشد.

– برای ترجمه قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان نباید حساسیت های موجود در این زمینه را فراموش کرد، چرا که خط قرمزهای جدی نیز در این راه وجود دارد که نمی توان به سادگی از کنار آن عبور کرد.

– برنامه ریزی هدایت شده و جامع، زمینه ساز و یکی از عوامل دست یابی به ترجمه ای موفق از قرآن برای گروه سنی کودک و نوجوان است.

– مجموعه هایی که دست اندرکار برنامه های کودک و نوجوان هستند و کسانی که شناخت نسبتاً مناسبی از قرآن دارند، باید با هم بر اساس یک خرد جمعی به سمت تولید ترجمه ای مناسب از قرآن برای فهم مخاطب کودک و نوجوان بپردازند.

– مسیحیت نسبت به کتاب مقدس خود و انتقال مفاهیم برای سنین مختلف اقدامات بسیاری داشته اند، ولی متأسفانه ما حرکت لازم در این جهت را نداشتیم، هر چند که اخیراً اقداماتی صورت گرفته است، ولی هنوز در ابتدای راه هستیم.

– ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان با استفاده از زبان تمثیل و تشبیه امکان پذیر است و این شیوه ای است که قرآن برای انتقال مفاهیم والای خود به مخاطبان از آن استفاده کرده است.

– کودکان از همه اقشار جامعه الگوپذیرترند، بنابراین وقتی ما با قصص قرآنی خوبی ها و بدی ها را به آن ها نشان دهیم و سعی در انتقال مفاهیم ساده و حیات بخش قرآنی به آن ها داشته باشیم، در شکل گیری شخصیت آن ها بسیار اثرگذار خواهیم بود.

– قرآن شناسان، قرآن پژوهان و نویسندگانی که علاقه مند به تدوین آثار قرآنی هستند یا تمایل به آفریدن اثر در حوزه کودک و نوجوان دارند، باید در فنون بلاغت یعنی پیام رسانی اسلامی پیش زمینه مطالعاتی و تبحر لازم داشته باشند، تا بتوانند با استفاده از هنرهای کلامی این مفاهیم را به صورت داستان، به زبان مخاطبان باز نویسی کنند.

– متأسفانه آثار قرآنی تولید شده برای کودک و نوجوان تاکنون چندان رضایت بخش نبوده است، تنهایی توان به موارد انگشت شماری از آثار موفق در این عرصه اشاره کرد که بیشتر هم جنبه تصویری داشته اند

– ترجمه قرآن برای کودکان نباید مورد نقد منفی قرار بگیرد، چرا که موجب دلزدگی نویسنده و دور شدن مخاطب از این آثار می شود.

دو فصلنامه

راوی

سال ششم

شماره ۷۷

۱۵ فروردین ۱۳۸۹

۶۹

بایدها و نبایدهای ترجمه قرآن کودکان و نوجوانان در گفت و گو با نویسندگان

بررسی ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان

گاهی برای ترجمه يك آیه ساعت‌ها معطل می‌ماندم

رحماندوست با اشاره به اینکه ترجمه کامل قرآن برای کودکان ناشدنی و برای نوجوانان نیز بسیار مشکل است، گفت: من گاهی برای ترجمه يك آیه ساعت‌ها معطل می‌ماندم.

این شاعر، نویسنده و مترجم قرآن برای کودکان با بیان اینکه در ارتباط با ترجمه قرآن کریم دو روایت سنتی و مدرن وجود داشته است، گفت: عده‌ای معتقدند که قرآن را باید در کودکی با زبان

اصلی یعنی عربی خواند و حفظ کرد و پس از مدتی هم که کمی سن بالاتر رفت، می‌توان ترجمه آن را نیز خواند. این در حقیقت همان مکتبخانه‌های قدیمی است که امروزه نیز شکل‌های مدرنتری به خود گرفته است.

وی افزود: اما در برابر این دیدگاه نظری وجود دارد که می‌گوید کلمه قرآن از قرائت و خواندن ریشه می‌گیرد و لذا باید آن را خواند و خواندن نیز چیزی جز فهمیدن آن کلام نیست. در متن قرآن

هرگز با این کلام که باید با وجود يك واسطه به یادگیری آن پرداخت، بر نمی‌خوریم و لذا هر مسلمان مکلفی از سنین نوجوانی باید متن قرآن را بخواند و بفهمد. به نظرم تنها مترجم است که می‌تواند مقدمات این خواندن را برای همه گروه‌های سنی از

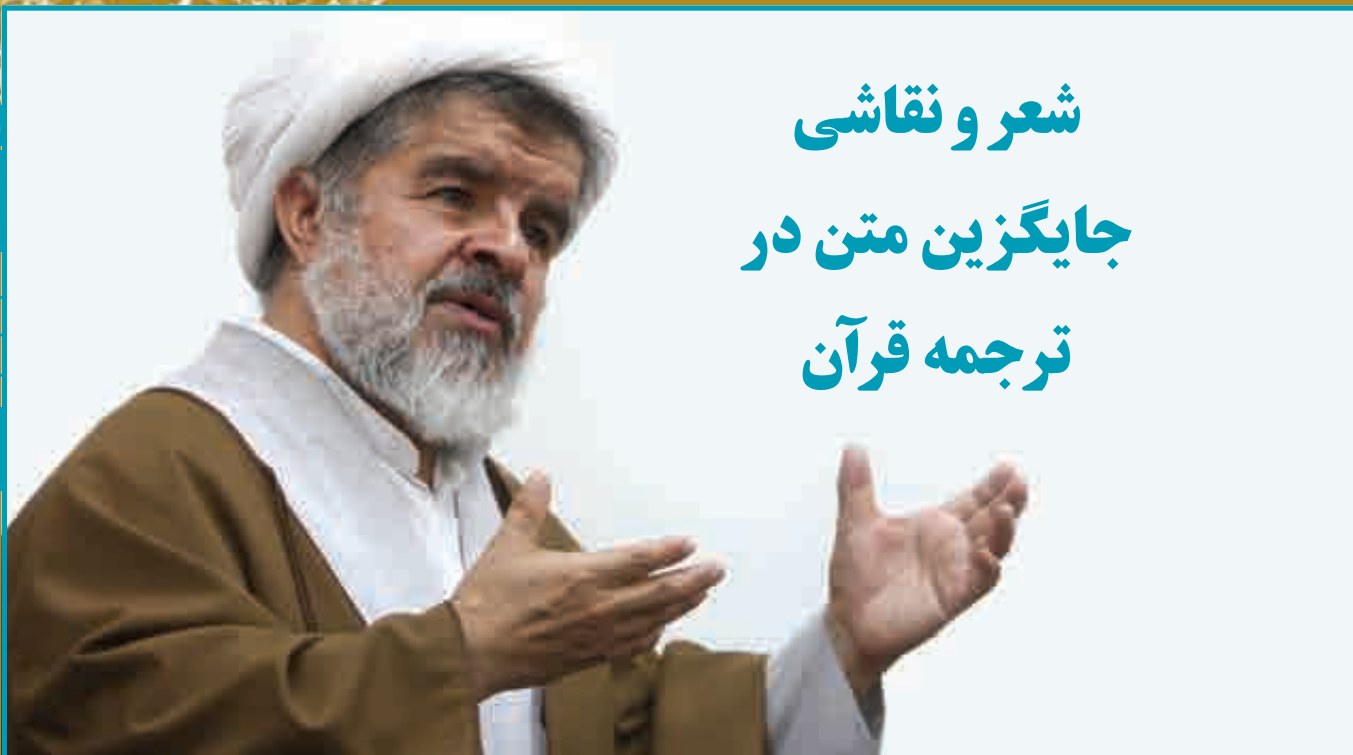
گاهی صحبت از ترجمه منظوم می‌شود، اما باید گفت، زمانی که بزرگسالان با حجم واژگان بالاتری برای استفاده، قادر به آن نباشند، مسلماً این نوجوان نیز امکان‌ناپذیر است

وی افزود: بسیاری از معانی و مفاهیم قرآن کریم را نباید فدای قالب ترجمه کرد. گاهی صحبت از ترجمه منظوم می‌شود، اما باید گفت، زمانی که بزرگسالان با حجم واژگان بالاتری برای استفاده، قادر به آن نباشند، مسلماً این کار برای کودک و نوجوان نیز امکان‌ناپذیر است. علاوه بر این سبک‌های ترجمه دیگری نیز برای قرآن وجود دارد که شاید برای کودکان امکان‌ناپذیر باشد. عده‌ای معتقدند که ترجمه

جمله کودکان و نوجوانان فراهم کرد. رحماندوست با اشاره به اینکه حقیقت قرآن در نزد خداوند بسیار برتر و بالاتر از آن چیزی است که ما امروزه در دست داریم، گفت: آنچه از قرآن در دست ما است، میزان و سطحی از این ادراکات است که خداوند برای ما نازل کرده است. علاوه بر اینکه ما نمی‌توانیم قرآن را به زبان مادری بخوانیم حتی باید بگوییم که عرب زبان‌های امروز نیز از عهده کامل آن بر نمی‌آیند و لذا برای همه سنین و گروه‌ها باید به ترجمه قرآن اقدام کرد.

رحماندوست با اشاره به اینکه ترجمه کامل قرآن برای کودکان ناشدنی و برای نوجوانان نیز بسیار مشکل است، گفت: من گاهی برای ترجمه يك آیه ساعت‌ها معطل می‌ماندم، ولی تلاش من این بوده است که به سمت ساده‌ترین و فارسی‌ترین واژگان که در حیطه دانستنی‌های پایه‌ای نوجوانان است حرکت کنم.

قرآن نمی‌تواند به درک از آن کمک کند و این امر تنها با ظهور امام غایب امکان‌پذیر خواهد شد که اگر این‌گونه باشد به معنی توقف و تعطیلی همه امور تا زمان ظهور است که از پایه اشتباه است.

شعر و نقاشی جایگزین متن در ترجمه قرآن

وی افزود: محدودیت دیگر به تصویرگری پیامبران و بزرگان برمی‌گردد که در این مورد در وهله نخست باید مراجع عظام تبیین کنند که آیا کشیدن تصویر یک پیامبر اشکال دارد یا خیر؟ ضمن اینکه ما هیچ مستندی از تصاویر پیامبران و ائمه (ع) نداریم و هر چه هست تخیلات تصویرگران و نقاشان است. با این محدودیت نمی‌توانیم در تصویر به صورت قاطع چیزی را به معصومین (ع) نسبت دهیم.

رئیس مرکز تربیت مربی کودک و نوجوان دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم محدودیت دیگر تصویرگری را مربوط به احکام فقهی گذشتگان دانست و افزود: در گذشته احکامی بوده که بعدها به صورت‌های دیگر نسخ شده یا تکمیل گشته است. برای مثال در گذشته حجاب الزامی نبوده و اگر ما بخواهیم تصاویر بانوان آن زمان را بازسازی کنیم، ممکن است با مشکل مواجه شویم.

راستگو محدودیت بعدی را محدودیت محتوایی نامید و افزود: اگر بخواهیم قرآن را کلمه به کلمه به فارسی برگردانیم، دچار مشکلات زیادی خواهیم شد. مثلاً وقتی حدود ۲۵ یا ۳۰ ترجمه قرآن را نگاه می‌کنیم، می‌بینیم هیچ‌کدام آن گونه که باید، برای اندیشه کودکان و نوجوانان رسا نیستند و نمی‌توان بسیاری از اصطلاحاتشان را بدون توضیح برای بچه‌ها بیان کرد.

این مبلغ دینی ادامه داد: از سوی دیگر اگر هم به دنبال برداشت آزاد باشیم باز بسیار تفسیر به رأی خواهیم داشت. چرا که اگر ما بخواهیم به شکل برداشت آزاد با قرآن برخورد کنیم، ناچاریم موضوعی از خودمان به آن اضافه یا از آن کم کنیم. ضمن اینکه اگر

حجت‌الاسلام «محمدحسن راستگو» با تأکید بر استفاده از تصاویر در ترجمه قرآن ویژه کودکان گفت: در ترجمه قرآن برای کودکان گاهی می‌توان شعر و نقاشی را جایگزین متن کرد.

محدودیت‌های زیادی در ترجمه قرآن برای کودکان وجود دارد. حجت‌الاسلام والمسلمین «محمدحسن راستگو»، رئیس مرکز تربیت مربی کودک و نوجوان دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم و پژوهشگر حوزه ادبیات قرآنی کودک و نوجوان با بیان اینکه در ترجمه قرآن کریم برای کودکان و نوجوانان با چند محدودیت روبرو هستیم، گفت: اولین محدودیت مربوط به مسائل فقهی و محدودیت دوم، محدودیت مسائل اجتماعی است، مانند شرح قصاص‌هایی که درباره مفسدین فی‌الارض در برخی آیات آمده است، مثل بریدن دست‌ها و ما اگر بخواهیم از این آیات ترجمه صریح و مستقیمی داشته باشیم، مخاطبان کودک با توجه به لطافت روحی‌شان ممکن است ظرفیت پذیرش این محتواها را نداشته باشند.

راستگو محدودیت سوم را تصویرگری این ترجمه دانست و اظهار کرد: ترجمه و تفسیر قرآن برای بچه‌ها بدون تصویر خیلی خسته‌کننده و غیرقابل قبول خواهد بود، ولی از سوی دیگر ما در تصویرگری چند محدودیت داریم؛ به عنوان مثال یک محدودیت در زمینه جغرافیای تاریخی است، یعنی اگر بخواهیم نحوه زیست و شکل ساختمان‌های آن دوران را با همان سبک زنده کنیم، شاید برای بچه‌های امروز خیلی خوشایند نباشد.

بخواهیم يك سری مفاهیم را به عنوان تشریح محتوایی هم‌زمان با ترجمه ارائه کنیم در آن صورت نیز باید در نظر داشت که خود تفسیرها هم در برخی جاها تضاد زیادی دارند و مثلاً تفسیرهای شیعه، سنی، روانی، فلسفی و... داریم.

وی تصریح کرد: بنابراین ما اگر بخواهیم ترجمه‌ای برای کودکان داشته باشیم، باید از چند جنبه روی آن به طور عمیق کار کارشناسی زمان دار کنیم و نباید با عجله این کار را انجام دهیم. باید برای چنین اثری يك مجموعه عظیم تحقیقاتی - پژوهشی ایجاد شود تا در مورد تك تك موارد مطرح شده فعالیت کند.

مشکلات ترجمه قرآن کودکان با کار تیمی مرتفع می شود

به گفته این مبلغ دینی برای ترجمه قرآن کودکان اول باید از نظر متخصصان تفسیر، روانشناسی کودک، ادبیات عرب و ادبیات فارسی استفاده شود؛ یعنی این چهار گروه باید با هم روی اثر کار کنند و بررسی شود با توجه به سن و سال مخاطبان از چه سبکی می خواهند در این کار بهره ببرند.

وی درباره مورد سوم که آن را مهم‌تر از موارد دیگر دانست، اظهار کرد: باید این اثر مورد مطالعه میدانی قرارگیرد، یعنی دانش‌آموزانی را از چند استان گزینش کنند و ترجمه و تفسیرها را همراه با تصاویرشان در اختیار آن‌ها قرار دهند و نحوه برخوردشان و نظرهای کتبی و شفاهی‌شان را جویا شوند. بعد با توجه به نظرات بچه‌ها، مربیان و پدران و مادران نتیجه‌ارزیابی مقدماتی کنند و اگر جواب مثبت بود، آن روال را در کارهای بعدی نیز ادامه دهند.

راستگودادامه داد: من قائل به متن واحد نیستیم و اعتقاد به تنوع آیتم‌ها دارم. ما در سازمان پژوهش، برنامه‌ریزی و تالیف کتاب‌های درسی حدود هفت سال با جمعی از متخصصان درباره کتاب «هدیه‌های آسمانی» کار کردیم. بعد از این مدت به يك سبک مشترك نقاشی یا سبک مشترك تالیف نرسیدیم. با اینکه ممکن بود ضرر اقتصادی هم داشته باشد بارها نقاشی‌ها را عوض کردیم. چرا که نقاشی‌ها با محتواها سازگاری نداشت، البته مشکلاتی این چنین را می‌توانیم با کار تیمی حل کنیم.

این مبلغ دینی اظهار کرد: در قالب متنوع مثلاً در ترجمه يك جمله زیبا از سوره الرحمن به جای متن، يك نقاشی، يك تصویر زیبایی طبیعت، يك شعر زیبا یا کاری معمایی و... می‌تواند طوری تصویر آن آیه را در ذهن مخاطب ایجاد کند که نیاز به متن نداشته باشد و در واقع متن را القای غیرمستقیم کند. حالا اگر هم خواستند ارجاع دهند می‌توانند در پاورقی ترجمه آن آیه را بنویسند.

وی ادامه داد: به هر حال ما به دنبال ترجمه رسمی نیستیم و می‌خواهیم با دنیای خیال کودک با او سخن بگوییم. برای همین می‌توانیم با کارشناسی تصویرگر را انتخاب کنیم یا مثلاً شعر مورد نیاز را سفارش دهیم تا در نهایت بتوانیم متن را به صورت غیرمستقیم به مخاطب القای کنیم. ما لزوماً به متن به عنوان محتوای تطبیقی احتیاج نداریم.

راستگو با بیان اینکه در چنین ترجمه‌ای خیلی از اصطلاحات اعتقادی، کلامی و فلسفی مثل اعجاز، عصمت، علم، غیب و... لازم نیست آورده شود، افزود: مثلاً اگر بخواهیم نبوت را برای مخاطبان توضیح دهیم نام نبوت و نبوت خاصه و عامه را نمی‌آوریم، بلکه تنها در قالب چند پیامبر این موضوع را برای آنان باز می‌کنیم.

وی تصریح کرد: این تصور غلطی است که بگوییم اگر با کودک روبرو شدیم، تنها باید با الفاظ کودکانه با او حرف بزنیم. بلکه الفاظ تنها یکی از ابزارهای ارتباط با کودکان است. باید با کیفیت برداشت کودک با دنیای تصویرگری او و با دنیای خلاقش وارد شویم. در قرآن هم آمده که «ما پیامبران را نفرستادیم مگر با زبان قومشان». خود پیامبر هم می‌فرمایند که «ما پیامبران مامور شدیم با مردم به اندازه عقلشان حرف بزنیم». اگر پیامبر اسلام می‌خواست به اندازه عقل خودشان با مردم حرف بزنند، هیچ کس حرفشان را نمی‌فهمید.

ترجمه‌ای از قرآن متناسب با سن مخاطب ارائه کنیم

وی ادامه داد: حتی امام خمینی (ره) هم دو نوع سخنرانی داشتند؛ یکی در حسینیه جماران و... که همه مردم از بی‌سواد و عامی و فیلسوف همه آن را می‌فهمیدند و دیگری مثلاً در تفسیر سوره حمد که خیلی از بزرگان مدعی علم نیز برایشان اشکال ایجاد شده بود و حتی بعضی از مفاهیم بلند امام را نتوانستند درک کنند. یعنی اگر امام می‌خواستند به اندازه عقل خودشان با مردم صحبت کنند مردم خیلی دچار مشکل می‌شدند.

حجت‌الاسلام راستگودر پایان بیان کرد: حال ما هم درباره قرآن باید به مخاطب کودکان و نوجوان نگاه کنیم و متن و محتوا را با توجه به ظرفیت و پذیرش او مطرح کنیم، چرا خدا قرآن را با قصه و مثال برای ما نازل کرده است؟ چون ظرفیت ما که از محسوسات به معقولات می‌رسیم، قالبی و محدود است. وقتی خدا می‌خواهد مسائل معنوی مثل معاد، معنویت، جن، شیطان و... بیان کند در قالب مثل و قصه بیان می‌کند. بنابراین از آنجا که خدا هم برای ما این مسئله را رعایت کرده است و به اندازه محدودیت فهم و بینش ما مسائل را بیان کرده است، ما نیز باید به ظرفیت مخاطبان توجه داشته باشیم.

ترجمه قرآن را ساده نویسی

کنیم تا ابهامی پیش نیاید

به گفته «جعفر ابراهیمی (شاهد)» رعایت ساده نویسی در ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان می تواند زداینده بسیاری از ابهامات و سوالات ایجاد شده در ذهن آنان باشد.

«جعفر ابراهیمی (شاهد)» نویسنده و مترجم قرآن برای نوجوانان با بیان اینکه برای مخاطب کودک و نوجوان ترجمه قرآن کریم، واقعیتی مشکل، ولی لازم است گفت: باید پذیرفت که گروه سنی کودکان ظرفیت پذیرش ترجمه کامل قرآن کریم را در درون خود دارا نیست و برای مخاطب نوجوان هم این کار با محدودیت های بالایی روبرو است.

ابراهیمی افزود: ساده نگاری و ساده نویسی در ترجمه و انتشار قرآن برای کودکان می تواند زداینده بسیاری از ابهامات ایجاد شده در ارتباط با آن در ذهن آنان باشد به عنوان مثال گاهی می توان یک سوره حمد و یا توحید را به صورت مجزا برای استفاده در یک کتاب و یا مجله ترجمه و مورد بهره برداری قرار داد.

وی ادامه داد: واقعیت امر این است که ما در مواجهه با قرآن با زبانی متفاوت با زبان عربی روبرو هستیم و حتی مخاطبان عرب زبان قرآن کریم نیز با توجه به تغییرات چهارده قرن گذشته در ارتباط با زبان خود قابلیت ارتباط درست با قرآن را به راحتی دارا نیستند و ما فارسی زبانان نیز زبان قرآن را بسیار راحت تر و روان تر از زبان عربی درک می کنیم که شاید دلیل عمده آن تحولی است که زبان فارسی بر اساس کلام قرآن در خود ایجاد کرده است.

ابراهیمی در ادامه با بیان اینکه بسیاری از آثار موجود در زبان فارسی مانند غزلیات حافظ، به دلیل ارتباط صحیح پدیدآورنده آن با مفهوم کلام قرآن، توانسته است خود را با کلام قرآن به شکلی صحیح پیوند بزند، افزود: ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان می تواند کمی از نظر کلام بار آهنگین و شاعرانگی به خود بگیرد که البته این موضوع باید متمایز از بحثی مثل ترجمه منظوم به شمار بیاید.

ابراهیمی همچنین گفت: در بسیاری از آیات قرآن می توانیم به درستی ترمینولوژی را پی گیری کنیم که به معنی وجود کدهایی است با معنی مشخص که در قرآن تکرار می شود و با شناسایی آن ها

می توانیم دلیل و منظور از تکرار برخی کلمات و مفاهیم را دریابیم و در ترجمه آن برای کودکان و نوجوانان به کار بندیم.

این مترجم قرآن برای نوجوانان با بیان اینکه در ترجمه باید توان مترجم را نیز به عین مد نظر داشت، افزود: به عقیده من برای حرکت دادن کودکان و نوجوانان به سمت درک مفاهیم قرآن، باید آن ها را به سمت درک تک تک کلمات آن پیش برد. اینکه آن ها بتوانند از قرآن روخوانی انجام بدهند و یا اینکه حتی آن را حفظ کنند بسیار مطلوب است، اما غرق شدن در این شیوه به شکل انحصاری، به نظر می آید چندان فایده ای در شیوه زندگی این نسل نمی تواند داشته باشد.

وی با تاکید بر اینکه تنها با ایجاد باطن و قلب پاک در درون کودکان و نوجوانان است که می توان از لفظ و ظاهر قرآن عبور کرد و به اندازه توان بشری به مفهوم قرآن نزدیک شد، گفت: همین طور که کودکان از حجم بالای کتاب هایی مانند «شاهنامه» و «مثنوی» برای خواندن ترس دارند، در ارتباط با قرآن کریم نیز این پیش زمینه فکری وجود دارد که می توان با ترجمه قرآن و ایجاد مصحفی با ترجمه اختصاصی برای آن ها این ذهنیت را پاک کرد.

تفسیر و شرح مختصر سوره‌ها؛ لازمه ترجمه قرآن برای نوجوانان

نویسنده «مبانی ادبیات دینی کودکان و نوجوانان» با ضروری دانستن افزایش ترجمه‌های قرآن برای گروه سنی کودک و نوجوان گفت: نمایشگاه قرآن کریم باید با عرضه ترجمه‌های قرآن به زبانی ساده، نوجوانان و نوسوادان را به درک مفاهیم قرآن جذب و تشویق کند.

دانشکده‌ای تأسیس شود و در آن ساده‌نویسی متون برای گروه سنی نوجوان تدریس شود

وی با اعتقاد بر این‌که باید دانشکده‌ای تأسیس شود و در آن ساده‌نویسی متون برای گروه سنی نوجوان تدریس شود تصریح کرد: یکی از علل موفقیت کشورهای غربی این است که کتاب‌های آموزشی را بسیار ساده می‌نویسند؛ اما در کشور ما نهادی که نویسندگان ساده‌نویس تربیت کند وجود ندارد.

حکیمی با ارزیابی ترجمه‌های کنونی صورت گرفته از قرآن کریم تأکید کرد: در سال‌های پیش از انقلاب یک یا دو ترجمه بیشتر از قرآن کریم صورت نگرفته بود، اما در سال‌های پس از انقلاب ترجمه‌های قرآنی عرضه شد که مورد استفاده بسیاری از محققان قرار گرفته است.

نویسنده کتاب «داستان‌هایی از زندگی پیامبر اکرم (ص)» با انتقاد از نبود مکانی تخصصی برای ارزیابی ترجمه‌های قرآن تصریح کرد: در حال حاضر نهادی که به صورت گروهی و به طور دقیق و علمی ترجمه‌های قرآن را مورد بررسی قرار دهد در کشور

«محمود حکیمی» گفت: در ترجمه قرآن برای نوجوانان، تفسیر مختصری از سوره‌ها لازم است تا ذهن نوجوان برای مطالعه ترجمه آماده شود.

«محمود حکیمی» - نویسنده دینی کودک و نوجوان - با بیان این مطلب گفت: ترجمه قرآن برای نوجوانان امری امکان‌پذیر است، اما مشکلات خاص خود را به همراه دارد، البته ما هنوز در عرصه ترجمه قرآن برای بزرگسالان با مشکلاتی روبرو هستیم که لازم است این مشکلات را هم برطرف کنیم.

وی ادامه داد: من چندین سال است که در اندیشه بیان مفاهیم قرآن و ترجمه آن برای نوجوانان به شیوه‌ای صحیح و ارزنده هستم، شاید در بدو کار ترجمه، مترجم این‌گونه بیان‌دیشد که ترجمه سوره‌های کوتاه قرآن آسان است، اما در طول کار به واژه‌هایی برخورد می‌کند که انتقال مفهوم اصلی آن به نوجوانان مشکل است.

حکیمی تصریح کرد: نفس ترجمه قرآن بسیار دشوار است زیرا قرآن کریم وحی و زبان خالق است و مترجم باید زبان خالق را به زبان مخلوق درآورد.

حکیمی تصریح کرد: برخی از سوره‌های قرآن به دلیل حوادث تاریخی خاصی که در صدر اسلام رخ داده، نازل شده است و اگر آن حادثه تاریخی به صورت ساده بیان و سپس عنوان شود که آیه مورد نظر در خصوص حادثه تاریخی خاصی نازل شده برای نوجوانان بسیار مفید است.

تفاسیر ساده از قرآن برای نوجوانان؛ کاربردی تر از ترجمه

وجود ندارد، البته نشریاتی مانند مجله «بینات»، «ترجمان وحی» و «کتاب ماه دین» به طور پراکنده به این موضوع می‌پردازند، اما در این زمینه به طور روشمند و از دیدگاه‌های مختلف ادبی و علمی پرداخته نمی‌شود.

حکیمی ادامه داد: کسانی که قصد ترجمه قرآن برای نوجوانان را دارند، باید از تمام ترجمه‌های موجود استفاده کنند، اما هنوز نهادی که با به کارگیری گروهی از ویراستاران و کارشناسان به صورت علمی به این حوزه بپردازد در کشور وجود ندارد.

این نویسنده تعدد معنی را یکی از انتقادات وارد بر ترجمه‌های صورت گرفته از قرآن خواند و یادآوری کرد: کلمه «یعقلون» در برخی از ترجمه‌ها به معنای «خردورزی»، در برخی «اندیشیدن» و در بعضی دیگر از ترجمه‌ها به معنای «تعقل ورزیدن» به کار رفته است؛ در حالی که معنی این کلمه «عقل را به کار انداختن» تعبیر می‌شود.

حکیمی در پایان با تقدیر از برخی از ترجمه‌های صورت گرفته در سال‌های اخیر تأکید کرد: خوشبختانه در سال‌های اخیر ترجمه‌های خوبی از «عبدالمحمد آیتی»، «آیت‌الله مکارم شیرازی» و «محمد مهدی فولادوند» صورت گرفته که معانی واژه‌ها را به زیبایی و درستی منتقل کرده است.

نویسنده رمان «اسماعیل» افزود: بسیاری از مفاهیم حاضر در متن قرآن کریم نه تنها برای مخاطبان کودک و نوجوان که حتی برای مخاطبان بزرگسال نیز قابلیت درک مستقیم و صحیح ندارد، اما با این حال با استفاده از کلمات ساده و روان می‌توان به آن‌ها وارد شده و سعی کرد که پیچیدگی‌های موجود در آن را شرح داد، اما این نگرانی که حق مطلب به واسطه این موضوع ادا نشود همواره وجود داشته و دارد.

دبیر نخستین دوره جشنواره داستان انقلاب و جشنواره ادبی شهید غنی پور تأکید کرد: اینکه گفته شود مفاهیم و آیات الهی را به معنی کلمه ساده‌سازی کنیم به نظر اشتباه می‌آید، چراکه آیات قرآن و تک‌تک کلمات آن از نظر موضوع و محتوای خود به شدت حساسیت برانگیز هستند و ممکن است بیان آن با ادبیات ویژه کودک و نوجوان به معنی آن‌ها آسیب برساند.

وی همچنین گفت: فضای ترجمه به هر حال فضایی محدود است و قابلیت گره‌گشایی چندانی ندارد، اما می‌توان ترجمه‌ها را اندک‌اندک به مخاطبان نوجوان ارائه کرد و پس از آن پیرامون آن‌ها به بحث و بررسی کارشناسی دست زد و با مخاطبان نوجوان پیرامون آن آیات به صحبت نشست.

«امیرحسین فردی» - نویسنده کودک و نوجوان - راه اصلی ارتباط مخاطبان کودک و نوجوان را خلق تفاسیر ساده و روان از قرآن به جای ترجمه ویژه آیات برای آن‌ها دانست.

«امیرحسین فردی» - نویسنده و سردبیر نشریه کیهان بچه‌ها - با اشاره به اینکه ترجمه قرآن کریم در حیطه کودکان و نوجوان را تنها می‌توان در حیطه روان و سلیس کردن تفاسیر موجود از قرآن کریم عملی کرد، گفت: در دوران نوجوانی تفاسیر ساده‌ای مانند تفسیر «نمونه» آیت‌الله مکارم شیرازی با اصل آشنایی ما با قرآن نوشته شد و به نظر برای رفع این نیاز، امروزه به تفسیر بیشتر از ترجمه نیازمندیم، به ویژه تفاسیری که دارای سادگی و روانی کلام ویژه‌ای باشند.

وی با بیان آنکه به هر شکل برای عرضه مفاهیم قرآن به طبع میان مخاطبان کودک و نوجوان باید تفاوت قائل بود، افزود: عرصه ترجمه حتی برای مخاطبان بزرگسال نیز بسیار مشکل و دشوار و حتی به نوعی انطباق ادبیات آن‌ها با متن ترجمه غیر ممکن است. ما نمی‌توانیم صرف انتقال مفاهیم قرآن را در قالب‌های روایتی ادبیات کودک و نوجوان به ادبیات کودک و نوجوان تعبیر کنیم.

لزوم استفاده از مباحث تفسیری به همراه جلوه‌های هنری

«مهدی کاموس» محقق و پژوهشگر ادبیات کودک و نوجوان معتقد است ترجمه صرف قرآن برای کودک و نوجوان راهگشا نیست و در ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان باید از مباحث تفسیری به همراه جلوه‌های هنری نیز استفاده کرد.

«مهدی کاموس»، نویسنده ادبیات کودک و نوجوان، با بیان این مطلب گفت: یکی از پرسش‌های اساسی در حوزه ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان بحث امکان ترجمه یا ضرورت آن برای این گروه سنی از مخاطب است. من معتقدم که مترجم قرآن برای نوجوانان باید مشخص کند که آیا قصد ترجمه همه قرآن را دارد یا می‌خواهد به انتخاب و گزینش بخش‌ها و جزءهایی از قرآن بپردازد.

وی ادامه داد: کتاب آسمانی قرآن برای همه سنین بی‌تردید مناسب و هدایت‌گر است. اما به هر حال پس از سن تکلیف دستورات قرآن برای پیرو آن لازم‌الاجرا و قابل فهم می‌شود، ولی از آن جا که، قرآن کتابی هدایت‌گر برای همه سنین است، می‌توان قرآن را مناسب سن کودک و نوجوان

ترجمه کرد، البته بهتر است مترجم به انتخاب بخش‌ها و سوره‌هایی از قرآن پرداخته و به ترجمه گزینشی آیات دست زند.

صاحب اثر «نیایش نسل سرخ» گفت: قبل از انقلاب برخی از افراد مانند «غلامرضا امامی» آیاتی از قرآن و بخش‌هایی از نهج‌البلاغه را انتخاب و ترجمه کردند، پس از انقلاب نیز «مصطفی رحماندوست»، «جعفر ابراهیمی شاهد» و ... به ترجمه جزءهایی از قرآن برای کودکان و نوجوانان اقدام کردند که آثار موفق‌تری هم بود.

این نویسنده با بیان این مطلب که ترجمه جزءهایی از قرآن که بیشتر جنبه اخلاقی و اعتقادی دارد، برای کودک و نوجوان مناسب‌تر است، گفت: ممکن است این سؤال مطرح شود که آیا ترجمه گروهی برای کودک و نوجوان مناسب است یا ترجمه انفرادی، اگر شیوه کار مشخص شود، نشان‌گر نوع نگاه مترجم به ترجمه کودک و نوجوان است.

وی در توضیح مطلب فوق و در اشاره به ویژگی‌های مترجم قرآن برای کودک و نوجوان گفت: مترجم قرآن برای کودک و نوجوان باید دارای سه ویژگی باشد: اول اینکه تسلط کافی و کامل به زبان مبدأ و مقصد داشته باشد، دوم اینکه تسلط کافی به فرهنگ قرآنی داشته باشد و با اصطلاحات قرآن آشنا بوده و تاریخ و شأن نزول آیات را بداند و سوم اینکه شناخت کافی از کودک و نوجوان و ادبیات کودک و نوجوان داشته باشد. جمع شدن این سه ویژگی در یک فرد گرچه ناممکن نیست، اما کمتر پیش می‌آید، بنابراین ترجمه قرآن برای

کودک و نوجوان باید به صورت گروهی برگزار شود؛ یعنی گروهی از متخصصان ترجمه، روان‌شناسی و نویسندگان ادبیات کودک و نوجوان گرد هم آیند و به ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان بپردازند.

کاموس تصریح کرد: برای آشنایی با قرآن بیش از هر چیزی هردانش آموز باید با زبان و فرهنگ قرآن آشنا شود. زبان قرآن مستلزم آشنایی با ریشه‌های زبان عربی در مدارس و تقویت ادبیات عرب در دانش‌آموزان است.

مترجم قرآن برای کودک و نوجوان باید دارای سه ویژگی باشد: اول اینکه تسلط کافی و کامل به زبان مبدأ و مقصد داشته باشد، دوم اینکه تسلط کافی به فرهنگ قرآنی داشته باشد و با اصطلاحات قرآن آشنا بوده و تاریخ و شأن نزول آیات را بداند

نویسنده «سر بر شانه ستاره» با اشاره به ویژگی‌های ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان گفت: ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان باید دارای سه ویژگی اصلی باشد: اول اینکه ترجمه‌ای ساده به معنای واقعی کلام باشد، ساده به این معنا که متناسب با زبان روز و کلمات واژگانی که آن گروه سنی می‌شناسند، باشد؛ دوم اینکه این ترجمه باید به اصطلاح ترجمه تفسیری باشد، ترجمه ساده برای کودک و نوجوان راهگشا نیست، ترجمه باید تفسیری باشد و در هنگام ترجمه در قالب پیرانتز و گروه مبنایی تفسیری نیز ذکر شود و سوم اینکه نوجوان باید با زبان مبدأ نیز آشنا شود و ترجمه واژگان کلیدی به صورت پانویس در حاشیه همان صفحه نوشته شود.

وی با بیان این مطلب که فرهنگ قرآنی بر گرفته از اصل و ریشه دین اسلام است، گفت: این فرهنگ قرآنی شامل همه مواردی است که موضوعات اعتقادات و حقیقت، اخلاق و طریقت، احکام و شریعت را تحت پوشش دارد.

این نویسنده ادبیات کودک و نوجوان با بیان این مطلب که اقتباس‌های قرآنی را نباید جزو ترجمه‌های قرآن به حساب آورد، گفت: آثاری که به بازنویسی صورت قصص قرآن، واژه‌شناسی قرآنی و سایر آثاری که برگرفته از قرآن در عرصه ادبیات کودک و نوجوان منتشر می‌شود، را نمی‌توان جزو ترجمه قرآن به حساب آورد. هر چند که ترجمان قرآنی هستند و در واقع شرح برخی از آیات و قصص محسوب می‌شوند و بی‌تردید در مجموعه آشنایی کودک و نوجوان با قرآن قرار می‌گیرند.

کاموس در اشاره به وضعیت ترجمه‌های قرآن در کتاب‌های درسی گفت: تا آن جایی که من ترجمه‌های قرآنی را در کتاب‌های درسی بررسی کردم، متناسب با زبان و ادبیات کودک و نوجوان نبوده است، در ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان باید گذشته از رعایت واژگان پایه که خوشبختانه رعایت می‌شود، فرهنگ و زبان روز دانش‌آموزان نیز مطرح شود، ما باید گذشته از زبان رسمی و معیار، به زبان روز ادبیات کودک و نوجوان هم توجه کنیم.

متأسفانه کتاب‌های درسی قرآن کودک و نوجوان مطالب را به صورت مستقیم بیان می‌کند و تصاویر مناسب هم ندارد، در حالیکه می‌توان با گزینش انتخابی قصص، آیاتی شامل احکام اخلاقی و ... را برای این دانش‌آموزان مطرح و ترجمه کرد و آنها را با استفاده از تصویر، داستان، شعر و توصیف‌های تشریحی و تصویری به سمت مفاهیم قرآنی جذب کرد.

متأسفانه کتاب‌های درسی قرآن کودک و نوجوان مطالب را به صورت مستقیم بیان می‌کند و تصاویر مناسب هم ندارد

وی ادامه داد: متأسفانه کتاب‌های درسی قرآن کودک و نوجوان مطالب را به صورت مستقیم بیان می‌کند و تصاویر مناسب هم ندارد، در حالیکه می‌توان با گزینش انتخابی قصص، آیاتی شامل احکام اخلاقی و ... را برای این دانش‌آموزان مطرح و ترجمه کرد و آنها را با استفاده از تصویر، داستان، شعر و توصیف‌های تشریحی و تصویری به سمت مفاهیم قرآنی جذب کرد.

صاحب اثر «نیایش نسل سرخ» ادامه داد: متأسفانه در سیستم آموزش و پرورش همیشه یک نگاه جزئی به درس

ترجمه قرآن برای مخاطب کودک به معنای انتقال

مفاهیم است

نویسنده کتاب «عشق سال‌های جنگ» با بیان اینکه در ترجمه برای بزرگسالان هم مشکلی وجود دارد که آن هم نداشتن فهم بسیاری از مفاهیم قرآن است که نیاز ما را به تفسیر و حتی توضیح المسائل برای دریافت پاسخ به سوالات شرعی به وجود آورده است، افزود: ترجمه به نظر من به معنی بازگرداندن لفظ به لفظ کلمات نیست، بلکه به معنی انتقال مفهوم به مفهوم معانی است. ترجمه تحت‌اللفظی را خیلی‌ها می‌توانند انجام دهند، لذا دریافت معنی و مفهوم و ترتیب قرار گرفتن کلمات نیز در این میان از اهمیت بالایی برخوردار است و صرف دانش بازگرداندن تحت‌اللفظی کلمات را نمی‌توان به معنی ترجمه دانست.

فتاحی ادامه داد: ادبیات کودکان برای ترجمه با نقصان‌هایی برخوردار است و به شکلی خیلی تخصصی نمی‌توان مسئولیت ترجمه را به عهده آن نهاد. ترجمه قرآن به نظر من یک کار جدید و تازه در این حوزه است و ممکن است چندین درصد نقاط مثبت و منفی داشته باشد، به هر حال تا دیکته نویسیم اشتباهات ما نیز مشخص نمی‌شود. دنیای ما دنیای ترجمه و خطا است و اگر با این دید جلو برویم

دوستانی که در آینده به جلو می‌آیند بسیاری از این مشکلات را پیرامون این مساله حل خواهند کرد.

فتاحی همچنین در ارتباط با مشکلات موجود در انتقال برخی از مفاهیم قرآن در سوره‌هایی خاص گفت: این مساله، مشکل کودک و نوجوان نیست، چون کودک و نوجوان مبتلا به آن به شمار نمی‌آید و حتی بسیاری از آن‌ها مکلف به انجام آن نیستند و نباید به آن توجه کرد، اما یک بررسی دقیق نشان می‌دهد که فایده عمل ترجمه بسیار بیشتر از ضرر بازگویی مفاهیمی است که شاید به نظر برای مخاطب کودک و نوجوان خالی از فایده است.

به اعتقاد «حسین فتاحی» ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان به معنای انتقال مفاهیم است و نه انتقال لفظ به لفظ معنی کلمات.

«حسین فتاحی» نویسنده و پژوهشگر قرآنی کودک و نوجوان، با بیان اینکه موفقیت ترجمه یک متن به ظرفیت زبان ترجمه ارتباط مستقیم دارد، گفت: زمانی که بخواهیم قرآن را به زبان‌های دیگری ترجمه کنیم با توجه به قدرت زبان مقصد، برای انواع مخاطب با اشکال گوناگون ترجمه روبرو هستیم و این عمل در ارتباط با زبان فارسی به ویژه برای مخاطب کودک و نوجوان که دارای سطح بالایی از کلمات در درون آن

هستیم، شکل قابل توجه‌تری به خود می‌گیرد. وی افزود: به نظر می‌آید مشکل حادی از نظر پیدا کردن واژه در زبان فارسی برای ترجمه قرآن وجود ندارد. البته مترجم باید واژگانی را پیدا کند که مفهوم را به شکلی والاتر منتقل کند و به جای انتخاب کلمات سخت از کلماتی جایگزین بسیار ساده استفاده کند. البته باید در این میان به نوع مخاطب هم توجه بسیاری داشت.

فتاحی با توجه به گروه‌های سنی مختلف برای ترجمه قرآن ادامه داد: به نظر من چند گروه سنی را برای تالیف و ترجمه می‌توان در نظر گرفت و حتی می‌توانم بگویم که هر چه سن پایین‌تر بیاید مخاطب تخصصی‌تر می‌شود؛ به عنوان مثال در سنین هفت سال تا پنج سال سطح بسیار متفاوتی از حجم کلمات را شاهد هستیم که برای درک کودک و نوجوان وجود دارد و به همین دلیل است که می‌توان گفت قرآن را برای پیش‌دبستانی‌ها نمی‌توانیم ترجمه کنیم، اما برای مخاطب کودک به بالا به تدریج می‌توان به این کار دست زد و برای مخاطب نوجوان اساساً باید تمام قرآن را اختصاصی ترجمه کرد.

ادبیات کودکان برای ترجمه با نقصان‌هایی برخوردار است و به شکلی خیلی تخصصی نمی‌توان مسئولیت ترجمه را به عهده آن نهاد. ترجمه قرآن به نظر من یک کار جدید و تازه در این حوزه است

لزوم انتخاب موضوعی آیات در ترجمه قرآن برای کودکان

«سیدعلی کاشفی خوانساری» می‌گوید: با انتخاب موضوعی آیات و در کنار هم قرار دادن آن‌ها می‌توان به خلق مجموعه‌هایی ساده، روان و در عین حال ترجمه شده برای کودکان و نوجوانان از قرآن دست یافت.

«سیدعلی کاشفی خوانساری» نویسنده و پژوهشگر دینی کودکان و نوجوانان – با بیان اینکه بحث ترجمه قرآن برخلاف بحث میزان ارتباط کودکان و نوجوانان با قرآن کریم بحث تازه‌ای است، عنوان کرد: در طول تاریخ و فرهنگ ایران، اولین متنی که کودکان و نوجوانان با آن ارتباط کلامی برقرار می‌کرده‌اند، قرآن بوده‌است و حتی سی تا چهل سال پیش از این در مکتبخانه‌های ایران، اولین متنی که به کودکان آموزش داده می‌شد، قرآن بود. وی افزود: این آشنایی سنتی و ایجاد این تصور که هر کسی که حداقل سواد را برای خواندن داشته‌است، کمتر کسی را به این فکر انداخت که قرآن را برای کودکان ترجمه کند و کودکان از مجرای آموزش سنتی خود به یادگیری قرآن می‌پرداختند.

کاشفی در ادامه گفت: می‌توان قرآن کریم را برای مخاطب کودک و نوجوان ساده‌سازی کرد و در ادامه به خلق آثاری رسید که گزیده و ترجمه قرآن هستند. یعنی می‌توان به عنوان مثال آیاتی را که در ارتباط با موضوع طبیعت و یا سایر مطالبی است که مکرراً ولی به صورت پراکنده در قرآن کریم مطرح شده‌است، به صورت یک مجموعه مشخص و معین به همراه صفحه‌آرایی و تصویرگری مناسب آنها خلق و منتشر کرد. به گفته این پژوهشگر دینی کودک و نوجوان به تدریج با تغییر نظام آموزش و پرورش در کشور از سال‌های دهه سی روندی معکوس در این امر دیدیم؛ به طوری که قرآن کریم در میان دروس مدارس کمتر دیده شد و طبیعتاً قرآن به عنوان اولین متنی که کودکان و نوجوانان با آن روبرو می‌شدند، معرفی نشد و لذا دیده شد که کودکان و نوجوانانی در کشور تربیت شده‌اند که سواد خواندن و نوشتن دارند ولی سواد قرآن خواندن ندارند.

کاشفی خوانساری با اشاره به حرکت‌های سال‌های اخیر در

ساده‌سازی قرآن برای کودکان صورت گرفته‌است، افزود: به جز فعالیت‌های «مصطفی رحماندوست» و «جعفر ابراهیمی» و «فرزانه زنبقی» در سال‌های اخیر مؤسسه وابسته به آیت‌الله العظمی ناصرمکارم شیرازی نیز به خلاصه‌سازی تفسیر ایشان برای نوجوانان و نیز خلاصه ترجمه برای کودکان و نوجوانان اقدام کرده‌است.

کاشفی با انتقاد از این تفکر که ترجمه به شکلی ناخواسته از تقدس قرآن کریم می‌کاهد و نباید قرآن را ناسوتی کرد و یا اینکه عنوان شود بسیاری از مفاهیم موجود در قرآن کریم برای انسان‌های بالغ نیز قابل فهم نیست، گفت: قرآن کریم طبق گفته خداوند کریم بسیار خواندنی است و همه مسلمانان باید آن را بخوانند و بفهمند و برخلاف ادیان دیگر هیچ متنی کمکی در کنار آن برای خواندن وجود ندارد و لذا باید متن آن بدون واسطه توسط تک‌تک مخاطبان خوانده شده و درک شود.

وی با مخالفت با این اندیشه که مدعی است فهم حقیقی قرآن تنها به واسطه امام معصوم (ع) امکان‌پذیر است و در زمان غیبت او نیز تنها عده‌ای معدود به فهم آن دست می‌یابند، افزود: قرآن مجموعه‌ای از کدها و رمزها نیست و متنی است که به صورت قابل فهم برای همگان نازل شده‌است. لذا اگر هدف ما از حضور قرآن در جامعه، پدید آوردن جایگاه ویژه‌ای برای آن در میان کودکان و نوجوانان جامعه باشد، بی‌شک باید به سمت ترجمه آن برای آن‌ها پیش برویم و این امر ترجمه‌ای است که در سایر نقاط دنیا نیز تجربه شده و مورد استفاده قرار گرفته‌است.

مترجم قرآن برای نوجوان، داستان نویسی نیست

در درون خود ندارند و درک آن‌ها نیازمند استفاده از چندین صفحه شرح و توضیح است که می‌تواند به عنوان ضمیمه‌ای در انتهای ترجمه‌ای که برای نوجوانان از قرآن صورت می‌گیرد، مورد استفاده قرار گیرد.

سلیمانی در بخش دیگری از این گفت‌وگو با اشاره به اینکه واحد ترجمه در هر زبانی اساساً جمله است و نه کلمه، استفاده از عباراتی مانند ترجمه تحت‌اللفظی را اشتباه دانست و گفت: سبک فصیح و زبان بلیغ قرآن در بسیاری از موارد مانع از این شده است که استعاره‌ها و تشبیهات آن را در بسیاری از ترجمه‌ها از جمله ترجمه برای نوجوانان به کار

ببندیم و لذا به نظر می‌رسد آنچه که در این روزها به عنوان ترجمه‌گروهی در باب ترجمه قرآن مطرح می‌شود از همین حیث قابل توجه است، چرا که هدف اصلی ما از ترجمه برای نوجوانان که همانا انتقال مفهوم است را به خوبی منتقل نمی‌کند.

وی با رد کردن شیوه‌هایی مانند ترجمه منظوم و اقتباسی برای نوجوانان افزود: ترجمه باید اساساً بر اساس کاربرد قرآن در زندگی روزانه صورت بگیرد که این امر در ترجمه قرآن برای نوجوانان خود را پررنگ‌تر نشان می‌دهد. در این کار باید توجه کنیم که در ترجمه به ویژه در قسمت‌هایی که به شکل داستانی است از زبان مقاله‌گون فاصله گرفته و به زبان اصلی قرآن نزدیک شویم.

سلیمانی در پایان به لزوم حضور اساتید فن ترجمه و زبان‌شناس برای پرداختن به امر ترجمه قرآن برای نوجوانان اشاره کرد و افزود: مترجم قرآن برای نوجوان داستان‌نویس نیست، ولی ابزار ساده‌نویسی داستانی را برای این کار می‌بایست در اختیار داشته باشد، لذا حضور اساتید و یا مفسران برجسته‌ای که بتوانند در این راه به او راهنمایی و مشورت بدهند، می‌تواند بسیار مهم و کاربردی باشد.

«نقی سلیمانی» با اشاره به اینکه ترجمه قرآن برای نوجوانان برخلاف کودکان امری قابل توجه و انجام‌پذیر است، گفت: مترجم قرآن برای نوجوان داستان‌نویس نیست، ولی باید ابزار ساده‌نویسی داستانی را برای این کار در اختیار داشته باشد.

نقی سلیمانی، نویسنده، ترجمه قرآن برای کودکان به شکل کامل را امری غیر ممکن دانست و افزود: ترجمه تمامی قرآن برای کودکان نمی‌تواند معنا و مفهومی به خود بگیرد، اما در عین حال می‌توان برای نوجوانان به ترجمه ساده‌ای از قرآن روی آورد. البته این ترجمه نیز باید با نوع ترجمه‌ای که بزرگسالان از قرآن انجام می‌دهند، تفاوت اساسی داشته باشد.

وی در ادامه فرآیند ترجمه را به ویژه برای بزرگسالان دارای چند اصل برشمرد و افزود: فهم قرآن بدون شناخت زندگانی پیامبر(ص) از اهمیتی برخوردار نیست و در عین حال زندگانی پیامبر اکرم را نیز بدون بهره‌برداری از کلیدواژه‌های قرآنی نمی‌توان دریافت کرد و لذا به نظر من برای ترجمه قرآن برای نوجوانان باید بخشی از زندگانی پیامبر اکرم(ص) را در ابتدای آن متن ترجمه به منظور درک درست معنا و شرایط نزول قرآن به عنوان نشانه آورد که البته این امر در ترجمه‌ای که «ابوالقاسم پاینده» در سال‌های پیش از انقلاب از قرآن کریم انجام داده است، به چشم می‌آید.

سلیمانی در تشریح عامل دومی که می‌تواند به ترجمه‌ای دقیق از قرآن کریم منجر شود، نیز گفت: قرآن کریم اصولاً متنی است که بسیاری از انسان‌های عادی معنی و مفهوم آن را به درستی درک نمی‌کنند و علت این موضوع وقوع حوادثی است که منجر به نزول آیه‌ای شده و در متن کلام الهی اشاره‌ای به آن واقع نشده است.

این محقق و نویسنده ادبیات کودک و نوجوان افزود: بسیاری از کلمات موجود در متن قرآن ترجمه‌ای یک کلمه‌ای

مترجم قرآن برای نوجوان داستان‌نویس نیست، ولی ابزار ساده‌نویسی داستانی را برای این کار می‌بایست در اختیار داشته باشد

نیازمند ترجمه تفسیری از قرآن برای کودکان هستیم

احکام عمیقی است که نه موضوعیتی برای کودکان و نوجوانان دارد و نه فهم آن برای این گروه سنی مقدور است.

وی در اشاره به استفاده از تکنولوژی‌های روز در ترجمه قرآن برای کودکان گفت: کودکان از آثاری که به نوعی با پیشرفت‌های تکنیکی و تکنولوژی‌های روز پیوند برقرار کرده‌اند استقبال بسیار نشان می‌دهند، اما متأسفانه بازار کتاب ما تا به امروز به گونه‌ای بوده که این کتاب‌ها بیشتر حالت بازاری داشته و کمتر محتوای مفید و ارزشمند را دربرمی‌گرفته است. اکنون اگر بتوانیم ترجمه قرآن برای کودکان را به صورت آثار مکتوب همراه با نرم‌افزار، تصاویر متحرک و ... ارائه کنیم قطعاً در مخاطب‌یابی موفق خواهیم بود.

نویسنده «هدیه حضرت علی (ع)» در اشاره به ضرورت رده‌بندی سنی در ترجمه‌های قرآن گفت: ما عملاً نمی‌توانیم برای گروه‌های پیش‌دبستانی ترجمه قرآن داشته باشیم، چرا که فهم آیات قرآن حتی به صورت گزینشی برای این دسته از مخاطبان مقدور نیست، اما برای گروه‌های «د» و «ه» بهتر می‌توان به ارائه ترجمه قرآن پرداخت.

ملا محمدی در پایان در اشاره به وضعیت ترجمه‌های قرآن در کتاب‌های درسی مدارس گفت: در این زمینه کتاب‌های درسی به ویژه از نظر نشر، چندان به فضا و دنیای کودکان و نوجوانان نزدیک نیستند، هم‌چنین با وجود ترجمه‌های بسیار خوبی که از قرآن برای کودکان تألیف شده، هنوز از ترجمه بزرگسالان نظیر ترجمه ارزنده مرحوم الهی‌قمشه‌ای در کتاب‌های درسی استفاده می‌شود.

«مجید ملامحمدی» - نویسنده کودک و نوجوان - معتقد است نیازمند ترجمه تفسیری از قرآن برای کودکان و نوجوانان هستیم و با گزینش آیات تاریخی و داستانی برای کودکان بهتر می‌توان با این گروه مخاطب ارتباط برقرار کرد.

«مجید ملامحمدی» - نویسنده کودک و نوجوان - در اشاره به ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوان گفت: شاید به طور ساده و قابل فهم بتوان قرآن را برای کودکان و نوجوانان ترجمه و ارائه کرد، اما بسیاری از لغات و واژه‌های تخصصی قرآن که در بردارنده تاریخ یا احکام اسلامی است برای این گروه سنی از مخاطبان قابل فهم نیست، بنابراین ترجمه قرآن برای کودکان تنها به ظواهر آیات اختصاص دارد.

وی ادامه داد: کودکان و نوجوانان نمی‌توانند متوجه مفهوم عمیق واژه‌ها یا آیه‌ها شوند؛ بنابراین در ترجمه قرآن برای کودکان باید به ترجمه گزینشی آیات دست زد، اما در گروه سنی نوجوان وضعیت اندکی متفاوت است و می‌توان بازه وسیع‌تری از آیات را ترجمه کرد.

نویسنده «ماه غریب من، داستان زندگی امام رضا علیه‌السلام» در اشاره به امکان پذیر بودن ترجمه کل آیات قرآن برای نوجوانان گفت: فهم ترجمه کل آیات قرآن برای نوجوانان باید در یک وضعیت عملی سنجیده شود، باید دید نوجوانان تا چه اندازه می‌توانند با ترجمه کل قرآن ارتباط برقرار کنند.

ملا محمدی گفت: البته برخی آیات قرآن در بردارنده مفاهیم و

شفاف نبودن مرز ترجمه بین کودک و نوجوان

نمی‌آید که با تخصص خاص و تسلط بر زبان عربی در این کار وارد شده باشند و همواره شاید یکی از جنبه‌های تخصصی ترجمه در کار آن‌ها جلوه کرده است.

نویسنده کتاب «تو با ما قدم می‌زنی» در ادامه با اشاره به اینکه مرزهای موجود برای تفکیک مخاطب کودک و نوجوان در امر ترجمه بسیار شکننده است، گفت: مرز ترجمه بین کودک و نوجوان به نظر خیلی شفاف نیست، گاهی کودک را خیلی دست پایین می‌گیریم و گاهی نیز نوجوان را بسیار دست بالا تصور می‌کنیم و این همان اتفاقی است که در ادبیات و شعر کودک و نوجوان هم رخ داده است.

پوروهاب در ادامه تأکید کرد: بسیاری از کلمات و اصطلاحات موجود در قرآن کریم در تمام مقاطع ترجمه شده، اما هنگامی که از نزدیک با آن‌ها برخورد می‌کنیم مشاهده می‌شود که احتیاج زیادی به تفسیر در آن دیده می‌شود، به ویژه در اصطلاحات قرآن که گاهی نیازمند تفاسیر عذیده‌ای نیز حتی برای مخاطبان بزرگسال هستند و از سوی دیگر بسیاری از قصه‌ها و داستان‌های قرآن نیز به شدت مجمل هستند و لذا باید برای استفاده و درک بیشتر آن‌ها را برای مخاطب کودک و نوجوان با تفسیر همراه کرد و ترجمه صرف نتیجه‌ای به همراه نخواهد داشت. لذا در بسیاری از اوقات برای ایجاد درک صحیح مخاطب کودک و نوجوان از محتوای قرآن نیازمند تفسیر و تأویل هستیم، ولی دیگر نباید نام آن را ترجمه بگذاریم.

دبیر جشنواره سلام‌بچه‌ها و پوپک ادامه داد: در زبان فارسی نوعی آمیختگی با زبان عربی را شاهد هستیم و برخی از کلمات عربی بیشتر جا افتاده‌اند، اما زبان فارسی معیار امروز به حد کافی دارای ظرفیت‌هایی هست که بتوانیم به وسیله آن قرآن و تفسیر آن را برای مخاطبان فارسی بیان کنیم که این کار در تفسیرهایی از قرآن کریم دیده می‌شود، اما گاهی در زبان فارسی نیز به کار بردن واژگان معادل و رایج عربی بر استفاده از لغات صرف فارسی برای درک راحت‌تر از سوی مخاطب، برتری دارد.

به اعتقاد «محمود پوروهاب» مرز ترجمه بین کودک و نوجوان به نظر خیلی شفاف نیست، گاهی کودک را خیلی دست پایین می‌گیریم و گاهی نیز نوجوان را بسیار دست بالا تصور می‌کنیم و این همان اتفاقی است که در ادبیات و شعر کودک و نوجوان هم رخ داده است.

«محمود پوروهاب» - نویسنده و دبیر جشنواره «سلام‌بچه‌ها و پوپک» در ارتباط با ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان، با اشاره به اینکه این نوع ترجمه دارای دقت و ظرافت خاصی است که به ندرت می‌توان آن را در یک فرد پیدا کرد، افزود: اگر افرادی امروزه به صرف نگاه و تطبیق برخی از ترجمه‌های موجود، ادعا کنند که ترجمه جدیدی را انجام داده‌اند، بیشترین آسیب‌پذیری را به این حوزه وارد کرده‌اند، اما اگر ترجمه به شکل گروهی و تحت نظریک سازمان یا فرهنگستان خاصی انجام شود نتایج بسیاری پیش رو دارد و می‌توان به نوآوری در این حوزه نیز امیدواری بیشتری داشت. وی ادامه داد: این نوع ترجمه تنها بر پایه ساده‌سازی معنی کلمات و الفاظ و دور شدن در حد امکان از فضای تفسیری امکان‌پذیر است، اما ترجمه و ساده‌نویسی کاری به شدت تخصصی است و برای این امر باید هم عربی‌دان باشیم و هم فارسی‌شناس.

این نویسنده ادبیات دینی کودک و نوجوان افزود: بسیاری از افرادی که در حال حاضر به این گونه ترجمه‌ها دست زده‌اند به نظر

ترجمه قرآن برای کودکان؛ نه تنها ضرورت بلکه يك نیاز

«فردوس حاجیان» معتقد است ترجمه قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان نه تنها يك ضرورت، بلکه يك نیاز است که می‌تواند به خواست‌های این گروه از مخاطبان قرآن ساختار ببخشد.

فردوس حاجیان، پژوهشگر کودک و نوجوان، ترجمه قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان را یکی از ضرورت‌های امروز این بخش از جامعه دانست و اظهار کرد: موضوع ترجمه قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان نه تنها يك ضرورت، بلکه يك نیاز برای کودکان و نوجوانان امروز ما به شمار می‌آید و می‌تواند بر اساس این احساس نیاز به خود، شکل و ساختار بدهد.

وی شروع فعالیت در عرصه ترجمه قرآن کریم را نیازمند يك تعریف عملیاتی دانست و گفت: کودک و نوجوان ما دارای نیازها و خواستگاه‌هایی هستند که بسیاری از آن‌ها از زندگی اجتماعی آن‌ها سرچشمه می‌گیرد و یکی از این خواستگاه‌ها، بی‌شک خواستگاه دینی آن‌هاست که به واسطه زبان ما و در باورهای ما به شکلی عمیق ریشه گرفته است.

عضو هیأت علمی دانشگاه الزهرا (س) افزود: برای ورود به عرصه ترجمه قرآن کریم برای مخاطبان بزرگسال نیازمند افرادی هستیم که نسبت به این موضوع دارای شناخت کافی بوده و ساختار روایت در قرآن و قصه‌پردازی در آن را بشناسند. جدای از آن، این افراد باید بتوانند انواع قصه در زبان فارسی را شناخته و به این تشخیص برسند که کدام ساختار روایتی می‌تواند بیان‌کننده مفاهیم قرآن باشد و همچنین قادر به درک این ضرورت باشند که به لحاظ مضمون کدام آیات مناسب کودکان است.

حاجیان ادامه داد: ترجمه قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان از سویی باید به همراه شناخت ضرورت‌ها برای مخاطبان کودک و نوجوان باشد، این به معنی آن است که باید هدف از ترجمه برای مخاطب خاص مان را شناسایی کنیم؛ به عنوان مثال آیات بشارت، آیات ترس و انذار را با چه شکلی باید ترجمه کرد و چگونه به این نوع از مخاطبان ارائه داد و از همین رو باید بگوییم که همه متن قرآن برای ترجمه برای کودک و نوجوان مناسب نیست. محقق برگزیده یونسکو در سال ۱۹۹۸ ادامه داد: برای ارتباط

دادن کودک و نوجوان با قرآن کریم ابتدا باید بر روی رحمانیت خداوند تکیه کرد. یعنی ابتدا باید به سراغ مرحله عام

برویم و پس از آن به سراغ مرحله خاص و بعد از آن از اخص به خواص برسیم.

حاجیان در ادامه زبان فارسی در دسترس امروز را دارای سه لایه تمدنی متشکل از قبل از اسلام، بعد از اسلام و پس از انقلاب اسلامی دانست و گفت: ادبیات کودک و نوجوان امروز ما بیشتر ادبیات وام گرفته از سایر زبان‌ها است، چرا که گویش‌های ما بیشتر گویش‌های وام گرفته به شمار می‌آید و چون گویش‌های اصیل ما رفته‌رفته فراموش شده‌اند. امروزه کمتر می‌توان دید که کودکان ما به سمت انشانویسی تمایل داشته باشند. لذا برای ورود مفهوم تازه‌ای به بلندی مفاهیم قرآن لازم است که به بازسازی زبان مرتبط با کودک و نوجوان بر اساس سه لایه تمدنی ایران پرداخته و به مرور واژگان موجود در آن را برای خلق این بیان تازه بازسازی کنیم. در این میان قرآن کریم خود به طور کامل و رسامی می‌تواند در خلق این واژگان ما را یاری برساند.

وی افزود: قرآن به صورت بالقوه گویش‌ها و تعاریفی دارد که گاه به صورت داستان ارائه شده است. این به آن معنی است که ما به صورت بالقوه در حال رسیدن به خواستگاهی هستیم که کودک می‌تواند در آن جستجو کند و بیاندیشد و واژگان جدید خود را جستجو کند.

حاجیان در پایان این گفت‌وگو وجود احساساتی مانند دور شدن از شرایط روشنفکری و کلیشه‌ای شدن را از جمله عواملی دانست که بسیاری از پژوهشگران را از نزدیک شدن به تجربه فعالیت در عرصه قرآن دور می‌کند و به نظر می‌رسد برای زدودن این فضا نیازمند حرکت به سمت سازماندهی این نوع از برنامه‌ها به سمت خروج از بدنه متصدی دولتی و استقرار در بخش خصوصی هستیم که بتواند با جامعه نیز به حس همذات‌پنداری بالاتری دست بیابد.

آشنایی با تفاسیر؛ لازمه ترجمه قرآن برای کودکان

شود، چرا که مترجم تا زمانی که به فهم کاملی از آنچه می‌خواهد ترجمه کند دست نیابد، نمی‌تواند به ساده کردن آن بپردازد. در واقع شروع ترجمه قرآن برای سنین پایین به این معنی است که مترجم خود معنی قرآن را به دست آورده و سپس بر اساس آن به ساده‌سازی معنی قرآن کریم برای آن گروه سنی اقدام کرده است. این حرکت را البته بهتر است به معنی بازنویسی بدانیم و نه تفسیر، در حقیقت ترجمه برای کودک و نوجوان نوعی ساده‌سازی برای رسیدن به عمق معانی قرآن کریم است.

وی در ادامه تأکید کرد: تا زمانی که مفهوم تفسیری یک آیه را ندانیم، نمی‌توان به ساده‌سازی و رسیدن به معنی آن اقدام کنیم علاوه بر این لازم است که حتماً نوع ساده‌سازی ما با متن روایی قرآن همخوانی داشته باشد.

نویسنده کتاب «دیوانه و چاه» در ادامه با بیان اینکه گاهی برخی از معانی و مفاهیم قرآن مناسب گروه‌های سنی پایین نیست و در آن لحظه و سن قادر به درک و فهم آن نیست و لذا گاهی از اوقات باید به صورت گزینشی برای ترجمه کودکان اقدام کرد، افزود: برای نوجوانان دایره این گزینش کمتر می‌شود و البته به نظرم با صرف وقت کافی می‌توان حتی بسیاری از مفاهیم سخت و سنگین را نیز برای نوجوانان ساده کرد.

شمس همچنین در ارتباط با ترجمه‌های انجام شده در این حوزه تاکنون گفت: من کارهای انجام شده را نفی نمی‌کنم، اما هنوز به ایده‌آل نزدیک نشده‌ایم. به نظرم ترجمه برای کودکان هنوز شکل مورد علاقه آن‌ها را به خود نگرفته است و به واسطه آن هنوز نمی‌توان از مخاطب انتظار درک مفهوم را داشت. اینکه تاکنون این امر زیاد مورد توجه قرار نگرفته است، به علت دشواری‌ها و ظرافت‌هایی است که این کار دارد. من حاضر در قالب یک کار تیمی برای این نوع ترجمه پیشقدم بشوم، چرا که با این کار به نظر می‌رسد حتی برای بزرگسالان هم می‌توان این نوع ترجمه‌ها را قابل استفاده کرد.

«محمد رضا شمس» با تأکید بر لزوم وجود بینش عمیق نسبت به آیات قرآن از سوی مترجم آن برای کودکان گفت: تا زمانی که مفهوم تفسیری یک آیه را ندانیم، نمی‌توانیم به ساده‌سازی و ترجمه قرآن برای کودکان اقدام کنیم.

محمد رضا شمس – نویسنده کودک و نوجوان – در گفت‌وگو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا)، با بیان اینکه ترجمه قرآن و ساده‌نویسی مفهوم قرآن نه تنها برای کودکان و نوجوانان، بلکه باید برای بزرگسالان نیز مد نظر قرار داده شود، گفت: در برخی از موارد بسیاری از گروه‌های سنی قادر به درک معانی آیات قرآن نیستند و به نوعی نیازمند تفسیر در کنار آن هستند که انجام تنها همین موضوع به خوبی نشان می‌دهد که نفس این عمل تا چه اندازه مشکل و دشوار است و تا چه حد نیازمند توجه و حضور کارشناسانی ویژه است که بتوانند این پیوند میان معانی را بین سنین مختلف برقرار کنند.

نویسنده کتاب «خواب و پسرک» در ادامه افزود: سنین خردسالی، کودکی و نوجوانی دوران بسیار خاصی به شمار می‌رود و سخن گفتن برای آن‌ها نیازمند شناسایی واژگان خاص و نیز دنیای ویژه آن مقطع سنی است. بیان بسیاری از داشته‌های قرآن برای کودکان باید بیش از حد ساده باشد، اما به مرور با افزایش تجربه مخاطبان از زندگی می‌توان از حجم لغوی بیشتری بهره برد.

شمس در ادامه با بیان اینکه معیار ما در ترجمه قرآن کریم برای کودکان و نوجوانان باید میزان درک و فهم آن‌ها از زمان و مکان را در بر بگیرد، افزود: هر انسانی به اندازه درکش از جهان می‌تواند با مفاهیم قرآنی انس بگیرد و به همین دلیل باید از این دریچه به شناسایی واژگان و معانی برای ترجمه قرآن کریم در هر سنی اقدام کرد.

برگزیده انجمن فرهنگی ناشران در ادامه گفت: ترجمه قرآن به دلیل حجم بالای دانسته‌های درونی قرآن باید در هر مقطع سنی تحت نظر و مشورت کارشناسان قرآنی انجام

ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان امری تکوینی است

به اعتقاد «محمود برآبادی» ترجمه قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان باید به صورت تکوینی و به تناسب رشد تدریجی سن و درک آنها از جهان پیرامونشان صورت پذیرد.

«محمود برآبادی» با بیان اینکه بسیاری از تعاریف موجود در قرآن کریم فقهی است و مخاطب این کلام برای درک آن نیازمند آشنایی با مبانی خاصی است که بدون آن قادر به قضاوت درباره اش نخواهد بود، اظهار داشت: این موضوع در گروه سنی کودک و نوجوان خود را به شکل تکوینی نشان می‌دهد که به این معنا است که مخاطب کودک و نوجوان با رشد تدریجی سن خود قابلیت درک بیشتری نسبت به آیات قرآن پیدا می‌کند و لذا ترجمه برای او به آنچه که روال است نزدیک تر می‌شود.

وی افزود: تمام آنچه قرآن کریم در آیات و روایات برای مخاطبان خود بیان کرده است توسط مخاطب کودک و نوجوان قابل درک نیست و شاید بتوان گفت تنها بخشی از بیان تربیتی آن می‌تواند برای این طیف از مخاطبان مورد استفاده و بهره برداری قرار گیرد. به عنوان مثال قوانین شرع و آنچه در محدوده سنی که به آن تکلیف می‌گوییم رعایت آن برای کودکان و نوجوانان واجب می‌شود، در سنینی پیش از آن برای این مخاطبان قابل درک نیست و هر نوع بیان آن نیازمند تفسیری خاص برای این مخاطبان است.

برآبادی با اشاره به ترجمه‌های موضوعی افزود: این شکل از ترجمه تنها مبتنی بر تفسیری ساده و غیر جامع برای مخاطبان کودک و نوجوان است. نباید فراموش کنیم که قرآن کریم متنی است جامع و درک بسیاری از پاسخهای حاضر در قرآن کریم فراتر از سن مخاطب کودک و نوجوان است و تفسیر در این میان گشاینده راه برای درک قرآن است اما نباید این تفاسیر ترجمه گون را به عنوان دستاوردی در ترجمه عنوان کرد.

این نویسنده و محقق ادبیات کودک و نوجوان ادامه داد: امروز و در عرصه ادبیات فارسی به دلیلی افزایش حجم دانش بشری نسبت به گذشت زمان و تغییر نگاه تربیتی اندیشمندان، رجوع به قرآن کریم با برداشت‌ها و دریافت‌های جدیدی همراه شده است. به نظر می‌رسد گنجینه معانی و کلمات حاضر در زبان فارسی قابلیت انتقال و ساده‌سازی مفاهیم مرتبط با قرآن کریم را داراست ولی به دلیل اینکه ما در عصر اطلاعات و ارتباطات نوین قرار گرفته‌ایم و تمامی نوع بشر به نوعی زیستن در دهکده جهانی را تجربه می‌کنند ترجمه نیز مسلماً باید به تناسب لغات و اصطلاحات قابل درک امروزی برای این قشر از مخاطبان صورت پذیرد.

ضرورت شناخت افق نگاه مخاطبان به جهان در ترجمه قرآن برای کودکان

می‌رساند. مثلاً ممکن است انجام مناسک متعددی را در ذهن در نظر بگیریم و بگوییم که انجام آن‌ها به معنی دینداری است؛ از سویی هم می‌توان گفت دین ما دینی رفتارآفرین است و از کودکان و نوجوانان بخواهیم که رفتار تربیتی داشته باشند. گاهی ما تقاضا داریم که کودکان ما تنها با بخشی از صورت دین آشنا شوند که این موضوع در سال‌های گذشته در بخش‌های زیادی از تعلیم و تربیت اسلامی ما به معنی صرف قرائت قرآن و حفظ آن معنا یافته بود.

شامانی ادامه داد: ما معمولاً آموزش قرآن را در کشور رواج داده‌ایم، اما هرگز از خود نپرسیده‌ایم که با متن و مخاطب آن به واقع چه می‌کنیم و نیاز واقعی نسل کودک و نوجوان ما نیز دوستی و آشنایی با قرآن است و به همین خاطر من معتقدم برای ارائه قرآن باید ابتدا مخاطب را شناخت و سپس قرآن را در اختیار او قرارش داد.

نویسنده کتاب «دختر معبد» در ادامه گفت: نفس ترجمه یعنی اینکه بچه‌ها بدانند خداوند برای آن‌ها کتابی فرستاده است و راجع به چه چیزهایی است. گاهی یک مفهوم به راحتی قابل تبیین نیست، پس برای ورود به عرصه‌ای مثل ترجمه باید دقیقاً به

«محمدعلی شامانی» نخستین گام در راه ترجمه قرآن برای مخاطب کودک و نوجوان را شناخت افق و نظرگاه این گروه سنی به درک جهان از سوی مترجم دانست.

«محمدعلی شامانی»، نویسنده و پژوهشگر عرصه کودک و نوجوان و قائم‌مقام پیشین سازمان کتاب‌های کمک آموزشی رشد، با اشاره به اینکه بحث ورود به ترجمه قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان پیش از شکل‌گیری نیاز به برخی پیش‌زمینه‌های تربیتی دارد، اظهار کرد: تربیت همواره یکی از جدی‌ترین دغدغه‌های پدران و مادران بوده است، به ویژه تربیتی که بتواند در درون دین معنا شود. جدای از این همواره یک پرسش در این میان مورد توجه بوده است که چگونه می‌توان فرزندان تربیت کرد که با آنچه شریعت ترسیم می‌کند، انطباق ظاهری و معنایی داشته باشد.

وی ادامه داد: ورود به این تربیت‌گزاره‌های زیادی را به ذهن

درکی از دوره سنی مخاطب برسیم و بدانیم که او چه فهمی دارد، اما تا به امروز آنچه را که در داستان ما است ذکر این نکته است که ما حس می‌کنیم قرآن را به همان شکل که ما می‌فهمیم

مخاطب ما نیز باید بفهمد که نتیجه آن حضور قرآن در کتاب‌های درسی است بی‌آنکه بدانیم آیا مخاطب آن اساساً با کلیت متن آشنایی دارد و یا خیر.

این پژوهشگر ادامه داد: به اعتقاد من باید زمینه ترجمه را در نگاه مخاطب به قرآن و ادبیات شفاهی حاکم بر پندار او بدانیم. لذا برای مخاطبان کودک و نوجوان مواجهه مستقیم با متن بهترین راه ایجاد ارتباط با قرآن نیست. او از

سویی باید احساس کند که کلام خالقش را می‌خواند، اما از سوی دیگر همه اطلاعات و کلام قرآن را نیز نباید یک جا به او ارائه کنیم، گاهی یک کلام و یا یک عبارت نیز کافی است.

وی در ادامه گفت: در ترجمه قرآن گاهی باید سراغ متن برویم، گاهی معنی و گاهی فرامتن. لذا برای نزدیکی قرآن به کودک باید زبانی را که او با آن زندگی می‌کند و به آن نزدیک است را بفهمیم

نویسنده کتاب «خرمالوی نارس» افزود: این پروردگی البته کار مترجم به تنهایی نیست، باید متن را فرآوری کنیم یعنی آماده کردن متنی که بتواند مورد تاکید مخاطب قرار گیرد. لذا مترجم یکی از افراد و موقعیت‌هایی است که می‌تواند ترجمه را شکل دهد. ترجمه فرآیندی است که یک حلقه از آن مترجم است. فرآیند غنی‌سازی ترجمه کاری است تیمی شامل روانشناس و واژه‌شناس، کسی که عناصر خیال دانش‌آموز را می‌شناسد و خیلی از این‌ها در کنار هم تا تصاویری خلق شود که در کنار معنا بتواند بخشی از ترجمه قرار گیرد.

وی همچنین افزود: حد و مرز این کار در بلوغ عقلی انسان‌ها است، یعنی شاید تا قبل از چهل سالگی نباید اجازه داد که مستقیم سراغ ترجمه رفت. در ترجمه‌هایی که داریم هر قشری از مخاطبان ما ترجمه خاصی را می‌طلبند و متناسب با سن آنان و محیط جغرافیایی و فرهنگی و روانی آدم‌ها باید قرآن را ترجمه کرد.

فراموش نکنیم که نمی‌توان معنا را از متن گرفت، ولی اگر توانا باشیم و معنا را درست انتخاب کنیم و در اختیار فرد قرار دهیم، آنگاه می‌توانیم کم‌کم به سمت و سویی برویم که قرآن را در اختیار فرد قرار دهیم.

شامانی تصریح کرد: مراد من از متن در اینجا واژه نیست، بلکه انتخاب و قراردادن عبارت در واژه‌های مختلف است و هر

آسانی نیستند و نمی‌توانیم به راحتی برای آن‌ها معادلی را بیابیم. نباید از یاد برد که هر کسی به اندازه ظرف وجودی‌اش می‌تواند از قرآن بهره ببرد اما از آن مهم‌تر تربیت براساس قرآن است که مدل جستجوگری است. وقتی این مدل را بسازیم آنگاه می‌توانیم از این متن بهره ببریم یعنی انسان پرسش‌گری تربیت کنیم که با رجوع به متن بخواهد به سؤال‌های خود پاسخ دهد و پس از آن است که می‌توان برای گشایش این ماجرا به معنا و مفهوم نیز رجوع کرد.

شامانی تصریح کرد: مراد من از متن در اینجا واژه نیست، بلکه انتخاب و قراردادن عبارت در واژه‌های مختلف است و هر

شامانی تصریح کرد: مراد من از متن در اینجا واژه نیست، بلکه انتخاب و قراردادن عبارت در واژه‌های مختلف است و هر

شامانی تصریح کرد: مراد من از متن در اینجا واژه نیست، بلکه انتخاب و قراردادن عبارت در واژه‌های مختلف است و هر

شامانی تصریح کرد: مراد من از متن در اینجا واژه نیست، بلکه انتخاب و قراردادن عبارت در واژه‌های مختلف است و هر

شامانی تصریح کرد: مراد من از متن در اینجا واژه نیست، بلکه انتخاب و قراردادن عبارت در واژه‌های مختلف است و هر

شامانی تصریح کرد: مراد من از متن در اینجا واژه نیست، بلکه انتخاب و قراردادن عبارت در واژه‌های مختلف است و هر

شامانی تصریح کرد: مراد من از متن در اینجا واژه نیست، بلکه انتخاب و قراردادن عبارت در واژه‌های مختلف است و هر

در ترجمه قرآن گاهی باید سراغ متن برویم، گاهی معنی و گاهی فرامتن. لذا برای نزدیکی قرآن به کودک باید زبانی را که او با آن زندگی می‌کند و به آن نزدیک است را بفهمیم

در ترجمه قدم اول انتخاب مناسب است و در گام بعدی باید این انتخاب را در ظرف مناسب قراردسیم تا بتواند پرورده شود و مورد استفاده قرار گیرد

نیازمند ایجاد مرکز تخصصی سامان دهی ترجمه قرآن برای نوجوانان هستیم

کشور ما ترجمه‌های زیادی از قرآن کریم برای مخاطبان بزرگسال نوشته شده است، اما در میان آن‌ها تنها چند ترجمه با استقبال روبرو شده است که دلیل آن را نیز باید در نداشتن پشتوانه‌های محکم کاری در میان غالب مترجمان دانست.

شفیعی در ادامه با اشاره به لزوم شناخت سبک‌شناسی قرآن کریم به عنوان پیش‌نیاز ترجمه برای کودکان و نوجوانان اظهار کرد: متن قرآن کریم را باید پیش از ترجمه از منظرهای گوناگون سبک‌شناسی از جمله روایی، حکمی، شاعرانگی و حتی طعن و کنایه و طنز مورد بررسی قرار داد و پس از آن نسبت به ترجمه آن برای مخاطبان گوناگون از جمله کودک و نوجوان اقدام کرد.

این نویسنده افزود: نویسندگی در حیطه کودک و نوجوان و در کنار آن آشنایی مختصر با زبان عربی تنها در حیطه کتابسازی است که می‌تواند موضوعی مانند ترجمه قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان را در خود بگنجانند، اما اگر وارد شدن به این حیطه را به معنی تلاش در جهت انجام یک فعالیت جدی می‌دانیم باید پیش از آن به مقدمات زیادی توجه داشته باشیم در واقع هر کس ادعایی در این زمینه دارد باید پیش از آن توانایی‌های خود را در این عرصه به اثبات برساند.

نویسنده «آن مرد در باران رفت» در بخش دیگری از این گفت‌وگو به ظرفیت‌های زبان فارسی امروز در امر ترجمه قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان اشاره کرد و گفت: ظرفیت‌های کلامی و بیانی موجود در زبان فارسی برای مخاطبان عادی نه تنها برای ترجمه قرآن به زبان کودک و نوجوان که برای مخاطبان عادی این ادبیات هم کافی نیست. نباید حداکثر برداشتمان را از ترجمه قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان به ساده کردن و کوتاه کردن جملات و در نهایت تبدیل آن‌ها به زبان محاوره پایین بیاوریم. این زبان همه نوع پیش نیاز را برای نظم و نثر نویسی در خود داراست. مشکل از آنجایی به وجود می‌آید که افرادی بدون اطلاع ساده بودن نتیجه کار در این حوزه را به ساده بودن راه و روش کار تعبیر کرده‌اند.

وی در پایان تأکید کرد: پایین بودن فرهنگ عمومی و نبود سواد کافی نویسندگان عرصه ادبیات کودک و نوجوان باعث شده است که در این حوزه ترجمه‌های زیادی نداشته باشیم.

به اعتقاد «شهرام شفیعی» ساماندهی وضعیت ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان نیازمند تشکیل یک مرکز تخصصی از سوی نهادهای ذیربط در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به منظور جمع‌آوری نظرات نخبگان فعال در این امر و جریان‌سازی پیرامون این موضوع است.

«شهرام شفیعی»، نویسنده و فعال ادبیات داستانی کودک و نوجوان، با بیان اینکه ترجمه‌های قرآن صورت‌گرفته برای نوجوانان را باید بدون هیچ نوع پیش‌شرطی مورد بررسی و قضاوت قرار داد، اظهار کرد: ترجمه قرآن را نمی‌توان بهترین راه برای ثبت مفاهیم قرآن کریم در ذهن و اندیشه مخاطبان کودک و نوجوان دانست، اما در شرایط کنونی این موضوع برای تبدیل شدن به یک جریان عمومی در کشور نیازمند تغییر نگاه متولیان دولتی فعالیت‌های قرآنی کشور از زاویه سخت‌افزاری به نرم‌افزاری و نیز خلق نگاه توأم با لطف بیشتر است.

وی ادامه داد: مرکز هماهنگی، توسعه و ترویج فعالیت‌های قرآنی کشور می‌تواند با یک فراخوان عمومی جمعی از آگاهان و فعالان قرآنی و ادبیات کودک و نوجوان را در قالب یک گروه گردآوری و با سازماندهی این افراد تلاش کند تا فعالیت‌های انجام گرفته درباره این موضوع را از سمت و سوی سلیقه‌محوری و تفسیر به رأی به سمت آگاهی‌بخشی در ترجمه پیش ببرد.

شفیعی در ادامه گفت: فعالیت‌هایی مانند جریان ترجمه قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان، فرآیندی زمان‌بر است. اگر مجموعه فعالان در عرصه ادبیات کودک و نوجوان به درک این موضوع نائل شوند که مترجم قرآن برای کودک و نوجوان باید علاوه بر شناخت و آگاهی کافی از قرآن کریم، ادبیات عرب، ادبیات فارسی و حتی ادبیات جاهلیت را بشناسند و جدای از آن با سیر تحول زبان نیز بیگانه نباشند، آنگاه می‌توان امیدوار بود که به تحولی قابل توجه در این زمینه دست بیاوریم.

نویسنده «هزار قصه تازه» برای نوجوانان افزود: هر نویسنده ایده‌آل‌گرایی به صرف آشنایی با زبان و ادبیات کودک و نوجوان نمی‌تواند مدعی ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان باشد. در

ترجمه قرآن برای کودکان

محصول نگاه منطقی و متعادل

دوازدهم

راهنما

سال ششم

شماره ۷۷

۱۵ فروردین ۱۳۸۹

۸۹

به اعتقاد «تقی متقی» - شاعر و نویسنده دینی کودک و نوجوان - ترجمه قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان تنها با نگاهی متعادل به گزینش و انتخاب مضمون آیات قرآن کریم حاصل می‌شود.

«تقی متقی» - شاعر و نویسنده ادبیات کودک و نوجوان - سه نظریه را برای تدوین ترجمه‌ای از قرآن کریم برای کودکان و نوجوانان مورد توجه دانست و افزود: برخی از معتقدان افراطی معتقدند که تمامی آیات قرآن کریم را می‌توان برای مخاطب به صورتی قابل فهم ترجمه کرد. از سوی دیگر برخی از معتقدان

دچار تفریط شده و معتقدند که به هیچ عنوان امکان

این امر وجود ندارد، اما با کمی تعادل در نگرستن به این موضوع می‌توان دریافت که تنها راهکار به نتیجه رساندن این موضوع ترجمه

مضمونی و انتخابی برخی

از آیات قرآن کریم است

که نمونه‌هایی از آن را در برخی

از کتاب‌های درسی این گروه سنی می‌توان دید.

وی در ادامه افزود: به عنوان یک شاعر و

نویسنده کودک و نوجوان بسیار مایلیم که عنوان کنم،

می‌توان به راحتی برای کودک و نوجوان به ترجمه قرآن کریم

دست زد، اما نگاه کمی دقیق‌تر به این مقوله به ما نشان می‌دهد که

هنگامی که یک شاعر و یا نویسنده برای سرودن اشعاری ساده

برای این گروه سنی با موضوعات آزاد اجتماعی، محدودیت‌های

ویژه‌ای را داراست و مخاطب او که از نظر قوای جسمانی و روحی به

کمال نرسیده است قادر به درک آزاد و کامل بسیاری از مفاهیم

مانند بزرگسالان نیست، چگونه می‌توان انتظار داشت که این

مخاطب آخرین و کامل‌ترین آیات کتاب آسمانی و نیز مصادیق

آن‌ها را به درستی دریابند.

سراینده مجموعه شعر «ابراهیم دوره گرد شاعرند» افزود: در

استناد به مفاهیم آیات و روایت آن برای کودکان و نوجوانان یک

نکته اساسی میزان انتظاراتی است که از این گروه سنی به

منظور درک معانی می‌رود، گاهی برخی آیات مانند آیه ۳۵ سوره نور* را در قرآن کریم می‌بینیم که بسیاری از حکما و فلاسفه و حتی در مواردی دیگر به نقل از سخنان امیرالمومنین (ع)، از درک آن ابراز ناتوانی می‌شود و نباید انتظار داشت که مخاطب کودک و نوجوان و نویسنده و یا مترجم مرتبط با این گروه سنی قادر باشد تمامی این مفاهیم را برای آنها به صورت کامل و جامعی بیان کند.

متقی ادامه داد: این موضوع که قرآن کتاب هدایت بشر است و

مخاطب کودک و نوجوان نیز جزو این دسته از مخاطبان است، این

حق را که مانند سایرین بتواند به معنی آن در هر زبان و هر مرحله

از شرایط سنی که هست دست یابد، موضوعی است که

به نظر طبیعی و قابل دفاع است و باید پذیرفت که

هر انسانی به فراخور عقل و درک و فکر و فرهنگش

تنها می‌تواند از لایه‌های از کلام

الهی بهره‌برد. در نتیجه باید

به شکلی فوری و عاجل و

منطقی برای درآوردن و تبدیل

معانی قرآن در حد و اندازه سن و اندیشه آنان

اندیشه کرد و آن را به قامت آنها همساز و همسان

کرد.

در استناد به مفاهیم آیات و روایت آن برای کودکان و نوجوانان یک نکته اساسی میزان انتظاراتی است که از این گروه سنی به منظور درک معانی می‌رود

*اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ

الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ

مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَّا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ

نَارٌ نُورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ

لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (خدا نور آسمان‌ها و زمین است. مثل

نور او چون چراغدانی است که در آن چراغی و آن چراغ در

شیشه‌ای است. آن شیشه گویی اختری درخشان است که از

درخت خجسته زیتونی که نه شرقی است و نه غربی، افروخته

می‌شود. نزدیک است که روغنش هر چند بدان آتشی نرسیده

باشد روشنی بخشد. روشنی بر روی روشنی است. خدا هر که را

بخواهد با نور خویش هدایت می‌کند و این مثل‌ها را خدا برای

مردم می‌زند و خدا به هر چیزی داناست.»

زبان فارسی و قابلیت‌های بسیار برای ارائه مفاهیم قرآن به کودکان

به گفته مؤگان شیخی زبان فارسی از ظرفیت بسیاری برای انتقال مفاهیم قرآن به گروه سنی کودکان و نوجوانان برخوردار است.

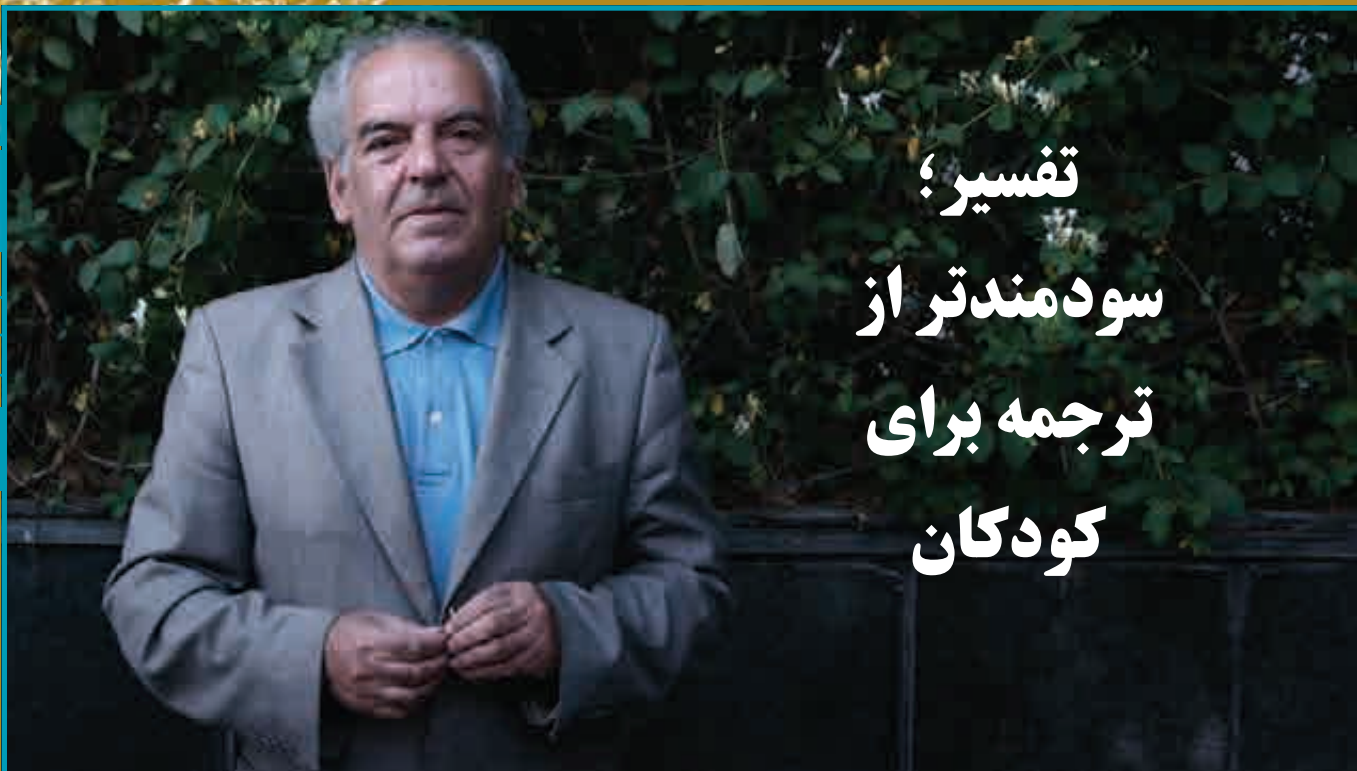

مؤگان شیخی، نویسنده ادبیات کودک و نوجوان، با تأکید بر اینکه ظرفیت زبان فارسی برای بیان معانی آیات و روایات قرآن کریم بسیار بالا است، اظهار کرد: زبان فارسی تا به امروز این توانایی را از خود نشان داده است که معانی بسیاری از آیات و روایات به واسطه آن قابل بیان هستند و علاوه بر این مسلمانان نیز در طول تاریخ از ظرفیت‌های این زبان برای تفاسیر و تأویل‌های قرآنی بهره‌های بسیاری برده‌اند و به نظر می‌رسد در دوره فعلی با توجه به اینکه ادبیات کودک و نوجوان دارای معنی و تعریف مجزا و مستقلی شده است و حجم اطلاعات و دانسته‌های مخاطبان این ادبیات از قرآن کریم به واسطه آن بسیار بالا رفته است، می‌توان امیدوار بود که زبان قرآن کریم به واسطه آن به درستی به مخاطبان منتقل شود.

وی تأکید قرآن کریم و بزرگان دین به مطالعه و تعمق در قرآن را بزرگترین ضرورت ترجمه قرآن کریم برای سنین گوناگون از جمله مخاطب کودک و نوجوان دانست و افزود: باید به خاطر داشت که با وجود تمامی تأکیدی که در امر ترجمه قرآن وجود دارد، در بسیاری از موارد ترجمه صرف کاربردی ندارد و تفسیر قرآن برای

دک و نفوذ بیشتر به معانی آیات نیز باید در آن لحاظ شود که این امر در ارتباط با مخاطبان کودک و نوجوان خود را بیشتر نشان می‌دهد. برگزیده بیست و ششمین دوره جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی در ادامه گفت: هنگامی که تفسیر آیات قرآن در کنار معانی آیات برای نوجوان و حتی مخاطب کودک بیان می‌شود، به دلیل بیان موقعیت‌های مکانی، زمانی و نیز شان نزول آیات و نیز نظر بزرگان دین در ارتباط با آیات و موضوعات مطرح شده در آنها می‌تواند به فهم و ارتباط او با آیات قرآن کمک قابل توجهی بکند. شیخی با رد این موضوع که شأن آیات قرآن با ترجمه ساده آن برای مخاطب کودک و نوجوان نزول می‌کند، تأکید کرد: شأن قرآن در توجه به اهمیت و تأکیدی است که قرآن به خواننده شدن خود می‌دهد و لذا لزوم ترجمه قرآن کریم است که شأن آن را بالا می‌برد و بیانگر میزان اهمیت و توجهی است که باید به آیات الهی برای درک مبذول داشت.

وی در ادامه با بیان اینکه در حال حاضر حرکت مناسبی در میان مفسرین قرآن برای خلق تفاسیر سلیس و روان برای رجوع مخاطبان جوان و نوجوان وجود دارد، افزود: عمده‌ترین نیازی که باید در این تفاسیر توسط محققان و مفسران مورد توجه قرار گیرد، بیان ساده مفاهیم موجود در آیاتی است که از نظر ظاهر مناسب سن مخاطب کودک و نوجوان نیستند.

تفسیر؛ سودمندتر از ترجمه برای کودکان

به نظر می‌رسد، تفسیر، تأویل و تعبیر از معانی قرآن کریم می‌تواند نتیجه بهتری نسبت به ترجمه را برای مخاطبان کودک و نوجوان به ارمغان بیاورد.

«غلامرضا امامی» - نویسنده و محقق ادبیات دینی کودک و نوجوان - ورود ترجمه قرآن به ساحت ادبیات کودک و نوجوان را به علت مقدس بودن متن و کلام قرآن بسیار دشوار دانست و بیان کرد: کلام قرآن همان‌گونه که از اسم آن نیز به ذهن متبادر می‌شود، دارای قدسیتی است که نزدیک شدن به درک معانی آن نیازمند توانایی‌هایی مانند ایمان فردی، تبحر در شناخت کلام عربی و نیز شناخت روحیه و واژگان کودک و نوجوان به صورت همزمان است که این سه اصل را کمتر کسی به صورت یک‌جا در روزگار مادر خود داراست.

نویسنده کتاب «عبادتی چون تفکر نیست» افزود: کودکان نسبت به نوجوانان سطح ذهنی محدودتری برای درک مفاهیم و واژه‌ها دارند و لذا در یک نگاه کلی، حرکت به سوی ترجمه قرآن کریم برای آن‌ها مطلوب به نظر نمی‌آید. البته این موضوع در ارتباط با نوجوانان از دشواری کمتری برخوردار است، اما هنگامی که بسیاری از متکلمان ما کلام قرآن را دارای هفتاد بطن می‌دانند که هر بطن آن نیز نزدیک به هفتاد معنی را در درون خود به صورت پنهان شده داراست، به روشنی متوجه این موضوع خواهیم شد که نزدیک شدن به ساحت حقیقی معانی این کلمات برای مخاطبان کودک و نوجوان بسیار دشوار است. مترجم کتاب «لرزنده» در ادامه بهترین راه آشنایی مخاطبان

کودک و نوجوان با معانی قرآن کریم را حرکت به سوی بازنویسی مفاهیم مستتر در قرآن کریم برای آن‌ها دانست و گفت: بازنویسی بی‌شک با توجه به میزان درک مخاطب از معانی و واژگان قرآن کریم انجام می‌گیرد، اما در ترجمه هر اندازه هم که واژگان ساده را به کار ببریم، نمی‌توان انتظار داشت که بتواند معانی حقیقی کلام قرآن را در ذهن کودک و نوجوان به واسطه آن جای داد.

امامی ادامه داد: بازآفرینی مفاهیم قرآن با زبان ساده موضوعی است که زبان فارسی می‌تواند به راحتی آن را تحقق ببخشد. نباید فراموش کنیم که نه تنها زبان فارسی که هیچ زبان دیگری قدرت ترجمه حقیقی قرآن را در خود دارا نیست و هنگامی که این امر بخواهد به بخشی از ادبیات موجود در زبان فارسی نیز محدود شود، بسیار دشوارتر خواهد بود.

امامی در پایان درباره این اعتقاد که ترجمه قرآن برای کودکان زمینه‌ای است برای انس بیشتر آن‌ها با کلام الهی، گفت: خداوند برای نوجوانان سن معینی را برای بلوغ فکری قرار داده است که به معنی شروع پروسه درک و یادگیری مفاهیم بیرونی توسط آن‌هاست. در این میان ما نباید شتابزده از این محدوده فراتر برویم و به نوعی به تربیت تزیینی اقدام کنیم، چرا که این حرکت نه تنها باعث آشنایی مخاطب کودک و نوجوان با قرآن کریم نمی‌شود، بلکه مانند تأکید صرف برای حفظ قرآن از سوی کودکان و نوجوانان موجب برداشت‌های ظاهری و بدون توجه به معانی قرآن کریم از سوی آن‌ها می‌شود.

مخاطبان «کودک» را از «نوجوان» در ترجمه قرآن جدا کنیم

متن یادداشت سادات اخوی به این شرح است:

«بسمه تعالی

در ابتدا، لازم است به این نکته توجه کنیم که متن قرآن شریف، برای مخاطب سنی خاصی نازل نشده و بنای حضرت پروردگار این بوده که نسل‌های گوناگون و مخاطبان سنی متفاوت، بهره‌مندان از فرهنگ کتاب مقدس باشند. ممکن است همین نکته، اصل بحث را محو کند و به این نکته، اضافه می‌شود. گستردگی و رشد شتابزده رسانه‌های دیداری و شنیداری... که در زمانی کوتاه، مرزبندی‌های سنتی میان گروه‌های سنی را از بین برده‌اند. اما

«سید محمد سادات اخوی» معتقد است که در ترجمه قرآن

برای کودکان و نوجوانان، لازم است مخاطبان سنی «کودک» از

«نوجوان» جدا شود و آنچه از ویژگی‌های ادبیات متناسب دوگروه

سنی می‌دانیم، در ترجمه نیز رعایت شود.

«سید محمد سادات اخوی»، شاعر و نویسنده ادبیات دینی

کودکان و نوجوان، با نگارش یادداشتی برای نشریه قرآنی رایحه

نظر خود را در ارتباط با ورود به حیطه این نوع از ترجمه قرآن کریم

بیان کرده است.

به مدد توضیح ساده، صمیمی و اصیل پدران و مادران، سراغ متن قرآن رفتیم. آنچه از آن را فهمیدیم، فهمیدیم و آنچه نفهمیدیم، به عبور زمان سپرده شد و تدریجی دریافتیم.

اگر بر الزام اصل بحث مُصر و قایل به ترجمه‌ای ویژه باشیم نیز شیوه ورود به حوزه ترجمه قرآن، حایز اهمیت است. ممکن است

شیوه برخی از نویسندگان و مترجمان معاصر کارساز باشد که مانند استاد «مصطفی رحماندوست»، از جزء ساده‌تر «سی‌ام» قرآن آغاز کرده‌اند و این جزء را کلید گنجینه کرده‌اند. این همان شیوه‌ای است که از دیرباز، وسیله آموزش بسیاری از جلسه‌های قرآنی و نظام آموزشی رسمی نیز بوده است.

ممکن است شیوه‌ای دیگر نیز به کار آید. شیوه‌ای که مبتنی بر ترجمه سوره‌های برگزیده و منطبق با علاقه‌مندی‌های کودکان یا نوجوانان باشد. به عنوان نمونه، سوره‌هایی که حاوی داستان زندگی پیامبران یا بزرگان دینی اند، می‌توانند شیرینی داستانی‌شان را محملی برای ارتباط و انتقال بهتر مفاهیم معنوی کنند. چنین سوره‌هایی می‌تواند پل ارتباطی مناسبی برای گذر مخاطبان از رود توفانی «صرف و نحو» و رسیدن آنان به مفهوم اصلی قرآن باشند. شبیه چنین کاری را به‌صورتی دیگر، انتشارات مدرسه در قالب «حکایت آیه‌ها» منتشر کرده است. مجموعه‌ای که فقط داستان «شأن نزول آیه‌ها» را روایت کرده است.

امروز، بیش از ترجمه و شیوه‌های آن، نگران فاصله گرفتن نوجوانان از درک نخستین وسیله ورود به ساخت قرآن، یعنی «زبان عربی» هستیم که به یاری نظام آموزشی نامناسب، رشدی روزافزون دارد و گمان می‌کنم پیش از بحث درباره ترجمه، خوب است سری به نظام آموزش زبان عربی بزنیم که به نظرم، دانش‌آموزان را به صورت غیرمستقیم از مطالعه و درک قرآن باز می‌دارد و برای رفع عذاب و جدان، بار این سهل‌انگاری را بردوش مدرسان قرآن و مربیان پرورشی می‌گذارد.

به دلیل اهمیتی که برای اصل بحث قایلیم؛ با تسامح و تأکید، معتقدم در نگاه به ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان، لازم است مخاطبان سنی «کودک» را از «نوجوان» جدا کنیم و آنچه از ویژگی‌های ادبیات متناسب دو گروه سنی می‌دانیم، در ترجمه نیز رعایت شوند.

از سوی دیگر، بخشی از قرآن را «آیات الاحکام» تشکیل می‌دهند که به‌صورت آزاد، ربطی مستقیم به گروه سنی مخاطبان ما ندارند و اگر بنا بر این باشد که همه متن قرآن برای کودکان یا نوجوانان منتشر شود؛ طبیعی است که با رسیدن به آیات الاحکام، حرکت مترجم متوقف خواهد شد. به این مسئله، نکته‌های تخصصی‌تر تفسیری، تفکیک آیه‌های محکم و متشابه و مانند این‌ها را نیز بیفزایید که در جای خود، می‌توانند مترجم را گرفتار دشواری‌های گوناگونی کنند؛ چنان‌که بزرگانی مانند زنده‌یادان «مهدی الهی قمشه‌ای»، «شیخ رضا سراج»، «علامه طباطبایی» و استاد ایشان مرحوم «قاضی تبریزی» و دیگران را نیز در تنگنا گذاشته‌اند. البته از دشواری واژگان چندپهلوی و متشابه عربی نیز می‌گذرم که یقین دارم مترجمان با تدبیر، گرفتار آن نخواهند شد.

فقط براساس تجربه در ترجمه دعاها و روایت‌های دینی معتبر، گمان می‌کنم بیش از ترجمه‌ای ویژه گروه سنی کودکان یا نوجوانان؛ نیازمند متن‌هایی ساده، دقیق، رسا و بهره‌مند از اکسیر ادبیاتیم. متن‌هایی که بیش از اشاره به «متن»، پیش درآمد مطالعه خود قرآن باشند و مخاطب کودک یا نوجوان را که بهره‌مند از علوم امروز و گرفتار پرسش‌های فراوان است؛ در نهایت تدبیر، شناخت و بی‌فراکنی، وارد متن قرآن کنند و پس از ورود، با اطمینان از سلامت شیوه ورود، او را به حال خود بگذارند. برای اثبات این نظر، کافی است به شیوه ورود نسل‌های پیشین و آغاز مطالعه خود نگاهی کنیم. همه بی‌آنکه ترجمه‌ای متناسب گروه سنی مان داشته باشیم؛ بالیدیم و

به عنوان نمونه، سوره‌هایی که حاوی داستان زندگی پیامبران یا بزرگان دینی اند، می‌توانند شیرینی داستانی‌شان را محملی برای ارتباط و انتقال بهتر مفاهیم معنوی کنند

امروز، بیش از ترجمه و شیوه‌های آن، نگران فاصله گرفتن نوجوانان از درک نخستین وسیله ورود به ساخت قرآن، یعنی «زبان عربی» هستیم

مخاطبان کودک را در ترجمه قرآن دسته‌بندی کنیم

«محمد رضا محمدی پاشاک»، نویسنده کودک و نوجوان، با اشاره به لزوم خلق ترجمه‌های جدید از قرآن ویژه مخاطب کودک و نوجوان گفت: با دسته‌بندی مخاطبان بر اساس سطح یادگیری و گروه‌های سنی می‌توان به سمت خلق این ترجمه‌ها پیش رفت.

محمد رضا محمدی پاشاک، نویسنده کودک و نوجوان، با اشاره به اینکه در هنگام نگارش با موضوع قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان باید توجه داشت که آنچه می‌نویسیم باید امری معلوم و مرسوم برای مخاطب باشد، گفت: اگر اسرار و رموز خاص موجود در کلام وحی را کنار بگذاریم، آنچه در کلام وحی باقی می‌ماند به راحتی و با اندکی ساده‌سازی و به صورت ترجمه قابلیت ارائه به تمامی گروه‌های سنی را داراست، چرا که متن قرآن نیز به این نکته اشاره دارد که برای انسان نازل شده است و نه برای مخاطبانی با سن خاص.

نویسنده رمان «سوران قلعه سپید» افزود: به نظر می‌رسد ارائه توصیفات متشابه و نیز عبارات مترادف برای ارائه مفاهیم قرآنی به کودک و نوجوان امری دست‌نیافتنی نیست، ولی نیاز به برنامه‌ریزی دارد. اگر منظور ما از این قشر از مخاطب گروه‌های سنی «الف» و «ب» است، می‌توانیم عباراتی مانند «رحمان» و «رحیم» و نیز خدا و شیطان را با اندکی توصیفات جانبی و با ایجاد گروهی از کلمات برای آن‌ها ساده‌سازی و ارائه کرد، ولی کمتر می‌توان در این مقطع از استعارات و تشبیهات بهره برد که تجمیع این موضوع در قالب یک اثر به پیش‌زمینه‌هایی نیاز دارد که از آن جمله می‌توان به خواندن، آموختن و ایجاد شناخت تاریخی نسبت به متن آیات قرآن اشاره کرد.

وی ادامه داد: به تدریج که با افزایش سن مخاطبان در این گروه روبرو می‌شویم، مانند گروه سنی ج و د و ه و نیز مخاطبان دبیرستانی قرآن کریم می‌توانیم عباراتی مانند «خوف» و «رجا» و نیز هشدارهای قرآن و پیچیدگی‌های رفتار شیطان را گوشزد کرد و در ادامه از کسب فلاح و رستگاری توسط آنان سخن به میان آورد، اما در این مقطع نیز زبان و شیوه بیان از موضوعاتی است که نمی‌توان به سادگی از کنار آن‌ها گذشت.

محمدی در ادامه با اشاره به اینکه نوجوان انسانی واقع‌گرا و بیرونی است، افزود: نوجوان در سنی است که برای هر مفهوم ازای تصویری طلب می‌کند و شیفته کنش‌ها و واکنش‌ها است و درست در همان سنینی است که ما می‌توانیم برای او از حق و عدالت بگوییم، چرا که نگاه او به سمت آینده است و آینده‌نگری یکی از اصلی‌ترین پیام‌های الهی مطرح شده در قرآن کریم است.

نویسنده «در سایه صنوبر» در ادامه گفت: قرآن کریم آینده‌نگری را تا اندازه‌ای مد نظر قرار داده است که انسان را به عنوان وارث زمین معرفی می‌کند و برای او امام و رهبر نیز معرفی می‌کند و همه این موارد از خصوصیات است که اندیشه نوجوانان محل شکل‌گیری ابتدایی آن‌ها است و لذا لزوم حرکت به سمت خلق ترجمه‌هایی از قرآن کریم برای آن‌ها را می‌توان از این جا به خوبی دریافت.

وی در پایان تصریح کرد: خداوند صراحتاً در سوره مبارکه بقره می‌فرماید که این کتاب راهنمای فرهیختگان برای رستگاری است و این حد و سطح مفاهیم موجود در کلام وحی را نشان می‌دهد، اما وقتی در مجموع می‌بینیم که چقدر خداوند انسان را به سمت خود دعوت می‌کند آنگاه می‌توانیم بفهمیم که در ارتباط با این موضوع چقدر غفلت به خرج داده‌ایم.

گزینش در ترجمه داستان‌های قرآن برای کودکان

به گفته «محمدتقی اختیاری» داستان‌ها و حکایت‌های قرآن را می‌توان به صورت گزینشی برای مخاطب کودک و نوجوان برگزید و ترجمه کرد.

برگزیده بیست و چهارمین دوره کتاب سال جمهوری اسلامی در بخش کودک و نوجوان انتخاب گزینشی قرآن جهت ترجمه آن برای مخاطبان کودک و نوجوان را بدون مانع دانست و افزود: در زمان قدیم نیز برای ارائه قرآن سراغ عم جزء می‌رفتند. دلیلی ندارد که بخواهیم همه آیات را به مخاطبان ارائه دهیم به هر حال قرآن دارای سبک‌ها مختلفی است و همه انسان‌ها قادر به فهم آن نیستند.

به گفته اختیاری در حال حاضر مسیحیان کتاب مقدس خود را به صورت مستقیم به کودکان و نوجوانان ارائه نمی‌کنند، بلکه در قالب کتاب‌هایی مانند زندگانی عیسی از زبان یوحنا آن را ارائه می‌کنند که در واقع بیشتر جنبه داستانی دارد.

وی تاکید کرد: ترجمه مفهومی قرآن مانعی در جهت وفاداری به متن ایجاد نمی‌کند، باید دانست که اساساً ترجمه خود به معنی انتقال معانی مفاهیم است و نه انتقال جزء به جزء متن. درباره قرآن اگر بخواهیم عین کلمات را ترجمه کنیم، به احتمال زیاد با جاذبه همراه نخواهد بود و لذا سبک کار و وفاداری مفهومی است که می‌تواند قابل توجه باشد، اما قطعاً باید در انتخاب نوع مفاهیم میان مخاطب کودک و نوجوان تفاوت قائل شد.

اختیاری در ادامه افزود: اگر بخواهیم نسل جدید و کودکان امروز را که شاید به دلیل عوامل متعددی تا حدی دین‌گریزی نیز در آن‌ها دیده می‌شود، به سمت قرآن و درک آن بکشانیم، نیاز داریم که ترجمه‌های موجود را تغییر دهیم. ترجمه‌های موجود برای انسان‌های معتقد و آشنا با معارف دینی مناسب است، اما برای علاقه‌مند کردن یک نوجوان به قرآن نیازمند تغییر در زبان ترجمه‌هایمان هستیم.

«محمدتقی اختیاری» نویسنده و محقق ادبیات دینی کودک و نوجوان با بیان اینکه آنچه ما به عنوان اعجاز قرآن باید مورد توجه قرار دهیم، وجه هدایتی قرآن کریم است، گفت: وجه هدایتی قرآن بر اساس مفهوم و معنی آن است که شکل می‌گیرد و نه ترجمه لغات آن. نباید فراموش کنیم که یکی از وجوه اعجاز قرآن فصاحت و بلاغت است که تنها عرب‌زبانان فصیح و بلیغ قادر به درک و فهم آن می‌شوند و نه حتی مردم عادی و لذا ما نیز برای ارائه قرآن به نسل نوپای کشورمان نباید درگیر صرف ترجمه کلام شویم، بلکه باید به سمت انتقال معنی و مفهوم به کمک ترجمه پیش برویم.

اختیاری در ادامه با بیان اینکه قرآن را می‌شود برای کودکان ترجمه کرد، اما نوع نگارش آن با سایر ترجمه‌ها متفاوت است، گفت: دلیلی برای ترجمه تحت‌اللفظی قرآن برای کودک و نوجوان وجود ندارد و تنها می‌توان به انتقال مفاهیم برای آن‌ها اقدام کرد. به ویژه مطابق با سن آن‌ها داستان‌ها و حکایت‌های داستانی قرآن را می‌توان به صورت گزینشی برای مخاطب کودک و نوجوان برگزید و ترجمه کرد.

این نویسنده افزود: به هر حال بسیاری از آیات قرآن برای مخاطب بزرگسال هم قابل درک کامل نیست و به طبع آن کودکان برای مثال قادر به درک مقوله‌ای مثل آیات متشابه قرآن کریم نیستند، ولی آیات مرتبط با سرگذشت اقوام و مباحث اخلاقی مطرح شده در آن قابل ترجمه است و کودکان آن را می‌فهمند و حتی به روشنی تقدس موجود در آیات قرآن را نیز درک می‌کنند.

نیاز امروز کودکان در حوزه قرآن فراتر از ترجمه است

باشیم، کودک بیشتر با مفهوم آیه آشنا می‌شود و درک بیشتری حاصل می‌کند.

نویسنده کتاب «خدا و قصه‌هایش» تصریح کرد: البته این نکته را نباید از نظر دور داشت که در ارائه ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان مترجم نباید از قرآن فاصله بگیرد و سلیقه‌ای مفاهیم قرآن را بیان کند، ولی در عین حال لازم است، اقتضائات کودک را هم مورد توجه قرار دهد.

حیدری ابهری در اشاره به دلایل کمبود ترجمه موفق از قرآن برای کودک و نوجوان گفت: کمبود ترجمه قرآن موفق در این حوزه به دلیل نیافتن قالب‌های مناسب برای بیان مفاهیم قرآنی به کودکان از سوی مترجمان است. مترجمان معمولاً در ترجمه قرآن برای کودک نیز از همان شیوه، زبان و سبک ترجمه بزرگسال استفاده می‌کنند، در صورتی که در ترجمه قرآن کودک و نوجوان گاهی لازم است برای توضیح یک آیه در چند سطر حکایت یا داستانی شرح داده شود، اگر صرفاً به دنبال ترجمه برای انتقال مفاهیم قرآن باشیم و تصور کنیم با ترجمه مفاهیم قرآن در اختیار بچه‌ها قرار می‌گیرد، اشتباه است.

ابهری در پاسخ به این پرسش که چرا در ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان اینقدر دیر وارد شده‌ایم، گفت: در گذشته نیز بحث ارائه مفاهیم قرآنی برای کودک و نوجوان وجود داشت و نویسندگانی به آن همت داشتند، هیچ‌گاه این‌گونه نبوده که مادر انتقال مفاهیم کوتاهی کنیم، داستان‌های قرآن که سال‌هاست از سوی نویسندگان برای کودک و نوجوان تألیف می‌شود نیز بخشی از قرآن است، ولی امروزه شیوه آن را اندکی تغییر داده و به ترجمه مستقیم آیات پرداخته‌ایم.

این نویسنده ادبیات کودک و نوجوان افزود: در حال حاضر فضای موجود از نوآوری و ابتکار کمی دور شده است. اگر مراکز علمی وجود داشته باشند که به صورت فعال عمل کنند و برای نیازسنجی، اولویت‌بندی، معرفی و تبلیغ آثار اقدام کنند، کیفیت آثار و علاقه‌مندی مخاطبان به ویژه کودکان به آثار قرآنی و دینی افزایش خواهد یافت.

وی ادامه داد: بسیاری از نویسندگان به دلیل حساسیت موجود در این حوزه و سختی کار، از ورود به آن امتناع می‌کنند. برای رفع این مشکل باید به آسیب‌شناسی آن پردازیم.

حجت‌الاسلام والمسلمین «غلامرضا حیدری ابهری»، نویسنده قرآنی کودک و نوجوان، ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان را امکان‌پذیر دانست و گفت: نیاز امروز کودکان در حوزه قرآن فراتر از ترجمه آن است، کودکان ما نیازمند درک عمیق‌تری از آیات قرآن هستند که این درک عمیق علاوه بر ترجمه با شرح، تصاویر و ارائه گزارشی مفاهیم قرآن حاصل می‌شود.

حجت‌الاسلام والمسلمین «غلامرضا حیدری ابهری»، نویسنده قرآنی کودک و نوجوان، با بیان این مطلب گفت: ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان قطعاً امکان‌پذیر است، اما به نظر من در حوزه کارهای قرآنی برای کودک و نوجوان ما به چیزی بیش از ترجمه نیاز داریم. کودکان برای رسیدن به عمق مفاهیم قرآن باید شرح‌آیات را بدانند و با استفاده از تصاویر و حکایت‌ها و قصه‌های قرآنی مفاهیم قرآن را عمیقاً درک کنند.

وی ادامه داد: اگر مولفان و مترجمان قرآن برای کودک و نوجوان به دنبال همان قالب‌هایی که برای بزرگسال استفاده می‌شود، باشند، نمی‌توانند موفقیتی حاصل کنند. برای نمونه ما برای بزرگسال تفسیر ترتیبی داریم که از سوره «حمد» تا «ناس» را شامل می‌شود. این تفسیر برای کودک هیچ‌گونه کاربردی ندارد، چرا که بسیاری از آیات قرآن نه تنها برای کودکان قالب فهم نیستند، بلکه لزومی هم برای بیان آن‌ها در ترجمه وجود ندارد، بنابراین ما می‌توانیم گزینه‌ای از تفسیر را برای کودک داشته باشیم.

حیدری ابهری با بیان این مطلب که می‌توان آیات مرتبط با قصه‌ها و نکات علمی قرآن کریم را در ترجمه برای کودک و نوجوان بیان کرد، گفت: این انتخاب‌گزینه‌ای قالبی از بیان مفاهیم قرآنی برای کودک و نوجوان است، حتی می‌توان گزارشی از آیات را برای کودکان ارائه کرد، مترجم باید برای بیان مفاهیم قرآنی به کودکان از بهترین قالب‌های ممکن استفاده کند و حتی المقدور تلاش داشته باشد تا اثر خود را با ویژگی‌های جذاب بصری بیامیزد.

نویسنده کتاب «دایرةالمعارف قرآنی کودکان»، ترجمه قرآن ترجمه «مصطفی رحماندوست» از قرآن برای کودکان را در ارائه توضیحات اضافی با خط دیگر ترجمه‌ای موفق دانست و گفت: زمانی که ما در ترجمه توضیحاتی علاوه بر متن ترجمه داشته

بیان مضامین قرآن به زبان کودکان را نباید

ترجمه دانست

کلمه متن قرآن کریم است، توجه داشته. این ترجمه‌ها یا به همراه تفسیر است و یا به همراه زیرنویس در متن اصلی و یا به نحوی نوعی شارح متن است و لذا از ساحت اصلی ترجمه متن بسیار فاصله دارد و به نظر من ترجمه به شمار نمی‌آید.

این نویسندگان و نوجوانان داد: برای آشنایی و حتی ترجمه قرآن کریم برای مخاطب کودک و نوجوان ما معمولاً به سراغ سوره‌های کوچک انتهایی قرآن کریم می‌رویم در حالی که معنی بسیاری از الفاظ و اصطلاحات مطرح شده در آن مانند «کوثر» و یا «تکاثیر» خود احتیاج به تفاسیری دارد که به هیچ عنوان قابل درک برای مخاطب به ویژه کودک نیست.

به گفته کلهر برای ایجاد ارتباط میان مخاطب کودک و قرآن کریم می‌توان به سمت ساده‌نویسی متن آن به فارسی و استفاده از عبارات منظوم نیز حرکت کرد، اما نام این‌کار ترجمه نیست و در حقیقت نوعی تفسیر ساده شده است. وفاداری به متن اصلی‌ترین نکته در ترجمه است که حساسیت آن برای مخاطب کودک و نوجوان نیز بیشتر از سایر موارد مطرح است و لذا تفسیر به رأی در معنی کردن بسیاری از لغات موجود در قرآن کریم را نمی‌توان به معنی ترجمه دانست.

«فریبا کلهر» با بیان اینکه ترجمه قرآن برای کودکان به دلیل زبان ادیبانه کلام وحی امکان ندارد، گفت: شاید بتوان برای مخاطب کودک، مضمون آیات را با افزودن نکاتی به آن به عنوان برداشتی ادبی از قرآن ارائه کرد، اما این امر به معنی ترجمه قرآن نیست.

«فریبا کلهر»-نویسنده کودک و نوجوان- با بیان اینکه ترجمه تحت‌اللفظی کلام قرآن برای مخاطب کودک امکان‌پذیر نیست، گفت: زبان قرآن کریم، زبانی دشوار و بسیار ادیبانه است و اینکه این زبان را بتوان برای مخاطب کودک ترجمه کرد، با توجه به دامنه لغات موجود در اختیار ما امکان‌پذیر نیست. وی افزود: شاید بتوان برای مخاطب کودک، مضمون را نگاه داشت و به آن نکاتی را اضافه کرد و به عنوان برداشتی ادبی از قرآن ارائه کرد، اما باید توجه داشته باشیم که این امر دیگر به معنی ترجمه قرآن نیست.

کلهر با اشاره به اینکه در ارتباط با مخاطب نوجوان تا حدی این موضوع کاهش پیدا می‌کند، ادامه داد: در ارتباط با مخاطب نوجوان تلاش برای ترجمه قرآن کریم بیشتر انجام گرفته است، اما این کار نیز کمتر به ساحت اصلی ترجمه که برگردان کلمه به

در ارتباط با مخاطب نوجوان تلاش برای ترجمه قرآن کریم بیشتر انجام گرفته است، اما این کار نیز کمتر به ساحت اصلی ترجمه که برگردان کلمه به کلمه متن قرآن کریم است، توجه داشته

فضایی ایجاد کنیم که کودکان لایه‌های گوناگون کلام قرآن را درک کنند

و ساده شده با این دایره کلامی حتی برای مخاطبان بزرگسال قرآن کریم در جامعه امروز ما نیز ضروری است و البته منظور از این کلام برگزیدن معادل‌های مناسب برای واژگان است، نه تغییر مفهوم و معنای کلام قرآن.

نظر آهاری حجم کلمات موجود در زبان فارسی را برای دستیابی به ترجمه‌های امروزی و ساده از قرآن برای مخاطب نوجوان کافی دانست و گفت: ساده‌گویی بارها و بارها دشوارتر از پیچیده‌نویسی است و این معنای ظریفی است که قرآن کریم از آن برای اعجاز خود بهره برده است که همانا سخن گفتن با اقشار گوناگون مردمی است که مخاطب او به شمار می‌روند.

به اعتقاد نظرآهاری، ترجمه، تفسیر و تأویل در ارتباط با قرآن کریم همواره به هم گره خورده‌اند و حتی در بسیاری از موارد بدون تفسیر و تأویل امکان دریافت و درک صحیح آیات قرآن کریم امکان پذیر نیست و لذا ارتباط توأم با شناخت با قرآن به عنوان متنی برای ترجمه به ویژه در ارتباط با مخاطبان نوجوان و کودک یکی از شروط مهم موفقیت در ترجمه آن است.

وی همچنین افزود: در ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان باید فضایی ایجاد کرد که مخاطب بتواند لایه‌های گوناگون کلام قرآن را درک کند، چرا که این جزئی از اعتقاد ماست که هر کس می‌تواند با تلاش به سطوح مختلف درک آیات قرآن کریم دست یابد.

نویسنده «لیلی نام تمام دختران زمین است» در ادامه این گفت‌وگو به تجربه کشورهای غربی در ارتباط با ترجمه متون مقدس برای مخاطبان کودک و نوجوان اشاره کرد و گفت: در این کشورها مطالب پیچیده و عمیق فلسفی امروزه برای مخاطبان کودک و نوجوان به شیوه‌های مناسب ساده شده است و حتی این تجربه در ارتباط با متون مقدسی مانند انجیل نیز کاربرد و بازتاب مناسبی را برای خود دارا شده است.

نظرآهاری یکی از آفت‌های فعالیت در حوزه کودک و نوجوان را فعالیت‌های شخصی و انفرادی در این حوزه دانست که در این میان لزوم و باید‌ها و نبایدهای ترجمه قرآن کریم نیز به چشم می‌خورد، در حالی که به اعتقاد وی، با ایجاد نهاد یا تشکلی برای جمع شدن و اظهار نظر گروهی فعالان این عرصه، فعالیت در این زمینه می‌تواند با نوعی هدف‌مندی ویژه دنبال شود و تعداد زیادی از فعالان این عرصه به زوایای پرداخته نشده در این نوع ادبی توجه نشان دهند.

عرفان نظرآهاری ترجمه قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان را به معنی کاربرد همزمان ترجمه، تفسیر و تأویل می‌داند و معتقد است در ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان باید فضایی ایجاد کرد که مخاطب بتواند لایه‌های گوناگون کلام قرآن را درک کند، چرا که این جزئی از اعتقاد ماست که هر کس می‌تواند با تلاش به سطوح مختلف درک آیات قرآن کریم دست یابد

عرفان نظرآهاری، ترجمه قرآن در ایران را دارای دو گروه مدافع و مخالف در طول تاریخ دانست و افزود: پیش از صحبت به منظور باید‌ها و نبایدهای ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوان باید بدانیم در طول تاریخ مخالفان ترجمه معتقدند که زبان عربی باید به عنوان عامل پیونددهنده و ایجاد اتحاد میان مسلمانان دارای قابلیت بالاتری برای انتقال تعالیم الهی باشد، اما پیچیدگی لفظی و اعجاز کلامی قرآن نیز همواره مانع از آن شده است که بتوان به ترجمه این متن اقدام کرد و از سوی دیگر مدافعان بحث ترجمه نیز همواره معتقد بوده‌اند که این عمل ترجمه قرآن در واقع اقدام به دعوت عمومی و جهانی است که قرآن کریم خود آن را بشارت داده است و معتقد بودند که با بیان و شرح برخی از لغات و واژگان و اصطلاحات قرآنی می‌توان برای این پیچیدگی فائق آمد.

وی ادامه داد: زبان همواره به عنوان موجودی زنده تلقی می‌شده است که در گذر زمان تغییر می‌کند و مناسبت‌های فرهنگی و اجتماعی متفاوت نیز در طول تاریخ ظواهر آن را تغییر داده است. اما هنگامی که مترجم بخواهد به فعالیت بر روی متنی مانند قرآن که اعجاز آن بیان و کلام آن است، کار کند، کار بسیار دشواری را پیش رو خواهد داشت.

وی با بیان اینکه ترجمه قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان امری پذیرفته شده است، گفت: در میان بسیاری از متون ترجمه شده حاضر در زبان و ادبیات فارسی دیده شده است که گذر زمان معنای واژگان به کار رفته در آن ترجمان را برای مخاطب غیر قابل فهم کرده است و آن متن نیاز به ویرایش و حتی ترجمه مجدد دارد. این موضوع نشان می‌دهد که شرایط اجتماعی متغیر ما باعث شده است که شرایط زبانی ما هم هرچند به صورت نامنظم تغییر کند.

نویسنده کتاب «نامه‌های خط خطی» در ادامه با اشاره به حضور حجم متفاوتی از دایره واژگانی که نوجوانان و جوانان و حتی کودکان امروز به کار می‌برند، تأکید کرد: ترجمه و تفسیرهای جدید

درک مفاهیم کلام وحی توسط نوجوانان نیازمند تألیف فرهنگنامه قرآنی است

«بهر روز رضایی کهریز»، نویسنده کودک و نوجوان، معتقد است که وجود یک فرهنگنامه قرآنی که مفاهیم را طبق آموزه‌های قرآن و پیامبر (ص) و با زبانی ساده توضیح دهد، می‌تواند در استفاده مخاطبان نوجوان از مفاهیم قرآن کریم موثر واقع شود.

«بهر روز رضایی کهریز»، نویسنده کودک و نوجوان، بیان این نکته که در جریان برقراری ارتباط مخاطبان، فهمیدن معنای آیات لزوماً با خواندن ترجمه آیات اتفاق نمی‌افتد، اظهار کرد: اگر با صرف مطالعه آیات قرآن می‌شد به طور کامل به معانی آن پی برد، این تعداد تفسیر در حاشیه این کلام مقدس نوشته نمی‌شد. یادمان باشد که بخش عظیمی از این تفاسیر به زبان عربی است و مخاطب آن عرب زبان‌ها هستند. یعنی کسانی که قرآن را به زبان عربی و بدون ترجمه می‌خوانند؛ اما آن‌ها هم نیازمندند که معنای آیات را درست بفهمند.

وی ادامه داد: قرار نیست با ترجمه ساده‌ای از قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان همه مشکلات مربوط به فهم آیه‌های آن مرتفع شود. این فقط گام اول است؛ یعنی کودک و نوجوان با خواندن ترجمه یک آیه، انگیزه پیدا می‌کند تا آگاهی بیش تری نسبت به موضوع کسب کند. آن وقت به سراغ فهم و درک دقیق تر آیات می‌رود. در این صورت هم حتماً باید منابعی باشند که بتوانند به نیازهای او پاسخ دهند و عطش او را بنشانند. برگزیده «جایزه ادبی گام اول» در حوزه داستان کودک افزود: تهیه فرهنگنامه‌های موضوعی، یا ترجمه و تفسیرهای گزینشی یا بیان قصه‌های قرآن یا فرهنگنامه‌های مصور قرآنی، حتی تهیه نمایش‌نامه و فیلم‌های مبتنی بر قرآن برای کودکان و نوجوانان در عین اینکه به جای خویش نیکوست، ولی هیچ‌کدام نافی ترجمه قرآن به زبان ساده‌تر نیست. البته وجود کارهای فرهنگی قرآنی قطعاً کمک بزرگی به فهمیدن قرآن خواهد کرد. به نظر می‌رسد وجود یک فرهنگنامه که

مفاهیم قرآنی را طبق آموزه‌های خود قرآن و پیامبر (ص) و با زبانی خیلی ساده توضیح دهد، بسیار ضروری است. اگر چنین فرهنگنامه‌ای در اختیار کودکان و نوجوانان قرار گیرد، می‌توانند هر جا که نیاز به توضیح بیش‌تری در ارتباط با آیات قرآن داشتند، به آن مراجعه کنند و تصویر دقیق‌تری از آیات قرآن به دست آورند.

رضایی در ادامه گفت: جدای از تمامی این موارد باید از این منظر نیز به ماجرا نگاه کرد که زمانی که یک نوجوان تصمیم می‌گیرد برای خواندن قرآن به سراغ این کتاب شریف برود، تلاش می‌کند معنای چیزی را که می‌خواند نیز بداند. در نتیجه دو راه بیشتر در اختیار او قرار نمی‌گیرد، یا باید به یک ترجمه بزرگسالانه رو بیاورد یا باید ترجمه‌ای در دسترس او باشد که حتی الامکان با زبانی ساده‌تر موضوع را بیان کرده باشد.

این نویسنده افزود: یکی از نگرانی‌هایی که امروزه در این زمینه وجود دارد، این است که امکان دارد برخی از مطالب قرآن، که با زبان صریحی برای مخاطب بزرگسال بازگویی شده است برای گروه سنی کودک یا نوجوان مناسب نباشد. رضایی افزود: پیش از ورود به بحث ترجمه باید به چهار

نکته توجه ویژه داشت: اولاً خدا به این امر آگاه بود که ممکن است برخی از خوانندگان این کتاب کودک یا نوجوان باشد، ثانیاً این کتاب شریف همین حالا هم در دسترس بچه‌ها قرار دارد و به هر جای آن که بخواهند می‌توانند مراجعه کنند و معنای فارسی آن را هم بخوانند. ثالثاً نباید از این نکته مهم غافل بود که کودکان هنگام خواندن قرآن اغلب دست به انتخاب می‌زنند و برخی آیات را انتخاب می‌کنند و می‌خوانند.

نویسنده کتاب «داستان یک چوب» افزود: با در نظر گرفتن تمامی این زوایا می‌توانیم، بگوییم که چنین ترجمه‌ای لزوماً باید در اختیار کودکان و نوجوانان و برای آن‌ها باشد تا در صورت نیاز به آن مراجعه کنند. در

این‌که این ترجمه‌ها می‌تواند به شکل‌های گوناگون عرضه شود تردیدی نیست. چنان‌که ترجمه‌های عرضه شده برای بزرگسالان هم گوناگون و متنوع است. در دنیای کودکان و نوجوانان هم، خانم «فرزانه زنبقی» پیش از ترجمه هر آیه، مقدماتی را مانند داستان شأن نزول آیه، برای فهم بهتر آیه بیان کرده است.

وی در ادامه گفت: قرآن یک متن مقدس است و فضایی که کتاب در آن فرود آمده است با فضای دور و بر مافرق دارد. بنابراین در آن مطالبی خواهد بود که کودکان با مراجعه نخست قادر به فهم آیات نخواهند بود و چون ما نمی‌توانیم چیزی را از خودمان به آن بیفزاییم یا کم کنیم و از وفاداری به متن پله‌ای پایین‌تر بیاییم؛ بنابراین کاری که لازم است انجام گیرد، خلق یک ترجمه حتی الامکان ساده از قرآن است و لا غیر.

رضایی کهریزی در پایان اظهار کرد: نباید انتظار داشت هر کودکی که کتاب را باز می‌کند و ترجمه را می‌خواند، دقیقاً معنا و منظور آیات را بفهمد. چنان‌که درباره بزرگسالان هم همین‌گونه است. ما ممکن است عباراتی را از یک کتاب فارسی بخوانیم و متوجه برخی از معانی آن نشویم.

قرار نیست با ترجمه ساده‌ای از قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان همه مشکلات مربوط به فهم آیه‌های آن مرتفع شود. این فقط گام اول است

یکی از نگرانی‌هایی که امروزه در این زمینه وجود دارد، این است که امکان دارد برخی از مطالب قرآن، که با زبان صریحی برای مخاطب بزرگسال بازگویی شده است برای گروه سنی کودک یا نوجوان مناسب نباشد

چکیده ای از مطالب فصل ششم

کلمه به کلمه خدا را صدا بزن

شیفته همان طنین روز نخستین بود و انگار لذت تمام بازی‌های کودکانه‌اش در درک ناب لحظه‌ای از کلام آن جستجو می‌کرد.

هزار تصویر از برابر دیدگانت می‌گذشت و بزرگ می‌شدی، کتابی برای بدرقه کردن مسافران، برای طلب عافیت خواستن رزمندگان، برای توسل‌های نمناک لحظه‌های تحویل سال، برای توسل‌های ناب شب‌های ماه رمضان، برای طلب مغفرت خواستن درگذشتگان، برای حس شیرین لحظه‌های ناب آغاز یک زندگی و هزار حس شیرین و گذرای دیگر و تو بودی و یک کتاب در میان دستانت.

حالا که امروز خودت چشم می‌گشایی، به ناگهان می‌بینی که دو چشم کوچک از جنس تو به نظاره‌ات نشسته و می‌گوید: بخوان. دستی می‌جنبانی که بخوانی، می‌بینی که تو می‌توانی بخوانی اما نمی‌توانی باز خوانی کنی. کودک تو هم شاید بتواند بخواند، اما انگار نمی‌تواند بفهمد که چه خوانده است. از تواز معنای آیات کتاب آسمانی می‌پرسد و تو تنها نگاهش می‌کنی، جملاتی هست و عبارتی ولی انگار نیست و حالا تنها توهستی و دو چشم نیازمند که به دنبال درک یک معنی به تو دوخته شده و این آغاز هم‌زبانی است.

حرف به حرف، کلمه به کلمه، جمله به جمله، برای ما خوانده‌اندش. از همان دوران کوچکی، از همان وقت‌ها که لبخند پدر و آغوش مادر را به عنوان نخستین ادراکمان از هستی حس می‌کردیم، از همان وقت که هر روز به وقت و زمانی معین، طنین صدایی موزون از آن را در فضای پیرامون خودمان حس می‌کردیم و حتی نزدیک‌تر از آن، درست از همان هنگام که نخستین صدای پیچیده در گوشمان بی‌آنکه بدانیم طنین موزون بخش‌هایی از آن بود، درست از همان وقت بود که احساس می‌کردیم حرف به حرف، کلمه به کلمه و جمله به جمله از آن ما را به تسخیر خود درآورده است.

سخت که نخواهم بگویم، می‌نویسم درست از همان موقع بود که حس می‌کردیم که به آن وابسته‌ایم. و یا ساده‌تر از همه این‌ها دوستش می‌داریم. روزگاران که آمدند و رفتند و آدم‌های دیگری؛ از مادر بزرگ‌های همیشه صمیمی تا آموزگاران همیشه جدی، از نگاه مهربان پدر بزرگ‌ها تا چشمان پرتین اساتید دانشگاه، همه را هم که یک طرف می‌گذاشتیم، اما انگار باز هم کودک درون ما بود که

ایجاد کند.

در میان گفت‌وگوهایی که انجام شد نویسندگان بر این عقیده هستند: خلاصه موضوعات مطرح شده از منظر نویسندگان در ارتباط با ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان

■ آگاهی از نوع تمام ترجمه‌های موجود، به این عمل اقدام کنند.

ترجمه کامل قرآن برای کودکان ناشدنی و برای نوجوانان نیز بسیار مشکل است. به نظر می‌رسد زمانی که بزرگسالان با حجم واژگان بالاتری برای استفاده، قادر به ترجمه قرآن نباشند، مسلماً این کار برای کودک و نوجوان نیز امکان‌ناپذیر است.

■ برای ایجاد ترجمه‌ای از قرآن برای کودکان باید تمامی جنبه‌های هنری و زبانی مقتضی سن کودک به طور عمیق مورد کارشناسی قرار بگیرد. و انجام این کار مستلزم ایجاد یک مجموعه عظیم تحقیقاتی - پژوهشی در ارتباط با این موضوع است.

برای ایجاد ترجمه‌ای از قرآن برای کودکان باید تمامی جنبه‌های هنری و زبانی مقتضی سن کودک به طور عمیق مورد کارشناسی قرار بگیرد. و انجام این کار مستلزم ایجاد یک مجموعه عظیم تحقیقاتی - پژوهشی در ارتباط با این موضوع است.

■ رعایت اصول ساده‌نگاری و ساده‌نویسی در ترجمه و انتشار قرآن برای کودکان می‌تواند بسیاری از ابهامات ایجاد شده در ارتباط با آن در ذهن مخاطبان را پاک کرده و راه را برای ایجاد ارتباط صمیمی‌تر میان مخاطب و کلام وحی

■ به نظر می‌رسد مشکل ویژه‌ای از نظر پیدا کردن واژه در زبان فارسی برای ترجمه قرآن برای نوجوانان وجود ندارد. البته مترجم باید واژگانی را بیابد که مفهوم را به شکلی والاتر منتقل کند و به جای انتخاب کلمات سخت از کلمات جایگزین بسیار ساده استفاده کند.

ساده‌نویسی در ترجمه و انتشار قرآن برای کودکان می‌تواند بسیاری از ابهامات ایجاد شده در ارتباط با آن در ذهن مخاطبان را پاک کرده و راه را برای ایجاد ارتباط صمیمی‌تر میان مخاطب و کلام وحی

■ بسیاری از کلمات موجود در متن قرآن ترجمه‌ای یک کلمه‌ای در درون خود ندارند و درک آن‌ها نیازمند استفاده از چندین صفحه شرح و توضیح است که

می‌تواند به عنوان ضمیمه‌ای در انتهای ترجمه‌ای که برای نوجوانان از قرآن صورت می‌گیرد، مورد استفاده قرار گیرد.

معیار ما در ترجمه قرآن کریم برای کودکان و نوجوانان باید میزان درک و فهم آن‌ها از زمان و مکان را در برگیرد. ترجمه قرآن به دلیل حجم بالای دانسته‌های درونی قرآن باید در هر مقطع سنی تحت نظر و مشورت کارشناسان قرآنی انجام شود، چرا که مترجم تا زمانی که به فهم کاملی از آنچه می‌خواهد ترجمه کند دست نیابد، نمی‌تواند به ساده کردن آن بپردازد.

برای ورود به عرصه‌ای مثل ترجمه باید دقیقاً به درکی از دوره سنی مخاطب رسید و این موضوع را مورد توجه قرار داد، اما به نظر می‌رسد تا به امروز آنچه در دستان ما است ذکر این نکته است که حس می‌کنیم قرآن را به همان شکل که ما می‌فهمیم مخاطب ما نیز باید بفهمد.

ساماندهی وضعیت ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان نیازمند تشکیل یک مرکز تخصصی از سوی نهادهای ذیربط در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به منظور جمع‌آوری نظرات نخبگان فعال در این امر و جریان‌سازی پیرامون این موضوع است.

انتخاب گزینشی قرآن جهت ترجمه آن برای مخاطبان کودک و نوجوان بدون مانع است. به نظر می‌رسد نمی‌توان دلیلی یافت که بخواهیم همه آیات قرآن را به مخاطبان نوجوان به صورت ترجمه ارائه

دهیم.

به فعالیت بر روی متنی مانند قرآن که اعجاز آن بیان و کلام آن است کار کند باید این مسأله را مورد توجه قرار دهد.

در ارائه ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان مترجم نباید از قرآن فاصله بگیرد و سلیقه‌ای مفاهیم قرآن را بیان کند، ولی در عین حال لازم است، اقتضائات کودک را هم مورد توجه قرار دهد.

در فرآیند ترجمه یکی از نگرانی‌هایی که امروزه در این زمینه وجود دارد، این است که امکان دارد برخی از مطالب قرآن، که با زبان صریحی برای مخاطب بزرگسال بازگویی شده است برای گروه سنی کودک یا نوجوان مناسب نباشد.

به اعتقاد برخی از اهالی ادب برای ایجاد ارتباط میان مخاطب کودک و قرآن کریم می‌توان به سراغ ساده‌نویسی متن آن به فارسی و استفاده از عبارات منظوم نیز حرکت کرد، اما نام این کار ترجمه نیست و در حقیقت نوعی تفسیر ساده‌سازی شده است. وفاداری به متن اصلی‌ترین نکته در ترجمه است که حساسیت آن برای مخاطب کودک و نوجوان نیز بیشتر از سایر موارد مطرح است و لذا تفسیر به رأی در معنی کردن بسیاری از لغات موجود در قرآن کریم را نمی‌توان به معنی ترجمه دانست.

به نظر می‌رسد در بحث ترجمه قرآن کریم برای مخاطبان کودک و نوجوان وجود راهنمایی که در عین شناخت متناسب و صحیح از مخاطب کودک و نوجوان، به درک صحیحی از متن و مفهوم آیات قرآن کریم رسیده باشد و بتواند خواسته‌ها و نیازهای دو سویه این ماجرا را به شکل هماهنگ تأمین کند، موضوع اساسی و حیاتی است.

به اعتقاد برخی از صاحب نظران قرآن کریم را برای هر گروه سنی نمی‌توان واژه‌به‌واژه به تصویر کشید، بلکه باید خمیرمایه مفهوم آیات را به همراه تحقیقاتی که پیرامون آن انجام می‌شود و جهه داستانی بخشیده و بر اساس این وجهه داستانی از آنان به خلق تصویر بپردازیم.

در فرآیند ترجمه قرآن برای مخاطبان کودک و نوجوان باید توجه داشت که زبان همواره به عنوان موجودی زنده تلقی می‌شده است که در گذر زمان تغییر می‌کند و مناسبت‌های فرهنگی و اجتماعی متفاوت نیز در طول تاریخ ظواهر آن را تغییر داده است. اما هنگامی که مترجم بخواهد

دو فصلنامه

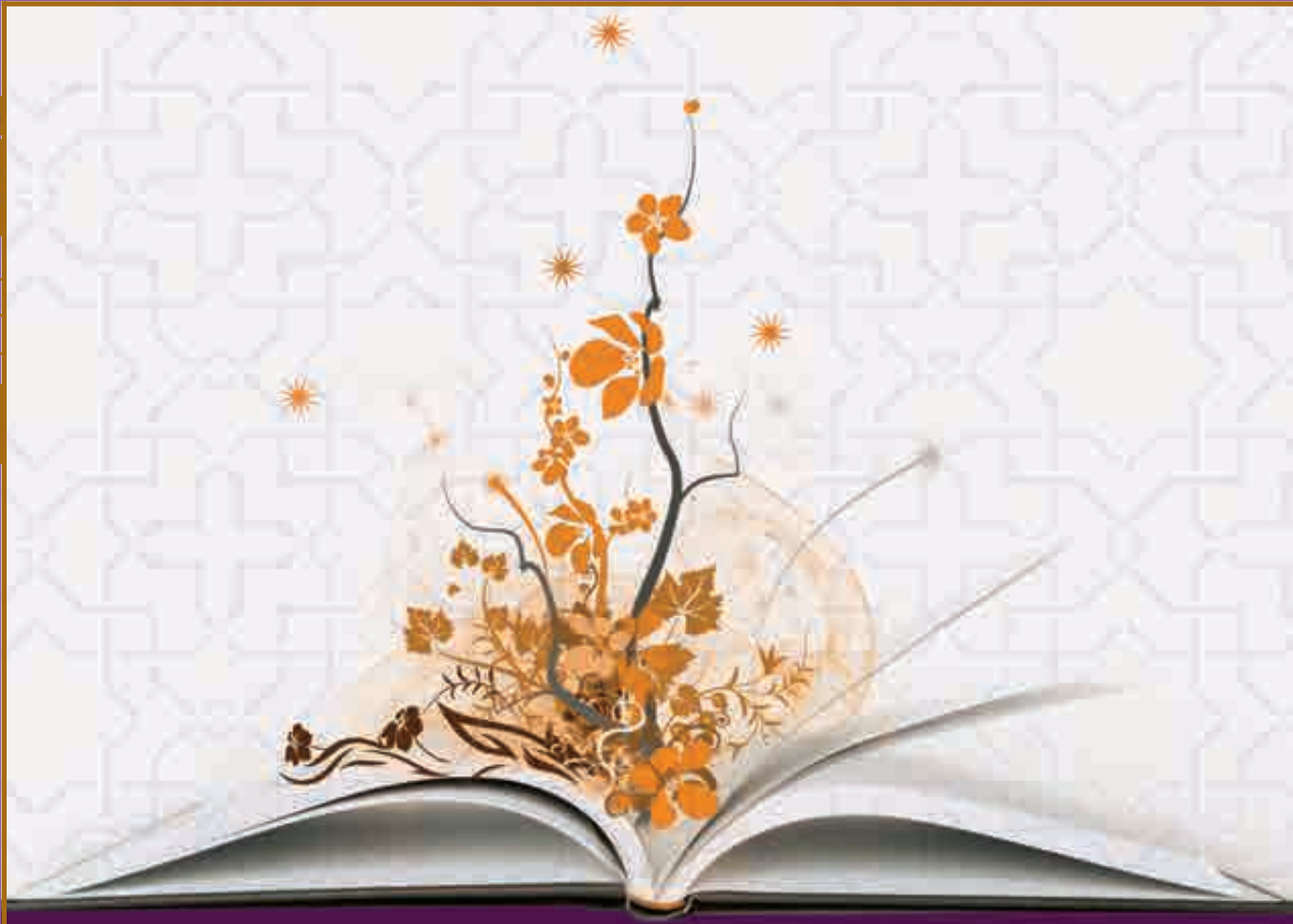
راهی

سال ششم

شماره ۷۷

۱۵ فروردین ۱۳۸۹

۱۰۵

مقالات

بررسی ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان

دشواری‌های گام نخست برای ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان

است و علائمی مانند پرائنز یا قلاب برای تفکیک این دو اثری نمی‌بینیم. نثر ترجمه روان و آزاد است و کوشش بر این بوده است که ترجمه آیات قبل و بعد با انسجام و ارتباط لازم در کنار هم بنشینند و پیوند هر دسته از آیات مرتبط با یکدیگر در ترجمه حفظ شود.

برخی توضیحات مورد نیاز در ترجمه - مانند اعلام، برخی واژه‌ها و نیز توضیحات تفسیری بیشتر - به انتهای کتاب ارجاع شده است و آگاهی‌هایی کوتاه و لازم درباره آن‌ها تحت عنوان یادآوری ارائه شده است.

اگر برای ترجمه قرآن مجید باید دو گام دشوار و اساسی دقت و شیوایی و رسایی را برداشت، ترجمه برای کودک و نوجوان، گام سومی رانیز می‌طلبد و آن بازنگری ترجمه به زبان کودک و نوجوان است. ضرورت یا عدم ضرورت تفکیک ترجمه از تفسیر در این نوع ترجمه و تفسیر قرآن نیز جای بحث دارد.

به خاطر اهمیت این جنبه‌ها در ارزیابی ترجمه و تفسیر قرآن برای کودکان و نوجوانان، نخست به بررسی این اصول، ضوابط و چهارچوب‌ها در کتاب حاضر می‌پردازیم و سپس جنبه‌های دیگر را از نظر می‌گذرانیم.

در زیر فهرستی از ترجمه‌های نادرست ارائه شده برای برخی آیات برای حدود یک چهارم کتاب حاضر، به همراه نشانی و ترجمه درست آن‌ها آمده است. برای پرهیز از طولانی شدن این نوشتار به خاطر

سید «علی محمد رفیعی»، پژوهشگر حوزه ادبیات دینی کودکان - در مقاله «دشواری‌های گام نخست برای ترجمه قرآن برای کودکان و نوجوانان» به بررسی ترجمه «مصطفی رحماندوست» از جزء سی قرآن کریم برای نوجوانان پرداخته است.

رفیعی در این مقاله می‌نویسد: ترجمه جزء سی‌ام از قرآن مجید برای کودکان و نوجوانان کوششی است برای ارائه برگردانی از این کتاب آسمانی به زبانی آسان و متناسب با سطح دریافت و دانش و سلیقه مخاطبان کم سن و سال یا بزرگسالان تازه دانش‌آموخته. مترجم این جزء از قرآن کریم سعی کرده است که کلام دلنشین خدا را به زبانی ساده و صمیمی ترجمه کند، به این امید که ترجمه فارسی آن، برای نوجوانان اهل قرآن و نوسوادان با ایمان فهمیدنی باشد و باعث نزدیکی بیشتر آن‌ها به کلام خدا شود (از پشت جلد کتاب).

کتاب، حاوی متن جزء سی‌ام قرآن مجید به همراه ترجمه‌ای تفسیری یا ترجمه آمیخته با تفسیر برای هر آیه و سوره در صفحه روبه روی آن است. آیات و ترجمه آن‌ها به صورت وسط در وسط در صفحات جای گرفته و با شماره از یکدیگر تفکیک شده‌اند، ولی ترجمه چند آیه گاه به همراه یکدیگر و به صورت ادغام شده آمده است. مرز میان ترجمه و تفسیر، در این ترجمه تفسیری یا ترجمه و تفسیر از بین رفته

درست: هر کاری و چیزی را در کتابی ثبت کرده‌ایم.

سوره نبأ، آیه: ۳۵ به نیکوکاران در بهشت، نه حرف دروغی گفته می‌شود و نه آنها سخن بیهوده‌ای می‌شنوند.

درست: نیکوکاران در بهشت، نه سخن بیهوده‌ای می‌شنوند و نه حرف دروغی (می‌شنوند) که جا به جا ترجمه شده است.

سوره نبأ، آیه: ۳۸ تا آن که خدای مهربان برای گفتن سخنان پسندیده به یکی اجازه دهد. درست ... به کسی اجازه دهد.

سوره نبأ آیه: ۳۹ روز قیامت حق است و مسلماً روزی فرا خواهد رسید. بهتر ... زمانی فرا خواهد رسید.

سوره نازعات، آیات: ۵-۱۱ انتخاب معانی محل اشکال است. برای آگاهی از معنای لغات و ترجمه و تفسیر آیات به قاموس قرآن ذیل ماده «دبر» و نیز واژه‌نامه‌ها و تفاسیر قرآن مراجعه شود.

سوره نازعات، آیه: ۸ در چنان روزی، دل‌های مردم پریشان و مضطرب می‌شود.

درست: در چنان روزی، دل‌های برخی از مردم (دل‌هایی) پریشان و ...

سوره نازعات، آیه: ۹ و چشم‌های مردم از ترس و خجالت خیره می‌ماند.

درست: و چشم‌های آنها = (برخی از مردم) از ترس و خجالت فرو افتاده است.

سوره نازعات آیه: ۱۰ مردم از یکدیگر می‌پرسند ...

درست: آن‌ها از یکدیگر می‌پرسند ... سوره نازعات آیه: ۳۸ و پیگیری لذت‌های این دنیا

طولانی بودن این فهرست، از ذکر اصل آیه و نیز توضیح اضافی درباره چرایی اشکال ترجمه، در بسیاری موارد خودداری شده است. مراجعه به اصل آیات و نگاهی به ترجمه‌ها و تفسیرهای معتبر و واژه‌نامه‌های قرآنی و کتابهای دستور زبان و واژگان عربی مؤید مدعای ماست.

سوره نبأ آیات ۲ و ۳ این آیات به شکل سؤالی ترجمه شده‌اند در حالی که آیه دوم پاسخ آیه اول است و آیه سوم توضیح آیه دوم.

سوره نبأ، آیه: ۱۰ آیا پشت پرده شب را ...؟ درست: و پرده شب را ...؟

سوره نبأ، آیه: ۱۳ و خورشید را مانند چراغی فروزان روشن کردیم.

درست: و خورشید را چراغی فروزان و روشن کردیم.

سوره نبأ، آیه ...: ۱۸ به پیشگاه خدا حاضر می‌شوند.

درست ...: به پیشگاه خدا حاضر می‌شوید. سوره نبأ آیه: ۲۰ کوه‌ها ... به حرکت در می‌آیند و مثل سراب به نظر می‌رسند

درست: کوه‌ها ... به حرکت در می‌آیند و سراب (ریگ‌رون) می‌شوند.

سوره نبأ آیه: ۲۴ آنها در جهنم، هرگز آبی سرد و گوارا نخواهند نوشید و هرگز نسیمی خنک بر آنها نخواهد وزید.

درست: در جهنم، هرگز نسیمی خنک بر آنها نخواهد وزید و هرگز آبی سرد و گوارا نخواهند نوشید (جا به جا ترجمه شده است).

سوره نبأ آیه ...: ۲۹ ما برای هر کاری حساب و کتابی قرار داده‌ایم.

را ترجیح داده‌اند.

درست: ولذت‌های این دنیا را ...

سوره نازعات آیه: ۴۳ تو از هنگام فرارسیدن روز

قیامت خبری نداری.

درست: تواز ... چه خبر داری؟

سوره عبس آیه: ۳ چرا چنین کرد؟ شاید ...

درست: و تو چه دانی شاید ...

سوره عبس، آیات ۵، ۶ و ۸-۱۰ جمله‌ها سؤالی

ترجمه شده‌اند در حالی که خطاب و توییح‌اند و باید با

علامت تعجب و بی‌ادات پرسش به کار روند. در آیه ۵ نیز

به جای چرا باید از اما استفاده می‌شد.

سوره عبس، آیه: ۲۳ اما این انسان ... نافرمانی و

سرکشی می‌کند.

درست: اما او هنوز وظایفش را انجام نداده است

/ اما او هنوز آنچه را که خدا به او دستور داده به جا

نیآورده است.

سوره عبس آیه: ۲۵ ما بودیم که ...

درست: که ما بودیم که ...

سوره عبس آیه: ۴۱ که تیرگی و تاریکی از آنها می‌بارد.

درست: که تیرگی و تاریکی آنها را فرو پوشیده است.

سوره تکویر، آیات: ۱۳-۱۴ همه این آیات - بجز آیه

۹ باید با آنگاه که، هنگامی که، و آنگاه که و هنگامی که

آغاز می‌شدند. واژه‌ها و عبارات به یاد آن روزی باش،

همان روزی که، روزی که و از این قبیل هم مشکل

معنایی دارند و هم با توجه به بی‌نور شدن خورشید، با

روز متناسب نیستند. ضمناً خبر این آیات در آیه

۱۴ است، در حالی که آیه ۱۰ به گونه‌ای ترجمه شده است

که وظیفه آیه ۱۴ را به عهده گرفته است.

در آیه ۵ حشر حیوانات به زنده شدن آنها ترجمه

شده است که به دلایلی متعدد درست نیست.

سوره تکویر آیه: ۵ و هنگامی که از دختران زنده به

گور شده پرسیده می‌شود: به چه گناهی کشته

شده‌اید؟

درست: و هنگامی که از دختر زنده به گور پرسیده

می‌شود که به چه گناهی کشته شده است.

سوره تکویر آیه: ۲۲ پیامبر، دوست شماست و

دیوانه نیست.

درست: ... دوست شما - پیامبر - دیوانه نیست.

سوره تکویر آیه: ۲۵ قرآن سخن شیطان رانده

شده نیست.

درست: ... قرآنی سخن شیطانی رانده شده نیست

سوره تکویر آیه: ۲۷ زیرا برای مردم، ...

درست: زیرا اضافی است.

سوره انفطار، آیه: ۵ آخرت ترجمه نشده است.

سوره انفطار، آیه: ۲ و هدف شما را از کارهایی که

انجام می‌دهید می‌دانند.

درست: و کارهایی را که انجام می‌دهید، می‌دانند.

در سه چهارم دیگر کتاب نیز همین روند ادامه دارد و

نمونه‌هایی از اشکال‌های تفسیری و ترجمه‌ای،

افتادگی، واژه‌ها و آیه‌ها در ترجمه، عدم رعایت سیاق

آیات (استفهام، انشاء، خبر و غیره) تفاوت ضمیر آیات با

ضمیر ترجمه (مفرد و جمع، مخاطب و مغایب

) اختلاف زمان فعل در ترجمه با متن آیه (ماضی و

مضارع) جابه‌جایی در ترتیب ترجمه در مقایسه با اصل،

اشتباه در معلوم و مجهول فعل‌ها، مرجع ضمیرها و

تشخیص فاعل، برخی جملات و عبارات اضافی و غیر

ضروری، عدم تناسب در ترجمه آیات مشابه و اشتباه در

جمع و مفرد واژه‌ها را در برمی‌گیرد.

کتاب در زمینه نیازمند بازنگری جدی و کارشناسانه

است.

منبع: کتاب ماه کودک و نوجوان، شماره ۱۷، اسفند

۱۳۷۷

گزارش نویسی همراه با گزینش آیات؛ بهترین روش ترجمه قرآن کودک

قصه‌های قرآنی برای کودکان بازگوشد، اما تاکنون ترجمه مناسبی از قرآن که بتواند کودک را جذب مفاهیم قرآنی کند، انجام نشده است، تک‌نگاری‌های انجام شده، نیز فاقد روش‌های اصولی که بتواند به صورت ترجمه، کودک را با داستان‌های قرآن، با موضوعاتی مانند توحیدشناسی، معاد و... آشنا کند، است. بررسی اجمالی نشان می‌دهد که با وجود چنین فعالیت‌هایی هنوز ترجمه اصولی و مناسب برای کودک تحقق نیافته است.

مقایسه‌ای بین چند ترجمه کودک و نوجوان

در نمونه اول، ترجمه آقای «رحماندوست» آمده است: به نام خداوند بخشنده مهربان، ای پیامبر! ما به تو نیکویی‌های بسیار و خیر و برکت فراوان بخشیده‌ایم، پس برای خشنودی پروردگارت نماز بخوان و قربانی کن، بی‌تردید دشمن بریده و بی‌سرانجام خواهد بود. در نمونه دوم، ترجمه آقای «جعفر ابراهیمی» این گونه آمده: به نام خداوند بخشنده مهربان، ما عطا کردیم کوثر را به تو، پس برای خدایت بخوان نماز شکر و قربانی به جای آور که بی‌شک دشمن بدخواه تو، خودش ابر است.

در این نمونه سوره «کوثر» چنین ترجمه شده است: به نام خداوند بخشنده مهربان، ما سرچشمه خوبی‌ها را به تو داده‌ایم، پس برای پروردگارت نماز بخوان و برای غذا دادن به مردم فقیر و گرسنه شتر قربانی کن. از حرف‌هایی هم که دشمنانت به تو می‌زنند ناراحت نباش؛ زیرا دشمن تو همچون شاخه‌ای بدون میوه است، از بین می‌رود و کارهایش ادامه نمی‌یابد.

و در نمونه چهارم نیز آمده: به نام خدای بخشنده مهربان، ای پیامبر! ما به تو خیر و برکت فراوان بخشیدیم، پس [توهم برای تشکر از این بخشش بزرگ] نماز بخوان و شتر قربانی کن، و بدان [که نسل تو باقی می‌ماند؛ اما] آنسلف دشمنت نابود خواهد شد.

باید توجه داشت که واژه‌های «خیر» و «برکت»، ارتباط قربانی کردن با اعطای خیر و برکت و «ابتر بودن و ارتباط آن با

حجت‌الاسلام والمسلمین «محمدحسن جواهری» مسئول واحد ترجمه مرکز فرهنگ و معارف، مقاله‌ای به سفارش گروه ادب خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) نگاشته است که در آن به موضوع چگونگی ترجمه قرآن برای کودکان پرداخته است.

متن کامل این مقاله بدین شرح است

اگر قرار است والدین کل ترجمه قرآن را برای فرزندشان بخزند و او با علاقه به مطالعه آن بپردازد و با مفاهیم آن آشنا شود، ما ناگزیریم از روش گزارش نویسی به همراه گزینش آیات؛ یعنی چیزی شبیه چکیده تمام‌نما استفاده کنیم.

تاکنون در زمینه ضرورت این بحث سخن بسیار گفته شده است، اما درباره چگونگی آن اختلاف نظر وجود دارد و هنوز یک روش مورد تأیید ارائه نشده است. کارهایی هم که به عنوان ترجمه کودک ارائه شده، تا آن جا که دیده‌ام، ساده شده و محدود ترجمه‌های موجود است و بعضاً حتی ساده هم نشده و تنها کاری که انجام پذیرفته، اضافه شدن چند تصویر کودکان به آن است. البته بین ترجمه‌های ارائه شده در ضمن برخی کتب تفسیر موضوعی و یا برخی مجلات مخصوص کودکان، نمونه‌های مناسبی دیده می‌شود و می‌توان با کمی تغییر به روش و الگویی مناسب دست یافت. همان طور که اهل بیت (ع) نیز سفارش کرده‌اند، کار تعلیم و تربیت را باید با اطفال و نوجوانان آغاز کرد، قشر کودک و نوجوانان قشر بزرگی را در جامعه ما به خود اختصاص می‌دهند؛ بنابراین برنامه‌ریزی برای تولید آثار قرآنی متناسب با کودک و نوجوانان از اهم برنامه‌هایی است که باید در دستور کار قرار گیرد، در کشورها و ادیان دیگر نیز چنین است، در مسیحیت از کتاب‌های آسمانی اقتباس‌های بسیار زیبا برای کودکان شده است که کودک با مطالعه آن‌ها افتخار به مسیحی بودن می‌کند.

اما ما در جامعه اسلامی خود چه کرده‌ایم؟ هر چند که تلاش‌های بسیاری از ۵۰ سال پیش شروع شد و در پی آن

قبل»، نکات مبهم برای طیف مخاطب است که باید با استفاده از راهکارهای ویژه‌ای این ابهام‌ها را برطرف کرد.

روش‌هایی که اکنون برای ترجمه قرآن کودک و نوجوان استفاده می‌شود بسیار محدود است، روش‌های موجود نیز چندان مناسب سن کودک نیست.

استفاده از واژه‌ها و مفاهیمی که در ترجمه قرآن ارائه می‌شود، باید با کارشناسی توأم باشد، تا بحث سنگین نشود؛ چون اگر بحثی سنگین‌تر از فهم کودک باشد، موجب فرار کودک می‌شود. اعتقاد داریم باید از سوره‌هایی کوتاه به ترجمه قرآن برای کودک پرداخت و در معیت گروهی از متخصصان کودک هر سوره‌ای که ترجمه می‌شود، مورد بررسی قرار گیرد، تا اگر واژه‌های سنگین و فهم آن برای کودک دشوار است، با واژه‌های دیگر تعویض شود.

همچنین لازم است تا ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان با ویژگی‌های بالایی در چهار رنگ، و با استفاده از طراحی‌های جدید و زیبا چاپ شود.

من اعتقاد داریم بسیاری از آیات قرآن را به سبک‌های بهتر و جذاب‌تری می‌توان ارائه کرد، برای نمونه در نمایشگاه قرآن، جریان عاشورا به سه زبان فارسی، عربی، انگلیسی برای کودکان به شیوه‌ای نو و جذاب با ویژگی‌های بصری فوق‌العاده ارائه شده بود، اگر ما بتوانیم بسیاری از قصه‌های قرآن، اخلاقیات و... را به این شکل ارائه کنیم، در جذب مخاطب موفق عمل کرده‌ایم.

در ترجمه قرآن برای کودک و نوجوان به جهت بالا رفتن جذابیت کار می‌توان برخی مباحث مانند اخلاقیات را به صورت کاریکاتور ارائه کرد، ترجمه تصویری نیز نمونه‌ای دیگر است، کودک با ترجمه تصویری بسیار سریع ارتباط برقرار می‌کند، مترجمان عرصه کودک می‌توانند سوره‌هایی مانند «فیل»، «بخش‌هایی از سوره «الرحمن»، «یس» «نبأ» و... به صورت تصویری ارائه کنند.

برای این کار کارشناسان باید ابتدا تمام آیاتی را که می‌توان به صورت تصویری ارائه کرد، شناسایی کنند و سپس با همکاری کارشناسان و طراحان عرصه ادبیات کودک و نوجوان این آیات را به تصویر تبدیل کنند. راهکارهای دستیابی به ترجمه‌ای شایسته در حوزه

کودک و نوجوان

ترجمه کامل برای کودک دشواری‌هایی دارد که رسیدن به آن نیازمند پشت سر گذاشتن پروژه‌های مرتبط و کوچک‌تر است. برای این منظور ابتدا باید به صورت گزینشی کار را آغاز کرد و با انتخاب سوره‌های کوتاه و بلند مناسب در قالب زبان کودکانه روش‌های مختلف را آزمود. پس از این مرحله و مشخص شدن راهکارهای عملی، می‌توان از راه گزارش نویسی یا چکیده تمام‌نما در سراسر قرآن و یا انتخاب هر دو روش (گزینشی و گزارشی) به صورت تلفیقی و به اقتضای حال به ترجمه پرداخت. به نظر می‌رسد دست‌کم در مورد برخی آیات که با فهم و روحیه کودکان و نوجوانان فاصله دارد، گزارش نویسی با غلبه حذف و جابه‌جایی بهترین راه حل باشد. این مسئله در مقام عمل بهتر روشن می‌شود و بر اساس برون‌داد اولیه، بهتر می‌توان مسیر پروژه را ترسیم کرد. از آنجا که در ترجمه کودک دغدغه اصلی قالب کار است و از سوی دیگر، دخالت تفسیر در ترجمه انکارناپذیر است، ممکن است برخی نویسندگان زبان کودک و نوجوان از ورود به این عرصه ابا داشته باشند. برای حل این مشکل، همانند پروژه ترجمه آزاد، یک ترجمه ملاک قرار می‌گیرد و ترجمه بر اساس آن تدوین می‌شود که با این پیش‌بینی، کار بر نویسندگان بسیار آسان می‌شود؛ یا به تعبیر دیگر، بخش بزرگی از عهده آن‌ها برداشته می‌شود.

ارائه تفسیر در ترجمه کودک باید به گونه‌ای در ترجمه گنجانده شود؛ زیرا کودکان با پراگماتیک آشنایی ندارند؛ البته گنجاندن تفسیر ممکن است مشکل دیگری ایجاد کند که باید با تدبیری رفع شود.

اگر کارشناسان کودک به کار گروهی روی آورند، به ده‌ها شیوه می‌توانند به ترجمه قرآن بپردازند، حتی می‌توانند از نمونه‌های خارجی استفاده کرده و دریابند کارشناسان خارجی چگونه پیام‌های تورات و انجیل را ارائه می‌کنند. هم‌اکنون حتی در ترجمه بزرگسال هم بهترین شیوه‌ها شناسایی نشده و به صورت کورکورانه از ترجمه‌های گذشته پیروی می‌شود، چه رسد به حوزه کودک که به مراتب بیشتر نیازمند شناسایی نیازهای کودکان و استفاده از روش‌های مناسب هستیم.

هفتستمدین حبشه نواره ملی ادبی هفتفرآنی دانسته جویان ایران قصاصسازی سوره های قرآن کریم

رشته های هنری: پوستر، تصویرسازی، نقاشی، نقاشی خط، لوگو، عکس، نقش برجسته، حجم، هنر مفهومی، خوشنویسی (استعلیق، شکسته مستعلیق، نسخ، ثلث، انواع خط کوفی)، تداخیم، گل مرغ، نگارگری

رشته های ادبی: شعر کلاسیک، شعر نیمایی، شعر سپید، داستان کوتاه، داستان بلند، داستان تک مقاله، نثر ادبی

موضوع سومین گفتمان: موضوع ویژه: **داستان اصحاب کعبه**، **مهاجرت اهل بیت از مدینه به کربلا**

نقد و بررسی: تحلیل و نقد آثار هنری، نقد و بررسی آثار ادبی، نقد و بررسی آثار علمی، نقد و بررسی آثار فرهنگی

www.ghazal.com | www.ghazal.com

نخستین جشنواره ملی بلوتوت هاگینی و قرآنی

مهلت ارسال آثار: بیستم مردادماه ۱۳۸۹ • www.iqna.ir/Bluetooth

همراه با جوایز ارزنده، کمک هزینه عمومی و معرفیات عالیات و شهدا مقدسین استاپ دوربین عکاسی گوتش و وبایل و اعطای کمک هزینه ساخت بلوتوت به صاحبان بلوتوت بریز

